

Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка

Ю.А. Хоптяр

**Кафедра архівознавства, спеціальних історичних
та правознавчих дисциплін К-ПНУ імені Івана Огієнка:
становлення, здобутки, перспективи
(30-ті рр. XX – початок XXI ст.)**

До 100-річчя утворення К-ПНУ імені Івана Огієнка

Кам'янець-Подільський – 2018
Видавець ПП Зволейко Д. Г.

УДК 378.093:94:378.4(477.43)"20/21"

ББК 74. 03 (4 Укр – Хме)

X78

*Рекомендовано до друку вченою радою
Кам'янець-Подільського національного університету
імені Івана Огієнка
протокол № 5 від 30 травня 2018 р.*

Вступ

Рецензенти:

Копилов С.А. – доктор історичних наук, професор,
ректор Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка;

Федьков О.М. – доктор історичних наук, професор, завідувач
кафедри архівознавства, спеціальних історичних та
правознавчих дисциплін Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка.

Хоптяр Ю.А.

X78 Кафедра архівознавства, спеціальних історичних та правознавчих
дисциплін К-ПНУ імені Івана Огієнка: становлення, здобутки, перспек-
тиви (30-ті рр. XX – початок XXI ст.) : наукове видання / Ю.А. Хоптяр. –
Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Зволейко Д. Г., 2018. – 312 с.

ISBN 978-617-620-270-7

Дане видання передбачає висвітлення перебігу історичних подій
пов'язаних із становленням, розвитком, здобутками та перспективами ка-
федри архівознавства, спеціальних історичних та правознавчих дисциплін
К-ПНУ імені Івана Огієнка (30-ті рр. XX – початок XXI ст.). Видання рекомен-
дується студентам, магістрантам історичного факультету, учителям, викладачам,
всім тим, хто цікавиться історією К-ПНУ імені Івана Огієнка.

УДК 378.093:94:378.4(477.43)"20/21"
ББК 74. 03 (4 Укр – Хме)

ISBN 978-617-620-270-7

© Хоптяр Ю.А., 2018

Після проголошення незалежності досить актуальним для України стало питання реформування успадкованої системи освіти і утворення національної вищої школи, яка мала стати локомотивом формування нової української інтелігенції. У вказаний період національне відродження призвело до відновлення в нових історичних умовах пам'яток вищої освіти в Києві, Острозі, Кам'янці-Подільському, де нині діють національні університети. Літопис Кам'янець-Подільського національного університету та його підрозділів – цікавий, змістовний і водночас мало розроблений сюжет, який є складовою частиною історії освітнього поступу українського народу і викликає зацікавлення з боку наукової і освітянської громадськості, підростаючого покоління українців.

Враховуючи потребу виховання молоді на основі традицій української культури, а також у зв'язку з відродженням національного університету у Кам'янці-Подільському, якому у жовтні 2018 р. виповниться 100 років – автор підготував історичний нарис про процес утворення та розвитку сучасної кафедри архівознавства, спеціальних історичних та правознавчих дисциплін історичного факультету К-ПНУ імені Івана Огієнка. На основі архівних матеріалів, інших опублікованих джерел детально досліджується історія становлення кафедри, її професорсько-викладацький склад та зміни у ньому впродовж понад півстоліття, багатопланова діяльність викладачів і лаборантів. Помітне місце у виданні відводиться науково-педагогічній роботі (впродовж 36-ти років) завідувача кафедрою академіка АНВШ України І.С. Винокура, професорів Ю.М. Тарасова, П.Ф. Щербини та інших науковців-педагогів. Одним із напрямків наукової роботи викладачів кафедри були археологічні дослідження. Для цього

на кафедрі було утворено спочатку археологічний кабінет, а пізніше, з 1 жовтня 1971 р. – лабораторію, в яких накопичувалися, оброблялися, зберігалися та експонувалися знахідки щорічних археологічних експедицій.

Протягом багатьох років наполегливої праці кафедра, завдяки своєму науково-педагогічному потенціалу трансформувалася у “кузню” наукових кадрів. Через ухвалу планів-проспектів, обґрунтувань тез майбутніх дисертацій, наукових звітів про проходження курсів підвищення кваліфікації, надання рецензій та рекомендацій пройшла ціла плеяда випускників, майбутніх відомих науковців. Серед них доктори історичних наук Л.В. Баженов, С.Е. Баженова, О.П. Григоренко, О.М. Завальнюк, В.В. Марчук, В.С. Лозовий, В.А. Смолій, В.С. Степанков, О.М. Федьков, А.Г. Філінюк; кандидати історичних наук – М.І. Алещенко, О.Л. Баженов, В.Г. Байдич, А.Л. Глушковецький, А.А. Лубчинський, В.В. Малий, М.Б. Петров, І.В. Рибак, І.В. Сесак, А.Ю. Хоптяр, Ю.А. Хоптяр і інші.

За більш як 80-ти річну історію кафедри (з перервами) підводяться підсумки діяльності кафедри у різних напрямках: науковому, навчально-виховному, методичному та інших. Визначаються етапи становлення кафедри, а також нові завдання на перспективу.

Мета цього видання – стисло висвітлити основний зміст діяльності кафедри впродовж багатьох десятиліть ХХ – початку ХХІ ст.

До фактографічної бази видання залучено різні джерела: спеціальні праці в яких узагальнено багатий матеріал з історії університету [4], біографічні нариси [3], періодичні [1] та довідкові видання. Широко використані архівні матеріали трьох архівів: державного архіву Хмельницької області [15], Кам’янець-Подільського міського архіву [57], архіву Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка,

Автор намагався висвітлити події і факти об’єктивно, без прикрас і водночас без применшення їх значення для життя університетського осередку (кафедри), його науково-педагогічного колективу, зафіксувати імена тих працівників, які самовідданою наполегливою працею, високими професійними якостями

забезпечували на різних етапах функціонування кафедри, підготовку педагогічних кадрів, керували кафедрою і докладали багатьох зусиль до її розвитку.

Досить змістовними є додатки, зокрема протоколи засідань кафедри, річні звіти її завідувачів, фото членів кафедри. Ми, вважаємо, що ця частина зацікавить дослідників, краєзнавців при підготовці нових праць присвячених вищій освіті загалом, так і К-ПНУ імені Івана Огієнка зокрема.

Сподіваємося, що видання буде корисним для дослідників історії освіти Подільського краю, допоможе викладачам і студентам у науково-дослідній роботі, викличе інтерес випускників університету попередніх років, десятиліть, освітян різних областей України, старшокласників загальноосвітніх шкіл регіону, які стоять перед вибором професії і ВНЗ.

Історія становлення кафедри архівознавства, спеціальних історичних та правознавчих дисциплін (1930-ті – 2000 рр.)

Витоки структурних підрозділів К-ПНУ імені Івана Огієнка сягають до 1918 р. – часу заснування Кам'янець-Подільського державного українського університету, складовою якого був історико-філологічний факультет. З того часу університет зазнав численних перейменувань та статусних змін. Однак, історія сучасної кафедри архівознавства, спеціальних історичних та правознавчих дисциплін розпочинається від першої згадки про кафедри у ВНЗ, а саме на початку 1930-х рр. Саме в 1930 р. Інститут народної освіти перейменовується в Інститут соціального виховання (ІСВ) і однією з десяти кафедр, що з'явилася в ІСВ стала кафедра історії [13, с. 208]. Після чергової реорганізації у 1933-34 рр. ІСВ трансформувався в педагогічний інститут, який був у 1935 р. закритий, а його приміщення передали військовим.

У 1939 р. згідно з рішенням РНК УРСР, знову відновили роботу учительського інституту, однак з початком війни у 1941 р. він припинив діяльність. В його приміщенні німецька окупаційна влада відкрила свій ІНО.

Після визволення 1944 р. м. Кам'янця-Подільського відновилась робота учительського інституту (з 1949 р. – педагогічного інституту). У його складі функціонував історичний факультет, що мав кафедру історії. У 1948-1949 навчальному році її поповнили кандидати історичних наук П.Ф. Лаптін і Г.І. Яворський [13, с. 209].

У 1952 р. внаслідок поділу кафедри історії утворилось два підрозділи: кафедра загальної історії та кафедра історії народів Росії. Першим завідувачем кафедри історії народів Росії став ректор Кам'янець-Подільського педагогічного інституту імені В.П. Затонського, кандидат історичних наук, доцент І.С. Зеленюк.

В середині 1950-х рр. інститут, як і вся УРСР, пережив чергову хвилю репресій. Це виявилось в закритті історичних

факультетів у Житомирському, Ніжинському і Чернівецькому педінститутах. Не обминув цієї лихої долі й історичний факультет Кам'янець-Подільського педінституту [4, с. 150]. Через “скорочення штатів” у 1956 р., за розпорядженням Міністерства освіти УРСР, історичний факультет педінституту припинив свою роботу. За таких обставин історики-випускники отримали дипломи, а студентів-істориків молодших курсів перевели до Станіславівського педінституту [1, с. 5]. Одночасно кафедру історії народів Росії знову об'єднали з кафедрою загальної історії у кафедру історії [13, с. 210].

Лише у 1964 р. в складі історико-філологічного факультету, рішенням того ж Міністерства освіти УРСР, відновили історичний відділ, до складу якого передали кафедру історії [2, с. 18]. Викладання історичних дисциплін тоді забезпечували молоді кандидати історичних наук: М.Ф. Александра, І.С. Винокур, Л.А. Коваленко, А.О. Копилов, Ф.А. Петляк, О.Д. Степенко. Завідувачем був призначений кандидат історичних наук Л.А. Коваленко, який у 1965 р. здобув учений ступінь доктора історичних наук [2, с. 19-20; 4, с. 170].

В середині 1960-х рр. викладацький колектив К-ПДІ поніс важку втрату. У грудні 1966 р. трагічно загинув перший завідувач кафедри історії народів Росії, ректор К-ПДІ І.С. Зеленюк (1909-1966) [2, с. 20].

На початку травня 1968 р., Рада Кам'янець-Подільського педагогічного інституту ухвалила рішення про поділ історико-філологічного факультету на два самостійних. Історичний факультет розташувався у Старому місті одноосібно у просторому (площа 1534 м²) навчальному корпусі № 2, а прийом студентів зріс до 75 осіб [13, с. 210].

У зв'язку з відновленням роботи історичного факультету уже наступного року, кафедра історії зазнала чергової реорганізації і на її базі у листопаді 1969 р. утворилося одразу дві: історії СРСР і УРСР (завідувач – І.С. Винокур) і загальної історії (завідувач – Л.А. Коваленко) [20, арк. 42]. На кафедрі історії СРСР і УРСР на той час працювали викладачі: доценти І.С. Винокур (в інституті з 1963 р.) [4, с. 71], О.Д. Степенко (з 1957 р.) [4, с. 440],

Ю.М. Тарасов (з 1969 р.) [4, с. 474], П.Ф. Щербина (з вересня 1949 р.) [4, с. 542], асистенти М.Ф. Довгань (з 1968 р.) [2, с. 20], Б.М. Кушнір (з 1965 р.) [4, с. 266], В.А. Радіоненко (з 1967 р.) [2, с. 20], старший лаборант А.Ф. Гуцал (з 1969 р.) [15, арк. 1]. На посаді завідувача І.С. Винокур працював до липня 2005 р. (36 років) [4, с. 67-78]. Секретарем кафедри тоді обрали Б.М. Кушніра [15, арк. 1-2], який з травня 1970 р. до того ж здійснював загальне керівництво педагогічною практикою студентів історичного факультету [15, арк. 29]. З серпня 1971 р. обов'язки секретаря кафедри виконував А.Ф. Гуцал, і тоді ж кафедра розширилась, ще на одну посаду ст. лаборанта, на яку призначили Л.Ф. Бабій (працювала лише один рік) [16, арк.1-3]. Пізніше секретарями кафедри були: В.А. Радіоненко (з жовтня 1975 – червень 1977 рр.), М.Б. Петров (з серпня 1977 р. по листопад 1983 р.), В.Ф. Мегей (з листопада 1983 р. по березень 1984 р.), Ф.І. Коваленко (з березня 1984 р. по 14 лютого 2002 р.), С.М. Костюк (з 14 лютого 2002 р. по 1 лютого 2003 р.), В.Ф. Неборак (з 1 лютого 2003 р. по наш час).

На кафедрі було утворено спочатку археологічний кабінет, а пізніше, з 1 жовтня 1971 р. – лабораторію [25, арк. 23], в яких накопичувалися, оброблялися, зберігалися і експонувалися знахідки щорічних археологічних експедицій. Ось і в 1969 р. працювала така експедиція, підсумки якої обговорювалися 23 жовтня на засіданні кафедри. Зокрема, із звіту випливає, що археологічна експедиція і практика показали, як студенти I-III курсів оволодівають практичними навичками польового археологічного дослідження, а в процесі проведення експедиції 1969 р. відкриті нові ранньослов'янські поселення I тис. н.е. в районі літописного м. Бакоти на Дністрі (житлово-господарські комплекси VI-VIII ст.) [15, арк. 3].

Для покращення роботи археологічної експедиції, перед ректоратом, рішенням кафедри від 22 жовтня 1970 р., ставилося питання про виділення для експедиції постійного автотранспорту [15, арк. 39-40]. Існуючий автомобіль-амфібія “Ford-GPA”, був виготовлений на американських заводах ще у 1942-1943 рр. і потрапив до СРСР за договором “Ленд-ліз”. За однією із версій, амфібія, в період Другої світової війни затонула в р. Дністер,

під час переправи, звідки її пізніше вдалося витягти. Далі, якось чином, вона потрапила до гаражів педінституту по вул. Ленінградській (тепер Лесі Українки № 52). Ще ректор І.С. Зеленюк передав, своїм розпорядженням, амфібію для обслуговування потреб археологічних експедицій. Зношений “Ford-GPA” потребував постійного ремонту, а запчастин для цієї моделі іномарки не було, що утруднювало її експлуатацію [3, с. 39].

Незабаром не новий автомобіль для розкопок вдасться І.С. Винокуру отримати в одній із військових частин м.Львів. Ним виявиться військовий ГАЗ-69 (державний номер 59-53 ХМЖ) [3, с. 40], який дістав від студентів лагідне прізвисько “Анфіса”. Не нову машину доволі часто доводилося ремонтувати, про що доповідав А.Ф. Гуцал на березневому засіданні кафедри 1972 р. [16, арк. 42]. В планах археологічної експедиції на 1974 р. також знаходився пункт про необхідність ремонту експедиційного автомобіля, а А.Ф. Гуцал призначався відповідальним за його виконання [19, арк. 12]. Перманентний процес ремонту автомобіля, відбито в протоколі засідання кафедри і за квітень 1977 р. [21, арк. 36]. Ситуацію з технічним станом машини вдалося покращити після капітального ремонту (1978 р.) на одному із київських авторемонтних заводів у районі Дарниці [3, арк.41].

З метою виконання кафедрального навантаження, завідувач кафедри, через надлишок годин, залучав до роботи на кафедрі викладачів з погодинною оплатою. Так, для ведення практичних занять з “Історії СРСР” на І курсі історичного факультету запросили старшого лаборанта З.Я. Маслову (1920-2018), для проведення спецкурсу “Радянське музеєзнавство” – директора Кам'янець-Подільського історичного музею-заповідника Г.М. Хотюна [15, арк. 4], а для проведення практичних занять з “Історії УРСР” та “Методики викладання історії” А.Ю. Халта [15, арк. 61].

Викладачі кафедри активно працювали над підготовкою колективних ґрунтовних праць, про що дізнаємося з протоколу засідання кафедри від 13 листопада 1969 р. [15, арк. 5-6]. У 1971 р. за ініціативою Інституту історії АН УРСР та головної редакції Української радянської енциклопедії АН УРСР з видавництва вийшло масштабне історико-краєзнавче видання “Історія міст

і сіл УРСР” у 26-ти томах. Серед багаточисельного авторського колективу знаходилися і викладачі кафедри історії СРСР і УРСР. Свої публікації до “Історії міст і сіл УРСР. Хмельницька область” подали: І.С. Винокур [11, с. 297-323; 576-583], Б.М. Кушнір [11, с. 324-332; 583-591], В.А. Радіоненко [11, с. 226-231], О.Д. Степенко [11, с. 200-209].

Поступово відбувалося фахове зростання членів кафедри. За активну навчально-методичну та краєзнавчу роботу асистента Б.М. Кушніра рішенням кафедри від 30 вересня 1970 р. перевели на посаду старшого викладача [15, арк. 35-38].

Одним із пріоритетних напрямків діяльності викладачів кафедри завжди залишався навчально-виховний процес. Тому загальне навчальне навантаження на кафедрі на 1971-1972 н.р. було чималим і складало 4737 год. В розрахунках на членів кафедри це виглядало так: зав. кафедрою І.С. Винокур – 578 год.; ст. викладач М.Ф. Довгань – 588 год.; ст. викладач – Б.М. Кушнір – 838 год.; асистент В.А. Радіоненко – 676 год.; доцент О.Д. Степенко – 720 год.; доцент Ю.М. Тарасов – 686 год.; доцент П.Ф. Щербина – 651 год. Робоче навантаження викладачів розподілялося відповідно до навчальних дисциплін, викладання яких забезпечувалось кафедрою. Так, І.С. Винокур викладав – “Історію СРСР” (І курс), “Археологію СРСР” (І курс), “Історію первісного суспільства” (І курс), “Допоміжні історичні дисципліни” (І курс); П.Ф. Щербина – “Історію СРСР” (ІІ курс), “Основи радянської держави і права” (ІІ курс); М.Ф. Довгань – “Історію СРСР” (ІІІ курс); О.Д. Степенко – “Історію УРСР” (ІІІ курс); В.А. Радіоненко – “Історію СРСР” (І курс) філологічний ф-т, “Історію УРСР” (ІІ курс), практичні заняття; Б.М. Кушнір – “Методику

викладання історії в школі” (ІІІ курс); З.Я. Маслова – “Історію СРСР” (І курс), практичні заняття; А.Ф. Гуцал – “Історію УРСР” (ІІІ курс), практичні заняття [16, арк. 2-3]. Для проведення курсу “Допоміжні історичні дисципліни” (І курс) залучали викладачів А.І. Мамалигу та Г.М. Хотюна з погодинною оплатою [16, арк. 6].

Поруч з навчально-виховною роботою, викладачі активно займалися також науково-дослідною діяльністю, для виконання якої рішеннями кафедри передбачалися всім науковцям творчі відпустки [15, арк. 7, 9]. До того ж, дбаючи про підвищення наукового рівня викладачів, рішенням засідання кафедри історії СРСР і УРСР від 27 червня 1971 р. ухвалили питання про направлення на навчання у цільову аспірантуру В.А. Радіоненка – до Інституту історії АН УРСР з 1972 р. та А.Ф. Гуцала – до Інституту археології АН УРСР з 1973 р. [15, арк.60-62].

Оскільки науково-дослідна робота визначалась серед пріоритетних напрямків, тому уже в 1970-х рр. побачили світ солідні монографічні праці: І.С. Винокур “Історія та культура черняхівських племен” (1972), “Давні слов'яни на Дністрі” (1977) [2, с. 22]; П.Ф. Щербина “Судова реформа на Правобережній Україні” (1974) [18, арк. 53].

Викладачі кафедри активно залучали студентів історичного факультету до наукової роботи, що вплинуло на їх фахове формування в перспективі і становлення як відомих вчених істориків, майбутніх завідувачів кафедр та ректорів. Так, в лютому 1972 р. на кафедрі були затвердженні теми дипломних робіт студентам: О.М. Завальнюку “Колокол” О.І. Герцена і буржуазні реформи в Росії”; І.В. Рибак “Мировий суд на Поділлі” та іншим. Науковим керівником виконання дипломних робіт затвердили тоді П.Ф. Щербину [16, арк. 33].

Діяльність викладачів кафедри не обмежувалася науковою та навчально-виховною роботою і мала різноманітний характер. До звичного навантаження додавалася ще й робота із колишніми випускниками, вчителями історії Хмельницької області. Так, у листопаді 1972 р. в м.Чемерівці проходило виїзне засідання кафедри за участю 55 вчителів історії Чемеровецького району присвячене 50-річчю утворенню СРСР. Тоді перед вчителями

з доповідями виступили викладачі І.С. Винокур, М.Ф. Довгань, О.Д. Степенко, П.Ф. Щербина [17, арк. 11]. Виїзні засідання кафедри у наступні роки стали перманентним явищем [21, арк. 38-39].

У кількох місцях відбувалася археологічна літня практика 1975 р. Зокрема експедиційні дослідження проходили:

- на поселенні І-го тис. н.е. поблизу с. Бакота Кам'янець-Подільського району;
- на ранньоскіфському городищі біля с. Рудківці Новоушицького району;
- проведені розвідкові роботи в околиці сіл Сокил, Кульчіївці Кам'янець-Подільського району.

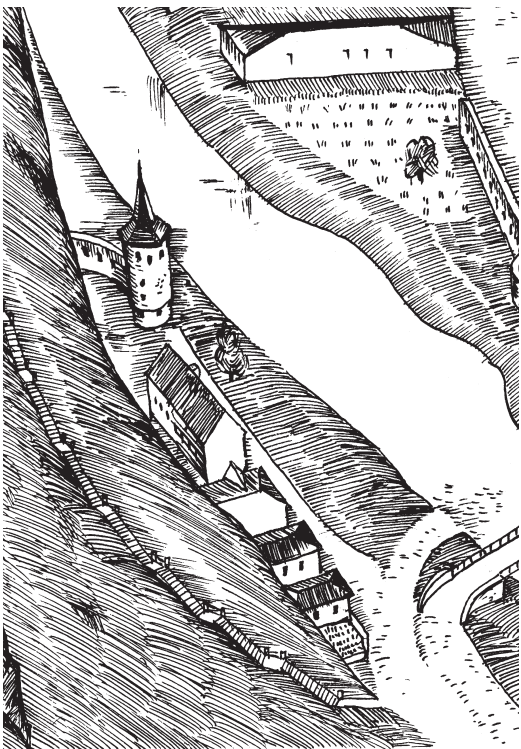
Всі студенти першого курсу у відповідності до навчального плану пройшли археологічну практику, повідомляв у своєму звіті І.С. Винокур. Матеріали зібрані під час експедиції оброблялися в камеральній лабораторії. З матеріалами досліджень студенти працювали в археологічному гуртку, здійснювали підготовку курсових та дипломних робіт [56, арк. 6-7]. Наступного літнього сезону 1976 р. уже діяла на вказаних об'єктах об'єднана експедиція у співдружності з вченими Інституту Археології АН УРСР [21, арк. 9]. Археологічна експедиція влітку 1979 р. функціонувала у дві зміни на розкопках поблизу с. Рудківці (перша зміна) і с. Бакоти (друга зміна). На першій зміні за участю студентів І курсу Ю. Бельфера, М. Горобця, А. Гуменюка, А. Дацюк, О. Данилюк, Л. Івасюк, М. Кирика, Л. Кучер, О. Осипенко, С. Пугачова, Ю. Хоптяра, А. Цвяка, В. Шапошнікова і інших було знайдено чимало артефактів, зокрема фрагменти глиняного посуду та мідні жіночі прикраси. Організовували роботу експедиції І.С. Винокур, А.Ф. Гуцал, В.Ф. Мегей, І.І. Щегельський, які по черзі забезпечували експедицію необхідними матеріалами та провізією, доставляючи їх на експедиційному автомобілі ГАЗ-69.

Протягом 1970-х – 1980-х рр. актуальним стояло питання допомоги студентства колгоспам та радгоспам області у зборі врожаю (с. Дерев'яни, с. Китайгород і інші). Тому щорічно у вересні-жовтні студенти І-ІV-х курсів перебували на сільськогосподарських роботах. Нелегко було завідувачу кафедрою виконати розпорядження ректора А.О. Копилова про перебудову лекційних і практичних

занять в зв'язку з різким скороченням годин. Пропонувалося зняти 5% учбового навантаження на I і IV курсах та 10% на II-III курсах і перенести його на самостійне опрацювання студентами [21, арк. 11-12].

У другій половині 1970-х – початку 1980-х рр. поступово зростало навантаження на викладачів і, особливо, лаборантів кафедри історії СРСР і УРСР, а тому збільшилась чисельність викладацько-лаборантського складу. З вересня 1977 р., після закінчення навчання у К-ПДП, був залишений працювати на посаді старшого лаборанта кабінету археології кафедри М.Б. Петров [5, с. 348]. На аналогічні посади археологічної лабораторії кафедри запросили ще двох працівників – В.Ф. Мегея і І.І. Щегельського. Старші лаборанти М.Б. Петров і В.Ф. Мегей вели практичні заняття, відповідно, з “Історії СРСР” (I курс) та “Історії УРСР” (I-II курс). І.І. Щегельський спочатку займався обладнанням кабінету з методики викладання історії [22, арк. 1-2, 14-15], а пізніше (з вересня 1978 р.) зайняв посаду завідувача археологічною лабораторією і переймався її обладнанням [23, арк. 55]. Завершивши навчання в аспірантурі у 1978 р. до

колективу кафедри повернувся уже на посаду асистента А.Ф. Гуцал [4, с. 120]. Після завершення навчання у цільовій аспірантурі Київського педінституту (1976-1979 рр.) також повернувся до рідного вузу О.М. Завальнюк. Тоді ректор К-ПДІ А.О. Копилов запросив його з 1 жовтня 1979 р. на роботу на посаду асистента кафедри [5, с. 153; 24, арк. 1]. Крім того, до викладацької роботи приступили юрист М.Ф. Зінчук (з жовтня 1980 р.), історики О.Т. Щур (з жовтня 1981 р.) [5, с. 620], В.І. Якубовський (з 1984 р.) [5, с. 631]. З кафедри суспільних

дисциплін у кінці серпня 1985 р. перейшов І.В. Рибак [32, арк. 1].

На той час викладачі кафедри працювали в багатьох напрямках, а саме: активна науково-педагогічна діяльність, археологічні експедиції, праця в архівах, участь у наукових конференціях, підготовка студентських наукових робіт та інших. Чимало зусиль було докладено для збагачення навчально-методичної бази факультету. Так, викладачами І.С. Винокуром, А.Ф. Гуцалом, лаборантами В.П. Мегеем, М.Б. Петровим значно розширилися, сформовані раніше, археологічна лабораторія та кабінет, які після щорічних експедицій постійно поповнювалися новими артефактами. Утворилися також шкільний кабінет історії та кабінет наочних посібників (Б.М. Кушнір, І.І. Щегельський), де виготовлялось чимало унаочнень з різних дисциплін (мап, макетів, схем, таблиць) та інше.

Поруч із здобутками викладачі кафедри, будучи самокритичними, вказували і на недоліки у роботі. Так, у жовтні 1978 р. доц. П.Ф. Щербина і ст. викладач Б.М. Кушнір відзначали: студенти історичного факультету не звітували про самостійну роботу на засіданнях кафедри; слабке взаємовідвідування лекцій і практичних занять; викладачі мало уваги приділяли роботі в гуртожитку; слабка допомога молодим викладачам; недостатня допомога кафедри підшефній школі; лекції серед населення проводилися в основному серед вчителів, а не серед робітників і колгоспників [23, арк. 51-52].

Одним із пріоритетних напрямків роботи кафедри взагалі, і у 1960-80-ті рр. зокрема, були перманентні археологічні розкопки, які очолював професор І.С. Винокур за участі А.Ф. Гуцала, М.Б. Петрова, В.Ф. Мегея, І.І. Щегельського, пізніше В.І. Якубовського. Практично це були постійно діючі експедиції що досліджували проблему літописних давньоруських міст Поділля і Південно-Східної Волині (Бакота, Губин, Ізяслав, Кам'янець-Подільський, Полонне та інших). Починаючи з 1963 р., І.С. Винокур присвятив 17 літніх польових сезонів комплексному вивченню адміністративного центру Пониззя XII-XIII ст. – літописній Бакоті і завершив свою працю виданням, тепер уже

відомої, книги “Бакота” (співавтор П.А. Горішний), яка здобула визнання і популярність серед широкого загалу громадськості та науковців [4, с. 73]. Чимало польових сезонів було пов’язано з дослідженням поселення східних слов’ян V-VIII ст. н.е. поблизу с. Бернашівка Могилів-Подільського району Вінницької області. Одним із важливих результатів цих досліджень стало відкриття першої в Європі ювелірної майстерні слов’ян середини I тис. н.е. За матеріалами цих досліджень, пізніше була опублікована спеціальна монографія “Слов’янські ювеліри Подністров’я” [3, с. 10]. На початку 1980-х рр. І.С. Винокуру, разом з М.Б. Петровим пощастило дослідити і зафіксувати залишки двоповерхового міського будинку XII-XIII ст. у Старому місті Кам’янця-Подільського. Цим було підтверджено функціонування міського давньоруського посаду XII-XIII ст. у місті над р. Смотрич [3, с. 11].

Кафедра історії СРСР і УРСР розширювала професійні горизонти підготовки фахівців. У 1979 р. запроваджувалася нові навчальні плани за спеціальністю “Історія з додатковою спеціальністю “Радянське право” [22, арк. 34], що передбачало підготовку студентів, майбутніх учителів “Правознавства” в середній школі, тому збільшився щорічний прийом студентів до 90 осіб [2, с. 23]. У зв’язку з цим, навчальний процес збагатився рядом нових суспільних та правових дисциплін (історія філософії, історія економічних вчень, історія міжнародного робітничого руху, теорія держави і права, конституційне право і інші).

У 1970-1980-х рр. тривало зростання кваліфікації науково-педагогічних кадрів кафедри. 18 вересня 1978 р. П.Ф. Щербина захистив дисертацію на здобуття вченого ступеня доктора юридичних наук у Київському державному університеті імені Т.Г. Шевченка на тему: “Судова система в Правобережній Україні наприкінці XVIII-XIX ст.” [23, арк. 49]. 24 жовтня того ж року завідувач кафедри І.С. Винокур захистив докторську дисертацію на тему: “Історія та культура черняхівських племен лісостепового Дністро-Дніпровського межиріччя (перша половина I тис. н.е.)”. Захист успішно відбувся у Інституті археології АН УРСР [23, арк. 62]. В 1982 р. у Ленінградському державному університеті

докторську дисертацію на тему: “Селянська колонізація Південного Уралу періоду феодалізму (XVII – перша пол. XIX ст.)” вдалося захистити Ю.М. Тарасову [26, арк. 15; 27, арк. 22]. Кандидатські дисертації захистили: М.Ф. Довгань “Діяльність КПУ по виконанню рішень XXII з’їзду КПРС в галузі народної освіти (1961-1965 рр.)” (1971 р.) [4, с. 131], О.М. Завальнюк “Селянський аграрний рух на Правобережній Україні (березень 1917 – січень 1918 рр.)” (жовтень 1980 р.) [5, с. 152], І.В. Рибак “Селянські комітети (товариства) взаємодопомоги Української УРСР (1921-1932 рр.)” (1982 р.) [5, с. 404], О.Т. Щур “Боротьба комсомольців і молоді Поділля проти німецько-фашистських загарбників в період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 рр.” (1983 р.) [5, с. 621], В.І. Якубовський “Давньоруські пам’ятки XII-XIII ст. верхів’їв річок Південного Бугу і Случі” (1984 р.) [5, с. 631].

У 1980 р. ВАК присвоїв вчене звання професора завідувачу кафедри І.С. Винокуру [25, арк. 8], а в наступному 1981 р. за успіхи, досягнуті в галузях навчально-виховної, науково-дослідної і громадської роботи йому було присвоєно почесне звання “Заслужений працівник вищої школи УРСР” [3, с. 10].

Таким чином, наукові здобутки кафедри лише у 1976-1980-му рр. склав захист двох докторських (П.Ф. Щербина, І.С. Винокур) і однієї кандидатської дисертації (О.М. Завальнюк), опубліковано 42 наукові праці загальним об’ємом 38,5 др. арк. [25, с. 23], а у 1980-1984-х рр. ще трьох кандидатських дисертацій (І.В. Рибак, О.Т. Щур, В.І. Якубовський).

Важливим напрямком наукової діяльності була підготовка студентських наукових робіт для участі у республіканських конкурсах (1980 р.). Керівниками-методистами на кафедрі були І.С. Винокур, М.Ф. Довгань, Ю.М. Тарасов. Терміни подачі до наукової частини студентських робіт обмежувалися 25 жовтня, тому тоді на засіданні кафедри вказувалося на необхідність прискорення у їх підготовці. Серед авторів-студентів конкурсних робіт знаходимо Г. Вонсовича, О. Погорільця та інших [25, с. 5-6].

Викладачі кафедри І.С. Винокур, Ю.М. Тарасов, П.Ф. Щербина, О.Д. Степенко активно проводили роботу

з студентською молоддю, зокрема за їх зусиллями інтенсивно працювали чотири гуртки і стільки ж проблемних груп. Студенти-гуртківці з матеріалами власних досліджень виступали як на звітних конференціях інституту, так і на конференціях інших вузів (1981 р.). Так, студенти Гарбуз В., Казачук В., Крушеньницький В., Надвірняк О., Погорілець О. взяли участь у Всесоюзній студентській науковій конференції з археології, яка відбулася в МГУ (7-11 квітня 1981 р.) [25, арк. 41; 26, арк. 16].

Поруч із здобутками, кафедра несла і важкі втрати. 23 травня 1981 р. раптово пішов з життя М.Ф. Довгань (1924-1981) [4, с. 131].

Одним з основних напрямків діяльності викладачів кафедри залишалась навчально-виховна робота студентів. На початок навчального року у вересні 1981 р. кафедра забезпечувала викладання наступних навчальних дисциплін: “Історія СРСР”, “Археологія” (I курс) – І.С. Винокур; “Допоміжні історичні дисципліни” (I к.) – А.Ф. Гуцал; “Історія СРСР” (III к.) – О.М. Завальнюк; “Радянське право” (IV к.) – М.Ф. Зінчук; “Методика викладання історії” (III к.) – Б.М. Кушнір; “Історія СРСР” (практичні) (I-III к.) – В.А. Радіоненко; “Історія УРСР” (I, II, III к.) – О.Д. Степенко; “Історіографія історії” (IV к.) – Ю.М. Тарасов; “Радянське трудове право” (III к.) – В.А. Талько; “Теорія держави і права” (II к.), “Основи радянської держави і права” (IV к.), “Методика правового виховання” (IV к.), “Історія СРСР” (II к.) – П.Ф. Щербина. Відповідно до індивідуальних планів, навчальне навантаження складало: І.С. Винокур – 536 год.; О.М. Завальнюк – 753 год.; М.Ф. Зінчук – 689 год.; А.Ф. Гуцал – 657 год.; Б.М. Кушнір – 619 год.; Ю.М. Тарасов – 600 год.; О.Д. Степенко – 588 год.; А. Радіоненко – 567 год.; П.Ф. Щербина – 546 год.; В.А. Талько – 326 год. Погодинно в межах 240 год. працювали зав. археологічною лабораторією І.І. Щегельський, старші лаборанти В.Ф. Мегей, М.Б. Петров. Вони забезпечували проведення практичних занять з історії СРСР та УРСР, а також перевірку контрольних і курсових робіт на стаціонарному і заочному відділах [26, арк. 2-4].

На той час існувала практика вибіркової підготовки дипломних робіт студентами випускного курсу, тому теми досліджень затверджували на кафедрах факультету лише тим вихованцям, які навчались переважно на “відмінно”. Так, 16 жовтня 1981 р. були затверджені сім тем дипломних робіт студентам IV курсу:

1. “Діяльність партійних організацій Поділля по активізації та посиленню роботи місцевих Рад в 1924-1925 рр.” – Черватюк В.П. (науковий керівник – Степенко О.Д.).
2. “Інтернаціональний характер партизанського руху на Україні в роки Великої Вітчизняної війни” – Байдич В.Г. (науковий керівник – Степенко О.Д.).
3. “Організація селянського руху на Правобережній Україні (березень-жовтень 1917 р.)” – Водвуд В.М. (науковий керівник – Завальнюк О.М.).
4. “Створення та діяльність революційних комітетів в роки громадянської війни (на матеріалах Поділля)” – Хоптяр Ю.А. (науковий керівник – Завальнюк О.М.).
5. “Радянська історіографія утворення Російської централізованої держави” – Борисевич С.О. (науковий керівник – Тарасов Ю.М.).
6. “Утворення української народності” – Вислянський М.Г. (науковий керівник – Тарасов Ю.М.).
7. “Археологія Болохівської землі XII-XIII ст.” – Погорілець О.Г. (науковий керівник – Винокур І.І.) [26, арк. 6-7].

Наступного, 1982 р. серед студентів, які готували наукові конкурсні роботи знаходимо: О.М. Федькова “Селянські організації на Україні в 1905-1907 рр.” (науковий керівник – О.М. Завальнюк); Н.В. Гуменюк “Правове виховання молоді” (науковий керівник – П.Ф. Щербина) і інших [27, арк. 6-7]. Дипломні роботи випуску 1984 р. виконували Білоконь Т.О., Гарбуз В.В., Гнатенко О.І., Кузь О.В., Федор В.М., Федьков О.М. [28, арк. 65-66], а в 1987 р. Будовицький А.Н., Бученко А.М., Лозовий В.С., Рева Т.М. та інші [32, арк. 3].

Зусиллями викладачів кафедри перманентно проводились конференції та інші форуми самого високого штибу. Так, 1982 р. в межах святкування 1500-ліття Києва на базі К-ПДП була

проведена Всеукраїнська конференція на якій серед учасників перебували член-кореспондент АН УРСР С.Н. Бібіков, доктор історичних наук П.П. Толочко [53, арк. 1].

У 1981-82 навчальному році викладачі кафедри активно проводили профорієнтаційну роботу і підтримували постійний зв'язок із школою. Форми такого зв'язку були різноманітні, серед них головним чином консультації, які особливо успішно проводив Б.М. Кушнір. До того ж викладачі консультували вчителів-істориків Н.І. Блажевич, Л.К. Іванову, В.Д. Красіцького, Г.С. Столярчук з питань покращення історико-краєзнавчої роботи в школі. Викладачі кафедри докладали зусиль для організації проведення стажування випускників. Доцент О.Д. Степенко, старші викладачі О.М. Завальнюк, В.А. Радіоненко спеціально виїжджали в райони Хмельницької області, де вивчали питання стажування випускників, при цьому зауважень чи побажань до роботи випускників історичного факультету органи освіти не висловлювали. До того ж, під час проведення педагогічної практики в школах області викладачі-методисти працювали над підвищенням якості знань необхідних для прийому до педінституту. Проводились бесіди у випускних класах, де підкреслювалась специфіка навчання на історичному факультеті [53, арк. 2].

Науковці кафедри намагалися викладати свої дисципліни на високому науково-методичному рівні, а лекції були насичені висвітленням основних питань сучасності, навчали студентів мислити, аналізувати і синтезувати події громадсько-політичного життя. Лекції, які відповідали високим стандартам, проводились професором П.Ф. Щербиною, доцентами Ю.М. Тарасовим та О.Д. Степенком. На високому професійному рівні проводив заняття старший викладач О.М. Завальнюк [53, арк. 3].

Працівники кафедри накопичували позитивний досвід в організації і проведенні археологічної практики студентів I курсу. Протягом тривалого часу функціонувала Подільська археологічна експедиція педагогічного інституту, що виступала базою для подібної практики. Одночасно частина студентів різних курсів проходила археологічну практику в експедиціях Інституту археології АН УРСР. У 1981-82 навчальному році студенти проходили практику на розкопках селища слов'ян I тис.

н.е. в с. Велика Слобода Кам'янець-Подільського району, с. Заруб Черкаської області і могильника с. Вишеньки Київської області (в експедиціях Інституту археології). До того ж, проводились археологічні розвідки за участю студентів по трасі майбутнього газопроводу Уренгой-Ужгород на території Вінковоцького, Городоцького, Дунаєвецького, Чемеровецького, Ярмолинецького районів Хмельницької області. Участь в археологічних експедиціях сприяла підвищенню професійного рівня майбутніх учителів-істориків, опануванню ними навиками проведення історико-краєзнавчої роботи, що в решті-решт активізувало навчально-виховних процес на уроках історії в середній школі [53, арк. 4].

Плідна навчально-виховна праця викладачів кафедри приводила до високих показників успішності. Так, за результатами державних іспитів з "Історії СРСР" у 1982 р. із 82 студентів 41 – отримали "відмінно", 40 – "добре" і тільки 1 – "задовільно", а шестеро студентів-випускників захищали дипломні роботи (що замінювало іспит), які були оцінені ДЕК на "відмінно". Із цього випливав висновок, про те що розроблена на кафедрі система спеціалізації у читанні лекцій і проведенні практичних занять давала позитивні результати. До того ж, при кафедрі діяла група аналізу (очолював Ю.М. Тарасов), яка здійснювала моніторинг учбового процесу і направляла його в належне русло. Серед недоліків у підготовці вчителів історії, на думку викладачів кафедри, вказувалося надання порівняно малої уваги отриманню студентами навичок виховної роботи в школі [53, арк. 8].

Постійну значну увагу викладачі кафедри приділяли організації і результативності усіх видів

практик: педагогічної, археологічної і юридичної. Педагогічна практика лютого-березня щорічно для студентів IV курсу організовувалась в школах міста Кам'янця-Подільського, а для студентів V курсу – у вересні-грудні у школах Хмельницької області. Чимало зусиль для її успішного проведення докладав провідний методист, старший викладач Б.М. Кушнір, який одночасно активно працював над кандидатською дисертацією. Він постійно надавав допомогу керівникам груп і студентам-практикантам. На належному рівні проходили підсумкові конференції по захисту матеріалів педпрактики та виставка наочних посібників, виготовлених студентами-практикантами. Особливістю такого виду практики стала підвищена увага до виховної роботи з учнями в позаурочний час.

У 1982 р. кафедра поповнилася фахівцями-правовиками, зокрема на кафедрі з лютого того ж року почав працювати військовий юрист І.С. Філімонов [26, арк.20]. В зв'язку з цим, в листопаді 1982 р. юристи утворили свою науково-методичну секцію з правових дисциплін [27, арк.13-15]. Тому на викладання предметів правового циклу перевели П.Ф. Щербину, якого призначили керівником секції права. До секції правовиків входили в різний час: М.Ф. Зінчук (на кафедрі працював у 1980-82 рр.), М.А. Зенюк (на кафедрі з 1982 р.), В.А. Кулінський (на кафедрі з 1990 р. спочатку погодинно), І.І. Мозолевський (на кафедрі з 1982 р.), В.А. Талько (на кафедрі з 1981 р. як погодинник, а з липня 1986 р. на постійній основі), пізніше С.Б. Почапінський (на кафедрі з 1989 р.), О.С. Озімовський (на кафедрі з грудня 1996 р.), В.О. Коротун, Ю.А. Хоптяр (на кафедрі з серпня 1987 р.) [33, арк. 51], який у 1991 р. у зв'язку з виробничою необхідністю перейшов на викладання юридичних дисциплін.

Новизною навчального процесу з 1983 р. стала юридична практика, яку вперше викладачі-юристи кафедри почали організовувати на базі райвиконкомів Хмельницької області. Студенти-практиканти IV курсу знайомилися з діяльністю юридичних комісій райвиконкомів, органів суду, юридичної консультації, міліції [54, арк. 3-4].

На кафедрі з часом сформувалась гарна традиція у проведенні археологічної практики. Тривалий час функціонувала Подільська археологічна експедиція, на базі якої студенти проходили польову практику. У 1983 р. студенти I курсу проходили археологічну практику на місті розкопок у с. Велика Слобода Кам'янець-Подільського району (I ст. н.е.). Одночасно за участі Інституту археології АН УРСР розкопки проходили і поблизу с. Ставище Дунаєвецького району, де досліджувалося селище черняхівської культури II-V ст. н.е., особливістю яких стало місце майбутнього будівництва Хмельницької ділянки траси газопроводу Уренгой-Ужгород.

Поруч з студентами стаціонару з якими відбувалася співпраця на постійній основі, чимала увага зверталася на організацію, контроль та результативність роботи студентів-заочників. Усі основні курси на заочному відділі проводилися штатними викладачами. Спеціалізація по курсах стаціонару і заочного відділу співпадала. Кафедра контролювала проведення лекцій і практичних занять, заліків і екзаменів, тому успішність заочників по предметах кафедри складала 98%. Планувалася також не тільки сесійна робота з заочниками, але й міжсесійна, а саме, організація виїзних консультаційних пунктів, перевірка контрольних і курсових робіт [54, арк. 4].

Тривала навчально-методична праця викладачів кафедри. У 1983 р. вийшла в друк методична розробка лекції "Історична топографія Кам'янця-Подільського з найдавніших часів до кінця XVIII ст." авторів професора І.С. Винокура і ст. лаборанта М.Б. Петрова. Підготував до друку методичну розробку "Соціально-економічний устрій Київської Русі (за матеріалами "РуськоїПравди.)" доктор історичних наук Ю.М. Тарасов [54, арк. 5].

1983 р. відзначився тим, що вперше за багато років, через перехід на 5-річний термін навчання, влітку на історичному факультеті не було випуску.

Зростає якісний показник наукового потенціалу викладачів кафедри. У 1983 р. вчений ступінь доктора історичних наук

присуджено ВАК СРСР Ю.М. Тарасову, а вчена рада К-ПДПІ обрала його на посаду професора кафедри [54, арк. 1].

Викладачі кафедри підтримували постійний зв'язок із школами і відділами народної освіти. Основні напрямки такої співпраці визначалися у проведенні педпрактики, консультуванні вчителів, викладанні на курсах підвищення кваліфікації, участі у вчительських конференціях в районах області, контролі за стажуванням випускників. Окремі викладачі брали активну участь у навчальному процесі школи. Так, Б.М. Кушнір регулярно проводив уроки в школах Хмельницької області, до того ж, ним, разом з співробітниками Хмельницького інституту підвищення кваліфікації вчителів, було підготовлено буклет “Про досвід роботи вчителів історії і суспільствознавства Хмельниччини”. Ряд уроків провели ст. викладачі А.Ф. Гуцал і В.А. Радіоненко. Захоплюючою виявилася зустріч учнів школи №14 з професором Ю.М. Тарасовим, який проводив урок на тему: “Народництво в Росії в XIX ст.” [54, арк. 6].

Викладання основних курсів історії проводилось за університетським принципом, коли спеціалізація наукової роботи викладача співпадала з спеціалізацією відповідних навчальних дисциплін. Одночасно, значне місце в організації навчально-виховної діяльності займали спецкурси і спецсемінари, яких по кафедрі нараховувалось близько десяти. Цікаво, що такий вид занять проводився не тільки штатними викладачами кафедри, але й провідними українськими вченими. Так, в грудні 1983 р. планувалося запросити для проведення спецкурсу “Останні досягнення радянських археологів України” члена-кореспондента АН УРСР, директора Інституту археології АН УРСР І.І. Артеменка [54, арк. 5-6].

У 1984-85 навчальному році викладачі кафедри забезпечували проведення трьох видів практик, адже до педагогічної та археологічної додався з попереднього року ще й юридична. Педагогічна практика проходила традиційно в школах м. Кам'янець-Подільського і Хмельницької області. Під час археологічної практики студенти брали участь у розкопках групи курганів в зоні будівництва Хмельницької атомної

електростанції у Славутському районі та у дослідженні язичницького наскального рельєфу в с. Буша Ямпільського району Вінницької області. Крім того, проводились розкопки поселення і могильника (рубежу нової ери) в с. Долиняни Хотинського району Чернівецької області. Керували проведенням цієї практики професор І.С. Винокур, к.і.н. В.І. Якубовський, ст. викладач А.Ф. Гуцал, зав. лабораторією І.І. Щегельський, ст. лаборант В.П. Мегей. У свою чергу юридична практика проходила на базі райвиконкомів області. На основі програми практики визначені конкретні завдання для студентів (матеріали готували професор П.Ф. Щербина, ст. викладач І.С. Філімонов і асистент М.А. Зенюк) [30, арк. 3-4].

3 вересня 1984 р., після захисту кандидатської дисертації на тему “Давньоруські пам'ятки XII-XIII ст. верхів'їв річок Південного Бугу і Случі”, свою трудову діяльність на кафедрі розпочав В.І. Якубовський [29, арк. 6]. Йому спочатку виділялися години на проведення практичних занять з “Історії СРСР” та педагогічної практики [29, арк. 50], пізніше додався курс “Історичного краєзнавства”, “Археології УРСР” та інші.

На кафедрі тривала навчально-методична робота, удосконалювалися робочі програми навчальних курсів. Однак, на думку завідувача кафедрою робота над навчально-методичними комплексами (НМК) дисципліни не давала тих результатів яких очікували. Нерідко справа зводилася до формальних “вертикальних”, “горизонтальних” і “діагональних” зрізів, які мало що давали для покращення навчально-методичної спрямованості викладання. Найкращою формою навчально-методичної роботи по відповідних дисциплінах, вважали викладачі кафедри – це розширена робоча програма і коротка структурно-логічна схема до неї [30, арк. 4].

Для покращення якості викладання правових дисциплін викладачами-юристами здійснювалася спроба створення кабінету правознавства, про що йшлося на одному із засідань кафедри в травні 1985 р. Тоді навіть були встановлені терміни виконання до жовтня-листопада того ж року [29, арк. 72]. Проте кабінет

правознавства, зусиллями викладачів юридичних дисциплін, буде створений лише через рік, у травні 1986 р. [31, арк. 3].

У 1985-1986 рр. на кафедрі проводився контроль за якістю викладання та рівнем засвоєння студентами програмового матеріалу. Завідувач кафедрою професор І.С. Винокур особисто відвідував лекції, практичні заняття, був присутнім під час складання заліків та іспитів. Викладачі у свою чергу відвідували заняття один одного і фіксували відгуки у журналі [31, арк. 3-4].

В середині 1980-х рр. професорсько-викладацький склад кафедри працював над створенням нових підручників, навчальних, методичних і наочних посібників. Так, на той час були видані: Методична розробка професора Ю.М. Тарасова, присвячена “Руській Правді” – важливому джерелу соціально-економічної та політичної історії Київської Русі IX-XIII ст. Поповнили науковий доробок нові монографічні праці професора І.С. Винокура “Історія лісостепового Подністров’я та південного Побужжя” (1985) [2, с. 25]. І.С. Винокур, А.Ф. Гуцал, В.І. Якубовський видали “Довідник з археології України” (1984) [2, с. 25]. У видавництві “Радянська школа” вийшов альбом з історії СРСР для учнів 4-го класу, матеріали до якого підібрав і систематизував ст. викладач Б.М. Кушнір. Викладачі юридичного циклу І.С. Філімонов, М.А. Зенюк розробляли наочні посібники (таблиці, схеми) з правових дисциплін, які зосереджувалися в кабінеті правознавства [31, арк. 3]. Крім того, було видано методичну розробку на допомогу лектору про історичну топографію Кам’янця-Подільського (автори І.С. Винокур, М.Б. Петров). Члени кафедри працювали у режимі об’єднаних засідань з іншими кафедрами на виїздах у Чемеровецький, Дунаєвецький та Ярмолинецький райони. Такі форуми були присвячені різним історичним датам [30, арк. 5].

Кафедра підтримувала зв’язки з випускниками різних років, і часто надавала необхідні консультації та допомогу у науково-дослідній роботі. Однією із важливих форм таких зв’язків з випускниками стало проведення Подільських історико-краєзнавчих конференцій. У травні 1985 р. було проведено VI-ту

Подільську конференцію, матеріали якої (тези доповідей і повідомлень) були опубліковані до її початку [30, арк. 6].

Навчально-виховний процес був доволі насиченим і кожного дня, включаючи суботу, проходило по три і більше пар. Такому положенню сприяло вдале поєднання основних предметів із спецкурсами, спецсемінарами та факультативами. Так, у 1986-87 рр., тільки по кафедрі історії СРСР і УРСР, їх налічувалося більше десятка: “Історія стародавніх слов’ян” (І.С. Винокур), “Актуалізація пізнавальної діяльності учнів на уроках історії” (Б.М. Кушнір), “Історія правових вчень” (П.Ф. Щербина), “Джерелознавство історії СРСР” (Ю.М. Тарасов), “Ленін і Україна” (О.Д. Степенко), “Критика буржуазних концепцій історії СРСР” (І.В. Рибак), “Туристсько-краєзнавча робота по історії в школі” (В.І. Якубовський) [33, арк. 21], “Розвиток капіталізму в Росії” (В.А. Радіоненко), “Питання стародавньої історії в шкільному курсі” (А.Ф. Гуцал), “Питання образотворчого мистецтва у викладанні історії СРСР в школі” (Є.Б. Дегтярь худ. школа), “Питання антифеодальної боротьби в ході визвольної війни українського народу (1648-49 рр.)” (Степанков В.С.) [33, арк. 47].

Поруч із здобутками в роботі кафедри проглядалися і недоліки. Зокрема із самокритичного виступу завідувача кафедрою І.С. Винокура на засіданні ради історичного факультету 31 серпня 1987 р. видно, що підсумовуючи діяльність викладачів кафедри не було ритмічності в контролі за підготовкою курсових робіт на II і IV курсах. Відчувалася аритмія навчального процесу у зв’язку з хворобою Б.М. Кушніра. Додавали додаткового напруження нові навчальні плани. Не до кінця викладачі кафедри розібралися у пропорціях збільшення практичних і зменшення лекційних занять, а також у формах, методах і принципах організації самостійної роботи студентів в першу половину дня. Викладачам ставилося завдання розробити теми, які виносилися на самостійну роботу, підготувати літературу, виробити принципи контролю і атестації самостійної роботи. Навчальний процес показав, що зменшення лекцій і різке збільшення годин практичних і семінарських занять, на самостійну роботу привело

до певного перевантаження студентів (на окремих курсах виходило на тиждень до 10 пар практичних і семінарських занять) [34, арк. 3, 19].

Плідно викладачами кафедри І.С. Винокуром, А.Ф. Гуцалом, М.Б. Петровим, І.І. Щегельським, В.І. Якубовським була проведена археологічна практика літнього польового сезону 1987 р. Розкопки проходили на трьох досліджуваних об'єктах на місцях:

- язичницького скельного храму-монастиря в с. Буша Ямпільського району Вінницької області;
- могильника і поселення слав'янського часу в с. Бернашівка Могилів-Подільського району Вінницької області;
- давньоруського городища в с.Іванківці Городецького району Хмельницької області.

В процесі археологічних досліджень студенти-практиканти здобули необхідні знання та навички [35, арк. 14].

В кінці 1987 р. викладачі кафедри, включаючи докторів наук, проходили професійну атестацію про що свідчили висновки атестаційних комісій [34, арк. 24]. В ході вказаної атестації відбувалися звіти про проведену діяльність у різних зрізах (навчальна,

наукова, громадська робота). Так, І.С. Винокур у навчальній діяльності проводив курс “Історії СРСР з найдавніших часів до кінця XVI ст.” і “Археології СРСР”, а також спецкурс з історії стародавніх слов'ян (I тис.н.е.). На кафедрі зменшили на 15-20 % об'єм лекцій (на вимогу Міністерства освіти) і за рахунок цього ввели години для самостійної роботи та проведення практичних занять. (Пізніше такі зміни будуть визнані негативним експериментом і відбудеться повернення до звичного співвідношення лекцій і практичних занять). І.С. Винокур розробив завдання для самостійної

роботи студентів I курсу з “Історії СРСР” і “Археології”. Систематично проводилися контрольні роботи для перевірки поточної самостійної роботи студентів, а також лекції на курсах підвищення кваліфікації учителів історії.

Наукова робота І.С. Винокура полягала у підготовці колективних монографій з “Історії Поділля” та “Зводу пам'ятників історії і культури Хмельницької області”. За 1984-1987 рр. були опубліковані: монографія, довідник з археології (у співавторстві), друге видання путівника по Кам'янцю-Подільському історико-архітектурному заповіднику (у співавторстві), три брошури (у співавторстві), а також ряд статей і повідомлень. Загальна кількість списку публікацій сягнула близько 180 позицій.

Професор І.С. Винокур був включений у склад розширеної вченої ради Інституту археології АН УРСР по захисту докторських та кандидатських дисертацій. Неодноразово виступав опонентом на захистах дисертацій.

Його наукова діяльність виходила далеко за межі педінституту і здобула міжнародний резонанс. Так, у 1985 р. І.С. Винокур брав участь у V-му міжнародному конгресі археологів-славістів (Київ), а у 1987 р. – у міжнародній конференції з археології в Люблінському університеті (Польща).

Не залишався осторонь провідний археолог і громадсько-політичної роботи. Його діяльність у цій сфері була різноманітною – голова обласної секції археології “Товариства пам'ятників історії і культури”, член правління обласної і громадської організації даного товариства, вчений секретар Хмельницького обласного історико-краєзнавчого товариства, лектор товариств “Знання” та “Охорони пам'ятників історії і культури” [35, арк. 16-18].

Професор Ю.М. Тарасов звітував про навчальну роботу у якій проводив: два лекційних курси “Історії СРСР XVII і XVIII ст.”; лекції з історіографії “Історії СРСР з найдавніших часів до сьогодення”; спецкурси з “Джерелознавства”; практичні заняття з “Історії СРСР” (I курс); лекції на курсах підвищення кваліфікації учителів.

В науковому доробку професор Ю.М. Тарасов підготував до друку навчальний посібник “Формування феодалізму на Русі у

XIII-XV ст.” Тривала робота над монографією “Розвиток аграрного капіталізму на Південному Уралі (1861-1917 рр.)”.

У громадській роботі Ю.М. Тарасов працював головою профспілкового бюро історичного факультету, відповідальним за наукову роботу на історичному факультеті і загалом в педінституті, лектором товариства “Знання” [35, арк. 18].

В початковій роботі професор П.Ф. Щербина забезпечував лекційний курс з: “Історії СРСР з початку XIX ст. по 1861 р.” (II курс); “Теорії держави і права” (II курс); “Історії правових ідей і сучасність” (спекурс на V-му курсі). Проводив заняття з учителями-істориками на курсах підвищення кваліфікації.

У науковій роботі провідний юрист кафедри продовжував роботу над монографією “Аграрне законодавство царизму на Правобережній Україні в XIX ст.”. Крім того, написав методичну розробку “Роль пам’ятників історії і культури на формування світогляду” та методичний посібник “Міжпредметні зв’язки у викладанні історії і права”. В активі громадського навантаження знаходилось проведення лекцій товариства “Знання” [35, арк. 19-20].

Доцент О.Д. Степенко в навчальній роботі проводив лекції і семінарські заняття з курсів: “Історії СРСР (від первіснообщинного ладу до сьогодення)”; спецкурсу “Ленін і Україна”. Викладав на курсах підвищення кваліфікації учителів.

У науковій діяльності докладав зусиль над виконанням планової наукової роботи “Українська історіографія кінця XIX – поч. XX ст.”. До того ж, брав участь у написанні колективних монографій “Історії Поділля” та “Звід пам’яток історії і культури Хмельницької області”.

У громадсько-політичній роботі О.Д. Степенко зарекомендував себе як активний лектор товариства “Знання”, заступник голови профбюро історичного факультету [35, арк. 21].

У навчально-методичній роботі О.М. Завальнюка пріоритетами визначалися лекційні курси з: “Історії СРСР (1917-1980-ті рр.)” на II-III-му курсах; “Основ наукових досліджень” (III курс); “Історії міжнародних відносин” (IV курс). Працював на курсах підвищення кваліфікації учителів. Крім

того, О.М. Завальнюк був керівником у написанні студентами курсових та дипломних робіт, розробив методичні рекомендації для студентів II-III курсів з вивчення історії СРСР (практичні заняття). У співавторстві з І.В. Рибаким розробив методичні рекомендації для студентів заочників (15 тем).

Плідною виявилась і науково-дослідна робота доцента О.М. Завальнюка. Восени 1986 р. йому присвоєно ухвалою ВАК при Раді Міністрів СРСР вчене звання доцента [5, с. 154]. Науковець знаходився серед авторського колективу монографій “Історія Поділля” та “Звід пам’яток історії і культури Хмельницької області”. Продовжував працювати над монографією “Громадсько-політичне життя українського села (1921-1929 рр.)”. Систематизував архівні матеріали, здійснив ряд публікацій в процесі проведення наукових конференцій у Вінниці, Кам’янці-Подільському, Києві, Полтаві, Омську. Вагомим науковим здобутком вченого стали статті в колективних працях на кшталт “Історіографія Великої Жовтневої соціалістичної революції на Україні” (1987) та “Радянська енциклопедія” (1987). [5, с. 153].

У громадській роботі О.М. Завальнюк працював відповідальним секретарем науково-методичного збірника “Історія і суспільствознавство в школі”, а також проводив лекції по лінії товариства “Знання” [35, арк. 23].

Навчальна робота доцента І.В. Рибак відзначалася розробкою лекційного курсу з “Історії СРСР (1938-1988 рр.)” загальною кількістю 68 год., а також спецкурсу “Критика основних концепцій буржуазної фальсифікації історії СРСР” (24 год.). Крім того, започатковано роботу над курсом “Історія міжнародних відносин і зовнішньої політики СРСР (1838-1987 рр.)” та підготовки методичні рекомендації і плани семінарських занять з “Історії СРСР”.

У науковій роботі за звітний період було опубліковано І.В. Рибаким 18 наукових праць, в активі також стала участь у роботі п’яти Всесоюзних симпозіумів та конференцій з проблем історії радянського суспільства. Серед авторів

колективних праць, таких як “Історія радянського селянства УРСР”, “Нариси історії Хмельницької комсомольської організації”, “Історії Поділля”, “Звід пам’яток історії і культури Хмельницької області” також виділявся І.В. Рибак. У 1987 р. розпочата робота над індивідуальною темою майбутньої дисертаційної праці “Соціально-побутовий розвиток українського колгоспного села (1928-1986 рр.)”, причому по темі було опубліковано три статті.

Громадсько-політична робота І.В. Рибак не відставала від основних інших напрямків. Зокрема, він очолював осередок товариства “Знання” на історичному факультеті та інші [35, арк. 24-25].

В навчальній роботі старший викладач О.Т. Щур проводив лекції і практичні заняття з “Історії СРСР” на підготовчому відділенні, на IV курсі з “Методики викладання суспільствознавства”, здійснював керівництво педпрактикою (V курс).

В науковій роботі О.Т. Щур готував матеріали до колективної монографії “Історія Поділля”, знаходився серед учасників Всеукраїнської конференції приуроченої 40-річчю визволення України від фашизму. Опублікував близько 30 статей на різноманітну тематику.

Громадсько-політична діяльність О.Т. Щура проявилась у членстві громадської організації “Охорона пам’яток історії і культури” та читанні лекцій в контексті товариства “Знання” [35, арк. 25-26].

У науковій роботі старший викладач В.І. Якубовський проводив: практичні заняття з “Історії СРСР” на I курсі; курс лекцій і практичні заняття з “Історії СРСР” на підготовчому відділенні та філологічному факультеті; спецкурс “Педагогіка туристсько-краєзнавчої роботи” (II курс); лекційні курси “Історичне краєзнавство” та “Історія СРСР” для студентів-заочників (на настановчій сесії). Здійснював керівництво написанням дипломних робіт і археологічною практикою.

Наукова робота В.І. Якубовського проявилась в участі у колективних монографіях “Історія Поділля”, “Звід пам’яток історії та культури Хмельницької області”, а також участь у

створенні каталогу “Пам’ятники археології СРСР”. Викладач долучався до роботи двох госпдоговірних тем: “Проведення досліджень і підготовка матеріалів з археологічних пам’яток Хмельницької області”; “Археологічні дослідження в зоні будівництва Дністровської ГЕС”. Став учасником ряду конференцій різного рівня в містах Києві, Вінниці, Кам’янці-Подільському, Омську.

В громадсько-політичному житті працював заступником голови групи народного контролю і заступником голови секції археології. Лектор товариства “Знання” [35, арк. 26-28].

У навчально-виховній роботі старшого викладача А.Ф. Гуцала визначальне місце відводилося проведенню лекцій з “Допоміжних історичних дисциплін” на денному та заочному відділах (I курс). На заочному відділі I курсу він мав години практичних занять з “Історії СРСР (доба феодалізму)”. Брав участь в керівництві роботою студентського наукового археологічного гуртка, підготовкою курсових робіт на заочному відділі, педагогічною практикою.

У науковій діяльності брав участь в роботі обласних і республіканських наукових конференцій з археології раннього залізного віку Середнього Придністров’я. Брав участь в підготовці колективних монографій “Історія Поділля” і “Зводу пам’яток історії і культури Хмельницької області”.

У громадсько-політичній роботі А.Ф. Гуцал був головою групи народного контролю факультету, лектор товариства “Знання” і “Товариства охорони пам’яток історії і культури” [35, арк. 28-29].

Навчальна робота старшого викладача Б.М. Кушніра зосереджувалася на лекційних курсах “Методики викладання історії” та “Історичного краєзнавства” на денному та заочному відділах. Ним був розроблений спецкурс “Активізація пізнавальних здібностей учнів при вивченні історії”. Здійснював керівництво курсовими та дипломними роботами студентів. Готував студентів до конкурсу з педагогічної майстерності та здійснював загальне керівництво педагогічною практикою на III-V курсах.

У науковій роботі ним було видано 7 публікацій загальним об’ємом 15,5 др. арк. Б.М. Кушнір знаходився в організаційному

комітеті по проведенню обласних наукових конференцій “Проблеми історичної географії Поділля” (1982), “Проблеми етнографії Поділля” (1986). Виступав із статтями на шпальтах газет “Радянська освіта”, “Учительська газета”, інституцької багатотиражки “Радянський студент”. Щоправда, робота над кандидатською дисертацією зупинилась і в перспективі справа до захисту так і не дійшла.

У громадській роботі Б.М. Кушнір відзначився читанням лекцій для учителів на курсах підвищення кваліфікації у Тернопільській та Хмельницькій областях. Він головував у комісії за зв'язками зі школою, створив картотеку передового педагогічного досвіду, а також проводив відкриті уроки для вчителів і студентів у СШ № 7 м. Кам'янця-Подільського (13.05.1987). Очолював факультетську комісію по боротьбі за тверезий спосіб життя [35, арк. 29-31].

Старший викладач В.А. Радіоненко в науковій сфері діяльності звітував про завершення в цілому кандидатської дисертації на тему: “Діяльність місцевих Рад УРСР щодо розвитку сільського господарств (1965-1970 рр.)”. І хоча на роботу надійшли позитивні рецензії з Інституту історії АН УРСР дисертацію, на жаль, В.А. Радіоненку захистити так і не вдалося. Він як і інші члени кафедри брав участь в роботі регіональних конференцій та знаходився серед авторів колективних монографій “Історія Поділля” та “Звід пам'ятників історії та культури Хмельницької області”.

До громадського навантаження В.А. Радіоненка входило членство в профкомі інституту, головування в інститутському “Товаристві радянсько-болгарської дружби”, а також лекторії товариства “Знання” [35, арк. 31-32].

У навчальній роботі старший викладач І.С. Філімонов займався читанням лекцій і проведенням семінарських занять з правових курсів “Радянське державне право” (II курс історичного факультету, IV курс філологічного факультету), “Радянське адміністративне право” (II курс історичного факультету). Здійснював керівництво педагогічною і юридичною практикою студентів IV і V курсів, написанням курсових і дипломних робіт.

Розробив тематику курсових робіт з курсу “Радянської держави і права”. Брав участь в розробці завдань відносно проведення юридичної практики студентів IV і V курсів. Розробив і підготував наочні посібники з юридичних дисциплін. Керував роботами щодо створення юридичного кабінету, проходив курси підвищення кваліфікації у Московському державному університеті імені М. Ломоносова (10.02.1987 – 10.06.1987).

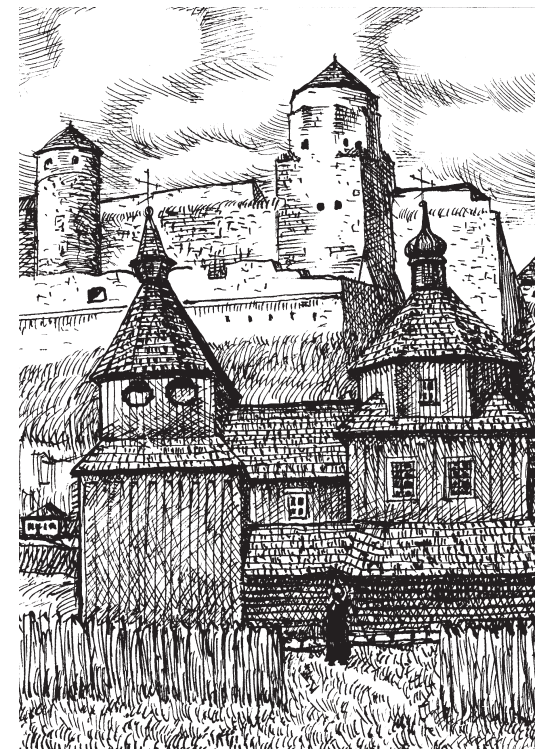
Наукова робота І.С. Філімонова проявилася лише в участі в наукових конференціях.

Громадська діяльність виявилася у викладача-юриста більш рельєфно, оскільки він працював лектором товариства “Знання”, пропагував нове законодавство в ході “Круглого столу” [35, арк. 32-34].

Асистент М.А. Зенюк, виконуючи навчальне навантаження, забезпечував курси: “Кримінальний процес”; “Забезпечення соціалістичної законності і правопорядку в СРСР”; “Методика правового виховання”. Здійснював керівництво в написанні курсових та дипломних робіт, педагогічною та юридичною практикою.

У громадській роботі М.А. Зенюк був лектором товариств “Знання” та “Товариства охорони пам'яток історії і культури” і входив до правління останнього. До того ж входив до складу профбюро і “Добровільної народної дружини” [35, арк. 34-35].

В науковій роботі проявив себе як пошукач в процесі написання кандидатської дисертації на затверджену кафедрою тему: “Правові проблеми застосування ядохімікатів в сільському господарстві”. Опублікував 11 друкованих праць, три з яких по темі дослідження. Однак, довести справу асистенту

М.А. Зенюку до захисту дисертації не вдалося, а сам пошукач, незабаром, у січні 1989-го р., не буде переобраний на новий термін і змінить місце роботи [37, арк. 33].

У навчальній роботі асистента М.Б. Петрова провідне місце займали лекції та семінари з: “Історії народного господарства (епоха соціалізму)”; “Історії СРСР” (II курс); “Суспільствознавство” на підготовчому відділі. Він здійснював керівництво археологічною (I курс) та педагогічною практиками (IV-V курси), написання курсових робіт, перевіряв контрольні роботи студентів-заочників.

У сфері наукової роботи М.Б. Петров, в процесі навчання в аспірантурі (1983-1986 рр.), завершив підготовку до захисту кандидатської дисертації “Історична топографія Кам'янця-Подільського XII-XVIII ст.”, а 24 грудня 1987 р. успішно її захистив в Інституті археології АН УРСР (нині НАН України). До того ж, підготував ряд статей до “Зводу пам'ятників історії і культури Хмельницької області”. На жаль вказана колективна праця так і не побачила світ, хоча матеріалу було зібрано на кілька томів.

В актив громадської роботи М.Б. Петров записав лекторій товариства “Знання” [35, арк.34-36].

Асистент В.А. Тально у навчальній роботі працював над вдосконаленням правових курсів: “Радянське право”; “Радянське цивільне право і процес”; “Радянське сімейне право”; “Радянське земельне право і правова охорона природи”; “Радянське трудове право”. Керував педагогічною і юридичною практикою, підготовкою курсових робіт.

У науковій роботі В.А. Тально опрацьовував літературу для уточнення теми майбутньої кандидатської дисертації, готувався до складання іспитів з кандидатського мінімуму. Однак, спроба створення та захисту кандидатської дисертації виявилась невдахою і робота зупинилася на початковому етапі.

В громадській роботі В.А. Тально брав участь як народний засідателі Кам'янець-Подільського міського суду, у раді народних засідателів, проводив лекції від товариства “Знання” [35, арк. 36-37].

В межах наукової роботи на кафедрі виконувалися у 1987 р. дві госпдоговірні теми з Інститутом археології: “Проведення досліджень і підготовка матеріалів по археологічним пам'яткам Хмельницької області” та “Археологічні дослідження в зоні розбудови Дістровської ГАЕС”. В зв'язку з цим, проводилися археологічні дослідження пам'ятників Віньковецького, Городоцького, Летичівського, Старокостянтинівського, Ярмолинецького районів, а також розвідки та стаціонарні розкопки в районі с. Бернашівка Могилів-Подільського району Вінницької області, де були дослідженні залишки поселення стародавніх слов'ян (III-VIII ст.) [35, арк. 51]. З метою підсилення лаборантського складу в зв'язку з виконанням вказаної тематики на кафедрі розпочав роботу А.В. Гурський [38, арк. 14], якого у 1990 р. замінив М.І. Михайлов [42, арк.33].

Загалом науково-дослідна робота викладачів кафедри у 1987 р. виявилася досить плідною. Зокрема, загальний об'єм публікацій склав 33,5 др. арк. До того ж, зусиллями членів кафедри було створено умови для роботи всесоюзної наради завідувачів кафедр історії педвузів країни на базі К-ППП і проведено дві наукові конференції. В свою чергу викладачі кафедри виступали з доповідями на конференціях усіх рівнів в різних містах [35, арк. 52].

Влітку 1987 р. в межах давніх традицій підтримки зв'язків з випускниками відбулися чергові зустрічі на історичному факультеті випускників 1972, 1977 і 1982 років випуску [55, арк. 4]. Подібні зустрічі розгортаються за стандартним сценарієм. Спочатку офіційна частина за участі викладачів кафедр та керівників alma mater, після – неофіційна... Скільки емоцій, пристрастей вирує під час таких зустрічей, які надихають, підживлюють енергетикою на роки вперед. Після таких форумів однокурсники почуваються бадьорими, повертаються додому з почуттям встигнути ще щось позитивне зробити у своєму житті. На жаль, з часом, все менше ровесників прибувають на такі чудові форуми життя, а шкода...

Загалом 1987-88 навчальний рік показав, що зусиллями викладачів кафедри рівень практичної підготовки студентів (за результатами практичних, семінарських занять і педпрактики) можна оцінити на “добре”. Одночасно відзначалися труднощі, які з'явилися із збільшенням практичних занять і переведенням частини годин на самостійну роботу студентів, а запропонована Міністерством освіти форма самостійної роботи студентів під керівництвом викладача, виявилась взагалі малоефективною. Тому на кафедрі розроблялася тематика проблем, які студенти опрацьовували після занять. Перевірка самостійної роботи проводилася викладачами періодично під час колоквиумів, які показали, що значна частина студентів все ж самостійно ознайомилася з літературою за відповідними темами [36, арк. 2-3].

Плідно у 1988 р. викладачами кафедри І.С. Винокуром, А.Ф. Гуцалом, В.Ф. Мегеєм, М.Б. Петровим, І.І. Щегельським, В.І. Якубовським була проведена археологічна практика. Відповідно до плану наукових досліджень розкопки проводилися в ряді місць:

- на місці курганного могильника раннього залізного віку в с. Тарасівка Кам'янець-Подільського району;
- розкопки могильника і поселення раннього залізного віку в с. Долиняни Хотинського району Чернівецької області;
- дослідження старої частини м. Кам'янець-Подільського на місці Вірменського храму;
- розкопки в с. Пилипи Коломийського району Івано-Франківської області на місці поселення і могильника II-V ст.;
- на території слов'янського поселення V-VIII ст. в Черкаській області [37, арк. 13-14].

Успішно пройшла педпрактика за участю викладачів кафедри. Під загальним керівництвом старшого викладача Б.М. Кушніра для студентів-практикантів IV-V курсів були розроблені конкретні завдання, здійснений належний контроль. В результаті переважна більшість студентів оволоділа необхідними практичними навичками майбутньої учительської роботи. У свою чергу юридична практика проходила на базі райвиконкомів Хмельницької області, термін якої було збільшено до

двох тижнів. У вказаний період підготували і успішно захистили роботи 22 дипломники, серед яких: І.В. Денчик, В.І. Касьянчук, С.В. Козлова, С.М. Марчак, А.В. Якубовська і інші. Взаємозаміна викладачів в процесі навчання траплялася переважно в зв'язку з підвищенням кваліфікації. Так, під час стажування старшого викладача В.І. Якубовського його учбове навантаження виконували І.С. Винокур, Ю.М. Тарасов, а за І.В. Рибак проводив заміну О.А. Завальнюк. В навчально-методичній роботі викладачі кафедри створили нові методичні розробки. Професор Ю.М. Тарасов опублікував методичну розробку з історії феодалізму XII-XV ст., а професор П.Ф. Щербина – з міжпредметних зв'язків у викладанні історії, суспільствознавства і права. Професор І.С. Винокур і доцент О.Д. Степенко підготували брошуру про селянський рух на Поділлі (до 200-річчя з дня народження Устима Кармелюка). У 1988 р. вийшла у світ монографія професора П.Ф. Лаптіна “Проблемне викладання і вивчення історії в вищій школі”, до якої передмову написав І.С. Винокур.

Широко проводилася викладачами кафедри науково-дослідна робота студентів. На VII-й Подільській історико-краєзнавчій конференції були заслухані і опубліковані матеріали підготовлені студентами Г.В.Єремєєвою, Л.І. Щегельською, а вихованці-випускники 1988р. В.М. Махотіні І.О. Тарасов взяли участь у всесоюзній науковій конференції у Московському педагогічному інституті. Ще двох студентів А.Задорожняка і Л. Литвинюк у листопаді 1988 р. було рекомендовано кафедрою для участі у студентській археологічній конференції в м. Кишеневі [37, арк. 23-24]. На кафедрі використовувався передовий педагогічний досвід вчителів-новаторів. Старший викладач Б.М. Кушнір освоїв передовий досвід відомих педагогів-новаторів Ш.О. Амонашвілі (Грузія) і О.А. Захарченка (Черкаська обл.). Б.М. Кушнір у свою чергу провів ряд уроків в с. Сахнівка Черкаської обл., які отримали схвальні відгуки О.А. Захарченка [36, арк. 3-7].

Важливе значення в організації навчально-виховного процесу займала робота профспілки, на посаді голови бюро якої на історичному факультеті у 1988 р. працював Ю.М. Тарасов. Пізніше на цій посаді на громадських засадах працюватимуть викладачі кафедри О.Т. Щур (з 1995 р. до жовтня 2004 р.) та

Ю.А. Хоптяр (з 2004 р.). У квітні 1988 р. на історичному факультеті проходили вибори декана факультету. Викладачі кафедри брали активну участь у виборчому процесі, так як на альтернативній основі, саме від профспілкової організації за пропозицією голови профбюро Ю.М. Тарасова, було запропоновано кандидатуру О.М. Завальнюка. Після звіту декана історичного факультету Л.В. Баженова за 1983-1988 рр. відбулися вибори в ході яких з перевагою в один голос переміг Л.В. Баженов (15 – “за”, 14 – “проти”) [34, арк. 34-38].

З початком нового 1989-1990 навчального року відбулися певні кадрові зміни. На кафедру запросили на постійну роботу випускника історичного факультету 1984 р. кандидата історичних наук С.В. Трубчанінова. Замість М.А. Зенюка, якого не обрали на конкурсній основі на черговий 5-річний термін на кафедрі розпочав роботу на посаді асистента С.Б. Почапінський [40, арк. 1]. Спроби М.А. Зенюка подати на конкурс по заміщенню посади старшого викладача з “Історії СРСР” повторно – закінчились невдало. Йому було відмовлено через відсутність базової освіти [40, арк. 11].

У 1989 р. при кафедрі поживали роботу методичний і науковий семінари. Зокрема, на методичному семінарі розглядалися форми і методи викладання у вузі в зв'язку з перебудовою вищої школи, обговорювалися проблеми: “Вузівська лекція – найважливіша ланка навчання студентів-істориків” (доповідач проф. Ю.М. Тарасов); “Семінарські і практичні заняття – важлива форма підготовки учителя історії, суспільствознавства і права” (доц. О.М. Завальнюк); “Колоквіум як одна з форм контролю за самостійною роботою студентів” (ст. викладач В.А. Радіоненко); “Навчання методичними засобами у процесі викладання історії в школі” (ст. викладач Б.М. Кушнір).

Науковий семінар проходив в дусі тематики висвітлення “білих плям” в історії радянського періоду і були заслухані доповіді: “Висвітлення “білих плям” в історії боротьби за перемогу радянської влади” (проф. Тамбовського педінституту Л.Г. Протасов); “Проблеми історії громадянської війни” (доц. О.М. Завальнюк); “Проблеми колективізації сільського господарства”

(доц. І.В. Рибак); “Проблеми історії УРСР 1940-1950-х рр.” (доц. О.Д. Степенко). Робота методичного і наукового семінарів сприяла вдосконаленню теоретичних курсів і методики викладання фахових дисциплін, що мало прямий вихід на підвищення ефективності наукової роботи студентів на історичному факультеті. Зокрема, у 1989 р. було підготовлено і захищено 23 дипломні роботи, а ще чотири студентські роботи було надіслано на всесоюзний конкурс. Серед них кращими відзначалися випускники В.С. Лошній, Є.І. Онищук, В.В. Рижак і інші [39, арк. 2-3]. Студентів IV курсу М.І. Бурова і А.Б. Задорожняка на засіданні кафедри рекомендували для участі у всесоюзній студентській конференції у м. Тамбові (1990) [40, арк. 49].

Викладачі кафедри у вказаний час проводили спільне засідання з методичним об'єднанням вчителів історії у м. Кам'янець-Подільський з проблем вивчення “білих плям” історії. Вирішено було прискорити підготовку видання з історії Поділля для педагогів шкіл. Тривала робота з молодими спеціалістами Шепетівського району, що був закріплений за кафедрою. Викладачі А.Ф. Гуцал, В.А. Радіоненко виїжджали у район з метою надання необхідної допомоги вчорашнім випускникам. Б.М. Кушнір у шкільному кабінеті методики історії і суспільствознавства створив картотеку випускників історичного факультету, які працюють в школах Хмельницької області, в тому числі і Шепетівського району [39, арк. 4].

У 1990-му р. республіканське архівне управління прийняло рішення про перехід обласного архіву до м.Хмельницький. Викладачі кафедри активно підтримали постанову міської ради м. Кам'янець-Подільського про збереження архівного дореволюційного фонду у Старому місті [40, арк. 66].

У цей період всі лекційні курси викладачами кафедри проводилися в згідно з новими шкільними програмами і орієнтували студентів на зв'язок вузівського курсу історії з шкільним. Зусиллями викладачів кафедри підтримувався зв'язок з випускниками історичного факультету, що здійснювався різними способами. Так, по лінії стажування, викладачі виїжджали до районів області, на місця роботи вихованців

(доценти О.М. Завальнюк, О.Д. Степенко, викладачі А.Ф. Гуцал, В.А. Радіоненко та інші). Окремі випускники при підтримці кафедри працювали над кандидатськими дисертаціями (Г.Б.Вонсович, О.С.Каденюк, Ю.А. Хоптяр, Я.І. Ярмолюк і інші). Підтримувалися постійні зв'язки з випускниками-вчителями шкіл Кам'янця-Подільського (СШ № 5, 7, 13, 15 і інших) [41, арк. 2-4].

На той час на кафедрі виникла проблема кадрів з юридичного циклу. Для секції права потрібно була ставка старшого викладача, на яку можна було б запросити фахівця з вченим ступенем. До того ж, залишалася потреба у викладачах-погодинниках з юридичних дисциплін, оскільки кількість годин з права зростає на інших факультетах [41, арк.6]. У той же час відбувалося кадрове зростання – у 1990-му р. вчене звання старшого викладача отримав С.В. Трубочанінов, а доцента – О.Т. Щур. В умовах боротьби за незалежну Україну, йдучи шляхом реформ та оновлення, кафедра історії СРСР і УРСР поставила, як головне завдання, збереження наукових та освітніх традицій попередніх поколінь. Кандидатську дисертацію на тему: “Селянський рух в Лівобережній Україні (березень 1917 – січень 1918 рр.)” 10 грудня 1990 р. у Київському університеті імені Т.Г. Шевченка захистив Ю.А. Хоптяр [5, с. 556], якого в 1991 р. перевели на посаду старшого викладача предметів юридичного циклу [42, арк. 57].

Вдалим виявився сезон археологічної практики 1990 р. За інформацією І.С. Винокура розкопки проходили в с. Бернашівка Могилів-Подільського району Вінницької області. І хоча працювали там вже п'ятий рік відкривали все нові і нові знахідки періоду Трипілля (III тис. до н.е.), раннього залізного віку та слов'янське поселення. Роботи велися в прибережній зоні і було розкопано понад 5 тис. кв. м. У 1990-му р.

було відкрито: кілька житлових комплексів, знайдено залишки майстерні, ювелірні вироби, кераміку черняхівської культури, кам'яні ливарні форми (68 шт.), посуд, пряслиця [42, арк. 11].

Восени 1990 р. за активного сприяння кафедри було організовано проведення VIII Подільської історико-краєзнавчої конференції, в ході роботи якої працювало три секції: археології, дожовтневого і радянського періоду. У науковому форумі взяли участь науковці, викладачі, місцеві краєзнавці з міст Вінниці, Києва, Львова, Миколаєва, Одеси, Тернополя, Чернігова, Чернівців, Москви, Кишенева і інших міст. Впродовж засідань понад 150 учасників конференції виступили з своїми доповідями та повідомленнями перед широким загалом, в тому числі студентами історичного факультету [42, арк. 26-27].

Загалом, початок 1990-х рр. позначився для кафедри історії СРСР і УРСР новими змінами. Викладачі, студентський загал не залишилися байдужими до процесів, що сколихнули всю країну, призвели до розпаду СРСР та утворення незалежної Української держави. Не дивно, що саме історики вітали зміни в суспільно-політичному житті, пов'язуючи з ними надії на майбутнє, адже тоді відкривалися широкі можливості дослідження раніше закритих і непопулярних тем та прискорення роботи по ліквідації, так званих, “білих плям” історії. Тепер можна було відкрито говорити й писати про багаторічну боротьбу українців за свою незалежність, про яскраві сторінки українського державотворення, про тих хто віддав життя за незалежність України. Їх імена були забуті або спалюжені під тиском тоталітарної комуністичної ідеології, а на них самих навішані ярлики “ворогів народу”.

В зв'язку з цим, 13 жовтня 1990 р. за наказом ректора А.О. Копилова на підставі рішення вченої ради, кафедра історії СРСР та УРСР зазнала реорганізації внаслідок чого утворилася кафедра історії України, а кафедра історії СРСР, після розпаду СРСР 1991 р., в грудні того ж року дістала нову назву – кафедра історії країн Східної Європи та археології [44, арк. 15]. Такі зміни позначилися на якісному показнику кафедри, адже на утворену кафедру історії України перейшли доценти М.Б. Петров (в.о. завідувача), О.М. Завальнюк, О.Д. Степенко, В.І. Якубовський,

старші викладачі Б.М. Кушнір, С.В. Трубчанінов та І.І. Щегельський [43, арк. 5-6]. Щоправда, О.М. Завальнюк в зв'язку з виробничою необхідністю затримується з остаточним переходом на нову кафедру ще до березня 1992 р. [44, арк. 43].

На звільнені місця у 1990-х рр. до кафедри прибули: кандидат історичних наук В.С. Прокопчук, асистент А.Б. Турняк (за сумісництвом) [2., с. 32], ст. лаборант В.А. Гуцал (з 1993 р.).

Початок 1991 р. відзначився активною науковою студентською роботою. В лютому проходила звітна студентська конференція в програму якої було включено 52 доповіді. Серед кращих студентів знаходилися: А.В. Найчук (У курс), В.Ю. Латер (IV), В.А. Гуцал (III), В.В. Драпатий (III), О.А. Хлівнюк (III). Переможцями в студентській олімпіаді з історії стали І.І. Поліщук (V курс), О.М. Корба (IV), В.В. Станіславський (IV) [42, арк. 42-48]. До того ж, студенток І.А. Калініченко (III курс) і А.І. Євтушок (IV) рішенням кафедри було рекомендовано для участі в ювілейній XX науковій конференції студентів і молодих вчених “Проблеми історії, археології і етнографії Південного Заходу СРСР”, яка проходила у м. Сімферополі 2-6 квітня 1991 р. [42, арк. 50].

Літній археологічний сезон 1991 р. викладачі кафедри проводили на розкопках в с. Бернашівка Могилів-Подільського району Вінницької області. Роботи на даному об'єкті проводилися уже 6-й сезон підряд. Досліджували могильник доскіфського часу (IX-VIII ст. до н.е.). Поруч розкопували поселення слов'ян (V-VII ст.). До того ж, розкопки проводилися і в м. Кам'янець-Подільському на місці фундаменту Вірменського костіюлу ХУІ-ХVІІ ст. [44, арк. 14].

Науковці кафедри активно працювали над підготовкою і проведенням У-ї Всеукраїнської конференції з історичного краєзнавства, що проходила 29 жовтня – 1 листопада 1991 р. на базі історичного факультету К-ПДП. На конференцію було подано понад 400 заявок. Серед учасників прибуло 160 кандидатів наук, 53 доктори наук, 2 академіки, 1 член-кореспондент АН України. Крім представників усіх регіонів України були вчені з США, Білорусі, Молдови, Росії. Своїх представників прислали трудові

колективи архівів і музеїв України. Працювали 15 секцій, а матеріали доповідей були опубліковані ще до початку конференції [44, арк. 20-21].

У 1992 р. на кафедрі було зафіксовано рекордну кількість захисту дипломних робіт – 46. Серед випускників 1992 р. відзначалися на захисті дипломники О.О. Гаврилюк, В.В. Орловський, І.П. Польовий, П.П. Стецюк і інші [45, арк. 10].

У 1992 р. на кафедрі відкрито аспірантуру зі спеціальності “Археологія”, а першим аспірантом став В.П. Мегей. У тому ж році до аспірантури за спеціальністю “Історія” вступив, випускник К-ПДП 1987 р., В.В. Малий, який працював головою студентського профкому. В.В. Малому у виборі теми і створенні дослідження велику допомогу надавав науковий керівник – професор М.Г. Кукурудзяк (1938-1999).

Протягом 1992-1993 навчального року спільно з кафедрою Історії України було підготовлено і надруковано видання на допомогу вчителю “Історія Поділля і Південно-Східної Волині” об'ємом у 7 др. арк. (автори проф. І.С. Винокур і доц. С.В. Трубчанінов). Спонсором видання виступив Кам'янець-Подільський цементний завод [46, арк. 3]. З 1993 р., вирішуючи завдання забезпечення викладачами проведення занять, асистента В.А. Кулінського перевели на повну ставку, а на 0,5 ставки за сумісництвом запросили випускника історичного факультету, завідувача бібліотекою С.Г. Стадніка [47, арк. 2].

У квітні 1993 р. шляхом виборів при таємному голосуванні було обрано деканом історичного факультету доцента О.М. Завальнюка, який майже 13 років працював на кафедрі історії країн Східної Європи і археології [5, с. 155].

Літній сезон 1993 р. археологічної практики студентів історичного факультету, проведення якого забезпечували вчені-археологи кафедри І.С. Винокур, В.Ф. Мегей і інші, проходив переважно в с. Бернашівці Могилів-Подільського району Вінницької області, в зоні будівництва Дністровської ГАЕС на могильнику раннього залізного віку і на слов'янському поселенні. Практика проходила за рахунок субпідрядної установи – Інституту археології АН України. Локальні розкопки в

м. Полонному відбувалися за рахунок коштів облвиконкому в межах програми по відзнаці 1000-тя місту (1996). В м. Кам'янці-Подільському розкопи закладалися на території Вірменського костюлу, Троїцької церкви (пізні середньовіччя), за участі волонтерів із США [47, арк. 11].

В жовтні 1993 р. в К-ПДПІ відбувалося ювілейне засідання присвячене 75-й річниці його заснування. Викладачі кафедри були у складі доповідачів [47, арк. 8].

В науковій роботі кафедри докладалося чимало зусиль над створенням колективної праці “Звід пам'яток історії і культури”, до якої було залучено 11 викладачів під керівництвом професора І.С. Винокура. Дослідження мало на меті систематизувати пам'ятки історії і культури (археологічні і історичні). У 1993 р. навіть отримали рецензію з Інституту історії НАН України на вступну статтю, а також статті і довідки про пам'ятки археології у Хмельницькій області. Розпочалась робота над редагуванням текстів і перекладом українською мовою. Одночасно, аналогічно відбувалась колективна розробка теми “Кам'янець-Подільський (історія міста від найдавніших часів до сьогодення)”. Тут під керівництвом професора І.С. Винокура працював колектив авторів у складі доцентів Л.В. Баженова, О.М. Завальнюка, М.Б. Петрова, В.С. Степанкова. Була проведена чимала праця по підготовці першого варіанту окремих розділів майбутньої книги. Однак, на чисельний авторський колектив очікувало розчарування. Попри запевнення представників влади про гарантоване фінансування майбутніх видань, проекти “Зводу пам'яток історії і культури” та “Історії м. Кам'янця-Подільського” так і залишилися без котів на видання, хоча робота над рукописом з оптимізмом триватиме ще до 1996 р. [47, арк. 12].

25 жовтня 1993 р. кандидатську дисертацію “Політичні партії і селянство в Правобережній Україні (1905-1907 рр.)” у Київському національному університеті імені Т.Г. Шевченка успішно захистив майбутній завідувач кафедрою О.М. Федьков [2, с. 28].

1994 р. виявився для археологів кафедри знаковим, адже на той час археологічній експедиції виповнилося 30 років.

Починаючи з 1964 р., вчені, краєзнавці, викладачі та студенти кожного літнього сезону з року в рік проводили традиційні археологічні пошуки, дослідження, вивчаючи давню і середньовічну історію Поділля та Південно-Східної Волині. У 1994 р. учасники археологічної експедиції разом з Хмельницьким обласним краєзнавчим музеєм та обласним інститутом підвищення кваліфікації вчителів проводили розкопки в Старому місті м.Ізяслав. В ході вказаного археологічного дослідження з'ясувалось, що найдавніші культурні нашарування стосувалися часів Київської Русі XII-XIII ст. Планувалося проведення в м.Ізяславі спеціальної міжнародної наукової конференції з історії Волині, яка відбулася восени за участі викладачів кафедри. Масштабними для учасників археологічної експедиції стали роботи в Старому місті м. Кам'янця-Подільського. Починаючи з 1960-х рр., викладачі кафедри тісно співпрацювали з колективом історичного музею заповідника, а з кінця 1970-х рр. – з Державним історико-архітектурним заповідником. Ще у 1988 р. було розпочато, а в 1993 р. завершено широкі археологічні дослідження фундаментів Вірменського кафедрального собору, що дало можливість вивести цокольну частину пам'ятки на поверхню. Тривали розкопки в с. Бернашівка Могилів-Подільського району Вінницької області. Робота експедиції проходила під керівництвом професора І.С. Винокура, за участі старшого викладача А.Ф. Гуцала, завідувача лабораторією В.П. Мегея, лаборанта В.А. Гуцала [48, арк.11-12, 22].

У лютому 1995 р. кафедра історії країн Східної Європи і археології була учасником процесу формування складу науковців НАН України. Зокрема, викладачі кафедри виступили з ініціативою підтримати рішення вченої ради інституту археографії НАН України про висунення керівника Львівського відділення інституту, доктора історичних наук Я.Р. Дашкевича кандидатом у члени-кореспонденти НАН України [48, арк. 29].

Нарощувався науковий потенціал кафедри. У листопаді 1995 р. за плідну науково-педагогічну діяльність вчене звання доцента отримав Ю.А. Хоптяр [5, с. 556].

3 грудня 1995 р. за наказом ректора К-ПДП А.О. Копилова, свою трудову діяльність на кафедрі розпочав В.В. Малий [49, арк.33]. Після завершення навчання в аспірантурі при К-ПДП молодий викладач продовжив роботу над кандидатською дисертацією з приводу дослідження комплексної наукової проблеми – “Населення України в історичній ретроспективі”. Тривав період збору і вивчення джерел, опрацювання наукової літератури, засвоєння методології та методики дослідження. З'ясувалося, що подібна тематика вимагає глибокого вивчення демографічних і соціально-економічних джерел систематичного характеру. Дослідження об'єктивної картини динаміки і структури населення Поділля (1861-1914 рр.) було можливим при умові зіставлення численних даних про основні риси господарства і зайнятості населення, висвітлення динаміки чисельності мешканців і їх територіального проживання, аналізу статевого, вікового, етнічного релігійного, соціально-професійного складу й освітнього рівня подолан. Аналіз джерел дозволив достатньо чітко дослідити природний рух подолан та їх міграції, а також констатувати, що багатонаціональний склад населення регіону був об'єктивним фактором складного комплексу взаємовідносин між людьми, етнічними групами, що відрізнялися за національним духом, характером, світоглядом, ментальністю, патріотизмом та релігійною ознакою на прикладі конкретного пригнобленого етносу українського, польського та єврейського як найбільш чисельного. Загалом, за час роботи над дисертацією В.В. Малий здійснив 15 публікацій, що увійшли в науковий збірник кафедри [8, с.9].

В квітні 1996 р. склад кафедри поповнив кандидат історичних наук, старший викладач В.С. Прокопчук (за сумісництвом). Його чималий педагогічний та організаторський досвід, на посаді завідувача Дунаєвського районного відділу освіти, ректоратом було вирішено залучити до підготовки вчителів історії і права [49, арк. 51]. До речі на посаді завідувача цього ж районного відділу освіти у 1944-1948-му рр. працював П.Ф. Щербина [4, с. 542]. В.С. Прокопчук захистив кандидатську дисертацію на тему: “Краєзнавство на Поділлі: історія і сучасність” [57, арк. 5],

опублікував на той час монографію, чимало брошур та статей загальною кількістю близько 100. Зусиллями В.С. Прокопчука проводилась значна науково-організаційна робота в галузі історичного краєзнавства, оскільки він входив до складу правління Всеукраїнської спілки краєзнавців та був членом редакційної колегії краєзнавчого журналу. Рішенням кафедри В.С. Прокопчука рекомендували на посаду доцента [49, арк. 53-54].

В перші роки незалежності України відбувалися зміни в навчально-виховному процесі, навчальних планах, дисциплінах орієнтованих на європейський вибір (хоча до остаточного вибору пройде ще добрих два десятиліття). По-новому зазвучали назви ряду навчальних дисциплін, а разом із тим їх зміст. На середину 1990-х рр. кафедра забезпечувала наступні навчальні дисципліни: “Історія Східної Європи з найдавніших часів до кінця XVI ст.”, “Археологія”, “Допоміжні історичні дисципліни”, “Історія народів Росії XVII-XIX ст.”, “Людина і суспільство”, предмети юридичного циклу. Крім того, викладачі кафедри проводили спецкурси і спецсемінари: “Історія давніх слов'ян”; “Джерелознавство історії Східної Європ.”; “Історія правових ідей” і інші [50, арк. 1].

Звіт роботи кафедри за 1995-1996 рр. засвідчив, що навчально-виховний процес здійснювався в цілому згідно навчальному плану, який для денного і заочного відділу мав свою специфіку. Групові та індивідуальні консультації проводились систематично. Підсумки навчання підводились під час складання заліків та іспитів. Певне значення мали результати виконання студентами комплексних робіт. Кафедрою проводились контрольні завдання з курсу “Історії Росії” на I-IV курсах. Так, на IV курсі кожне контрольне завдання складалося

з 10 питань, які студенти отримували індивідуально, а 30 контрольних завдань охопили головні аспекти вказаного курсу.

Успішність студентів з фахових дисциплін кафедри визначається значною мірою рівнем викладання. Лекції і практичні заняття проводилися за універсальним принципом, коли спеціалізація у науковій роботі викладача співпадає з певним профілем у читанні відповідного періоду навчальних дисциплін. Викладачі кафедри використовували різні форми самостійної роботи студентів: консультації, колоквіуми, співбесіди, реферати і інші. На той час тільки розпочиналась робота по впровадженню обчислюваної техніки і по підвищенню вміння викладачів і студентів володіти комп'ютером.

Рівень методичного забезпечення навчального процесу на кафедрі був тісно пов'язаний з досвідом науково-педагогічних кадрів. Більшість професорів і доцентів володіли багаторічним досвідом викладання, тому кожен педагог намагався найбільш ефективно викладати свою дисципліну, виходячи з власного досвіду і досвіду колег. Матеріальне і методичне забезпечення в процесі викладання навчальних дисциплін, які об'єднувала кафедра, впливало, по-перше з специфіки гуманітарної освіти, по-друге – з тих можливостей, що були наявні у педагогічному інституті. Використовувалися традиційні форми і методи вузівської роботи: лекції, семінарські заняття, консультації колоквіуми, що сприяло реалізації поточного і підсумкового контролю за набуттям студентами необхідних знань і умінь. Матеріальне і методичне забезпечення в процесі викладання пов'язане з використанням історичних карт, спеціально виготовлених за участі студентів схем-таблиць, серії слайд-діапозитивів, а також аудіо та відео записів, кінофільмів. Схеми-таблиці широко використовувалися, зокрема, при викладанні археології та допоміжних історичних дисциплін, "Історії Східної Європи", предметів юридичного циклу. Відчутне значення у матеріально-методичному забезпеченні викладання відігравали матеріали археологічного кабінету та лабораторії, які функціонували при кафедрі. Студенти під час практичних занять знайомилися з колекціями, зібраними під час багаторічних літніх археологічних експедицій

і практики, набували необхідних фахових знань і умінь щодо майбутньої історико-краєзнавчої роботи в школі. Студенти, які були членами наукового гуртка з археології, мали можливість працювати в науковій археологічній лабораторії. Вони допомагали проводити камеральну обробку матеріалів, зібраних під час розкопок (в 1995 р. проводились дослідження курганного і ґрунтового могильників давньоруського часу в с.Сокілець Дунаєвецького району) [50, арк. 3-4].

Кафедра історії країн Східної Європи і археології підтримувала тісні наукові зв'язки як із школами, іншими освітніми, так і науковими закладами: Інститутом історії України НАН України, Інститутом археології НАН України, Київським, Львівським, Харківським, Чернівецьким, Люблінським (Польща) університетами. Традиційно відбувався обмін делегаціями з педінститутами: Вінницьким, Київським, Луцьким, Чернігівським і іншими. Кафедра співпрацювала з музеями: Вінницьким, Житомирським, Кам'янець-Подільським, Хмельницьким. Дослідники кафедри широко використовували архівні фонди Хмельницького обласного архіву в м. Кам'янці-Подільському, обласних архівів міст Вінниці, Житомира, Центральних історичних архівів міст Києва і Львова.

Викладачі кафедри (проф. І.С. Винокур, П.Ф. Щербина, доц. І.В. Рибак, О.Т. Щур) працювали на курсах підвищення кваліфікації вчителів історії і права в містах Кам'янці-Подільському, Тернополі, Хмельницькому.

Творча атмосфера співдружності кафедри з органами освіти, науковими закладами сприяла фаховій підготовці викладачів і випускників, серед яких провідні вчені України – директор Інституту історії України НАН України член-кореспондент НАН України В.А. Смолій, професор кафедри всесвітньої історії, доктор історичних наук В.С. Степанков, доктор історичних наук, завідувач відділом Інституту археології НАН України О.М. Приходнюк (Лауреат Державної премії України) і інші. Варто підкреслити у цьому зв'язку і те, що професори, доктори наук, які працюють на кафедрі виконали свої докторські дослідження в колективі кафедри та історичного факультету К-ПДП.

Професор І.С. Винокур був у складі спеціалізованої вченої ради по захисту докторських і кандидатських дисертацій при Інституті археології НАН України, часто виступав опонентом на захистах. Неодноразово опонентом на захистах виступав також П.Ф. Щербина. На кафедрі постійно готувалися відгуки на дисертації і автореферати для спеціалізованих рад, що надходили з провідних наукових і освітніх закладів України [50, арк.11-12]. Так, в квітні 1996 р. на кафедрі проходило обговорення докторської дисертації В.П.Щербини “Права людини в історії політичної і правової думки України і Росії (друга половина XVIII – перша половина XIX ст.)” на предмет рекомендації до захисту. В ході обговорення було затверджено відгук на дану дисертацію доктора юридичних наук П.Ф. Щербини та в цілому дослідження рекомендували до захисту [49, арк. 55, 59]. Однак, справу захисту докторської дисертації В.П. Щербини до логічного завершення так і не вдалося довести.

Кафедра історії Східної Європи і археології мала певні успіхи у науковій роботі, про що свідчать опубліковані роботи. Тільки за період 1993-1995 рр. було опубліковано 90 наукових

праць загальним об'ємом понад 115 др.арк. Вийшли у світ нові монографічні дослідження вчених кафедри: І.С. Винокура (у співавторстві) “Буша” (1991), “Бакота. Столиця давньоруського Пониззя” (1994); В.С. Прокопчука “Краєзнавство на Поділлі” (1995); І.В. Рибак “Зіньків в історії Поділля” (1995); О.М. Федькова (у співавторстві) “Національний рух України на початку XX ст.” (1995).

Силами викладачів кафедри видавалося ряд посібників для вчителів, студентів, учнів, серед яких: І.С. Винокур, О.М. Завальнюк, І.В. Рибак (у співавторстві) “Нариси

історії Поділля: на допомогу вчителю” (1990); І.С. Винокур, С.В. Трубчанінов “Історія Поділля і Південно-Східної Волині” (1993); І.С. Винокур (у співавторстві) “Археологія України” (1994); І.С. Винокур, С.В. Трубчанінов “Історія України” (У 3-х частинах. Ч. 1,2. – 1995, Ч. 3. – 1996) [2, с. 30]. До того ж, І.С. Винокур і С.В. Трубчанінов видали навчальний посібник для поглибленого вивчення історії в школі “Давня і середньовічна історія України” (1996), який був відзначений як один із кращих на конкурсі в межах програми Міністерства освіти “Трансформація гуманітарної освіти в Україні” і Міжнародного фонду “Відродження” [50, арк. 16-17].

Важливою подією в житті колективу кафедри стала участь у 1995 р. археологів-кафедралів у міжнародній виставці, присвяченій старожитностям східних готів. Виставка старожитностей експонувалась в музеях Польщі та Німеччини, куди були передані окремі комплекси з розкопок могильника III-IV ст. н.е. поблизу с. Ружичанка Хмельницького району. Після завершення виставки експонати повернулися назад в Україну до археологічної лабораторії історичного факультету.

Успішна науково-дослідна робота викладачів кафедри безумовно виявляла помітний вплив на науково-дослідну роботу студентів і була тісно пов'язана з її основними напрямками. Проявом цього стала активна участь студентів у роботі наукових конференцій. Зокрема, у 1995 р. студентка У-го курсу Л.Л. Войцещук підготувала доповідь на конференцію молодих вчених з проблем археології і етнографії України, що проходила в Одеському університеті. Студент II курсу О.Л. Баженов виступив з доповіддю на конференції що відбувалася в Києво-Могилянській академії. Студенти І.А. Калініченко, Д.В. Сурков, П.С. Щубравський були відзначені на Всеукраїнських міжвузівських конференціях [50, арк. 17].

Кафедра активно сприяла у науковій діяльності випускникам історичного факультету, а кращих зараховували до аспірантури. Так, аспірантами стали у вказаний час А.А. Криськов і П.С. Щубравський. За участі наукових керівників були здійснені ряд публікацій колишніми випускниками А.А. Криськовим,

В.В. Малим, Г.О. Осетровою, Б.С. Строцинем, Д.В. Сурковим [50, арк. 18].

У вказаний період серед негативних тенденцій в роботі кафедри І.С. Винокур відзначав збільшення з року в рік річного навантаження на викладачів, що аж ніяк не сприяло поліпшенню навчально-виховного процесу. Тому завідувач кафедрою звертався з вимогою до ректорату – зменшити річне індивідуальне навантаження [50, арк. 19].

У 1996 р. після прийняття нової Конституції України рішенням Міністерства освіти була запроваджена окрема навчальна дисципліна “Основи конституційного права України” у всіх вищих навчальних закладах України. На вивчення програмового юридичного курсу виділялося 54 год. на денній і 20 год. на заочній формі навчання. Враховуючи обставину необхідності забезпечення викладання даної дисципліни на всіх факультетах денної форми навчання, значно зросла кількість годин, тому на кафедру запросили військового юриста, підполковника О.С. Озімовського [51, арк. 4, 14], а на початку 2000-х – О.О. Каденко [63, арк. 1].

Тим часом, фахово зростає викладач кафедри В.В. Малий. В січні 1997 р. на вченій раді Чернівецького державного університету імені Ю. Федьковича відбувся захист його кандидатської дисертації “Етносоціальні процеси на Поділлі (1861-1914 рр.)”. Успішний захист дисертації відкривав перспективи роботи у ВНЗ, тому в 1997 р. В.В. Малий, за наказом ректора, професора А.О. Копилова, було призначено на посаду старшого викладача кафедри історії країн Східної Європи та археології К-ПДІ. В.В. Малий викладав курс “Історії Росії XIX – поч. XX ст.” та правознавчі дисципліни на різних факультетах. У 2002 р. за помітні успіхи на викладацькій ниві В.В. Малий отримав звання доцента [8, с. 9-10].

Зростає доробок у наукову скарбницю кафедри. У 1997 р. І.В. Рибак завершив роботу над монографією “Соціальна структура українського села: зміни, труднощі, проблеми (20-ті – початок 90-х рр. XX ст.)”, що побачила світ у київському видавництві “Рідний край” [51, арк.44]. У 1998 р. за його авторством вийшло навчальне видання “Історія радянського суспільства” (у 2-х частинах) [59, арк. 4]. Одночасно зростає і якісний показник

викладацького складу. З огляду на досягнені здобутки, кафедра виступила з ініціативою перевести доцента І.В. Рибак на посаду професора. Були переведені на посади доцентів А.Ф. Гуцал і В.А. Радіоненко, які мали тривалий стаж педагогічної роботи у ВНЗ і достатню кількість публікацій [52, арк. 10].

Активно проводилась викладачами кафедри студентська науково-дослідна робота за яку на факультеті відповідав Ю.А. Хоптяр. Студенти IV курсу О.Л. Баженов, М.М. Григорчук, П.І. Нечитайло взяли участь у міжнародній науковій конференції молодих вчених з археології, що проходила у Київському національному університеті імені Т.Г. Шевченка [58, арк. 8; 59, арк. 8].

Літній археологічний сезон 1997 р. відзначався початком тривалого дослідження літописного міста Болохівської землі Губина у Старокостянтинівському районі, а також курганної групи ранньоскіфського часу поблизу с. Шутнівці Кам'янець-Подільського району. Студенти-практиканти набували необхідних фахових знань з археологічного краєзнавства, водночас вдосконалювали свої знання у цій царині і студенти старших курсів, що брали участь у розкопках на правах волонтерів-добровольців. Вказані дослідження фінансувалися Хмельницькою обласною, Старокостянтинівською та Кам'янець-Подільською районними адміністраціями [52, арк. 4-5].

Поруч з багатовекторністю напрямків роботи, викладачі кафедри з року в рік зміцнювали і культивували міжнародні зв'язки з іноземними закладами. Так, тривалі, стійкі зв'язки з часом встановилися з Люблінським і Краківськими університетами (Польща), Московським державним університетом імені М. Ломоносова, Інститутом археології РАН (Росія) [52, арк. 9].

З 1998 р. викладачі кафедри забезпечували навчально-виховний процес магістратури, що тоді відкрилася на історичному факультеті. Першими магістрантами стали: І.В. Іосіпова, В.В. Костюченко, Е.В. Крочак, І.В. Олійник, Т.Г. Цішковська та інші [2, с. 30].

За ініціативою деканату історичного факультету викладачі, у тому числі кафедри, здійснили благодійні внески університетській бібліотеці (близько 2 тис. примірників). Зокрема, книги

надійшли від А.О. Копилова, А.С. Хоптяра, О.М. Завальнюка, С.А. Копилова, Б.М. Кушніра, О.М. Федькова, Ю.А. Хоптяра та інших. Тоді Ю.А. Хоптяр презентував бібліотеці 38 томів видання “Української повстанської армії” (Видання Торонто-Львів, 1995), а також “Літопис Української повстанської армії” в 4-х томах (Видання Торонто-Київ, 1996).

У 1999 р. нарощувалось заохочення студентів до написання дипломних робіт. Підбір актуальності тематики робіт сприяло цьому процесу і пов'язувалось з розробкою різних аспектів археології, історії Східної Європи, а також окремих проблем юриспруденції. Загалом на той час було захищено 17 дипломних робіт на стаціонарі і 5 – на заочному відділі. Серед успішно захищених робіт випускниками були: О.Л. Баженов “Фортифікації IX-XIII ст. у середньому Подністров'ї”, Т.В. Будзан “Землеробство Київської Русі”, О.В. Войтович “Могилів-Подільський на зламі двох століть – 1890-1905 рр.”, М.М. Григорчук “Ювелірне ремесло у східних слов'ян V-VIII ст.” та інші [59, арк. 7].

Поступово відбувалася природна ротація професорсько-викладацького складу. Пішли з життя професори кафедри Ю.М. Тарасов (1912-1995), П.Ф. Щербина (1910-2001), викладачі І.І. Щегельський (1940-1997), І.С. Філімонов (1928-2000). Важка хвороба скосила С.Г. Стадніка (1954-2000).

Таким чином, за багатолітню свою історію у XX ст. кафедра історії країн Східної Європи та археології пройшла славний шлях від витоків створення окремого підрозділу ВНЗ у 1930 р. до автономного повноцінного осередку науковців-істориків, чий імена увійшли до золотого кадрового складу інституту.

Здобутки і перспективи кафедри архівознавства, спеціальних історичних та правознавчих дисциплін на початку XXI ст.

Початок ХХІ ст. позначився новими здобутками викладачів та лаборантів кафедри. За ініціативою кафедри на посаду професора було переведено І.В. Рибак. У 2001 р. кандидату історичних наук В.С. Прокопчуку було присвоєно вчене звання доцента [61, арк. 9]. Для покращення роботи викладачів кафедри завідувач І.С. Винокур не раз наполягав на зменшенні персонального учбового навантаження, а також збільшенні асигнувань на придбання наукової та навчальної літератури [60, арк. 9-10].

За вагомий доробок в розвитку історичної науки доктор історичних наук, у 2001 р. професор І.С. Винокур був обраний академіком АНВШ України, а І.В. Рибак та В.С. Прокопчук – член-кореспондентами УАІН [2, с. 34].

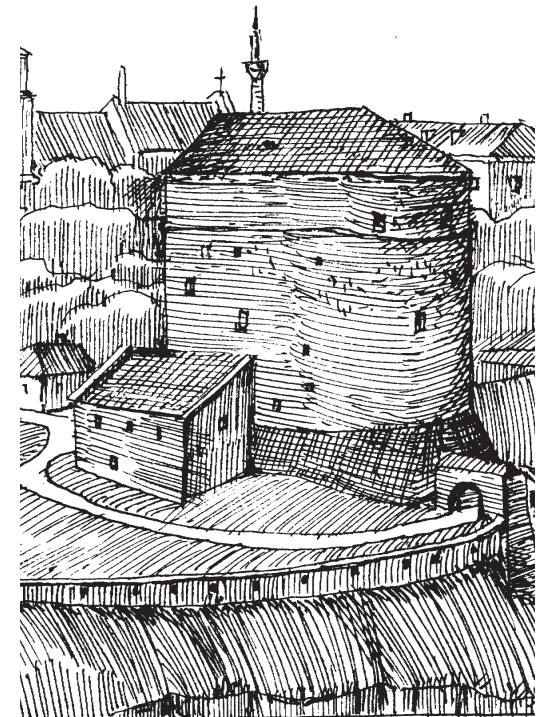
У 2001 р. кафедрою Східної Європи та археології забезпечувалося викладання ряду навчальних дисциплін, а саме: “Історія народів Росії від найдавніших часів до кінця ХУІ ст.”; “Історія народів Росії ХVІІ-ХVІІІ ст.”; “Історія народів Росії ХІХ ст.”; “Історія народів Росії ХХ-поч.ХХІ ст.”; “Допоміжні історичні дисципліни.”; “Джерелознавство історії народів Росії”; “Історіографія народів Росії”; “Людина і світ”. Крім того, викладалися предмети юридичного циклу: “Основи української держави і права”; “Теорія держави і права”; “Державне право”; “Кримінальне право”; “Конституційне право” (на всіх факультетах). До того ж, проводилися спецкурси і спецсемінари: “Археологія та історія давніх східних слов’ян”; “Розвиток капіталізму в Росії”; “Історія правових вчень”; “Історичне краєзнавство Поділля”; “Сталінізм: генеза і суть”; “Відбудова народного господарства у 1945-1950 рр.” [62, арк. 1].

Важливе місце у професійному і методичному забезпеченні підготовки майбутніх спеціалістів займало виконання студентами курсових і дипломних робіт. У 2001-2002 рр.

на високому фаховому рівні виконали курсові роботи студенти ІІІ-го курсу: І.І. Брорвець на тему “Давньоруське феодальне місто”; Л.О. Качура “Діяльність декабристів в Росії і в Україні”; Л.А. Михайлюк “Колективізація одноосібних господарств на Поділлі”; О.А. Яворська “Лютнева революція 1917 р.” та інші. Серед дипломників, які одержали оцінку “відмінно” були: С.С. Бортник на тему “Дохристиянські вірування східних слов’ян”; М.І. Гамор “Курська битва в історії Другої світової війни”; С.П. Домков “Історія с. Великий Жванчик”; Р.В. Козак “Історія міста Лянцкорунь до 1917 р.”; Б.О. Пажимський “Палацово-паркові комплекси Хмельниччини (кінець ХVІІІ-ХІХ ст.” та інші [62, арк. 2].

У 2002 р. силами викладачів кафедри проводився методичні семінари з низки проблем: “Проблеми походження і ранньої історії східних слов’ян” (проф. І.С. Винокур); “Проблеми історії Східної Європи ХХ ст.” (проф. І.В. Рибак); “Проблеми історії Східної Європи періоду розвиненого феодалізму” (доц. О.Т. Щур); “Проблеми викладання дисциплін юридичного циклу” (доц. Ю.А. Хоптяр); “Методичне забезпечення лекцій і практичних занять” (доц. А.Ф. Гуцал, В.А. Радіоненко) [62, арк. 3]. Викладачами кафедри почала застосовуватись модульно-предметна та рейтингова система в оцінці знань. Позитивний досвід у цьому накопичили професор І.В. Рибак і доцент Ю.А. Хоптяр, а видані ними навчальні посібники широко використовувалися студентами, у тому числі в інших навчальних закладах [62, арк. 4].

Період початку нового тисячоліття відзначався підвищенням комп’ютерної грамотності, тому доценти А.Ф. Гуцал, В.А. Радіоненко, завідувач археологічної лабораторії В.П. Мегей і ст. лаборант С.М. Костюк удосконалювали

уміння користуватись комп'ютером на спеціальних курсах при фізико-математичному факультеті. Важливо, що на історичному факультеті запрацював комп'ютерний клас, який сприяв оволодінню студентами необхідними навичками по використанню комп'ютера у навчанні та наукових дослідженнях [62, арк. 4]. До недоліків в організації навчального процесу у 2001-2002 рр. завідувачем кафедрою критикувалися випадки несвоєчасного проведення заліків (викладач В.А. Талько) [62, арк. 5].

Викладачі кафедри брали активну участь у профорієнтаційній роботі, залучаючи на історичний факультет випускників шкіл, які зацікавлені у здобутті історичного фаху. Під час проведення педагогічної практики у школах проводилася профорієнтаційна робота серед старшокласників. У цій справі помітний був вплив загального керівника педагогічною практикою (з 2000 р.), досвідченого педагога-методиста, випускника історичного факультету, а нині його декана В.А. Дубінського [61, арк. 7]. Крім того, учнів шкіл області залучали до участі в археологічних дослідженнях, які проводила кафедра. Так, у 2002 р. учні брали участь у розкопках давньоруського городища с. Губин, Старокостянтинівського району, а також під час дослідження курганів ранньоскіфського часу поблизу с. Чабанівка Кам'янець-Подільського району. Також залучали на історичний факультет учасників конкурсів наукових учнівських робіт по лінії Малої академії. Викладачі І.С. Винокур, А.Ф. Гуцал, І.В. Рибак, Ю.А. Хоптяр, брали участь у підготовці та проведенні вказаних конкурсів у Хмельницькій області [62, арк. 5].

У 2001-2002 навчальному році викладачі кафедри опублікували 54 наукові праці об'ємом 91 др. арк.. Із них дві монографії (І.В. Рибак, А.Ю. Матвеев "Трагічний перелом. Колективізація і розкуркулення на Поділлі та Південно-Східній Волині; В.С. Прокопчук "Два села – одна доля"); два навчальних посібники (В.С. Прокопчук, Т.К. Прокопчук "Подільські колядки, щедрівки, гаївки"; "Археологія України" 2-ге видання (автори І.С. Винокур, Д.Я. Телегін)). Крім того, підготовлено до перевидання підручник для 7-го класу "Історія України" (автори С.В. Трубчанінов, І.С. Винокур) [62, арк. 9].

У 2002 р. склад кафедри поповнив кандидат історичних наук В.О. Савчук (за сумісництвом), який одночасно обіймав посаду проректора з міжнародних відносин, зв'язків з органами влади, управління та засобами масової інформації. Повернувшись до рідного міста вже відомим вченим і організатором історико-краєзнавчого руху, він зосередив свої зусилля на ретельному виконанні своїх службових обов'язків, але при цьому залишався, як і раніше, самовідданим діячем історико-краєзнавчого руху, поповнивши когорту науковців, які присвятили себе історичній регіоналістиці, поділлєзнавству. В колектив кафедри влився швидко і без будь-яких труднощів, поповнивши потужне ядро керівного складу університету і більш як за десять років встиг зробити чимало цінного для його користі та авторитету [67, с. 424].

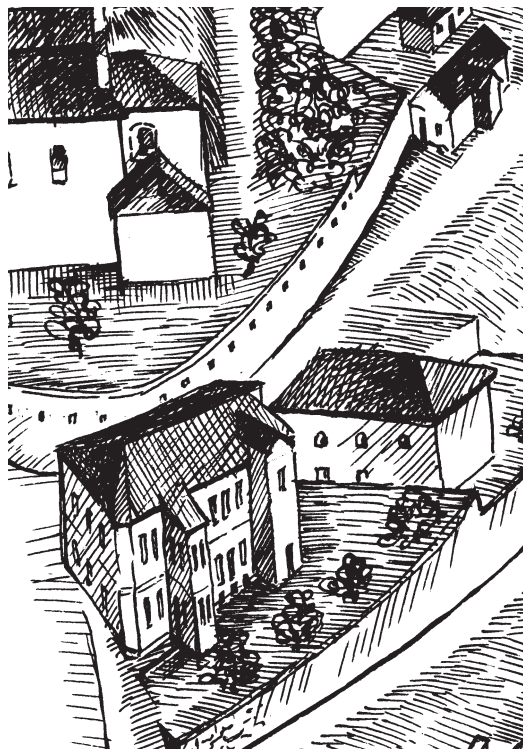
Із настанням нового тисячоліття проходило чергове перейменування кафедри. Очевидно, що на цей процес мали вплив певні політичні мотиви. Під назвою історії країн Східної Європи та археології кафедра функціонувала ще до 2003 р., проте була перейменована знову (як в 1952-56 рр.) у кафедру народів Росії і спеціальних історичних дисциплін.

Нове тисячоліття поставило перед викладачами нові завдання в науковій та педагогічній сферах, які сьогодні успішно вирішуються. В січні 2002 р. колегія Міністерства освіти й науки України офіційно призначила професора О.М. Завальнюка ректором Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету. Дбаючи про матеріальну базу факультету, зусиллями ректора університету професора О.М. Завальнюка, декана історичного факультету професора С.А. Копилова та професора кафедри Ю.А. Хоптяра у 2003 р. було заново створено кабінет правознавства, що помітно вплинуло на якісне викладання правових дисциплін кафедри [2, с. 41]. Старий кабінет права, створений ще у 1986 р., морально і фізично застарів і тому потребував модернізації.

В умовах нового тисячоліття, коли ставляться жорсткі вимоги, щодо якісного складу викладачів кафедри, проходило інтенсивне зростання кваліфікації науково-педагогічних

працівників. Оновлення назви кафедри у 2003 р. співпало з початком оновленням її викладацького складу – на кафедрі розпочав роботу А.А. Лубчинський. Одразу два викладачі поповнили склад кафедри у 2004 р. – В.І. Адамовський та О.Л. Баженов, а з 2007 р. – А.Л. Глушковецький. З 2003 р. працює на кафедрі старший лаборант В.Ф. Неборак, а з 2007 р. посаду завідувача науково-дослідною лабораторією археології обійняв старший лаборант, а нині аспірант В.А. Гуцал.

Молоді викладачі задовго до початку роботи на кафедрі займалися науково-дослідною роботою, що незабаром логічно завершилася захистом дисертацій. Так, у 2004 р. кандидатську дисертацію на засіданні спеціалізованої вченої ради Інституту історії України НАН України успішно захистив В.І.Адамовський “Депортація населення України в І пол. ХХ ст.: причини, наслідки, шляхи повернення на батьківщину”, у 2005 р. – О.Л.Баженов “Давньоруське пониззя серед. ХІІ – серед. ХІІІ ст.: соціально-економічний, військово-політичний, культурно-духовний аспекти”, у 2006 р. – А.А. Лубчинський “Соціально-економічні зміни в аграрному секторі України в 20-х рр. ХХ ст.”; у 2008 р. – А.Л.Глушковецький “Вибори до Державної думи і встановлення парламентаризму в Російській імперії (1906-1912 рр.) (На матеріалах Подільської губернії)”. 20 лютого 2009 р. значним добробком до наукових здобутків кафедри став захист В.С. Прокопчуком на засіданні спеціалізованої вченої ради в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича докторської дисертації. У тому ж році у Кам'янець-Подільському видавництві “Оіюм” побачила світ монографія Віктора Степановича “Інституціоналізація краєзнавчого

руху Правобережної України 20-х рр. ХХ – початку ХХІ ст.” [66, с. 10].

Тривав кваліфікаційний ріст науковців кафедри. У 2006 р. вчена рада Кам'янець-Подільського Державного університету за успішну навчально-виховну та науково-дослідну працю обрала на посаду професора кафедри Ю.А. Хоптяра [7, с. 8], а в 2009 р. – В.В. Малого [8, с. 10].

Одним із пріоритетних напрямків діяльності викладачів кафедри залишалася археологія. Протягом початку 2000-х рр. І.С. Винокур разом із своїми учнями О.І. Журком, В.П. Мегеєм проводив розкопки на місці городища літописного болохівського міста Губина, що в Старокостянтинівському районі Хмельницької області, і виявив надзвичайно цінні й цікаві знахідки щодо історичної топографії, конструкції фортифікаційних споруд, житлових будинків ХІІ-ХІІІ ст. (2004 р.) [63, арк. 62]. Результати археологічного дослідження одного з важливіших центрів Болохівської землі знайшли глибокий аналіз у колективній монографії (І.С. Винокур, О.І. Журко, В.П. Мегей, В.І. Якубовський) “Літописний Губин ХІІ-ХІІІ ст. Болохівська земля” (2004) [3, с. 204-205].

Викладачі кафедри, її оновлений склад, підтримуючи давні кафедральні традиції, досягли помітних результатів у науковій діяльності, що дало можливість кілька років виборювати університетську першість серед кафедр університету. Побачили світ нові монографічні дослідження і навчальні посібники: І.С. Винокур “Черняхівська культура: витоки і доля”; І.В. Рибак “Соціально-побутова інфраструктура українського села (1921-1991 рр.)”; Ю.А. Хоптяр “Основи конституційного права” (2000); А.Ф. Гуцал “Давні міри, число та календар” (матеріали курсу лекцій для студентів історичного факультету); “Допоміжні історичні дисципліни” (2001); Ю.А. Хоптяр “Основи права (Курс лекцій)” (2002) [6, с. 13]; Ю.А. Хоптяр (у співавторстві) “Місцеве самоврядування Хмельниччини: нариси історії місцевих громад Ярмолинецького району” (2004) [7, с. 21]; В.С. Прокопчука “Під егідою Українського комітету краєзнавства” (2004) [66, с. 9].

У січні 2005 р. на кафедрі уже не вперше надійшов лист-звернення від начальника обласного відділу освіти і науки Хмельницької області В.І.Войтенка з проханням взяти участь у рецензуванні наукових робіт учнів по лінії Малої Академії Наук (МАН) та роботі у журі конкурсу. Тоді кафедру у даному заході представляли І.С. Винокур і А.Ф. Гуцал [64, арк.30]. З того часу постійно відбуваються подібні заходи і викладачі кафедри А.Л. Глушковецький, А.Ф. Гуцал, Ю.А. Хоптяр і інші докладають зусиль для забезпечення проведення учнівського конкурсу.

Тим часом життя вносило свої корективи і після 36-літнього перебування на посаді завідувача кафедри І.С. Винокур у липні 2005 р. перейшов на постійну роботу до м.Києва у Славистичний університет, де очолив кафедру країнознавства. І у цей, дуже короткий за часом, київський період життя і науково-педагогічної діяльності, І.С. Винокур на знижував темпів. Не бажаючи поривати зв'язки з кафедрою історії народів Росії і спеціальних історичних дисциплін К-ПНУ, І.С. Винокур погодинно викладав курс археології на історичному факультеті. Востаннє Іон Срулевич приїжджав до м. Кам'янця-Подільського у серпні 2006 р. Перед тим, у березні вичитав теоретичний курс з археології, а у липні-серпні, уже практично, очолював чергову 43-ю археологічну експедицію на розкопках Губинського городища. 19 вересня 2006 р. І.С. Винокур, через важку хворобу, відійшов у вічність...

Ректор К-ПДУ академік АНВШ України О.М. Завальнюк новим завідувачем на початку 2005-2006 навчального року призначив кандидата історичних наук, професора І.В. Рибак, який працював на цій посаді 12 років.

Новопризначений завідувач кафедрою І.В. Рибак, враховуючи традиції, одразу включився у роботу. Пріоритетним напрямком діяльності залишалася науково-дослідна робота, а також праця над проведенням процедури ліцензування магістратури за спеціальністю 8.02030203 "Архівознавство" та спеціалізацію "Правознавство". У зв'язку з цим на базі кафедри було проведено ряд конференцій самого представницького рівня. Так, міжнародні науково-практичні конференції "Кам'янець-Подільський у контексті українсько-європейських

культурних зв'язків і сучасність" пройшли 14-15 травня 2005 р. та 5-6 жовтня 2006 р. З успіхом 20-21 вересня 2012 р. пройшла Всеукраїнська науково-практична конференція: "Сучасні засоби збереження документів та нові методологічні підходи до наукових досліджень і застосування документів національного архівного фонду України", яку кафедра організувала разом з керівництвом державного архіву Хмельницької області на чолі з його директором, випускником історичного факультету (1982 р.), кандидатом історичних наук В.Г. Байдичем [12].

Кілька років поспіль викладачі кафедри О.Л. Баженов, А.Ф. Гуцал, В.А. Гуцал, О.М. Федьков, Ю.А. Хоптяр, організовують Всеукраїнські студентські археологічні конференції, остання з яких з успіхом пройшла у травні 2018 р. Матеріали були опубліковані у наукових збірниках [14].

Кафедра продовжувала відзначатися підготовкою та виданням все нових і нових монографій, підручників та посібників, а викладачами кафедри, запроваджувалися нові спецкурси. На той час побачили світ роботи авторів: І.В. Рибак "Історія України у проблемному викладі, в особах, термінах, назвах і поняттях" (2005) [6, с. 549]; В.С. Прокопчука "Історичне краєзнавство Правобережної України 30-х рр. XX – початку XXI ст.: від репресій, занепаду – до відродження, розквіту" (2005); Ю.А. Хоптяра "Етнологія" (2005) [6, с. 550]; В.С. Прокопчука "Дунеєвеччина в іменах" (2006) [6, с. 552]; А.Ф. Гуцала "Давні календарні міри, монети та письмо" (2006); В.В. Малого "Історія народів Росії (1861-1917 рр.)" (2006); І.В. Рибак "Історія народів Росії нової доби (початок XIX – XX ст.)" (2006); І.В. Рибак "Новітня історія Росії радянської доби (1917-1941 рр.)"; Ю.А. Хоптяра "Історія Росії XVIII ст." (2006); В.І. Адамовського "Ешелони у вічність. Депортація населення України у І-й пол. XX ст." (2007); В.С. Прокопчука (у співавторстві) "Дунеєвеччина в іменах: Біобібліографічний довідник" (2007); Ю.А. Хоптяра "Родовід Хоптярів" (2007); І.В. Рибак "Новітня історія радянської доби 1917-1991 рр." (2007); І.В. Рибак "Хмельниччина. Наш край в історії України" (2007); В.В. Малого "Етносоціальні процеси на Поділлі у 1861-1914 рр." (2008); В.С. Прокопчука "Інституалізація

краєзнавчого руху Правобережної України 20-х рр. XX – XXI ст.: етапи, форми, напрямки діяльності” (2008); В.С. Прокопчука “Кондрацький Франц Андрійович – ректор Кам'янець-Подільського інституту народної освіти” (2008); В.С. Прокопчука “Я спасіння шукав для народу (Мелентій Смотрицький в долі України)” (2008); В.С. Прокопчука (у співавторстві) “Бібліотека Кам'янець-Подільського національного університету: роки становлення й розквіту: Історичний нарис” (2008); В.О. Савчука “Досвід міжнародної діяльності Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: здобутки і перспективи” (2008); І.В. Рибак “Індивідуальне фермерське господарство Поділля у добу НЕПу” (2008); В.В. Малого “Історія народів Росії XIX ст. (до 1861 р.)” (2008); Ю.А. Хоптяра “Етнологія. (Вид.-2-е)” (2008); Ю.А. Хоптяра “Історична термінологія” (2008) [6, с. 543-582]; В.С. Прокопчука (у співавторстві) “Бібліотека Кам'янець-Подільського національного університету: роки становлення й розквіту” (2009); О.Л. Баженова “Історія та культура Давньоруського пониззя” (2009); Ю.А. Хоптяра “Історична термінологія (Вид.-2-е)” (2009). У 2008 р. на історичному факультеті було запроваджено спецкурс “Історія українського конституціоналізму”, який підготував професор Ю.А. Хоптяр [6, с. 13].

Викладачі кафедри не залишались осторонь відносно участі у загальнодержавних колективних історичних проектах, як, наприклад, створення енциклопедичних видань, довідників, збірників документів та інше. Так, серед багаточисельного авторського колективу істориків України та зарубіжжя 11-томної “Енциклопедії історії України” знаходяться професори І.В. Рибак [9, с. 63-64] та Ю.А. Хоптяр [10, с. 858-860]. Публікація І.В. Рибак в “Енциклопедії історії України” (2007) стосується історії м. Кам'янця-Подільського, а Ю.А. Хоптяра (2012) – постаті Столипіна П.А. та його аграрної реформи.

Важливим напрямком діяльності викладачів кафедри стала краєзнавча робота в межах створеної ще на початку 1990-х рр. Всеукраїнської спілки краєзнавців. Усі викладачі вступивши до її лав, активно сприяють краєзнавчому руху. Особливо у цьому напрямку проявив себе В.С. Прокопчук, який стояв біля витоків

створення спілки, тому у 2008 р. його обрали заступником голови (Л.В. Баженова) Хмельницької обласної організації НСКУ [66, с. 31].

З часом до кінця першого десятиліття 2000-х рр. літні викладачі кафедри пішли на заслужений відпочинок а саме: В.А. Радіоненко, І.С. Філімонов, І.І. Мозолевський. Перейшли на інше місце роботи: В.О. Коротун, О.С. Озімовський, С.Б. Почапінський, В.А. Талько. Нажаль перше десятиліття не обійшлося без втрат. Відійшли у вічність В.В. Малий (1960-2010), О.Т. Щур (1929-2012). В зв'язку з цим, кафедра потребувала поповнення і на ній у 2010 р. з'явилися нові викладачі – асистенти Н.С. Рибак і Р.П. Сімко, старший викладач А.Ю. Матвеев, професор В.І. Якубовський (за сумісництвом) [65, арк. 2]. Щоправда, працювали вони лише впродовж кількох років, після чого змінили місце роботи [73, арк. 25].

У другому десятилітті викладачі кафедри не знижували обертів наукової діяльності. У цей час світ побачили нові праці: А.Л. Глушковецького “Демографія в провінції: вибори та діяльність депутатів Подільської губернії в Державних думах Російської імперії” (2010); В.С. Прокопчука “Шкільне краєзнавство” (2010); В.С. Прокопчука (у співавторстві) “Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку. Хмельницька область: колективна монографія” (2010); Ю.А. Хоптяра “Етнологія. (Вид. 3-є)” (2010); Ю.А. Хоптяра “Селянський рух в Лівобережній Україні (березень 1917 – січень 1918 рр.)” (2010); Ю.А. Хоптяра, В.І. Адамовського “Основи правознавства” (2011); В.С. Прокопчука “Дунаєвеччина: край і люди. Монографія” (2013); Ю.А. Хоптяра “Наукова інформація в архівній справі” (2013); В.С. Прокопчука “Краєзнавство на Поділлі: історія і сучасність” (2-е, доповнене видання) (2014); “Дунаєвечський архів” (2015); О.Л. Баженова “Історія первісного суспільства” (2016); В.С. Прокопчука (у співавторстві) “Пам'яткоохоронна діяльність подільського православного духовенства в XIX – на початку XX ст.” (2016); “Бібліотеки Поділля (друга половина XIX – початок XX ст.)” (2016). У 2017 р. побачила

світ монографія О.М. Федькова “Українська соціал-демократична спілка на початку ХХ ст.: у пошуках політичної ідентичності”.

Вказаний період відзначався подіями пов'язаними з модернізацією навчально-виховного процесу в світлі прийняття нового законодавства про освіту. Кафедри історичного факультету перейшли на нові програми навчання. Зникали одні навчальні дисципліни, збільшувалися години на викладання інших предметів і інше. Звичайно, що від завідувача кафедрою І.В. Рибак складні процеси вимагали особливого напруження... Загалом наукова, навчальна діяльність І.В. Рибак припала на складні і важкі часи: розпад СРСР, гіперінфляція, безгрошів'я. Був час, коли викладачі навчального закладу переживали скруту, не отримували зарплату, але в цих нелегких умовах І.В. Рибак вдалося чимало зробити. За період роботи в університеті він взяв участь у 134 міжнародних, всеукраїнських, регіональних конференціях, опублікував 302 наукові праці. Копітка робота з джерелами, документами та знахідками залишається за лаштунками видимого ракурсу, але, водночас, без якої не було б основи для формування самодостатньої особистості. Така кипуча діяльність завідувача та викладачів дозволила кафедрі у 2005-2015 рр. входити до десятки кращих [68, арк. 7; 69, арк. 56; 70, арк. 55; 71, арк. 35; 72, арк. 62], а в 2011 р. вибороти **перше місце** в загальному університетському рейтингу. Більше того, такий науковий доробок кафедри прославляв наш університет загалом, що зробило можливим займати поважні місця у загальнодержавному рейтингу кращих вузів України. У матеріалах протоколів кафедри знаходимо відомості про те, що найкращих результатів у науково-дослідній роботі досягли професори В.С. Прокопчук, І.В. Рибак, Ю.А. Хоптяр, доцент В.О. Савчук [65, арк. 23].

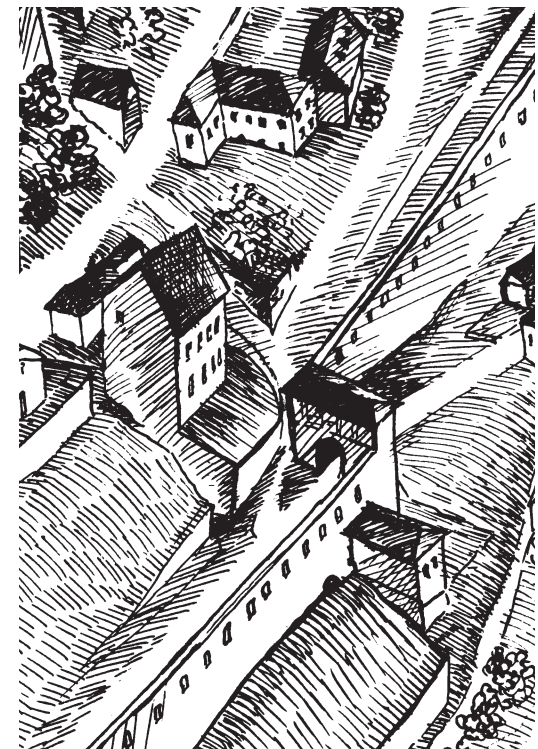
Ще у 2010 р. за рішенням вченої ради К-ПНУ запроваджувалася практика створення навчальних посібників на електронних носіях. Одним із перших таких посібників стали “Етнологія”, “Історія Росії XVII-XVIII ст.”, “Історична термінологія”, “Основи Правознавства” та інші за авторством професора Ю.А. Хоптяра [65, арк. 24].

Свідченням фахового зростання викладачів кафедри у 2011 р. стало прийняття рішення рекомендувати вченій раді університету обрати на посаду доцентів (терміном на 7 років) старших викладачів А.О. Глушковецького та А.А. Лубчинського [65, арк. 32, 42], яких у 2018 р. переобрали на черговий термін.

У вересні 2012 р. на посаду ректора К-ПНУ імені Івана Огієнка було обрано професора С.А. Копилова, який тримав кафедральні проблеми в постійному полі зору, вирішував різні питання їх життєдіяльності.

Чергова реорганізація кафедри припала на 2014 р., тоді, в зв'язку з агресією Росії та розв'язання гібридної війни в Криму і на Донбасі, змінилася назва кафедри, яка здобула сучасне звучання – кафедра “Архівознавства, спеціальних історичних та правознавчих дисциплін”.

І знову втрати не обійшли колектив кафедри. 23 квітня 2017 р. після важкої і тривалої хвороби відійшов у вічність завідувач кафедри І.В. Рибак (1951-2017). Рівно через рік, на роковини покійного І.В. Рибак у його рідному селі Зіньків Вінківського району Хмельницької області проходили науково-педагогічні читання “Іван Васильович Рибак – науковець, освітянин, людина”. На цей форум прибули ректор К-ПНУ професор С.А. Копилов, доктори історичних наук Л.В. Баженов, О.М. Завальнюк, О.Б. Комарніцький, В.С. Прокопчук, В.С. Степанков, О.М. Федьков, А.Г. Філінюк, кандидати історичних наук В.І. Адамовський, О.Л. Баженов, А.Л. Глушковецький, А.А. Лубчинський, Ю.А. Хоптяр, працівники кафедри А.Ф. Гуцал, В.А. Гуцал, В.Ф. Неборак і інші. У школі де навчався І.В. Рибак (директор Островський О. – випускник історичного факультету 1996 р.)

розпочалися науково-педагогічні читання. Після вступного слова кандидата історичних наук, доцента, декана історичного факультету В.А. Дубінського, були виголошені доповіді: доктора історичних наук, професора кафедри історії України, академіка АНВО О.М. Завальнюка “Основні етапи життя і діяльності професора І.В. Рибак”; доктора історичних наук, професора кафедри всесвітньої історії, ректор університету С.А. Копилова “Історичні погляди професора І.В. Рибак”; кандидата історичних наук, професора кафедри архівознавства, спеціальних історичних та правознавчих дисциплін Ю.А. Хоптяра “Професор І.В. Рибак – завідувач кафедри архівознавства, спеціальних історичних та правознавчих дисциплін”. У виступах-спогадах прозвучали промови: доктора історичних наук, професора кафедри всесвітньої історії, академіка УАІН Л.В. Баженова, доктора історичних наук, професора, завідувача кафедри всесвітньої історії, академіка УАІН В.С. Степанкова, доктора історичних наук, професора, завідувача кафедри історії України, академіка УНВО А.Г. Філінюка, кандидата історичних наук, доцента кафедри архівознавства, спеціальних історичних та правознавчих дисциплін А.А.Лубчинського, доктора історичних наук, професора кафедри історії України О.Б. Комарницького. Після виступів, офіційна частина була продовжена у дворі школи, де на її фасаді, перед центральним входом, відкрили меморіальну дошку присвячену І.В. Рибаку. Із мармурового зображення він від тепер і довічно буде зустрічати першокласників і проводити випускників, щоденно дарувати щирі посмішки на фоні вишиванки з усіма з ким зустрінеється поглядами...

У травні 2017 р. за наказом ректора К-ПНУ імені Івана Огієнка професора С.А. Копилова посаду завідувача зайняв на той час кандидат, а нині доктор історичних наук, професор О.М. Федьков, який 22 грудня 2017 р. на спеціалізованій вченій раді Інституту Історії України НАН України успішно захистив докторську дисертацію на тему: “Українська соціал-демократична спілка в суспільному житті Наддніпрянської України початку ХХ ст.”.

В умовах сьогодення на кафедрі проводиться певна робота щодо запровадження сучасних технологій, інноваційних ідей у викладанні фахових дисциплін. Втілюється розвиваюче навчання відповідно до технології структурного формування знань майбутніх істориків. Використовується рейтингова система в оцінці знань студентів. Викладачами кафедри проводилися відкриті лекції: “Хід військових операцій під час громадянської війни” (проф. Ю.А. Хоптяр), “Історія вчень про державу і право” (доц. В.І. Адамовський), “Конституція України – основний закон держави” (доц. А.А. Лубчинський) і інші [74, арк. 87-88].

Нарощується профорієнтаційна робота серед учнів старших класів під час педагогічної практики та спеціальних виїздах викладачів у школи Хмельницької та інших областей. Так, А.Л.Глушковецький проводив профорієнтаційну роботу у школах м. Кам'янця-Подільського, А.Ф. Гуцал – у Чемеровецькому та Городоцькому районах, Ю.А. Хоптяр – у Ярмолинецькому та Кам'янець-Подільському районах, [74, арк. 89].

Традиційно викладачі кафедри організовують проведення археологічної практики. У літньому сезоні 2017 р. археологічні дослідження проходили у с. Губин Старокостянтинівського району, с. Іванківці Городоцького району та у м. Кам'янці-Подільському [74, арк. 100].

Із відкриттям спеціальності “Архівознавство” магістрантам організовується практика в архівних установах області під керівництвом Ю.А. Хоптяра. В ході практики магістранти здобувають необхідні навички відносно організації архівної справи, збереження, видачі та зберігання архівних документів [74, арк. 101].

У наш час на кафедрі працює 10 працівників у тому числі 8 науково-педагогічних працівників: 7 штатних і 1 на умовах сумісництва. Із них 1 доктор історичних наук, 7 кандидатів історичних наук, 2 професора кафедри, 5 доцентів, 1 старший викладач, 1 ст. лаборант, 1 завідувач науково-дослідною лабораторією.

Колектив кафедри “Архівознавства, спеціальних історичних та правознавчих дисциплін складають”:

1. Федьков Олександр Миколайович – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри.
2. Хоптяр Юрій Анатолійович – кандидат історичних наук, професор кафедри.
3. Гуцал Анатолій Федорович – доцент.
4. Адамовський Володимир Іванович – кандидат історичних наук, доцент.
5. Баженов Олександр Львович – кандидат історичних наук, доцент.
6. Глушковецький Анатолій Леонідович – кандидат історичних наук, доцент.
7. Лубчинський Андрій Анатолійович – кандидат історичних наук, доцент.
8. Климчук Людмила Вікторівна – кандидат історичних наук, старший викладач (за сумісництвом).
9. Гуцал Віталій Анатолійович – завідувач науково-дослідною лабораторією археології.
10. Неборак Валентина Федорівна – старший лаборант.

Кафедра забезпечує викладання 25 нормативних навчальних курсів, 4 спецкурсів і стільки ж спецсемінарів. Викладачі кафедри проводять значну роботу щодо забезпечення навчального процесу авторськими підручниками та посібниками (В.І. Адамовський, О.Л. Баженов, А.Л. Глушковецький, А.Ф. Гуцал, А.А. Лубчинський, О.М. Федьков, Ю.А. Хоптяр). Більшість навчальних посібників рекомендовано Міністерством освіти і науки України для впровадження у навчальний процес.

Науково-педагогічний колектив та аспіранти кафедри активно займаються науково-дослідною роботою, оприлюднюють результати дослідницьких пошуків у фахових журналах та збірниках наукових праць, беруть участь у конгресах, конференціях, семінарах. Усі викладачі із вченими ступенями мають свої монографії. Лише за останніх п'ять років науковий доробок членів кафедри склав понад 523 друковані аркуші. На кафедрі постійно рецензуються дисертації та автореферати дисертантів.

Викладачі здійснюють наукове керівництво дисертаціями, магістерськими, дипломними, бакалаврськими, курсовими роботами.

Викладачі кафедри архівознавства, спеціальних історичних та правознавчих дисциплін систематично підвищують свою професійну майстерність. Упродовж останнього часу вони пройшли планове підвищення кваліфікації, зокрема, доцент А.Л. Глушковецький стажувався у Житомирському державному університеті імені Івана Франка, професор Ю.А. Хоптяр – Прикарпатському державному університеті імені Василя Стефаника. Завершили навчання в докторантурі доценти В.І. Адамовський та О.Л. Баженов.

На превеликий жаль в останні кілька років намітилися певні негативні тенденції, пов'язані із загальним станом держави Україна, що виборює свою незалежність у гібридній війні з РФ. Постійне скорочення фінансування освітньої галузі привело до скорочення державних місць для студентів I курсу, що з часом відбилося на загальній кількості студентів, а відтак на фінансуванні роботи викладачів. Щорічне підвищення вимог до вступу, зростання плати за навчання обмежують можливості вчорашніх школярів здобувати вищу освіту. З тривогою ми стаємо свідками і інших негативних явищ: втрата вихованцями мотивації до навчання, а звідси слабка підготовка до занять, чисельні пропуски, стрімке згортання заочного навчання і інше. І все ж, попри далеко не повне навантаження, малі зарплати, викладачі кафедри самовіддано намагаються виконувати свої посадові обов'язки, підтримуючи на ентузіазмі, багаторічне високе реноме рідної кафедри.

Висновки

Кафедра “Архівознавства, спеціальних історичних та правознавчих дисциплін” неодноразово виборювала першість серед більш ніж 40 кафедр нашого університету, у той же час, попри вагомі здобутки, колектив кафедри не зупиняється на досягнутому. Так, не в останню чергу, завдяки напруженій роботі викладачів кафедри, нещодавно нашому університету вдалося успішно завершити процедуру ліцензування магістратури за спеціальністю 8.02030203 “Архівознавство”, а також отримати спеціалізацію “Правознавство”.

Завдяки своєму науково-педагогічному потенціалу кафедра, трансформувалася у “кузню” наукових кадрів. Через ухвалу планів-проспектів, обґрунтувань тез майбутніх дисертацій, наукових звітів про проходження курсів підвищення кваліфікації, надання рецензій та рекомендацій пройшла ціла плеяда маститих науковців. Серед яких доктори історичних наук Л.В. Баженов, С.Е. Баженова [27, арк. 20-21], С.О. Борисевич, В.Ю. Васильєв, С.Г. Вонсович, О.П. Іригоренко, О.М. Завальнюк, О.С. Каденюк [37, арк. 12], А.А. Криськов [50, арк.17], В.С. Лозовий, В.В. Марчук, В.С. Прокопчук, В.А. Смолій, В.С. Степанков [23, арк. 74, 86; 27, арк. 24-25], Ю.В. Телячий, О.М. Федьков, А.Г. Філінюк, П.Ф. Щербина [21, арк. 41-42], кандидати історичних наук – О.Б. Айвазян [73, арк. 49], М.І. Алещенко [33, арк. 47], О.Л. Баженов [63, арк. 14,19], В.Г. Байдич, Г.Б. Вонсович [40, арк. 43], А.Л. Глушковецький, А.О. Гуменюк, А.А. Лубчинський [63, арк.27], А.І. Мамалига [21, арк.14], В.В. Малий, М.Б. Петров, І.В. Рибак, І.В. Сесак [33, арк.27, 29], Б.С. Строцинь [35, арк. 60], С.В. Трубчанінов [38, арк.22-24], А.Ю. Хоптяр, Ю.А. Хоптяр [32, арк. 61] і інші.

На порозі відзначення 100-річчя заснування державного університету в Кам'янці-Подільському пріоритетними напрямками прогресу кафедри “Архівознавства, спеціальних

історичних та правознавчих дисциплін” визначаються: підготовка спеціалістів університетських спеціальностей “Історія”, “Політологія”, “Архівознавство”, “Правознавство”; формування сталого колективу науково-педагогічних працівників високої кваліфікації шляхом підвищення фахового рівня штатних науково-педагогічних працівників; підвищення ефективності навчального процесу, якості навчання та навчальної дисципліни; прискорення навчально-методичного забезпечення шляхом підготовки навчально-методичних комплексів з основних нормативних курсів з метою забезпечення ними кожного студента денної і заочної форми навчання; поліпшення умов та безпеки праці, навчання та проживання працівників, студентів; підвищення ефективності науково-дослідної діяльності шляхом підтримки учасників різних наукових проєктів, археологічної експедиції, археологічної лабораторії, а також викладачів, котрі активно працюють в науковій сфері; поліпшення форм виховної, культурно-просвітницької діяльності та організації культурно-масових заходів за місцем навчання і проживання студентів; підвищення ролі громадського самоврядування та розвитку його ініціатив.

Нині в умовах жорсткої конкуренції на ринку освіти лише постійний розвиток, врахування найновіших навчальних та методичних технологій, оновлення бази, забезпечення надходження сучасної історичної літератури, розвиток форм співпраці з іншими ВНЗ як в Україні, так і за її межами, забезпечить високий рівень викладання предметів що обслуговують викладачі кафедри “Архівознавства, спеціальних історичних та правознавчих дисциплін”.

Таким чином, сучасна кафедра “Архівознавства, спеціальних історичних та правознавчих дисциплін”, крокуючи в ногу з історією університету, історичного факультету пройшла славний історичний шлях, а її попередніми названими були:

1. Кафедра історії – 1930-1952 рр. (крім 1941-1944 рр.);
2. Кафедра історії народів Росії – 1952-1956 рр. (завідувач І.С. Зеленюк);

3. Кафедра історії – 1956-1968 рр. (з 1962 р. завідувач Л.А. Коваленко);
4. Кафедра історії СРСР і УРСР – 1969-1991 рр. (завідувач І.С. Винокур);
5. Кафедра історії країн Східної Європи та археології – 1991-2003 рр. (завідувач І.С. Винокур);
6. Кафедра історії народів Росії та археології – 2003-2014 рр. (завідувачі: І.С. Винокур, І.В. Рибак з 2005 р.);
7. Кафедра “Архівознавства, спеціальних історичних та правознавчих дисциплін” – 2014-2017 рр. (завідувачі: І.В. Рибак, О.М. Федьков з 2017 р.).

За свою майже 90-літню історію кафедра має чимало яскравих здобутків, проте попереду нелегка праця, спрямована на підготовку висококваліфікованих кадрів: істориків, археологів, архівістів, правовиків.

Список використаних джерел та літератури

1. Рибак І.В. Кафедра історії народів Росії і спеціальних історичних дисциплін: здобутки та перспективи. – Кліо. – 2012. Спецвипуск.
2. Копилов С.А., Газін В.В. Історичний факультет Кам'янець-Подільського національного університету. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2008. – 76 с.
3. Іон Винокур: подвижництво в освіті і науці: науково-документальне та бібліографічне видання / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, наукова бібліотека, кафедра історії народів Росії і спеціальних історичних дисциплін; [укл.: О.М. Завальнюк, В.С. Прокопчук, О.Б. Комарніцький]. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. – 228 с.
4. Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2003. – Т.1. – 796 с.
5. Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2005. – Т.2. – 928 с.
6. Завальнюк О.М. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка у добу незалежної України / О.М. Завальнюк, О.Б. Комарніцький. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2008. – 928 с.
7. Юрій Анатолійович Хоптяр (до 55-річчя від дня народження і 35-річчя науково-педагогічної діяльності): біо-бібліографічний показник / Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. І. Огієнка; [редкол.: С.А. Копилов, Л.В. Клімчук (відп. ред.) та ін.; укладачі: В.Г. Байдич, О.Г. Погорілець]. – (Серія “Постаті в освіті і науці”; вип.22). – Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2016. – 52 с.
8. Василь Малий – людина, педагог, вчений / Уклад. О.Б. Комарніцький. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. – 60 с.
9. Енциклопедія історії України: В 10 т. / Авт. В.А. Смолій (голова) та ін. – К. : Наук. думка, 2007. – Т.4. : Ка-Ком. – 518 с.

10. Енциклопедія історії України: В 10 т. / Авт. В.А. Смолій (голова) та ін. – К. : Наук. думка, 2012. – Т.9. : Прил. – С. – 929 с.
11. Історія міст і сіл УРСР. Хмельницька область. – У 26 т. – К. : УРЕ, 1971. – 706 с.
12. Сучасні засоби збереження документів та нові методологічні підходи до наукових досліджень і застосування документів Національного архівного фонду України: науковий збірник за підсумками Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Кам'янець-Подільський, 20-21 вересня 2012 р. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2012. – 388 с.
13. Кам'янець-Подільський державний університет: минуле і сьогодення. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2003. – 408 с.
14. Археологічні дослідження в Україні : здобутки і перспективи : Збірник матеріалів шостої Всеукраїнської археологічної конференції. – Кам'янець-Подільський : ФОП Сисин Я.І., 2017. – 168 с.
15. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.1. – Спр.5. – Арк.1-7, 9, 29, 35-38, 39-40, 60-62.
16. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.1. – Спр.79. – Арк.2, 3, 6, 33, 42.
17. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.1. – Спр.130. – Арк.11.
18. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.1. – Спр.177. – Арк.53.
19. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.1. – Спр.228. – Арк.12.
20. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.1. – Спр.229. – Арк.42.
21. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.1. – Спр.333. – Арк.9, 11, 12, 14, 36, 38, 39, 41, 42.
22. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.1. – Спр.373. – Арк.1, 2, 14, 15, 34.
23. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.1. – Спр.416. – Арк.49, 51, 52, 55, 62, 74, 86.

24. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.1. – Спр.464. – Арк.1.
25. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.1. – Спр.575. – Арк.5, 6, 8, 23, 41.
26. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.1. – Спр.694. – Арк.2, 3, 4, 6, 7, 15, 16, 20.
27. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.1. – Спр.810. – Арк.6, 7, 13, 15, 20, 21, 22.
28. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.1. – Спр.925. – Арк.65, 66.
29. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.1. – Спр.1041. – Арк.6, 50.
30. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.1. – Спр.1042. – Арк.3, 4, 5, 6.
31. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.1. – Спр.1167. – Арк.3,4.
32. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.1. – Спр.1166. – Арк.1, 61.
33. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.1. – Спр.1283. – Арк.21, 27, 29, 47, 51.
34. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.2. – Спр.22. – Арк.3, 19, 24, 34-38.
35. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.2. – Спр.70. – Арк.14, 16-37, 51, 52, 60.
36. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.2. – Спр.71. – Арк.2-7.
37. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.2. – Спр.181. – Арк.12-14, 23, 24, 33.
38. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.2. – Спр.182. – Арк.22-24.
39. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.2. – Спр.183. – Арк.2-4.
40. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.2. – Спр.298. – Арк.1, 11, 43, 49, 66.
41. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.2. – Спр.300. – Арк.2-4, 6.

42. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.2. – Спр.408. – Арк.11, 26, 27, 33, 42-48, 57.
43. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.2. – Спр.410. – Арк.5-6.
44. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.2. – Спр.512. – Арк.14, 20, 21, 43.
45. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.2. – Спр.615. – Арк.10.
46. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.2. – Спр.616. – Арк.3.
47. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.2. – Спр.749. – Арк.2.
48. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.2. – Спр.855. – Арк.11-12, 22, 29.
49. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.2. – Спр.938. – Арк.33, 51, 55, 59.
50. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.2. – Спр.939. – Арк.1, 3, 4, 11, 12, 16, 17, 18, 19.
51. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.2. – Спр.1065. – Арк.4, 14, 44.
52. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.2. – Спр.1066. – Арк.4, 5, 9, 10.
53. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.1. – Спр.695. – Арк.1, 2, 3, 4, 8.
54. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.1. – Спр.811. – Арк.1, 3, 4, 5.
55. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.1. – Спр.1284. – Арк.4.
56. Державний архів Хмельницької області. – Ф.Р-302. – Оп.1. – Спр.290. – Арк.6, 7.
57. Кам'янець-Подільський міський архів. – Ф.10. – Оп.1. – Спр.22. – Арк.5.
58. Кам'янець-Подільський міський архів. – Ф.10. – Оп.1. – Спр.46. – Арк.8.
59. Кам'янець-Подільський міський архів. – Ф.10. – Оп.1. – Спр.182. – Арк.4, 7, 8.

60. Кам'янець-Подільський міський архів. – Ф.10. – Оп.1. – Спр.319. – Арк.9, 10.
61. Кам'янець-Подільський міський архів. – Ф.10. – Оп.1. – Спр.462. – Арк.7.
62. Кам'янець-Подільський міський архів. – Ф.10. – Оп.1. – Спр.616. – Арк.1, 2, 3, 4, 5, 9.
63. Кам'янець-Подільський міський архів. – Ф.10. – Оп.1. – Спр.1026. – Арк.1, 14, 19, 27, 62.
64. Кам'янець-Подільський міський архів. – Ф.10. – Оп.1. – Спр.64. – Арк.31.
65. Кам'янець-Подільський міський архів. – Ф.10. – Оп.1. – Спр.1754. – Арк.2, 23, 24, 32, 42.
66. Копилов С.А. Віктор Степанович Прокопчук (до 70-річчя від дня народження та 50-річчя педагогічної та наукової діяльності): довідково-бібліографічне видання / С.А. Копилов, І.М. Конет. – Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2014. – 188 с.
67. Освіта, наука і культура на Поділлі. Збірник наукових. – Кам'янець-Подільський міський: Оіюм, 2007. – Т.9. – С.419-429.
68. Архів К-ПНУ імені Івана Огієнка. – Ф.10. – Оп.2-П. – Спр.2181. – Арк.7.
69. Архів К-ПНУ імені Івана Огієнка. – Ф.10. – Оп.2-П. – Спр.2498. – Арк.56.
70. Архів К-ПНУ імені Івана Огієнка. – Ф.10. – Оп.2-П. – Спр.3029. – Арк.55.
71. Архів К-ПНУ імені Івана Огієнка. – Ф.10. – Оп.2-П. – Спр.3495. – Арк.35.
72. Архів К-ПНУ імені Івана Огієнка. – Ф.10. – Оп.2-П. – Спр.3769. – Арк.62.
73. Архів К-ПНУ імені Івана Огієнка. – Ф.10. – Оп.2-П. – Спр.2923. – Арк.25, 49.
74. Архів К-ПНУ імені Івана Огієнка. – Ф.10. – Оп.2-П. – Спр.4208. – Арк.87-88, 89, 100-101.

ДОДАТКИ

(фото)

Іван Степанович
Зеленюк
(1909-1966)

Анатолій Олексійович
Копилов
(1936-2007)

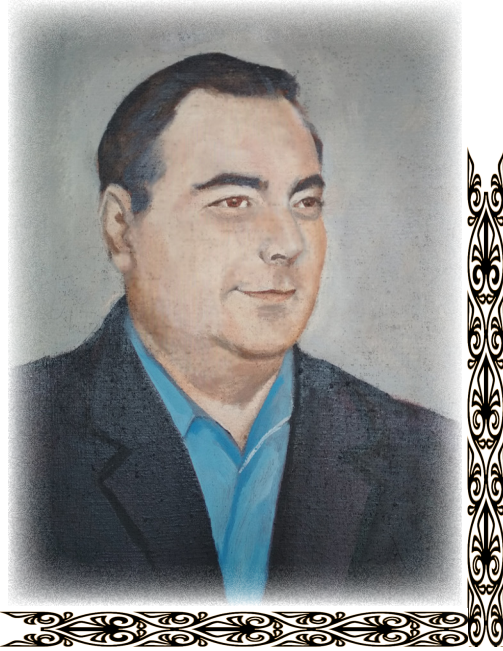
Іон Срулевич
Винокур
(1930-2006)

Юрій Михайлович
Тарасов
(1912-1995)

Петро Федорович
Щербина
(1910-2001)

Микола Федорович
Довгань
(1924-1981)

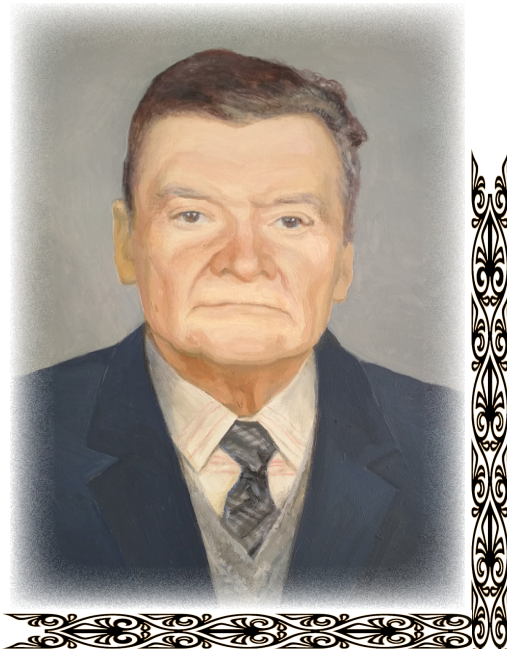
Анатолій Сергійович
Хоптяр
(1932-2003)

Микола Борисович
Петров
(1952-2008)

Іван Васильович
Рибак
(1951-2017)

Олександр Дмитрович
Степенко
(1928-2003)

Василь Васильович
Малий
(1960-2010)

Іван Іванович
Щегельський
(1940-1997)

Сергій Григорович
Стаднік
(1954-2000)

**Олександр Михайлович
Завальнюк**
доктор історичних наук,
академік АНВШ, професор

**Сергій Анатолійович
Копилов**
доктор історичних наук,
професор,
ректор К-ПНУ імені Івана Огієнка

Викладачі та співробітники кафедри
Верхній ряд (зліва на право): Гуцал А.Ф., Адамовський В.І.,
Лубчинський А.А., Гуцал В.А., Глушковецький А.Л.,
Нижній ряд (зліва на право): Баженов О.Л., Неборак В.Ф.,
Федьков О.М., Климчук Л.В., Хоптяр Ю.А.

Олександр Миколайович

Федьков

доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри архівознавства, спеціальних
історичних та правознавчих дисциплін

**Віктор Степанович
Прокопчук**
доктор історичних наук, професор

**Віктор Олексійович
Савчук**
кандидат історичних наук, доцент

Юрій Анатолійович

Хоптяр

кандидат історичних наук, професор кафедри архівознавства,
спеціальних історичних та правознавчих дисциплін

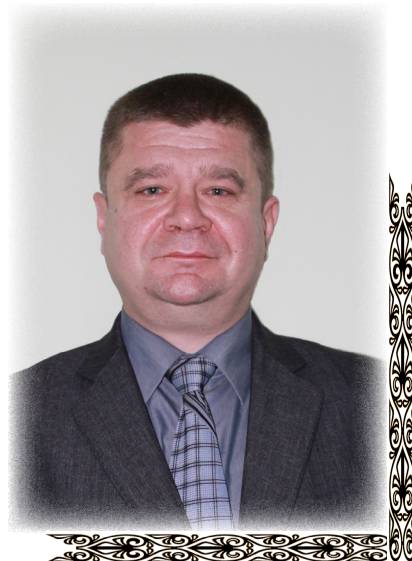
Володимир Іванович
Адамовський
кандидат історичних наук,
доцент

Олександр Львович
Баженов
кандидат історичних наук,
доцент

**Анатолій Леонідович
Глушковецький**
кандидат історичних наук,
доцент

**Андрій Анатолійович
Лубчинський**
кандидат історичних наук,
доцент

**Анатолій Федорович
Гуцал**
доцент

**Віталій Анатолійович
Гуцал**
завідувач
науково-дослідною
лабораторією кафедри

Людмила Вікторівна
Климчук
кандидат історичних наук,
старший викладач,
завідувач науковою
бібліотекою К-ПНУ
імені Івана Огієнка

Валентина Федорівна
Неборак
старший лаборант

ДОДАТКИ

(архівні матеріали)

Річний звіт кафедри за 1981-1982 навчальний рік.

569
11
208.1

Міністерство освіти УРСР
Київський державний
педагогічний інститут
і.м. В.П. Затонського

Кафедра історії
СРСР і УРСР
Київ 24-04

Річний звіт про роботу
за 1981-1982 навчальний рік

На варту

Зберігати
натійно

Фонд 1-302

Опис 1

Спроба 695

Хмельницький обласний
державний архів
Фонд 1-302
Опис 1
Дело 695

ОТЧЕТ

о учебно-воспитательной работе кафедры истории
СССР и УССР за 1981-1982 учебный год

Введение

Кафедра истории СССР и УССР приняла социалистические обязательства. Организацией соцсоревнования совместно с кафедрой занимается профбюро /председатель тов. Тарасов Ю.М./ На протяжении 1981-1982 учебного года проводилась предварительная проверка по отдельным пунктам соцсоревнования. Выяснилось, что основные пункты, касающиеся учебно-воспитательной и научной работы, успешно реализуются. Так, например, ведется запланированная работа по привитию студентам умений и навыков самостоятельной работы над учебной и монографической литературой. Кафедра выполнила также объем работ на III курсе в связи с введением курсовых по методике преподавания истории и обществоведения. Была разработана тематика, хорошо поработали методисты-консультанты. Курсовые работы на III курсе защищены успешно.

Обращено внимание на результативность и в реализации других мероприятий. Так, например, кафедра планировала проведение на факультете конференции, посвященной 60-летию образования СССР. Эта конференция проведена успешно с участием преподавателей и студентов исторического факультета. Кафедра провела также в институте и в городском масштабе конференции, посвященные 1500-летию Киева. В этих конференциях, кроме преподавателей кафедры, приняли участие ученые из Киева /член-корреспондент АН УССР С.Н. Бибииков и доктор исторических наук П.П. Толочко/.

- 2 -

1. Профорієнтаційна робота.

Кафедра історії СРСР і УРСР має постійні зв'язки зі школою. Форми зв'язей самі різні. Це консультативна робота, яку успішно веде ст.преподаватель Б.М.Кушнір в зв'язи з удосконаленням методических прийомів преподавания історії в школі. Крім того, кафедра /проф.И.С.Винокур/ консультивує учителів-істориків по питанням удосконалення історико-краєведческой роботи в школі.

Ведеться відповідна профорієнтація майбутніх спеціалістів-істориків і неопосередковано в процесі преподавания в інституті. В основних курсах історії преподаватели /проф.П.Ф.Щербина, доценти Ю.М.Тарасов, А.Д.Степенко, ст.преподаватели Б.М.Кушнір, А.М.Завальнюк, В.А.Радионенко/ звертають увагу на ті програмні питання, які мають свою специфіку при вивченні в середній школі.

Преподаватели кафедри займаються і питаннями стажировки випускників. Доцент А.Д.Степенко, ст.преподаватели А.М.Завальнюк, В.А.Радионенко спеціально виїзжали в райони Хмельницької області, де знайомились з станом стажировки випускників. Претензій к випускникам нашого факультета органи народного образования області не мають.

Во время проведения педагогической практики в районах области преподаватели-методисты занимались и вопросами улучшения качества приема в институт. Проведены беседы в 10-х классах, в которых освещены важность, сложность и специфика учебной работы на историческом факультете, а также проблемы современной школы.

2. Учебный процесс.

Кафедра постоянно работает над внедрением современных достижений педагогики высшей школы в учебный процесс. Речь идет о постоянном совершенствовании лекций и практических занятий.

- 3 -

Мы имеем в виду, что лекции по отечественной истории должны быть насыщены изложением основных проблемных вопросов с использованием новейших достижений советской исторической науки. Преподаватели кафедры, таким образом, стараются, чтобы лекции были не только источником новой научной информации по истории, но и учили студентов мыслить, анализировать и синтезировать явления общественной жизни. Проблемные лекции способствуют формированию мировоззренческих позиций студентов-историков, овладению и применению к истории основных положений марксистско-ленинской науки. Творческими являются лекции И.О.профессора П.Ф.Щербины, доцентов Ю.М.Тарасова, А.Д.Степенко.

На практических занятиях преподаватели стараются помочь студентам освоить новый материал, творчески подойти к его интерпретации. Используются разные методы занятий. Это рефераты по проблемным вопросам, которые обсуждаются в процессе практических занятий; обсуждение плановых вопросов на практических и семинарских занятиях при условии, когда вся группа активно вовлекается в обсуждение. На высоком профессиональном уровне проходят практические занятия по истории СССР советского периода /ст.преподаватель, кандидат исторических наук А.М.Завальнюк/. С интересом идут практические занятия по истории СССР периода феодализма и капитализма /доцент Ю.М.Тарасов, преподаватели В.А.Радионенко, Н.Б.Петров/.

Кафедра истории СССР и УССР уделяет большое внимание организации всех видов практик. Наша кафедра является базовой на историческом факультете по проведению педагогической практики. В 1981-1982 учебном году подпрактика проведена на IV курсе. Студенты проходили эту практику в школах Хмельницької області. Руководитель подпрактики факультета ст.преподаватель Б.М.Кушнір хорошо организовал совещание, на котором были даны установочные положения по проведению подпрактики, он постоянно

- 4 -

оказывал помощь методистам - групповым руководителям, а также студентам во время посещения школ области, на базе которых проходила педагогическая практика студентов-историков. Удачно была проведена и итоговая конференция по педпрактике на историческом факультете. Наряду с учебной работой, большое внимание во время проведения педпрактики было обращено на овладение студентами навыков воспитательной работы с учащимися. Особенно это касается внеклассной работы.

Кафедра имеет положительный опыт в организации и проведении археологической практики студентов I курса. На протяжении ряда лет функционирует археологическая Подольская экспедиция института, которая является базой для прохождения студентами-историками производственной практики. Кроме того, часть студентов проходит археологическую практику в экспедициях Института археологии АН УССР. В 1981-1982 учебном году студенты пройдут практику на раскопках селища рубежа новой эры у с.В.Слобода Каменец Подольского района, на селище славян I тыс.н.э. в с.Заруб Черкасской области и могильнике в с.Вишеньки Киевской области / в экспедициях Института археологии АН УССР/. Кроме того, будут проведены с участием студентов археологические разведки по трассе будущего газопровода Уренгой - Ужгород на территории Виньковецкого, Ярмолинцкого, Дунаевецкого, Городокского и Черновецкого районов Хмельницкой области.

Участие в археологических экспедициях способствует повышению профессионального уровня будущих учителей-историков, овладения ими навыками проведения историко-краеведческой работы в школе. Это в конечном результате активизирует учебно-познавательный процесс, который организует будущий специалист-историк в средней школе.

Кафедра уделяет внимание организации, контролю и результативности работы со студентами-заочниками. На заседаниях кафедры

- 5 -

регулярно слушались вопросы, связанные с организацией работы на заочном отделении. Кафедра планирует не только сессионную работу со студентами-заочниками, но и работу в межсессионный период. Это консультативная работа на консультпунктах, проверка контрольных и курсовых работ.

Важно, что все основные курсы на заочном отделении ведут штатные преподаватели, причем специализация по курсам и на стационаре, и на заочном отделении сохраняется. Зав. кафедрой осуществляет контроль за лекциями, практическими занятиями, за проведением экзаменов и зачетов. В целом успеваемость на заочном отделении по кафедре истории СССР и УССР составляет 98%.

2.1. Методическая работа.

На кафедре истории СССР и УССР ведется определенная методическая работа, направленная на улучшение содержания и интенсификацию учебного процесса. В лекционной работе и на практических занятиях используются технические средства обучения, которые способствуют усвоению студентами программного материала. По курсам отечественной истории, наряду с рабочей программой, создаются структурно-логические схемы. В дальнейшем планируем создание единой структурно-логической схемы по всему курсу истории СССР, начиная с древнейших времен до современности. Это позволит исключить необходимость иметь по каждому курсу рабочую программу.

Преподаватели кафедры работают над созданием методических пособий. Подготовлены и изданы методические разработки по истории СССР советского периода, по истории Советской конституции. Изданы также методические разработки лекций: Роль памятников истории и культуры в коммунистическом воспитании трудящихся /П.Ф.Щербина/ и Древний Киев - к 1500-летию города /И.С.Винокур/.

- 6 -

Повышение качества подготовки специалистов способствуют лекции ведущих преподавателей кафедры, которые коллективно обсуждаются. В 1981-1982 учебном году такие коллективные обсуждения открытых лекций проведены по курсам истории СССР /Ю.М. Тарасов, П.Ф.Щербина/, археологии СССР /И.С.Винокур/, истории СССР /А.Д.Степенко/. В процессе взаимопосещений лекций и практических занятий была оказана помощь преподавателям, ведущим лекции и практические занятия /В.А.Радионенко, А.Ф.Гуцал, А.М. Завальнюк, Н.Б.Петров и др./

Кафедра приняла конкретные меры по развитию навыков самостоятельной работы студентов. На заседаниях кафедры обсуждались вопросы о самостоятельной работе студентов III курса, о состоянии подготовки курсовых работ и т.п. Кроме того, каждый преподаватель в процессе консультаций в группе, а также индивидуально оказывает помощь студентам в их самостоятельной работе над учебной и монографической литературой.

2.2. Учебно-организационная работа.

Кафедра проводит постоянную работу по совершенствованию содержания учебного процесса. Это касается, в первую очередь, основных курсов по отечественной истории. Имеющиеся на кафедре специалисты ведут преподавание истории СССР с древнейших времен до современности. Причем, по университетскому принципу специализация в научной работе совпадает со специализацией в чтении соответствующего периода истории СССР. Это дает положительные результаты.

Значительное внимание уделяется на кафедре спецкурсам, которые углубляют знания студентов по тем или иным этапам истории СССР. Кроме уже опробованных на протяжении прошлых лет спецкурсов "В.И.Ленин и Украина" /доцент А.Д.Степенко/, "Источниковедение истории СССР" /доцент Ю.М.Тарасов/, в 1981-1982 учебном

- 7 -

году были по приглашению кафедры прочитаны краткие спецкурсы в объеме 10 лекционных часов учеными Академии наук СССР. Это спецкурс "Основные проблемы истории первобытного общества" /член-корреспондент АН СССР С.Н.Бибиков/ и "Происхождение древнерусских городов" /доктор исторических наук П.П.Толочко/. Продолжение спецкурсов с приглашением ученых из Киева кафедра будет проводить и в будущем. Это способствует формированию профессионально зрелого специалиста для советской школы.

Контроль за учебным процессом осуществляется кафедрой традиционными средствами. Это контрольные посещения зав. кафедрой, а также взаимопосещения, которые осуществляют преподаватели. Контрольные посещения имеют своей задачей помочь преподавателю в совершенствовании методики преподавания, а также способствуют распространению передового опыта. На кафедре установилась традиция, когда молодые преподаватели выборочно слушают лекции, которые читает опытные профессора и доценты. Это является залогом передачи творческой эстафеты в преподавании курсов отечественной истории.

Взаимосвязь со школами и органами народного образования на кафедре постоянная. Это проявляется по разным направлениям /проведение педагогической практики, консультирование учителей, чтение на курсах повышения квалификации учителей, участие в учительских конференциях в районах области, участие в проведении стажировки учительских кадров - выпускников вузов/. Анализ совместной деятельности показывает, что изучение и внедрение передового педагогического опыта учителей-историков должно в конечном результате привести к подготовке и изданию брошюр, плакатов и т.п. Эта работа ведется /ст.преподаватель Б.М.Кушнир/ и может быть завершена с участием Института повышения квалификации учителей Хмельницкой области.

- 8 -

2.3. Успеваемость.

Успеваемость студентов по кафедре истории СССР и УССР довольно высокая. Достаточно сослаться на результаты государственных экзаменов по истории СССР в 1982 году. Из 82 студентов, сдававших экзамены, 41 - получили оценку "Отлично", 40 - "Хорошо" и только 1 - "Удовлетворительно". 6 студентов-выпускников вместо экзамена по истории СССР защищали дипломные работы, которые оценены в ГЭК оценкой "Отлично". Таким образом, разработанная на кафедре система специализации в чтении лекционных курсов и в проведении практическо-семинарских занятий дает положительные результаты. То же самое можно сказать и о семестровых экзаменах.

При кафедре действует группа анализа /ее возглавляет доцент Ю.М.Тарасов/. Группа анализа вникает в учебный процесс, провела совместно с профбюро факультета производственное совещание по улучшению методики и качества проведения практических занятий на факультете. Рубежный контроль на кафедре проведен в соответствии с рекомендациями Минпроса. Но мы используем и другие вузовские приемы /например, колоквидумы/, которые способствуют посеместровому контролю за работой студентов по той или иной дисциплине.

Выводы и предложения.

Одним из недостатков в подготовке учителя истории для школы является, по мнению кафедры, то обстоятельство, что сравнительно мало внимания уделяется пока приобретению студентами навыков воспитательной работы в школе. На эту сторону дела кафедра намерена в будущем учебном году обратить большее внимание.

Зав. кафедрой истории
СССР и УССР

И.С.Винокур
проф. И.С.Винокур

В этом деле проинформировано 8 листов
арх. тех. рас. 1982
1982

Річний звіт кафедри за 1983 рік.

118
8/8

Министерство образования СССР
Киевский Государственный университет
педагогический институт
им. В. Г. Затонского

Кафедра истории СССР и УССР

Индекс № 24.04

Отчет об учебно-воспитательной
работе кафедры в 1983 году

Фонд № Р-302

Опись № 4

Дело № 81/

На 8 листах
Хранить постоянно.

№ 1 302
Листа — 811

О Т Ч Е Т

об учебно-воспитательной работе кафедры истории СССР и УССР
в 1983 году.

I. Введение.

Кафедра работала над выполнением плана социалистических обязательств на 1983 год. На протяжении года проводилась предварительная проверка по условиям пункта соцсоревнования. Выяснилось, что основные пункты, касающиеся учебно-воспитательной и научной работы, кафедра выполнила успешно.

В 1983 году, наряду с усовершенствованием лекций и практических занятий, было обращено больше внимания подготовке будущего учителя истории, обществоведения и права к проведению воспитательной работы в школе. На эту сторону дела было акцентировано, в частности, — при проведении педагогической практики. Юридическая практика, которая по новому учебному плану была проведена на факультете впервые на базе райисполкомов Хмельницкой области, также способствовала приобретению студентами необходимых навыков для будущей воспитательной работы в школе.

В 1983 году ученая степень доктора исторических наук присуждена ВАКом СССР Ю.М.Тарасову, а Совет нашего института избрал его на должность профессора кафедры истории СССР и УССР. Это, несомненно, значительное достижение коллектива кафедры в выполнении плана социалистических обязательств на 1983 год.

Профориентационная работа.

В процессе преподавания курсов отечественной истории и юридического цикла на кафедре истории СССР и УССР ведется соот-

- 2 -

ветствующая профорIENTATION будущих учителей истории, общества и права. В основных курсах истории СССР и УССР, а также при изучении предметов юридического цикла преподаватели обращают внимание на те программные вопросы, которые имеют свою специфику при их изучении в средней школе /профессора И.С.Винокур, П.Ф.Шербина, Ю.М.Тарасов, доцент А.Д.Степенко, кандидат исторических наук А.М.Завальнюк, ст. преподаватели Б.М.Кушнир, А.Ф.Гуцал, В.А.Радионенко, И.С.Филимонов/.

Кафедра занималась в 1983 году вопросами стажировки выпускников /доцент А.Д.Степенко, кандидат исторических наук А.М.Завальнюк, ст. преподаватель Б.М.Кушнир/. Указанные преподаватели специально выезжали в районы Хмельницкой области, знакомились на местах с работой наших выпускников в школах.

Во время педагогической практики, а также на августовских районных конференциях учителей преподаватели кафедры занимались и вопросами улучшения качества приема в институт.

2. Учебный процесс.

В свете задач, поставленных XXVI съездом КПСС и XXVI съездом Компартии Украины, на кафедре истории СССР и УССР постоянно внедряются новейшие достижения советской исторической науки и современные приемы педагогики и психологии высшей школы. Преподаватели кафедры постоянно совершенствуют содержание лекций и практических занятий. Основное в лекции — это сгусток новой научной информации, а также стремление научить студентов самостоятельно мыслить, анализировать и систематизировать явления общественной жизни. Лекции ведущих преподавателей способствуют формированию мировоззренческих позиций студентов-историков, овладению будущими специалистами основными положениями марксистско-ленинской науки. В этом отношении показательно, что Комиссия Мини-

- 3 -

стерства просвещения СССР, специально проверявшая работу исторического факультета, отметила высокий научно-теоретический уровень преподавания. В частности, высоко были оценены лекции профессоров П.Ф.Шербины, Ю.М.Тарасова, кандидата исторических наук А.М.Завальнюка и др.

Большое внимание, как и в прошлые годы, кафедра уделяет организации и результативности всех видов практик. Кафедра истории СССР и УССР является базовой для проведения на историческом факультете педагогической, археологической и юридической практики. В 1982-1983 учебном году проведена педпрактика на IV курсе. Многого сделал для ее организации и проведения ст. преподаватель Б.М.Кушнир. Он, как ведущий методист факультета, постоянно оказывал помощь руководителям групп и студентам-практикантам. Хорошо проведены итоговая конференция и выставка работ и документации, которую вели студенты во время педпрактики. В этом году особенно много внимания было уделено овладению студентами навыков воспитательной работы с учащимися в классе и во внеклассной работе.

На кафедре сложились хорошие традиции и в проведении археологической практики. Многие годы у нас функционирует Подольская археологическая экспедиция, на базе которой студенты проходят полевою практику. В 1983 году студенты I курса проходили археологическую практику на месте раскопок селища рубежа и первых веков новой эры у с.В.Слобода Каменец-Подольского района. Они участвовали также в исследованиях селища черняховской культуры II-V вв.н.э. у с.Ставище Дунаевецкого района /на Хмельницком участке трассы газопровода Уренгой-Помарь-Ужгород/, проведенных нами совместно с экспедицией Института археологии АН УССР. Участие в указанных экспедициях способствует приобретению определенных профессиональных навыков, необходимых буду-

- 4 -

чему учителю истории, обществоведения и права.

В 1983 году впервые /по новому учебному плану/ на кафедре истории СССР и УССР была проведена юридическая практика. По согласованию с Хмельницким облисполкомом практика студентов IV курса исторического факультета проходила на базе райисполкомов области. На кафедре была составлена программа, определены задания для студентов /материалы готовили профессор П.Ф.Щербина, преподаватели И.С.Филимонов, И.И.Мозолевский, М.А.Зенюк/. Студенты-практиканты познакомились с деятельностью юридических комиссий райисполкомов, органов суда, юридической консультации, милиции и т.п. Юридическая практика закончилась краткими отчетами студентов. Материалы практики переданы на хранение на кафедру.

Кафедра уделяет должное внимание организации, контролю и результативности работы со студентами-заочниками. Все основные курсы на заочном отделении ведут штатные преподаватели. Специализация по курсам и на стационаре, и на заочном отделении совпадает. Кафедра осуществляет контроль за проведением лекций и практических занятий, зачетов и экзаменов. Успеваемость на заочном отделении по кафедре истории СССР и УССР составляет 98%. Кафедра планирует не только сессионную работу с заочниками, но и работу в межсессионный период. Это консультационная работа, проверка контрольных и курсовых работ заочников.

2.1. Методическая работа.

В лекционной работе и на практических занятиях используются технические средства обучения, а также исторические карты. Это способствует усвоению студентами программного материала. Рабочие программы по каждому курсу отечественной истории дополняются структурно-логическими схемами изложения материала.

- 5 -

В 1983 году продолжена работа по созданию методических разработок и пособий в помощь студентам. Изданы ранее методические разработки по истории СССР советского периода, по истории Советской конституции /профессор П.Ф.Щербина, кандидат исторических наук А.М.Завальнюк/. Издана в 1983 году методическая разработка лекции "Историческая топография Каменец-Подольского с древнейших времен до конца XVIII в." /авторы профессор И.С.Винокур, ст. лаборант Н.Б.Петров/. Подготовлена к печати методическая разработка "Социально-экономический уклад Киевской Руси /по материалам "Русской Правды"/ - автор профессор Ю.М.Тарасов.

На заседаниях кафедры рассматривались вопросы самостоятельной работы студентов I курса, о подготовке курсовых работ. Каждый преподаватель в своей индивидуальной работе оказывает помощь студентам в самостоятельной работе над литературой.

2.2. Учебно-организационная работа.

Преподавание основных курсов отечественной истории ведется на кафедре по университетскому принципу, когда специализация в научной работе преподавателя совпадает со специализацией в чтении соответствующего периода истории СССР. Это приносит положительные результаты.

Уделяем внимание и спецкурсам, которые в 1983 году проводились в параллельных академических группах на П-У курсах. На кафедре проводятся такие спецкурсы и спецсеминары: "В.И.Ленин и Украина" /доцент А.Д.Степенко/; "Источниковедение истории СССР" /профессор Ю.М.Тарасов/; "История советской конституции" /профессор П.Ф.Щербина/; "Проблемы истории древних восточных славян" /профессор И.С.Винокур/; "Советское право" /преподаватель И.С.Филимонов/; "Аграрные движения в России накануне Великой Октябрьской социалистической революции" /кандидат исторических наук А.М.Завальнюк/.

- 6 -

нюк/. В декабре 1983 года будет прочитан и спецкурс "Новейшие достижения советских археологов на Украине" /член-корреспондент АН УССР, директор Института археологии АН УССР И.И.Артемюк/.

Контроль за учебным процессом проводится на кафедре традиционными средствами /контрольные посещения зав.кафедрой, взаимопосещения, проведения открытых лекций и практических занятий и т.п./ На кафедре установилась традиция, когда молодые преподаватели специально посещают отдельные лекции опытных профессоров и доцентов. Это способствует передаче опыта молодым специалистам.

Кафедра имеет постоянную связь со школами и органами народного образования. Основные направления связей: проведение педагогической практики, консультирование учителей, преподавание на курсах усовершенствования учителей, участие в учительских конференциях в районах области, контроль за стажировкой выпускников и т.п. В 1983 году отдельные преподаватели кафедры приняли активное участие своей непосредственной преподавательской работой в школе. Это Б.М.Кушнир, который регулярно дает уроки истории в школах города. Отдельные уроки провели в 1983 году А.Ф.Гуцал и В.А.Радионенко. Интересной была встреча учащихся школы № 14 с профессором Ю.М.Тарасовым, который провел урок по теме "Народничество в России". В 1983 году Б.М.Кушнир, вместе с сотрудниками Хмельницкого института повышения квалификации учителей, подготовил буклет об опыте работы учителей истории и обществоведения Хмельниччины.

2.3. Успеваемость.

Успеваемость студентов по предметам, которые преподаются на кафедре истории СССР и УССР, довольно высокая. Обратимся к результатам зимней и летней сессий 1983 года.

Зимняя экзаменационная сессия:

- 7 -

На I-м курсе по археологии СССР из 93 студентов на "Отлично" сдали - 23 студента; на "Хорошо" - 61; на "Удовлетворительно" - 9. На втором курсе по истории УССР из 96 студентов на "Отлично" сдали - 23 человека; на "Хорошо" - 46; на "Удовлетворительно" - 23; на "Неудовлетворительно" - 4.

Летняя экзаменационная сессия:

На I-м курсе по истории СССР из 94 студентов на "Отлично" сдали экзамен - 26 человек; на "Хорошо" - 60; на "Удовлетворительно" - 7.

На I-м курсе по вспомогательным историческим дисциплинам из 94 студентов на "Отлично" сдали - 18 человек; на "Хорошо" - 70; на "Удовлетворительно" - 6.

На II -м курсе по истории СССР из 96 студентов на "Отлично" сдали - 16 человек; на "Хорошо" - 60; на "Удовлетворительно" - 20.

На II -м курсе по методике преподавания истории из 96 студентов на "Отлично" сдали - 17 человек; на "Хорошо" - 55; на "Удовлетворительно" - 20; на "Неудовлетворительно" - 4.

На III -м курсе по истории СССР из 86 студентов на "Отлично" сдали - 23 человека; на "Хорошо" - 46; на "Удовлетворительно" - 11; на "Неудовлетворительно" - 6.

На IV -м курсе по истории СССР из 78 студентов на "Отлично" сдали - 27; на "Хорошо" - 43; на "Удовлетворительно" - 8.

Такими являются основные показатели на сессиях. Преподавателям необходимо и далее больше внимания уделять индивидуальной консультационной работе со студентами.

Группа анализа, возглавляемая профессором Ю.М.Тарасовым, возникает в ход учебного процесса. Проведено совместно с профбюро истфака производственное совещание по улучшению самостоятельной работы студентов. Рубежный контроль проведен на кафедре в соответствии с рекомендациями Минпроса. Кроме того, на кафедре

- 8 -

проведены коллоквиумы, которые, несомненно, способствовали улучшению подготовки студентов к экзаменам по всем основным курсам.

Выводы и предложения.

Кафедра считает, что необходимо и впредь значительное внимание уделять самостоятельной работе студентов, начиная с I-го курса. Кроме того, как и в прошлые годы, следует больше внимания уделять приобретению студентами навыков воспитательной работы в школе.

Зав. кафедрой истории
СССР и УССР

И. Винокур
проф. И.С. Винокур

В этом деле получено 8 листов
с 1 по 10
1 10 1985 года

Річний звіт кафедри за 1984-1985 навчальний рік.

668-1
668-1

*Удлинительство образования УССР
Наименование государственной
научно-исследовательской
института
им. В. И. Златошова*

Кафедра истории СССР и УССР

Индекс 24-04

Годовой отчет

об учебно-воспитательной

работе в

1984-1985 учебном году

Р. П. Р-302

О. П. 1

Р. П. 433

Р. П. 392
1042

На 7 листах

Хранить постоянно

З В І Т

про роботу кафедри історії СРСР і УРСР за 1984-1985 н.р.

І. Навчально-виховна робота.

Успішність студентів з фахових дисциплін кафедри визначається рівнем викладання. Лекції і практично-семінарські заняття проводяться на кафедрі за університетським принципом, коли спеціалізація у науковій роботі викладача співпадає із певним профілем у читанні відповідного періоду курсів історії СРСР, археології СРСР, історіографії історії СРСР, історії УРСР, допоміжних історичних дисциплін, методики навчання історії, предметів юридичного циклу і т.п. Це дає позитивні наслідки.

Показовою у цьому плані є успішність студентів за результатами курсових екзаменів:

Курс : група :	Дисципліна	О ц і н к и			
		"5"	"4"	"3"	"2"
11 гр.	Історія СРСР	9	16	1	-
12 гр.	- " -	8	16	1	1
13 гр.	- " -	6	18	2	-
14 гр.	- " -	9	10	6	-
11 гр.	Допоміжні іст. дисципліни	8	15	3	-
12 гр.	- " -	8	16	2	-
13 гр.	- " -	8	17	1	-
14 гр.	- " -	7	17	1	-
21 гр.	Радянська держ. і право	10	19	2	-
22 гр.	- " -	8	12	4	-
23 гр.	- " -	9	13	4	-

- 2 -

Курс : група :	Дисципліна	О ц і н к и			
		"5"	"4"	"3"	"2"
21 гр.	Історія СРСР	9	19	3	-
22 гр.	- " -	4	18	10	-
23 гр.	- " -	9	16	6	-
31 гр.	Історія СРСР	13	13	1	1
32 гр.	- " -	9	11	4	-
33 гр.	- " -	10	12	2	-
41 гр.	Історія СРСР	5	16	10	-
42 гр.	- " -	5	17	5	1
43 гр.	- " -	11	16	5	-
41 гр.	Спецкурс	10	17	4	-
42 гр.	- " -	8	21	1	-
43 гр.	- " -	17	15	-	-
41 гр.	Кримінальне право	9	19	3	-
42 гр.	- " -	10	18	2	-
43 гр.	- " -	13	15	4	-
41 гр.	Цивільне право	21	10	-	-
42 гр.	- " -	21	9	-	-
43 гр.	- " -	21	11	-	-

Наслідки державних екзаменів:

З історії СРСР - складало - 69 чол. на "5" - 29; на "4" - 36; на "3" - 5;
З радянського права - складало - 78 чол. на "5" - 22; на "4" - 46;
на "3" - 10.
Всі 16 дипломних робіт по кафедрі оцінені на "5".

- 3 -

Таким чином, наслідки курсових екзаменів, а також державних екзаменів, успішний захист 16 дипломних робіт по кафедрі свідчать про те, що колектив викладачів здійснив комплекс необхідних заходів: через лекції і практично-семінарські заняття, групові та індивідуальні консультації, колоквиуми і т.п. формує у майбутніх спеціалістів необхідні фахові знання. А це є основою підготовки вчителів історії, суспільствознавства і права для радянської школи.

Рівень практичної підготовки студентів з фахових дисциплін кафедри цілком задовільний. Це підтверджують результати проведення практичних і семінарських занять, а також педагогічної, археологічної та юридичної практик. На практичних заняттях з історії СРСР запроваджено проблемний метод, коли студенти під керівництвом викладача вчать вникати в суть тієї чи іншої проблеми історії періоду феодалізму, капіталізму, соціалізму. Позитивний досвід проведення таких занять мають професори І.С.Винокур, Ю.М.Тарасов, П.Ф.Шербина, доцент О.Д.Степенко, кандидат історичних наук О.М.Завальнюк та інші викладачі.

Проведення педагогічної та археологічної практик базується у нас на значному досвіді, який нагромаджений кафедрою у попередні роки. Педагогічна практика 1984-1985 н.р. проходила на базі шкіл міста й районів області. Викладачі-методисти під керівництвом старшого викладача Б.М.Кушніра успішно провели підпрактику студентів IV-V курсів. Важливо, що поряд з фаховим спрямуванням підготовки вчителів історії, суспільствознавства і права було приділено певну увагу набуттю студентами навичок проведення виховної роботи з учнями, позакласній роботі.

Археологічна практика базується, як і в минулі роки, на роботі Подільської археологічної експедиції Інституту, а також окремих експедицій Інституту археології АН УРСР. Студенти візьмуть участь у дослідженні групи курганів в зоні будівництва Хмельницької атомної електростанції у Славутському районі, у вивченні відомого язичницького наскельного рельєфу в с.Буша Ямпільського

- 4 -

району Вінницької області, у розкопках поселення і могильника рубежу нової ери в с.Долинини Хотинського району Чернівецької області. Археологічна практика сприяє набуттю студентами необхідних фахових навичок для проведення історичного краєзнавства в школі. Керують проведенням цієї практики професор І.С.Винокур, кандидат історичних наук В.І.Якубовський, ст. викладач А.Ф.Гуцал, зав.лабораторією І.І.Шегельський, ст.лаборант В.П.Мегей.

У 1984-1985 н.р. проведено й юридичну практику. Студенти IV курсу проходили її на базі райвиконкомів області. На основі програм практики визначені конкретні завдання для студентів / матеріали готували професор П.Ф.Шербина, ст. викладач І.С.Філімонов і асистент М.А.Зенюк/.

Уміння студентів і прагнення до пошуку у творчій роботі розвиваємо через наукові студентські гуртки / історії СРСР радянського періоду, історії УРСР, історії СРСР доби феодалізму і капіталізму, археології, методики навчання історії, права/. Наслідки річної студентської конференції 1984 року показали зростаючу активність студентів. По кафедрі історії СРСР і УРСР було представлено понад 30 доповідей і повідомлень студентів.

2. Навчально-методична робота.

На кафедрі продовжується проведення певної навчально-методичної роботи. Удосконалюються робочі програми і СМС, по головних етапах курсу історії СРСР- НМД дисципліни. Але справедливості ради необхідно відзначити, що робота над НМД дисципліни не дає тих наслідків, які очікувались. Нерідко справа зводиться до формальних "вертикальних", "горизонтальних" і "діагональних" зрізів, які мало що дають для покращання навчально-методичної спрямованості викладання у вузі. На нашу думку, найкраща форма навчально-методичної роботи по відповідних дисциплінах - це розширена робоча програма і коротка структурно-логічна схема до неї.

- 5 -

Професорсько-викладацький склад кафедри працює над створенням нових підручників, навчальних, методичних і научних посібників. У звітному році видані: Методична розробка професора Ю.М.Тарасова, присвячена "Руській Правді" – важливому джерелу по соціально-економічній і політичній історії Київської Русі IX-XIII ст. Видано методичну розробку на допомогу лектору про історичну топографію Кам'янця-Подільського /автори професор І.С.Винокур, М.В.Петров/. Вийшла з друку книга професора І.С.Винокура "Історія лісогосподарства Подністров'я та Південного Побужжя. Від кам'яного віку до середньовіччя", В-во "Вища школа", Київ, 1985. Ця робота може використовуватися в учбовому процесі педінститутів і загальноосвітніх шкіл. У книзі зібрані й систематизовані матеріали про давню історію й ранній феодалізм на території історичного Поділля. Отже вона містить у собі краєзнавчі матеріали, які зможуть використати вчителі, студенти й учні старших класів. У видавництві "Радянська школа" незабаром виходить з друку Альбом з історії СРСР для учнів IV класу. Матеріали до цієї праці зібрав і систематизував ст. викладач Б.М.Кушнір. Робота, безсумнівно, допоможе вчителю у роботі з учнями з історії СРСР.

Викладачі юридичного циклу І.С.Філімонов і М.А.Зенюк розробили научні посібники з права. Вони займуть відповідне місце у кабінеті права, який створюється на історичному факультеті.

Кафедра брала участь у звітному році у об'єднаних засіданнях з кафедр загальної історії, історії КПРС і політекономії, філософії та наукового комунізму. Це були, головним чином, виїзні засідання, пов'язані з проведенням у районах області науково-теоретичних конференцій до 80-річчя революції 1905-1907 рр., до 40-річчя Перемоги радянського народу у Великій Вітчизняній війні /виїзди у Дунаєвецький і Чемеровецький, Ярмолинецький та інші райони/.

- 6 -

Кафедра має зв'язки з випускниками різних років. Наші вихованці часто звертаються на кафедру за необхідними консультаціями. Однією з важливих форм таких зв'язків з випускниками є проведення Подільських історико-краєзнавчих конференцій. У травні 1985 року було проведено VI-ту Подільську історико-краєзнавчу конференцію, присвячену 40-річчю Великої Перемоги. У конференції, крім вчених, активну участь взяли випускники історичного факультету, які працюють на ниві народної освіти, а також у партійних і радянських органах. Матеріали конференції /тези доповідей і повідомлень/ опубліковані.

3. Стажування молодих спеціалістів.

Викладачі кафедри історії СРСР і УРСР проводять певну роботу по стажуванню молодих спеціалістів. За кафедрою закріплено Шепетівський район. Крім того, епізодично окремі викладачі виконували доручення учбової частини щодо стажування і в інших районах області. На кафедрі є деякі матеріали про роботу наших випускників-стажорів. В міру можливості ми намагаємося допомогти їм у учбово-виховній роботі з учнями, а також для тих хто цікавиться, – і у науковій роботі.

4. Ідейно-виховна робота із студентами в позанавчальний час.

Викладачі кафедри проводять ідейно-виховну роботу не тільки під час лекцій і практичних занять, а й у позанавчальний час, зокрема у гуртожитку. Тут проводяться лекції та бесіди з різних питань внутрішнього і зовнішньополітичного життя країни. У 1984-1985 навчальному році були проведені й зустрічі викладачів із студентами, на яких розглянуті такі аспекти: Участь подолян у боротьбі з фашизмом /О.Т.Шур/, Реформа школи та її реалізація /П.Ф.Шербина, І.С.Філімонов/, Археологія і релігія /І.С.Винокур, А.Ф.Гуцал/ і т.п.

5. Кадрові пропозиції.

На кафедрі склався досить солідний науково-педагогічний колектив. Тут працює 3 доктори наук, професори, 5 кандидатів наук, доцентів, 3 ст. викладачі, 1 асистент, зав. лабораторією і 2 ст. лаборан-

- 7 -

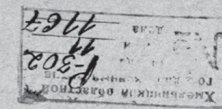
ти. Важливо, що всі три докторські дисертації виконані на кафедрі за останні 7-8 років. Викладачами кафедри за останні 5 років захищено 3 кандидатські дисертації. Поряд з успіхами, слід вказати й на відставання у плані завершення і подачі на захист кандидатських дисертацій /А.Ф.Гуцал і В.А.Радіоненко/. Кафедра вживає заходи, щоб прискорити справу подачі до захисту роботи В.А.Радіоненка і написання дисертаційної роботи А.Ф.Гуцалом. Дальша перспектива кафедри щодо поповнення її молодими науковими кадрами пов'язана з поверненням через 1,5 року із цільової аспірантури ст. лаборанта М.Б.Петрова, а також з роботою над кандидатською дисертацією з юридичного циклу асистента М.А.Зенюка.

Зав. кафедрою історії
СРСР і УРСР

І.Винокур
проф. І.Винокур

В этом деле пронумеровано 7 листов
арх. тех. работником *И*
мес. *И* года

Річний звіт кафедри за 1985-1986 навчальний рік.

Міністерство освіти УРСР
Хмельницький державний педагогічний інститут ім. Б.П.Галатюка

Кафедра історії СРСР і УРСР

Листок 2404

Річний звіт

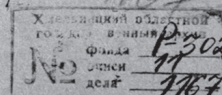
про навчально-виховну роботу
за 1985-1986 навчальний рік

Фонд П-302

Опис 1

Ча 8 окрема

Справою № 169 *Звертати поштою*

О Т Ч Е Т

о работе кафедры истории СССР и УССР...

за 1985 - 1986 учебный год.

Коллектив кафедры использует в своей работе традиционные формы и методы проведения занятий со студентами. Это: лекция, практическое занятие, семинар.

Для контроля используем и колоквиумы. Во время собеседований со студентами преподаватели имеют возможность индивидуально оценить знания студентов по изучаемым проблемам.

Новые формы и методы проведения занятий со студентами связаны с проблемным преподаванием. Профессора И.И.Винокур, Ю.М.Тарасов, П.Ф.Шербина, доценты А.Д.Степенко, А.М.Завальнюк, И.В.Рыбак в процессе проведения лекций и практических занятий сосредотачивают внимание студентов на проблемные узловые вопросы отечественной истории. В курсе историографии истории СССР активно обсуждаются дискуссионные вопросы.

Новым методом проведения занятий, практикуемым на кафедре, является выполнение студентами стационара письменных контрольных работ по конкретным темам и проблемам. Это нашло свое применение в цикле юридических дисциплин / ст. преподаватель И.С.Филимонов, преподаватель М.А.Зеник/.

Одной из новых форм проведения учебно-производственной практики являются задания, которые даются студентам для их выполнения во внеаудиторное время. Так, например, в связи с подготовкой Свода памятников истории и культуры народов СССР /по Хмельницкой области/ студентам - практикантам по археологии даны специальные задания по обследованию, выявлению и фиксации археологических памятников Хмельницкой области. Указанные задания и их выполнение будут учтены при проведении зачетов по археологической практике.

В связи с увеличением длительности юридической практики

П О Р І В Н Я Л Ь Н І

дані успішності й відсіву студентів
за роки X і XI п"ятирічок по Кам"янець-
Подільському державному педінституті
ім.В.П.Затонського

На кінець п"ятирічки	Успішність		Відсів	
	Загальн.	Якісна вiдмiнн.	Всього вiдмiнн. на "з"	Всього за неуспішнiсть
IX /1975 р./	96,6	10,5		
X /1980 р./	96,6	46,7 /9,1	5,4	362 108 2
XI /1985 р./	97,1	53,8/10,4	2,4	207 113 -
Зимова сесія 1986 р.	95,1	52,6/10,7	4,4-	- -

- 2 -

/ до 2-х недель / преподаватели юридического цикла проф. П.Ф. Шербина, ст. преподаватель И.С. Филимонов, препод. М.А. Зенюк, В.А. Талко внесли дополнения и уточнили задания по проведению этой практики.

- Научно-методическая работа на кафедре связана с дальнейшим совершенствованием учебно-воспитательного процесса. На кафедре используется традиционная форма учебно-методической работы по соответствующим дисциплинам - это рабочие программы, которые дополняются и уточняются с каждым новым учебным годом.

Профессорско-преподавательский состав кафедры работает над созданием новых учебников, учебных, методических и наглядных пособий. В 1985-1986 уч. году изданы книга И.И. Винокура "История лесостепного Поднестровья и южного Побужья от каменного века до средневековья", и.о. "Виша школа", Киев - Одесса, 1985. Эта работа используется в учебном процессе исторических факультетов педвузов и в преподавании истории в школе.

В издательстве "Радянська школа" издан альбом по истории СССР для учащихся 4-го класса. Материалы этой работы собрал и систематизировал ст. преподаватель Б.М. Кушнир.

Преподаватели юридического цикла И.С. Филимонов, М.А. Зенюк разработали наглядные пособия /таблицы и схемы/ по Советскому праву. Эти пособия заняли соответствующее место в кабинете Права, создание которого завершено в мае 1986 г.

- На кафедре осуществляется контроль за качеством преподавания и уровнем усвоения студентами программного материала. Зав. кафедрой проф. И.С. Винокур осуществляет контрольные посещения лекций, практических занятий, проведения занятий и экзаменов.

Во время гос. экзаменов на стационаре и заочном отделе присутствовал зав. кафедрой.

- 3 -

Преподаватели осуществляют взаимопосещения лекций и практических занятий, которые фиксируются в журнале.

Уровень усвоения студентами программного материала преподаватели контролируют при проведении коллективных и индивидуальных консультаций. Помогают в этом и проводимые коллоквиумы.

При подготовке и написании курсовых и дипломных работ также удается проследить за качеством усвоения студентами программного материала. В 1985-1986 учебном году на стационаре и заочном отделе подготовлено и защищено 17 дипломных работ.

Курсовые работы выполнены по истории СССР /IV курс/, праву /У курс/.

Преподаватели - научные консультанты оказали студентам научно-методическую помощь в подготовке курсовых работ.

- В 1985-1986 учебном году проведено общее заседание кафедры истории СССР и УССР и кафедры всеобщей истории. На заседании рассмотрены вопросы:

1. О проведении практических занятий по специальным дисциплинам исторического факультета;
2. О межпредметных связях в процессе преподавания дисциплин "Новая история стран Европы и Америки" и "История СССР периода капитализма";
3. Качество рецензирования контрольных и курсовых работ по заочному отделу.

По рассмотренным вопросам приняты следующие рекомендации: по первому вопросу - больше внимания уделять проблемному методу практических занятий; по второму вопросу - укреплять межпредметные связи при рассмотрении проблем международных отношений, революционной борьбы, историко-культурных аспектов.

- 4 -

- Кафедрой намечены и воплощаются в жизнь мероприятия по реализации Основных направлений реформы школы и документов XXV съезда КПСС.

Кафедра обеспечила глубокое изучение преподавателями, лаборантами и студентами материалов XXV съезда КПСС и школьной реформы. Преподаватели включили материалы и решения XXV съезда в тексты своих лекций, используют их на практических занятиях. Внесены дополнения в Рабочие программы и в методички по практическим занятиям. Обновлено и дополнена тематика курсовых, контрольных и дипломных работ.

В связи с изменениями в Учебных программах по истории для средней общеобразовательной школы, кафедра совместно с Комиссией по истории при Каменец-Подольском ГОРОНО готовит рекомендации, которые будут доведены до учителей истории города во время августовской конференции учителей.

В экзаменационные билеты были внесены Материалы и Решения XXV съезда КПСС, а также материалы про реформу школы.

В свете Решений XXV съезда партии и школьной реформы кафедра завершила оформление нового учебного кабинета по Праву.

В экспозиции его широко отражены материалы съезда и школьной реформы.

Кафедра планирует установить более тесные связи с комиссией по истории при ГОРОНО с целью оказания научно-методической помощи учителям. Через Институт усовершенствования учителей в гор. Хмельницком пройдут переподготовку учителя истории, обществоведения и права области. В проведении занятий с учителями примут участие преподаватели кафедры истории СССР и УССР.

- Связи с выпускниками института осуществляются по линии

- 5 -

стажировки, а также во время традиционных ежегодных встреч с выпускниками прошлых лет на факультете.

В школьном методическом кабинете общественных предметов кафедры и факультета ведется картотека выпускников института, работающих в школах Хмельницкой и соседних областей. Опыт их работы находится в процессе изучения /ст. препод. Б.М.Кушнир/.

- Участие преподавателей кафедры в лекционной пропаганде в 1985-1986 учебном году.

1. Профессор И.И.Винокур прочитал в 1985 г. - 24 лекции /из них в трудовых коллективах - 10, для студентов вузов и техникумах - 5, для учителей - 9/.

В 1986 г. на 30-е июня прочитано 19 лекций /из них в труд. коллективах - 6, для студентов вузов и техникумов - 5, для учителей - 8. Из них по Материалам XXV съезда КПСС - 6 лекций.

2. Профессор П.Ф.Шербина в 1985 г. прочитал 30 лекций /из них в трудовых коллективах - 12, для студентов вузов и техникумов - 10, для учителей - 8/.

В 1986 г. на 30-е июня прочитано 16 лекций /из них в трудовых коллективах - 5, для студентов вузов и техникумов - 6, для учителей - 5/.

3. Профессор Ю.М.Тарасов в 1985 г. прочитал 24 лекций /из них в трудовых коллективах - 9, для студентов вузов и техникумов - 9, для учителей - 6/.

В 1986 г. на 30-е июня прочитано 15 лекций /из них в трудовых коллективах - 5, для студентов вузов и техникумов - 6, для учителей - 4. /.

4. Доцент Степенко А.Д. в 1985 г. прочитал 29 лекций /из них в трудовых коллективах - 11, для студентов вузов и техникумов - 10, для учителей - 8/.

В 1986 г. на 30-е июня прочитано 18 лекций /из них

- 6 -

- в трудовых коллективах - 9, для студентов вузов и техникумов - 4/.
5. Для учителей - 4/.
5. Доцент Завальнюк А.М. в 1985 году прочитал 40 лекций /из них в трудовых коллективах - 19, для студентов вузов и техникумов - 12, для учителей - 9/.
- В 1986 г. на 30-е июня прочитано 30 лекций /из них в трудовых коллективах - 12, для студентов вузов и техникумов - 12, для учителей - 6/.
6. И.О.доцента З. Рыбак И.В. в 1985 году прочитал 29 лекций /из них в трудовых коллективах - 15, для студентов вузов и техникумов - 10, для учителей - 4/.
- В 1986 г. на 30-е июня прочитано 22 лекции /из них в трудовых коллективах - 10, для студентов вузов и техникумов - 5, для учителей - 7/.
7. Канд. истор. наук Шур А.Т. в 1985 г. прочитал 32 лекции /из них в трудовых коллективах - 12, для студентов вузов и техникумов - 10, для учителей - 2/.
- В 1986 г. на 30-е июня прочитано 18 лекций /из них в трудовых коллективах - 7, для студентов вузов и техникумов - 7, для учителей - 4/.
8. Канд. истор. наук Якубовский В.И. в 1985 году прочитал 29 лекций /из них в трудовых коллективах - 9, для студентов вузов и техникумов - 15, для учителей - 5/.
- В 1986 году на 30-е июня прочитано 16 лекций /из них в трудовых коллективах - 6, для студентов вузов и техникумов - 7, для учителей - 3/.
9. Ст. преподаватель Кушнир Б.М. в 1985 г. прочитал 26 лекций /из них в трудовых коллективах - 9, для студентов вузов и техникумов - 7, для учителей - 10/.
- В 1986 году на 30-е июня прочитано 14 лекций /из них в трудовых коллективах - 4, для студентов вузов и техникумов -

- 7 -

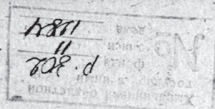
3. для учителей - 7/.
10. Ст. преподаватель Гуцал А.Ф. в 1985 г. прочитал 26 лекций /из них в трудовых коллективах - 10, для студентов вузов и техникумов - 12, для учителей - 4/.
- В 1986 г. прочитано на 30-е июня 21 лекция /из них в трудовых коллективах - 11, для студентов вузов и техникумов - 6, для учителей - 4/.
11. Ст. преподаватель Радионенко В.А. в 1985 году прочитал 34 лекции /из них в трудовых коллективах - 14, для студентов вузов и техникумов - 15, для учителей - 5/.
- В 1986 году прочитал на 30-е июня 27 лекций /из них в трудовых коллективах - 12, для студентов вузов и техникумов - 10, для учителей - 5/.
12. Ст. преподаватель Филимонов И.С. в 1985 г. прочитал 19 лекций /из них в трудовых коллективах - 5, для студентов вузов и техникумов - 11, для учителей - 3/.
- В 1986 г. на 30-е июня прочитано 16 лекций /из них в трудовых коллективах - 6, для студентов вузов и техникумов - 8, для учителей - 2/.
13. Преподаватель Зенюк М.А. в 1985 году прочитал 36 лекций /из них в трудовых коллективах - 15, для студентов вузов и техникумов - 17, для учителей - 4/.
- В 1986 г. на 30-е июня прочитано 21 лекция /из них в трудовых коллективах - 9, для студентов вузов и техникумов - 9, для учителей - 3/.

Зав. кафедрой
истории СССР и УССР

профессор И.С.
Винокур.

В 1986 г. для транскрипции
арх. тех. работником
мес. 8 листов

Річний звіт кафедри за 1986-1987 навчальний рік.

Міністерство освіти України
Хмельницький державний
педагогічний інститут
імені Я. Я. Гомонського

Кафедра історії СРСР, УРСР
Індекс 2404

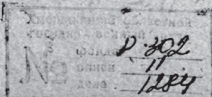
Річний звіт про роботу
за 1986-1987 навчальний рік

На 5 аркушах

Фонд Р.302 Зберігати постійно

Опис 2

Справа 1284

З В І Т

про навчально-методичну роботу
кафедри історії СРСР і УРСР за
1986-1987 навчальний рік.

І. Колектив кафедри використовує в своїй роботі різні форми і методи проведення учбових занять: лекції, практично-семінарські заняття, колективні групові консультації.

Для контролю засвоєння студентами учбової програми проводимо письмові контрольні роботи /І-ІІ курси/, а також колоквіуми /ІІІ - ІV курси/.

Нові форми і методи запроваджуються в процесі проблемного викладання. Професори І.С.Винокур, Ю.М.Тарасов, П.Ф.Щербина, доценти О.Д.Степенко, О.М.Завальнюк, І.В.Рибак у лекційній роботі та на семінарах зобов'язують увагу студентів на проблемні питання курсів вітчизняної історії. У курсі історіографії історії СРСР активно обговорюються дискусійні проблеми.

Маючи на увазі перші кроки перебудови вищої школи, на кафедрі виділені спеціальні години / за рахунок лекційних / для групових самостійних занять студентів під керівництвом викладача. Для активізації самостійної роботи студентів та у зв'язку з підготовкою Зводу пам'яток історії і культури народів СРСР / по Хмельницькій області / студенти одержали завдання по обстеженню і фіксації археологічних пам'яток.

У зв'язку із збільшенням терміну юридичної практики / до 2-х тижнів / професор П.Ф.Щербина, ст. викладач І.С.Філімонов, асистенти М.А.Зенюк і В.А.Талько внесли доповнення і уточнення до програми та конкретних завдань студентам по вказаній практиці.

2. Науково-методична робота кафедри пов'язана з дальшим удосконаленням учбово-виховного процесу.

- 2 -

а/ Всі члени кафедри беруть участь в роботі методологічного семінару "Марксистсько-ленінська концепція історичного процесу". З доповідями цього навчального року на семінарі виступили професори І.С.Винокур, Ю.М.Тарасов, доценти О.Д.Степенко, О.М.Завальнюк. Семінар проводиться спільно з кафедрою загальної історії.

б/ На кафедрі обговорювалися доповіді наукового, теоретичного і методичного характеру: "Методика викладання проблеми генези феодалізму на Русі", "Головні аспекти розвитку капіталізму в Росії", "Основні закономірності розвитку соціалізму в СРСР в 50-80 роках", проведені огляди нової історичної літератури по дожовтневому і радянському періодах.

в/ Вивчається досвід роботи професора Ю.М.Тарасова по організації самостійної роботи студентів з курсу історії СРСР / період феодалізму / і радянського періоду історії СРСР / доценти О.М.Завальнюк, І.В.Рибак/.

г/ З усіх спецкурсів, спецсемінарів та факультативів складені і затверджені на кафедрі програми. По курсах історії СРСР і юридичних дисциплінах складено тематику практично-семінарських занять.

3. На кафедрі здійснюється контроль за якістю викладання і рівнем засвоєння студентами програмового матеріалу. Цьому сприяють контрольні відвідування зав. кафедрою та взаємовідвідування викладачів. Вказане питання знаходиться також у центрі уваги групи аналізу / очолює професор Ю.М.Тарасов/. Про стан роботи групи аналізу йшлося на засіданнях кафедри у першому і другому семестрах.

Викладачі кафедри стежать за якістю засвоєння студентами програмового матеріалу при підготовці курсових і дипломних робіт. У 1986-1987 н.р. на стаціонарі та заочному відділі підготовлено й успішно захищено 25 дипломних робіт. Значна увага приділяється написанню курсових робіт з історії СРСР, права і методики викладання історії

- 3 -

4. 2 червня 1987 р. проведено спільне засідання кафедри історії СРСР і УРСР і кафедри х загальної історії, на якому обговорено питання "Про вдосконалення методики проведення практичних занять на заочному відділі".

5. Кафедрою втілюється в життя міроприємства по реалізації Основних напрямів реформи школи, перебудови вищої школи в світлі матеріалів і рішень XXVII з'їзду КПРС. Забезпечено глибоке вивчення викладачами, лаборантами і студентами матеріалів XXVII з'їзду КПРС, шкільної реформи, перебудови вищої школи. Вказані матеріали внесені в робочі програми, у лекції, вони використовуються на практично-семінарських заняттях. В світлі цих матеріалів поновлено і доповнено тематику курсових, контрольних і дипломних робіт.

Всі лекційні курси викладаються у тісному зв'язку з новими шкільними програмами. Викладачі акцентують увагу студентів на зв'язок вузівського курсу історії СРСР з шкільним. Приділяється належна увага міжпредметним зв'язкам у процесі викладання історії, суспільствознавства і права в школі.

Кафедра взяла участь у засіданні Комісії по історії при Кам'янечь-Подільському Міському, на якому обговорювалися питання оптимізації навчання історії, суспільствознавства і права в школі. На цьому засіданні виступив зав. кафедрою професор І.С.Винокур. Професори І.С.Винокур, Ю.М.Тарасов, П.Ф.Щербина, доценти О.Д.Степенко, О.М.Завальнюк, І.В.Рибак, ст. викладач Б.М.Кушнір працювали на курсах підвищення кваліфікації вчителів історії, суспільствознавства і права в інституті. При цьому враховані побажання слухачів щодо вдосконалення тематики лекцій і практичних занять. Професор П.Ф.Щербина, доцент О.Д.Степенко, ст. викладач Б.М.Кушнір виступали перед вчителями в Інституті підвищення кваліфікації /м.Хмельницький/. Викладачі кафедри виступили перед вчителями історії в університеті педагогічних знань м. Кам'янця-Подільського / професор П.Ф.Щербина,

- 4 -

доценти О.М.Завальнюк, І.В.Рибак, ст. викладачі І.С.Філімон в, Б.М. Кушнір, А.Ф.Гуцал, В.А.Радіоненко, викладач М.А.Зенюк та ін./.

6. Зв'язки з випускниками інституту здійснюються по лінії стажування. До Шепетівського району виїжджали у зв'язку із стажуванням ст. викладачі В.А.Радіоненко, А.Ф.Гуцал. В шкільному методичному кабінеті суспільних предметів ст. викладачем Б.М.Кушніром ведеться картотека випускників інституту, що працюють в школах Хмельницької та сусідніх областей. Проведені традиційні зустрічі викладачів з випускниками історичного факультету 1972, 1977, 1982 років.

7. Викладачі кафедри по лінії товариств "Знання", охорони пам'яток історії та культури, книголюбів беруть участь у лекційній пропаганді. За 1986-1987 навчальний рік прочитано ряд лекцій в трудових колективах підприємств, радгоспів і колгоспів, для студентів вузів і технікумів, для вчителів.

1. Професор І.С.Винокур прочитав 30 лекцій / з них у трудових колективах - 18, для студентів вузів і технікумів - 5, для вчителів - 7 /.

2. Професор П.Ф.Щербина - 28 лекцій / з них у трудових колективах - 15, для студентів вузів і технікумів - 6, для вчителів - 7 /.

3. Професор Ю.М.Тарасов - 32 лекції / з них - у трудових колективах - 14, для студентів - 10, для вчителів - 8 /.

4. Доцент О.Д.Степенко - 34 лекції / з них - у трудових колективах - 18, для студентів - 6, для вчителів - 10 /.

5. Доцент О.М.Завальнюк - 30 лекцій / з них - у трудових колективах - 20, для студентів - 5, для вчителів - 5 /.

6. Доцент І.В.Рибак - 34 лекції / з них - у трудових колективах - 22, для студентів - 5, для вчителів - 7 /.

7. Кандидат історичних наук О.Т.Щур - 40 лекцій / з них - у трудових колективах - 30, для студентів - 6, для вчителів - 4 /.

8. Кандидат історичних наук В.І.Якубовський - 34 лекції / з них - у трудових колективах - 20, для студентів - 8, для вчителів - 6 /.

- 5 -

9. Ст. викладач Б.М.Кушнір - 30 лекцій / з них - у трудових колективах - 10, для студентів - 8, для вчителів - 12 /.

10. Ст. викладач А.Ф.Гуцал - 26 лекцій / з них - у трудових колективах - 13, для студентів - 8, для вчителів - 5 /.

11. Ст. викладач В.А.Радіоненко - 30 лекцій / з них - у трудових колективах - 18, для студентів - 7, для вчителів - 5 /.

12. Ст. викладач І.С.Філімонов - 30 лекцій / з них - у трудових колективах - 16, для студентів - 6, для вчителів - 6 /.

13. Викладач М.А.Зенюк - 32 лекції / з них - у трудових колективах - 20, для студентів - 8, для вчителів - 4 /.

14. Викладач В.А.Талько - 28 лекцій / з них - у трудових колективах - 18, для студентів - 8, для вчителів - 2 /.

15. Викладач М.Б.Петров - 22 лекції / з них - у трудових колективах - 14, для студентів - 4, для вчителів - 4 /.

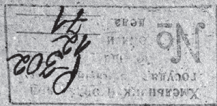
Зав. кафедрою
історії СРСР і УРСР

І.С. Винокур

професор І.С.
Винокур.

В этом деле оговорено 5 листов
арх. тех. работником
1 сс. *Sh* года

Річний звіт кафедри за 1987-1988 навчальний рік.

Міністерство освіти УРСР
Київський державний
педагогічний інститут
ім. В. Г. Затонського

Кафедра історії СРСР і УРСР

Листопад 24 04

Річний звіт
по навчально-виховній роботі
за 1987-1988 навчальний рік

Фонд - Р 302

Описи - 2

Справа - 41

На 4 аркушах
Зберігати постійно

З В І Т

про роботу кафедри історії СРСР і УРСР за 1987-1988
навчальний рік.

1. Навчально-виховна робота.

Успішність студентів історичного факультету з фахових дисциплін за результатами курсових екзаменів по кафедрі історії СРСР і УРСР така:

На I-му курсі із 104 студентів екзамен з історії СРСР на "відмінно" склали - 50 чол, на "добре" - 50 чол, на "задовільно" - 4 чол.

На II-му курсі із 103 студентів екзамен з історії СРСР на "відмінно" склали - 27 чол., на "добре" - 64 чол., на "задовільно" - 12 чол.

На III-му курсі із 107 студентів екзамен з історії СРСР на "відмінно" склали - 12 чол, на "добре" - 55 чол, на "задовільно" - 40 чол.

На IV курсі екзамен з історії СРСР на "відмінно" склали - 24 чол, на "добре" - 41 чол, на "задовільно" - 2 чол.

Результати екзамену з історіографії історії СРСР на IV-му курсі такі: склали на "відмінно" - 27 чол, на "добре" - 40 чол, на "задовільно" - 2 чол.

З кримінального права результати екзамену на IV курсі: на "відмінно" склали - 22 чол, на "добре" - 36 чол, на "задовільно" - 11 чол.

Приведені дані показують, що результати курсових екзаменів з дисциплін кафедри історії СРСР і УРСР у 1987-1988 навчальному році в цілому нормальні. Певним недоліком є те, що порівняно велика кількість студентів III-го курсу одержала на екзамені з історії СРСР оцінку "задовільно".

- 2 -

1987-1988 навчальний рік показав, що рівень практичної підготовки студентів /за результатами практичних, семінарських занять і педпрактики/ загалом можна вважати добрим. Разом з цим слід констатувати труднощі, які з'явилися із збільшенням практичних занять і переведенням частини годин на самостійну роботу студентів. Форма самостійної роботи студентів в аудиторії під керівництвом викладача виявилася мало ефективною. Тому на кафедрі розроблено проблематику й тематику з різних курсів, яку студенти опрацьовували самостійно в позааудиторний час. Перевірка цієї самостійної роботи проводилася викладачами періодично під час колоквиумів. Колоквиуми показали, що значна частина студентів самостійно опрацьовувала літературу по визначеній тематикі. Але все ж відчувається недостатня кількість примірників монографічної і довідкової літератури, наявної в бібліотеці Інституту.

Що торкається педпрактики, то вона пройшла цілком успішно. Під керівництвом ст. викладача Б.М.Кушніра для студентів-практикантів IV-V курсів були розроблені конкретні завдання, здійснений необхідний контроль. В результаті переважна більшість студентів оволоділа необхідними практичними навичками щодо своєї майбутньої учительської роботи.

Археологічна практика 1988 року проводиться на базі постійної Подільської археологічної експедиції. Окремі невеликі групи студентів, крім того, працюватимуть в експедиціях академічних установ та Державного Ермітажу. Все це, безсумнівно, сприяє тому, що студенти набувають необхідні фахові знання, які стануть їм у пригоді під час роботи в школі.

Юридична практика проведена на базі райвиконкомів Хмельницької області. Вона показала, що студенти одержують мінімум знань з вказаного фаху. Надалі слід більш ретельно готувати і проводити цю практику, яка за новим навчальним планом триває тепер 2 тижні.

- 3 -

Результати курсових робіт з історії СРСР, методики викладання історії та радянського права показали, що переважна більшість студентів вміє самостійно вирішувати поставлені завдання. Особливо показав у цьому плані дипломні роботи. Протягом 1987-1988 навчального року на кафедрі історії СРСР і УРСР було написано й успішно захищено 22 дипломні роботи. Всі вони одержали високу оцінку в ДЕК. Серед найкращих дипломних робіт слід назвати: Історіографія Київської Русі /автор С.В.Ковалова, науковий керівник - проф. Ю.М.Тарасов/; Великий Жовтень на Поділлі /автор - С.М.Марчак, науковий керівник - доц. О.М.Завальнюк/; Кераміка Болохівської землі /автор - А.В.Якубовська, науковий керівник - проф. І.С.Винокур/; Атеїстичне виховання учнів при вивченні історії у 7-8 класах /автор І.Б.Денчик, науковий керівник - ст.викладач Б.М.Кушнір/; Профілактика правопорушень серед молоді /автор В.І.Касьянчук, науковий керівник - ст. викладач І.С.Тілімонов/.

Взаємозаміна викладачів в процесі навчання траплялася переважно у зв'язку з підвищенням кваліфікації у навчальному році. Так, наприклад, під час стажування ст. викладача, к.і.н. В.І.Якубовського учбові години з історії СРСР виконували проф. І.С.Винокур, Ю.М.Тарасов. Ст. викладача, к.і.н. І.В.Рибак під час стажування заміняв доц. О.М.Завальнюк. На підготовчому відділенні під час підготовки до захисту асистента М.Б.Петрова заміняв ст.викладач, к.ін. О.Т.Шур і т.п.

2. Навчально-методична робота.

На кафедрі історії СРСР і УРСР здійснюються заходи щодо підвищення ефективності навчального процесу у світлі перебудови вищої школи та реформи школи. В центрі уваги - підвищення фахового і теоретичного рівня викладачів. На кафедрі обговорювалися питання методики викладання головних проблем курсу історії СРСР у зв'язку з новими підходами до висвітлення подій вітчизняної історії

- 4 -

30-х, 40-х і початку 50-х років. Всі члени кафедри беруть участь в роботі методологічного семінару "Марксистсько-ленінська концепція історичного процесу" /семінар проводиться спільно з кафедрою загальної історії/. На спільному засіданні з кафедрами філософії і наукового комунізму, історії КПРС і політекономії було розглянуто питання про патріотичне та інтернаціональне виховання студентів. Розроблені відповідні рекомендації щодо дальшого покращання цієї роботи на історичному факультеті.

Викладачі кафедри взяли участь у проведенні кількох "круглих столів" на історичному факультеті, де відповідали на запитання студентів з проблем історії СРСР 30-х, 40-х і початку 50-х років. В обговоренні питань взяли участь студенти. Ці зустрічі з студентами показували зростання політичної активності молоді, намагання включитися в процес демократизації і гласності нашого суспільства.

У навчальному процесі використовуються технічні засоби навчання /демонструємо кінофільми, діалозитиви, використовуємо магнітофон/. Студенти з інтересом познайомилися з кінострічками про події Великої Вітчизняної війни, з діалозитивами по історії СРСР доби першого суспільства і феодалізму, прослухали різні магнітні записи. Але в цій роботі покищо не достачає системності. Викладачам слід більше уваги приділяти підбору матеріалів для ТЗН.

Протягом 1987-1988 навчального року на кафедрі історії СРСР і УРСР створені нові методичні розробки. Професор Ю.М.Тарасов опублікував методичну розробку, присвячену історії СРСР періоду феодалізму XIII-XV ст. Професор П.Ф.Щербина опублікував методичну розробку про мішпредметні зв'язки у викладанні історії, суспільствознавства і права. Професор І.С.Винокур і доцент О.Д.Степенко видали брошуру про селянський антикріпосницький рух на Поділлі /до 200-річчя від дня народження Устима Кармалюка/.

У 1988 році вийшла в світ у видавництві "Вища школа" монографія покійного професора П.Ф.Лаптіна "Проблемное преподавание и

- 5 -

изучение истории в высшей школе". Книга опублікована під редакцією і з передмовою професора І.С.Винокура. Сподіваємося, що вона сприятиме активізації творчого пошуку вузівських викладачів історії, а також студентів - майбутніх педагогів.

Кафедра історії СРСР спільно з кафедрою загальної історії і методичним об'єднанням історії шкіл м.Кам'янця-Подільського провела засідання, на якому розглянуті головні напрями викладання історії в світлі рішень Лютневого /1988 року/ Пленуму ЦК КПРС. Вирішено протягом наступного навчального року провести спеціальні спільні засідання, на яких розглянути головні аспекти історії СРСР та загальної історії в світлі рішень Лютневого Пленуму. Поставлено також питання про створення учбового посібника для вчителів з історії краю.

Впроваджуємо й елементи науково-дослідної роботи студентів. На УП-ій Подільській історико-краєзнавчій конференції були заслухані і опубліковані матеріали, розроблені студентами /Л.І.Щегельська, Г.В.Сремеева/. Студенти-випускники 1988 року І.О.Тарасов і В.М.Махотін взяли участь у всесоюзній науковій конференції у Московському педагогічному інституті ім.В.І.Леніна.

На кафедрі використовується передовий педагогічний досвід вчителів-новаторів. Ст. викладач Е.М.Кушнір конкретно познайомився з передовим досвідом Ш.О.Амонашвілі /Грузія/ і О.А.Захаренка /Черкаська область/. Найважливіші аспекти цього досвіду використовуються при викладанні курсу методики і під час проведення підпрактики. Сам Е.М.Кушнір провів кілька уроків в школі с.Сахнівка Черкаської області, які високо оцінені О.А.Захаренком й іншими вчителями школи.

3. Стажування молодих спеціалістів.

Зв'язки з випускниками історичного факультету здійснюємо по лінії стажування, а також при традиційних зустрічах на історичному факультеті. Викладачі кафедри періодично виїжджають в райони області, де зв'язують в яких умовах працюють наші випускники. У методично-

- 6 -

му кабінеті суспільних предметів, що діє при кафедрі, ведеться картотека на випусників факультету, які працюють в школах Хмельницької та сусідніх областей УРСР. Під час роботи на курсах підвищення кваліфікації вчителів історії, суспільствознавства й права професори І.С.Винокур, Ю.М.Тарасов, П.Ф.Щербина, доценти О.Д.Степенко, І.В.Рибак, О.М.Завальнюк, ст.викладач Б.М.Кушнір та ін. знайомлять випускників, а тепер вчителів - з новими матеріалами по вітчизняній історії, а також з проблем методики викладання історії, суспільствознавства й права.

4. Ідейно-виховна робота із студентами.

Вона проводиться безпосередньо в учбовому процесі, а також у позанавчальний час. У 1987-1988 навчальному році проведені зустрічі з студентами під час "круглих столів" на факультеті і в гуртожитку. Викладачі кафедри надають також великого значення індивідуальній роботі із студентами. Це консультації, невимуснені розмови з студентами у зв'язку з найважливішими подіями, зокрема - у зв'язку з підготовкою, проведенням і втіленням в життя тих нап'яттів, які пролунали на засіданнях XIX Всесоюзної партійної конференції. Під час цих контактів з'ясовується зростання політичної активності студентів, їх прагнення всіляко сприяти дальшій демократизації радянського суспільства, поверненню до ленінських норм в житті країни.

Всі викладачі кафедри ведуть активну лекційну роботу в трудових колективах міста й області. Лекторська студентська група зустрічається з молодими виробничниками, а також з молоддю шкіл та інших навчальних закладів. Студенти виступають перед молоддю з лекціями, бесідами, беруть участь в роботі політичних інтернаціональних клубів.

5. Кадрові пропозиції.

За новими навчальними планами збільшується обсяг годин з юридич-

- 7 -

ного циклу на всіх факультетах педінституту. Передбачено не тільки лекції, а й проведення практичних занять з Основ радянської держави і права. Було б доцільно у зв'язку з цим виділити ще одну штатну одиницю викладача юридичного циклу.

У зв'язку з успішним захистом і затвердженням ВАКом кандидатської дисертації асистента М.Б.Петрова доцільно перевести його на посаду ст. викладача /тов. М.Б.Петров працює в інституті з 1977 року/.

Зав. кафедрою
історії СРСР і УРСР

І.С.Винокур
професор І.С.Винокур

10.07.1988 р.

В этом деле пронумеровано 4 листов
арх. тех. работником *Акс*
мсс. 1990 года

Річний звіт за 1988-1989 навчальний рік

Министерство образования УССР
Киевский государственный
педагогический институт им. Г.П. Шевченка

Кафедра истории СССР УССР

Индекс № 24-04

Годовой отчет
по учебно-воспитательной
работе за 1988-1989 учебный год

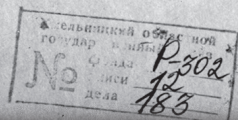
На 5 листах

Хранить постоянно

Фонд № Р-302

Отдел № 2

Дело № 183

З В І Т

про роботу кафедри історії СРСР і УРСР за 1988-1989 н.р.

I. Навчальна робота.

а/ Успішність студентів з фахових дисциплін кафедри та рівень їх практичної підготовки засвідчують наступні дані:

Курс : Назва дисциплін :		Зимова сесія :		Літня сесія :		Всього :	
Викладачі :		на :	на :	на :	на :	на :	на :
		5 :	4 :	3 :	2 :	5 :	4 :
I к. : Історія СРСР							
професори	26	61	15	-	41	55	6
Винокур І.С.,							
Тарасов Ю.М.							102
П к. : Історія СРСР							
професор						26	70
Шербина П.Ф.,						11	-
ст. викладач							107
Радіоненко В.А.							
П к. : Радянське право							
професор							
Шербина П.Ф.						45	55
						7	-
III к. : Історія СРСР							
доценти							
Завальнюк О.М.,	34	47	21	-	17	49	30
Рибак І.В.							3
IV к. : Радянське право							
ст. викладач	30	48	14	-			92
Філімонов І.С.							
V к. : Метод. викл. іст.							
ст. викладач	19	67	19	-			105
Кушнір Б.М.							

- 2 -

Курс : Назва дисциплін Викладачі	Зимова сесія				Літня сесія				Всього
	на: 5	на: 4	на: 3	на: 2	на: 5	на: 4	на: 3	на: 2	
IV к.: Історіографія історії СРСР професор Тарасов Ю.М.					27	66	12	-	105
IV к.: Радянське право асистент Зенюк М.А.					40	65	-	-	105

б/ Проведені практично-семінарські заняття, педагогічна, археологічна та юридична практики показали, що студенти I-V курсів мають добрий рівень практичної підготовки з громадянської історії та радянського права. Засвідчують це і результати перевірки курсових робіт з історії СРСР, а також захисні дипломні роботи. Із 100 курсових робіт з історії СРСР на III-му курсі захищено на "відмінно" - 50, на "добре" - 45, на "задовільно" - 5 робіт. З 23 дипломних робіт, в т.ч. 3 по заочному відділу, всі захищені в ДЕК на "відмінно". На всесоюзний конкурс з фахових дисциплін надіслано 4 студентські роботи.

в/ До недоліків у підготовці спеціалістів - викладачів історії, суспільствознавства і права - відносяться: відсутність стабільного навчального плану, а також недостатня кількість примірників фахової монографічної літератури з історії СРСР та радянського права. Необхідно збільшити кількість посібників з радянського права, а також домогтися, щоб збірники законодавчих актів були у потрібній кількості в бібліотеці історичного факультету.

П. Навчально-методична робота.

а/ При кафедрі історії СРСР і УРСР - діяли методичний і науковий семінари. Методичний семінар присвячений формам і методам викладання у вузі в світлі перебудови вищої школи. Були обговорені такі проб-

- 3 -

леми: Вузівська лекція - найважливіша ланка навчання студентів-істориків /професор Тарасов Ю.М./; Семінарські і практичні заняття - фахлива форма підготовки учителя історії, суспільствознавства і права /доцент Завальнюк О.М./; Колоквіум як одна з форм контролю за самостійною роботою студентів /ст. викладач Радіоненко В.А. Навчання методичним засобам, необхідним у процесі викладання історії в школі /ст. викладач Кушнір Б.М./

Науковий семінар був присвячений висвітленню "білих плям" у історії радянського періоду. На семінарі були заслухані доповіді: Висвітлення "білих плям" у історії боротьби за перемогу радянської влади /професор Тамбовського педінституту Протасов Л.Г./; Проблеми історії громадянської війни /доцент Завальнюк О.М./; Проблеми колективізації сільського господарства /доцент Рибак І.В./; Проблеми історії УРСР 40-х і 50-х років /доцент Степенко О.Д./

Робота методичного і наукового семінарів сприяла вдосконаленню теоретичних курсів й методики викладання фахових дисциплін. Це мало прямий вихід у практику роботи факультету.

б/ Підвищенню ефективності навчального процесу також сприяли: обговорення текстів лекцій викладачів /10/, контрольні відвідування занять зав. кафедрою /16 годин/ і взаємовідвідування /22 години/. З усіх навчальних дисциплін складено робочі плани-програми, спеціальні програми є й для всіх спецкурсів і спецсемінарів. Повинно, що крім штатних викладачів, у 1988-1989 н.р. спецкурси були прочитані професором Тамбовського педінституту Протасовим /з методології історії/, а також вчителем-методистом з Хмельницької СШ № 1 Швейдшем С.В. /з методики використання праць В.І.Леніна на уроках історії, суспільствознавства і права/.

в/ Проведено два спільних засідання з кафедрою загальної історії, історії КПРС і політекономії, наукового комунізму і філософії, на яких розглянуто питання про патрістичне, інтернаціональне та атеїстичне виховання студентів в навчальному процесі.

Річний звіт за 1989-1990 навчальний рік

009
300

Міністерство освіти УРСР
Національно-Догосподарський державний
педагогічний інститут
ім. В. Г. Затонського

Кафедра історії СРСР і УРСР
Зведена 26-04

Річний звіт про роботу
за 1989-1990 навчальний рік

На 6 аркушах

Зберігати постійно

Фонд ~ P-302

Опис ~ 2

Справа ~ 300

P-302
12
300

З В І Т

про роботу кафедри історії СРСР і УРСР за 1989-1990 навч. рік.

1. Якісний показник успішності студентів з фахових дисциплін кафедри засвідчують наступні дані:

Курс	Назва дисциплін Викладачі	Зимова сесія				Літня сесія				Всього
		на:	на:	на:	на:	на:	на:	на:	на:	
		5	4	3	2	5	4	3	2	адавало
I к.	Історія СРСР професори Винокур І.С., Тарасов Ю.М.	18	61	28	-	30	59	16	2	107
П к.	Історія СРСР професор Шершина П.Ф., ст. викладач Радіоненко В.А.					45	95	6		146
Ш к.	Історія СРСР доцент Завальнюк О.М.	30	73	5	-					108
Ш к.	Метод. викл. іст. ст. викладач Кушнір Б.М.					23	66	18	2	109
Ш к.	Рад. державне і адмін. право ст. викладач Філімонов І.С.	39	61	12	-					112
IV к.	Історіографія історії СРСР професор Тарасов Ю.М.	41	42	7	-					90
IV к.	Радянське гро- м. та сімей- не право викл. Кулінський В.А.					41	40	4	-	85

- 2 -

У к. Кримінальне право 48 36 15 - викладання історії 99
 викл. Почапінський С.Б.

Проведені у звітному навчальному році практично-семінарські заняття, педагогічна, археологічна та юридична практики показали, що студенти I-V курсів мають добрий рівень практичної підготовки з громадянської історії, методики викладання історії та радянського права. Засвідчують це і результати державних екзаменів та захисту дипломних робіт. З історії СРСР на державному екзамені відмінні оцінки одержали 52 випускники, на "добре" - склали 34. Всього по кафедрі цього року захищено 29 дипломних робіт / з них: 24 - на денному і 5 - на заочному відділеннях /. Всі дипломні роботи оцінено ДЕК на "відмінно".

2. Форми і методи підвищення ефективності навчального процесу.

Викладачі кафедри використовують традиційні методи: удосконалюють курси лекцій, спецкурси, активізують пізнавальну діяльність студентів під час практично-семінарських занять. Позитивну роль відіграв методичний семінар присвячений формам і методам викладання у вузі. На семінарі обговорювалися питання удосконалення лекції з вітчизняної історії в умовах демократизації та гласності /професор Тарасов Ю.М./ Спеціально було розглянуто проблеми лекційної роботи з предметів юридичного циклу /професор Щербина П.Ф./ Удосконаленню методики проведення практично-семінарських занять були присвячені виступи доцентів Завальнюка О.М., Рибак І.В., ст. викладача Кушніра Б.М. Колоквіуму, як важливій формі контролю за самостійною роботою студентів, присвятив свій виступ професор Винокур І.С.

Всі лекційні курси викладаються у тісному зв'язку з новими шкільними програмами. Викладачі орієнтують студентів на зв'язок вузівського курсу історії СРСР з шкільним. Приділяється належна

- 3 -

увага міжпредметним зв'язкам у процесі викладання історії, суспільствознавства і права в школі.

3. Спільні засідання кафедри з іншими кафедрами і методоб'єднаннями шкіл, їх ефективність.

Протягом 1989-1990 навчального року проведено два спільних засідання з кафедрою загальної історії, філософії, історії КПРС і політекономії, на яких обговорено проблеми сучасної вітчизняної історії, викладання їх у відповідних курсах у зв'язку з процесами демократизації і гласності в країні.

Було проведено кілька виїздів викладачів кафедри /спільно з викладачами кафедри загальної історії/ до Хмельницького, Шепетівки, Ярмолинців, Дунаївців і Чемерівців, де на методоб'єднаннях учителів історії обговорювалися проблеми вивчення так званих "білих плям" історії нашої країни. Поряд з іншими заходами вирішено, зокрема, - видати книгу "Нариси історії Поділля. На допомогу вчителю". Ця книга має вийти з друку на початок нового навчального року. Вона видається Кам'янець-Подільським педінститутом, Інститутом підвищення кваліфікації вчителів і Товариством охорони пам'яток історії та культури. Видання цієї книги дасть у розпорядження вчителів систематизований конкретний фактичний матеріал з історії краю від найдавніших часів і до сьогодення з урахуванням нових підходів до висвітлення "білих плям" історії України і Поділля зокрема.

Викладачі кафедри постійно беруть участь в роботі курсів по підвищенню кваліфікації вчителів історії /професори Винокур І.С. Тарасов Ю.М., Щербина П.Ф., доценти Завальнюк О.М., Степенко О.Д., Рибак І.В., кандидат історичних наук Трубочанінов С.В., ст. викладач Кушнір Б.М./ Ця робота ведеться не тільки на базі нашого інституту, а й в Інституті підвищення кваліфікації вчителів у Хмельницькому, в університеті педагогічних наук м. Кам'янця-Подільського.

- 4 -

4. Зв'язки з випускниками.

Зв'язки з випускниками історичного факультету здійснюються по різних напрямках. По лінії стажування, коли викладачі виїжджають до районів області, на місця роботи наших вихованців /доценти Завальнюк О.М., Степенко О.Д., ст. викладачі Гуцал А.Ф., Радіоненко В.А. та ін./ Ст. викладач Кушнір Б.М. веде постійну картотеку випускників інституту, яка зберігається в шкільному кабінеті суспільних предметів на історичному факультеті. Проводяться традиційні зустрічі викладачів з випускниками факультету. Окремі наші випускники при допомозі кафедри працюють над кандидатськими дисертаціями /Ю.А.Хоптяр, Г.О.Вонсович, О.С.Каденюк, Я.І.Ярмолюк та ін./ Здійснюються постійні зв'язки з нашими випускниками - вчителями шкіл Кам'янця-Подільського /СШ № 5, 15, 7, 13 та ін./

5. Використання передового досвіду в навчальному процесі.

На кафедрі широко використовується передовий досвід викладання. Йдеться про досвід професорів Тарсова Ю.М., Шербини П.Ф., доцентів Степенка О.Д., Завальнюка О.М., Рибак І.В. у проведенні лекцій та практично-семінарських занять. Молоді викладачі кафедри переймають цей позитивний досвід і використовують його у своїй роботі. Ст. викладач Кушнір Б.М. широко запроваджує вивчення студентами передового досвіду провідних вчителів країни під час викладання Методики вивчення історії. Кафедра залучає до роботи з студентами передових вчителів Хмельницької області: заслужену вчительку УРСР Поліщук Л.І., вчителя-методиста Швейбиша С.В. та ін. Лекції та практичні заняття, проведені цими спеціалістами, добре сприймаються студентами і є запорукою того, що під час роботи в школі наші випускники використають їхній позитивний досвід.

- 5 -

6. Шляхи подолання недоліків в практичній підготовці студентів.

Практична підготовка студентів до майбутньої роботи в школі базується на цілому комплексі здобутих в інституті теоретичних і практичних знань на умінь. Маючи на увазі недоліки щодо практичної роботи майбутніх вчителів у школі, на кафедрі історії СРСР і УРСР приділяється відповідна увага виробленню у студентів необхідних у практичній роботі вчителя професійних навичок. Це здійснюється, перш за все, під час читання лекцій і проведення практичних і лабораторних занять з Методики викладання історії, суспільствознавства і права. Особливо ж практична сторона реалізується під час проведення педагогічної, археологічної та юридичної практик.

Студенти набувають необхідних фахових навичок у викладанні історії, суспільствознавства і права, а також у проведенні історичного краєзнавства. Зазначимо, що окремі студенти беруть активну участь у традиційних Подільських історико-краєзнавчих конференціях. Так, наприклад, теми своїх майбутніх доповідей адали до Оргкомітету УШ-ої Подільської історико-краєзнавчої конференції студенти: А.Задорожнюк, О.Криськов, Л.Литвинюк та ін. Йдеться, таким чином, про те, що кафедра залучає студентів до активної роботи у зв'язку з їх майбутньою спеціальністю викладача історії, суспільствознавства і права в школі.

7. Ідейно-виховна робота з студентами.

Ідейно-виховна робота на історичному факультеті базується, перш за все, на матеріалах курсів лекцій з історії, суспільствознавства і права. Отже, викладачі кафедри через відповідні курси лекцій та практично-семінарські заняття формують у студентів відповідні марксистсько-ленінські переконання. Робити це сьогодні досить складно, оскільки журналісти-публіцисти чимало внесли

- 6 -

~~чи~~ плутаних, а іноді – і просто безвідповідальних заяв, які стосуються закономірностей розвитку соціалістичного суспільства, окремих етапів нашої вітчизняної історії. Але, не дивлячись на це, викладачі кафедри намагаються виходити з історичних реалій і доносити до студентів правду історії.

Члени кафедри брали участь у проведенні на історичному факультеті політднів, читанні лекцій, організації "круглих столів" з сучасних проблем історії нашої Батьківщини. На цих зустрічах йшла відверта розмова з студентами про перебудову, демократизацію і гласність, що розгортаються в країні. Викладачі проводили значну виховну роботу з студентами під час підготовки і проведення рядських свят /1 травня, 9 травня, 7 листопада, 8 березня/, а також під час виборів до Рад.

8. Кадрові пропозиції.

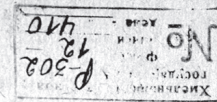
На кафедрі історії СРСР і УРСР існує проблема кадрів з юридичного циклу. Для секції права необхідна ставка ст. викладача, на яку можна було б запросити людину з вченим ступенем. Крім того, залишається потреба у викладачах-погодинниках з юридичного циклу, оскільки кількість годин з права зростає /особливо, враховуючи роботу не тільки на історичному, а й на всіх інших факультетах інституту/. Необхідна і ставка ст. викладача для кандидата історичних наук С.В. Трубочанінова.

Зав. кафедрою історії
СРСР і УРСР

І. С. Винокур
проф. І.С. Винокур

В этом деле пронумеровано 6 листов
арх. тех. работником *И.С. Винокур*
мсс. *И.С. Винокур* дата

Річний звіт за 1990-1991 навчальний рік

*Міністерство народної освіти УРСР
Київський державний
педагогічний інститут
ім. Б. П. Запорожського*

Кафедра історії СРСР

Листопад 26-04

*Річний звіт
про роботу кафедри
за 1990-1991 навчальний рік*

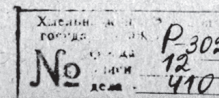
На 7 аркушах

Фонд ~ Р-302

Опис ~ 2

Справа ~ 410

Зберігати постійно

З В І Т

про роботу кафедри Історії СРСР

в 1990-1991 навчальному році.

І. Якісний показник успішності студентів з фахових дисциплін

кафедри засвідчують наступні дані:

В.Курс	Назва дисциплін	Зимова сесія			Літня сесія		
		на	на	на	на	на	на
	Викладачі	5	4	3	5	4	3
I	Історія СРСР	21	58	25	37	53	14
	професори						
	Винокур І.С.						
	Тарасов Ю.М.						
II	Історія СРСР						
	професор Щербина П.Ф.,						
	ст.виклад.Радіоненко В.А.	31	56	19			
III	Історія СРСР				34	60	33
	доцент Завальнюк О.М.						9
IV	Історія СРСР						
	доцент Рибак І.В.						
V	Радянське державне						
	І адм.н. право	50			50	78	11
	виклад.Хоптяр Ю.А.						
VI	Історіографія Історії				40	50	11
	СРСР						
	професор Тарасов Ю.М.						
VII	Радянське громадянське та сімейне право	30	52	19			
	виклад.Кулінський В.А.						
VIII	Радянське кримінальне право і процес	48	30	12			
	виклад.Почапинський						
	доцент С.Б.						

- 2 -

Проведені у звітному навчальному році практично-семінарські заняття, археологічна та юридична практики показали, що студенти I - V курсів мають відповідний рівень практичної підготовки з громадянської Історії та радянського права. Засвідчують це і результати державних екзаменів та захисту дипломних робіт. З Історії СРСР на державному екзамені відмінні оцінки одержали випускника, на "добре", - склали; на "задовільно" -

Всього по кафедрі цього року захищено дипломних робіт / з них на денному I II - на заочному відділенні/. На "Відмінно" захищено робіт; на "Добре" робіт.

2. Форми і методи підвищення ефективності навчального процесу.

Викладачі кафедри використовують традиційні методи: удосконалюють курси лекцій, спецкурси. Це особливо торкається Історії СРСР радянського періоду і юридичних дисциплін, з яких у даний період відсутні установлені підходи до висвітлення подій і явищ суспільного життя. З юридичних дисциплін немає сталих підручників і посібників. Певний плюралізм думок представлений у працях з сучасної Історії щодо оцінки подій громадянської війни, проведення Індустріалізації та колективізації і т.п. У цих умовах важливий і необхідний зважений конкретно-Історичний підхід до оцінки подій Історії країни.

На кафедрі по лінії методсемінару обговорювалися питання удосконалення практично-семінарських занять (професор Ю.М.Тарасов, доцент О.М.Завальнюк). Спеціальну увагу приділено лекційній формі навчання (професор П.Ф.Щербина, доцент І.В.Рибак). Обговорені й інші користуватися популярністю у вчителів й учнів. У курсі систематизовані конкретні матеріали з Історії країн від найдавніших

- 3 -

наслідки проведення колоквиумів з дисциплін Історії та правового циклу.

Всі лекційні курси і практично-семінарські заняття проводились у тісному зв'язку з новими шкільними програмами. Викладачі орієнтують, таким чином, студентів на подальшу роботу в школі. Належна увага була приділена міжпредметним зв'язкам у процесі викладання Історії, суспільствознавства і права в школі.

Багато часу у роботі кафедри зайняло науково-методичне забезпечення написання курсових і дипломних робіт. Результати роботи ДСК показали, що вказана ділянка постійно знаходилася в центрі уваги викладачів кафедри. Значне місце займає й регулярне рецензування текстів лекцій з Історії та правових дисциплін.

3. Спільні засідання кафедри з іншими кафедрами і методоб'єднаннями шкіль, їх ефективність.

Протягом 1990 - 1991 навчального року проведено два спільних засідання з кафедрами філософії, політичної Історії, Історії України. Обговорювалися проблеми вітчизняної Історії, викладання їх у відповідних курсах у зв'язку з процесами демократизації і гласності в країні.

Проведено кілька виїздів викладачів кафедри до Хмельницького по лінії УНВ, а також до Дунаївців, Ярмолинців, Шепетівки, де на методоб'єднаннях вчителів Історії обговорювалися питання вивчення так званих "білих плям" Історії нашої країни.

Викладачі кафедри підготували й видали /спільно з викладачами кафедри загальної Історії та політичної Історії/ книгу "Нариси Історії Поділля" (Хмельницький, 1990 р., 23,5 друк.арк.). Під керівництвом і з участю професора І.С.Винокура створено посібник, який користується популярністю у вчителів Хмельниччини. У книзі систематизовані конкретні матеріали з Історії краю від найдавніших

- 4 -

часів і до сьогодення з урахуванням нових підходів до висвітлення Історії України і Поділля зокрема.

Викладачі кафедри постійно беруть участь в роботі курсів по підвищенню кваліфікації вчителів Історії /професори І.С.Винокур, Ю.М.Тарасов, П.Ф.Шербина, доценти О.М.Завальнюк, І.В.Рибак /. Ця робота проводиться не тільки на базі нашого Інституту, а й в Інституті підвищення кваліфікації вчителів у Хмельницькому, в університеті педагогічних знань Кам'янця-Подільського.

4. Зв'язки з випускниками.

Зв'язки з випускниками Історичного факультету здійснюються по різних напрямках. По-перше, - це у зв'язку з стажуванням, коли викладачі виїжджають до районів області на місця роботи наших вихованців /доценти О.М.Завальнюк, І.В.Рибак, ст. викладачі А.Ф.Гуцал, В.Я.Радіоненко/.

Здійснюються постійні зв'язки з нашими випускниками вчителями шкіль Кам'янця-Подільського /СШ №№ 4, 5, 7, 13, 15, 17 та ін./.

Окремі наші випускники при допомозі кафедри працюють над кандидатськими дисертаціями. Ю.А.Хоптяр, наприклад, успішно захистив кандидатську дисертацію у звітному навчальному році, він працює тепер на кафедрі Історії СРСР. Проповжують роботу над дисертаційними дослідженнями випускники Г.С.Вонсович, О.С.Каденюк, Я.І.Ярмолюк та ін.

Проводяться традиційні зустрічі викладачів кафедри з випускниками Історичного факультету. На зустрічах зв'язуються позитивні досягнення й недоліки у підготовці вчителів Історії, суспільствознавства і права.

Спільно з викладачами викладачів і студентів Історичного факультету, безперечно, сприяє подальшій реалізації

- 5 -

посв. 5. Підвищення кваліфікації викладачів кафедри здійснюється за перспективним планом. У звітному навчальному році стажування у наукових і вищих учбових закладах пройшли професор П.Ф.Щербина /Київський університет/, доцент О.М.Завальнюк /Інститут Історії АН УРСР /. Доцент О.Т.Шур підвищував свою кваліфікацію, допомагаючи вчителям Історії у школах м. Кам'янця-Подільського. Він провів, поряд з іншою роботою, кілька відкритих занять з Історії у школах.

Стажування у вузах, допомога школі позитивно впливають на викладання фахових дисциплін. Наукові публікації членів кафедри широко використовуються у лекційній роботі, а також на практичних і семінарських заняттях.

6. Використання передового досвіду в навчальному процесі, його ефективність.

На кафедрі досить широко використовується передовий досвід викладання. Йдеться про досвід професорів І.С.Винокура, Ю.М.Тарасова, П.Ф.Щербини, доцентів О.М.Завальнюка, І.В.Рибак, ст.викладача І.С.Філімонова та ін. у проведенні лекцій та практичносемінарських занять. У цьому зв'язку позитивну роль відіграють взаємодіювання викладачами занять /лекцій, практичних і семінарських занять/. Відбуваються обговорення проведених занять. Це, безсумнівно, сприяє поширенню на кафедрі передового досвіду викладання.

Кафедра залучала у звітному навчальному році до роботи з студентами передових учителів Хмельницької області: заслужених учителів УРСР Поліщук Л.І., Шайногу В.М. Останній був цього року й головою ДЕК на заочному відділі. Традиція ця включає й виступи передових учителів області під час підвищення їхньої кваліфікації у нашому Інституті. Спількування з учителями викладачів і студентів Історичного факультету, безперечно, сприяє поширенню передового

- 6 -

досвіду в навчальному процесі на Історичному факультеті.

7. Шляхи подолання недоліків у практичній підготовці студентів.

Практична підготовка студентів до майбутньої роботи в школі базується на цілому комплексі здобутих в Інституті теоретичних і практичних знань та умінь. На кафедрі Історії СРСР приділяється необхідна увага виробленню у студентів необхідних у роботі вчителя професійних навичок. Це здійснюється в процесі лекцій і практично-семінарських занять з Історії, археології, суспільствознавства, допоміжних історичних дисциплін і дисциплін юридичного циклу. Особливо ж практична сторона реалізується під час проведення археологічної, юридичної учбових практик, а також при участі викладачів нашої кафедри у керівництві педпрактикою студентів.

Зазначимо, що набуті під час навчання знання проявляються у студентів старших курсів, які разом з викладачами беруть участь у Подільських Історико-краснознавчих конференціях. У звітному навчальному році були опубліковані роботи студентів: А.Б.Задорожняка, Н.І.Дзямі, В.В.Станіславського, Л.О.Іванової, А.І.Бвтошук, І.В.Калініченко, А.А.Криськова, Л.В.Литвинюк та ін.

Все викладене засвідчує, що на кафедрі Історії СРСР студентів залучають до активної роботи у зв'язку з їх майбутньою спеціальністю викладача Історії, суспільствознавства і права в школі.

8. Пропозиції ректорату.

На кафедрі Історії СРСР після виділення і створення у звітному році кафедри Історії України / 6 викладачів увійшло до складу

- 7 -

новоствореної кафедри, а також у зв'язку з ліквідацією підготовчих курсів, на яких працювали і викладачі нашої кафедри, створилася своєрідна ситуація: з одного боку – часткове зменшення годин / за рахунок курсів Історії України, Історичного краєзнавства, методики викладання Історії, які передані на кафедру Історії України /; з другого боку – значно збільшилася кількість годин з предметів юридичного циклу / за рахунок збільшення лекційних потоків і груп для проведення практичних занять на філологічному, фізико-математичному і педагогічному факультетах /.

У цій ситуації є й надалі потреба зарахування частини викладачів для роботи на додаткові / 0,5 – 0,25 штатних ставок /. У зв'язку з захистом кандидатської дисертації Ю.А.Хоптяром і одержанням затвердження ВАК, необхідно перевести асистента Ю.А.Хоптяра на посаду старшого викладача.

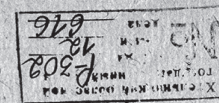
Зав. кафедрою

Л. Ричко

професор І.С.Винокур.

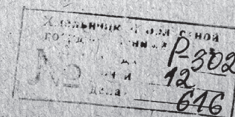
В цьому делу пронумеровано 7 листів
арх. тех. працівником *В.К.*
мес. 1993 года

Річний звіт за 1992-1993 навчальний рік

*Міністерство освіти України
Національно-дослідницький державний
педагогічний інститут
ім. Б.Т.Гомола*

*Кафедра історії ^{країн} Східної
Європи і археології*

*Листопада 24-03**Річний звіт**про роботу кафедри**за 1992-1993 н. рік**Всього ~ 8302**Опис ~ 2**Справа ~ 616**На 4 аркушах**Зберігати постійно.*

З В І Т

про навчально-методичну роботу кафедри Історії Східної Європи і археології за 1992-1993 навч. рік.

1. Якісний показник успішності студентів з фахових дисциплін кафедри засвідчують наступні дані:

Курс	Назва дисциплін	Зимова сесія				Літня сесія				Всього
		на	на	на	на	на	на	на	на	
	Викладачі	5	4	3	2	5	4	3	2	адавало
I к.	Історія Східної Європи. Професори									
	І.С.Винокур,	16	39	25	-	26	41	18	-	80
	Ю.М.Тарасов									
II к.	Історія народів Росії. Професор					25	38	15	-	78
	П.Ф.Шербина, ст. викл. В.А.Радіоненко									
III к.	Історія радянського суспільства. доцент І.В.Рибак					10	46	21	7	84
I к.	Допоміжні істор. дисцип. ст. викладач А.Ф.Гуцал					14	34	31	1	80
III к.	Державне право. к.і.н. Ю.А.Хоптяр	28	41	15	-					84
IV к.	Трудове право. викл. В.А.Кулінський	36	41	9	-					86

- 2 -

Проведені у звітному навчальному році практично-семінарські заняття, виконані курсові роботи, педагогічна, археологічна та юридична практики показали, що студенти I-V курсів мають добрий рівень підготовки з громадянської історії та права. Засвідчують це і результати захисту дипломних робіт. Всього по кафедрі цього року захищено 41 дипломну роботу /з них - на денному відділі - 24 і на заочному - 17/. Переважна більшість дипломних робіт /36/ оцінено державною екзаменаційною комісією на "відмінно", на "добре" - 5 дипломних робіт.

2. Форми і методи підвищення ефективності навчального процесу.

Викладачі кафедри використовують традиційні вузівські методи: удосконалюють курси лекцій, спецкурси, активізують пізнавальну діяльність студентів під час практично-семінарських занять. На кафедрі обговорювалися питання удосконалення лекції з історії та права /професори Ю.М.Тарасов, П.Ф.Шербина/. Удосконаленню методики проведення практично-семінарських занять були присвячені виступи доцентів І.В.Рибак, О.Т.Шура, к.і.н. Ю.А.Хоптяр, ст.викладачів І.С.Філімонова, А.Ф.Гуцал. Колоквіуму, як важливій формі контролю за замістоюною роботою студентів, присвятив свій виступ професор І.С.Винокур.

В процесі навчання застосовуємо модульну систему оцінки знань студентів. Доцент І.В.Рибак, наприклад, розділив лекційний курс на найважливіші періоди і теми, які здають студенти на протязі навчання. Це покращує фахову підготовку і поліпшує контроль за роботою студентів з боку викладача. Проводяться контрольні роботи і атестація по відповідних курсах /професор П.Ф.Шербина, доценти О.Т.Шур, ст.викладачі А.Ф.Гуцал, В.А.Радіоненко та ін./

Всі лекційні курси викладаються у тісному зв'язку з новими шкільними програмами. Приділяється належна увага міжпредметним зв'язкам у процесі викладання історії і права.

- 3 -

3. Підготовка методичних посібників і робота на курсах по підвищенню кваліфікації вчителів.

Протягом навчального року спільно з кафедрою Історії України підготовлено книжку на допомогу школі "Історія Поділля і Південно-Східної Волині" /автори доцент С.В.Трубчанінов, професор І.С.Винокур/. Спонсором виступив Кам"янець-Подільський цементний завод. Робота найближчим часом виходить з друку і надасть істотну допомогу вчителям, студентам, учням шкіл в оволодінні матеріалами історії Хмельниччини від найдавніших часів до середини ХІІІ ст

Викладачі кафедри постійно беруть участь в роботі курсів по підвищенню кваліфікації вчителів історії /професори І.С.Винокур, Ю.М.Тарасов, П.Ф.Шербина, доценти І.В.Рибак, О.Т.Шур/. Ця робота проводиться не тільки на базі нашого інституту, а й в Інституті підвищення кваліфікації вчителів в Хмельницькому, в університеті педагогічних знань м.Кам"янця-Подільського.

4. Зв"язки з випускниками.

Зв"язки з випускниками історичного факультету здійснюються по різних напрямках. По лінії стажування, коли викладачі виїжджають до районів області, на місця роботи наших вихованців /доценти І.В.Рибак, О.Т.Шур, ст. викладачі А.Ф.Гуцал, В.А.Радіоненко та ін., Окремі наші випускники при допомозі кафедри працюють над кандидатськими дисертаціями /В.П.Мегай, А.А.Задорожнюк, А.І.Євтошук/. Здійснюються постійні зв"язки з нашими випускниками-вчителями шкіл м.Кам"янця-Подільського /СШ №№ 5,7,9,13,15, ліцею/.

До роботи археологічних експедицій кафедри залучаються, поряд з студентами, учні шкіл. Так, наприклад, група учнів ліцею брала участь у розкопках 1992 р. в с.Бернашівка на Середньому Дністрі, де вивчалися пам"ятки раннього залізного віку і ранньосередньовічних слов"ян V-VIII ст.н.е. Учні ліцею при консультації науковців ка-

- 4 -

федри успішно виступили на всеукраїнському конкурсі з історії і права, що проводився на базі Дніпропетровського державного університету під керівництвом Міністерства освіти України. Роботи ліцеїстів О.Горелова, Л.Підгірної, Т.Цішковської, Н.Іванюк були відзначені на конкурсі дипломами і грамотами.

5. Шляхи подолання недоліків в практичній роботі майбутніх педагогів.

Практична підготовка студентів до майбутньої роботи в школі базується на цілому комплексі здобутих в інституті теоретичних і практичних знань та умінь. На кафедрі приділяється відповідна увага виробленню у студентів необхідних у практичній роботі вчителя професійних навичок. Це здійснюється, перш за все, під час читання лекцій, проведення практичних і семінарських занять, особливо під час проведення педагогічної, археологічної та юридичної практики.

Студенти набувають необхідних фахових навичок у викладанні історії, а також у проведенні історичного краєзнавства. Студенти беруть участь у краєзнавчих конференціях, а окремі - публікують свої перші праці.

6. Кадрові пропозиції.

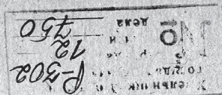
На кафедрі Історії Східної Європи і археології є необхідність перевести на повну ставку з юридичних дисциплін викладача В.А.Кулініського і на повну ставку лаборанта - випускника факультету В.А.Гуцала.

Зав. кафедрою Історії Східної
Європи і археології

І.С.Винокур
проф. І.С.Винокур

В цьому документі пронумеровано 4 листів
згідно з встановленим порядком
МСС. 1996 року

Річний звіт за 1993-1994 навчальний рік

Міністерство освіти України
 Київський державний
 педагогічний інститут
 ім. Б. П. Затонського

Кафедра історії країн
 Східної Європи і археології

Індекс 35-03

Річний звіт

про роботу кафедри

за 1993-1994 навч. рік

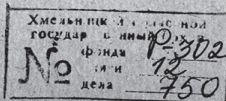
Фонд ~ 0302

Опис ~ 2

Справа ~ 450

На 5 аркушів

Зберігати постійно

ЗВІТ

про навчально-методичну роботу кафедри історії Східної
 Європи і археології за 1993-1994 навчальний рік.

1. Якісний показник успішності студентів в фахових дисциплінах
 кафедри засвідчують сілдувачі дані:

Курс :	Назва дисциплін :	Зимова сесія :	Літня сесія :	Всього :
		на:на:на:на:	на:на:на:на:	на:на:на:на:
Викладачі :		5:4:3:2:	5:4:3:2:	адавало

I к. Історія Східної Європи, професори І.С.Винокур, Ю.М.Тарасов.	16	40	16	-	26	33	12	1	72
II к. Історія народів Росії. Професор П.Ф.Щербина, ст. викл.В.А.Радіо- менко.					25	39	13	-	77
III к. Історія радянсь- кого суспільства, доцент І.В.Рибак.					22	36	22	6	86
I к. Допоміжні істор. дисципл. ст. вик- ладач А.Ф.Гуцал.					13	30	24	5	72
III к. Державне право, к.і.н. Ю.А.Хоптар	25	22	23	-					70
IV к. Трудове право, викл.В.А.Кулім- ський.	16	55	9	-					80

- 2 -

Проведені у звітному навчальному році практично-семінарські заняття, виконані курсові роботи, педагогічна, археологічна та юридична практика показали, що студенти I-V курсів мають добрий рівень підготовки з громадянської історії та права. Засвідчують це і результати захисту дипломних робіт. Всього по кафедрі цього року захищено 14 дипломних робіт / з них - на денному відділі - 7 і на Заочному - 7 / Переважна більшість дипломних робіт /14/ оцінено державною екзаменаційною комісією на "відмінно", на добре - 0 дипломних робіт.

2. Форми і методи підвищення ефективності навчального процесу.

Кафедра Історії Східної Європи і археології об'єднує такі навчальні дисципліни: Історія Східної Європи від найдавніших часів до кінця XVI ст.; Археологія; Допоміжні історичні дисципліни; Історія народів Росії XVII-XVIII ст.; Історія народів Росії XIX-XX ст.; Людина і суспільство; предмети юридичного циклу: Основи права; Теорія держави і права; Цивільне право; Кримінальне право; Державне право і т.п. Крім того, викладачі проводять спецкурси і спецсемінари: Історія давніх східних слов'ян; Джерелознавство історії Східної Європи; Історія правових ідей; Розвиток капіталізму в Східній Європі; Сталінізм. Генеза і сутність Події Великої Вітчизняної війни на Україні і ін.

По кафедрі виконуються курсові роботи з історії народів Росії /III курс/ і права /V курс/. Кафедра здійснює проведення учбово-виробничих практик з археології /I курс/ і права /IV курс/. Викладачі кафедри беруть участь і у проведенні педагогічної практики студентів історичного факультету.

- 3 -

У зв'язку з підготовкою до акредитації інституту на кафедрі здійснено такі заходи:

1. Переглянуті і складені Програми з усіх профільюючих дисциплін.
2. Переглянуті і уточнені робочі програми з дисциплін, які викладаються.
3. Уточнено тематику курсових і дипломних робіт.
4. Розроблено контрольні завдання для перевірки знань студентів.
5. Проводиться робота з аспірантами В.П.Мегеєм і А.І.Євтомуш щодо опрацювання матеріалів і літератури по темах кандидатських дисертацій.

Протягом 1993-1994 навчального року викладачі кафедри використовували традиційні вузівські методи підвищення ефективності навчального процесу: удосконалювалися курси лекцій, спецкурси, активізувалася пізнавальна діяльність студентів під час проведення практично-семінарських занять. На кафедрі обговорювалися питання удосконалення лекції з історії та права, методики проведення практично-семінарських занять і колоквіумів /професори Ю.М.Тарасов, П.Ф.Щербина, доценти І.В.Рибак, О.Т.Щур, к.і.н. Ю.А.Хоптяр, ст. викладачі І.С.Філімонов, А.Ф.Гуцал, В.А.Радіоненко/. Здійснювався контроль за проведенням навчальних занять /професор І.С.Винокур/.

В процесі навчання застосовували модульну систему оцінки знань студентів. Доцент І.В.Рибак, наприклад, розділив лекційний курс на найважливіші періоди і теми, які здають студенти на протязі навчання. Колоквіуми по окремих темах курсів проводять професори П.Ф.Щербина, І.С.Винокур, ст. викладачі А.Ф.Гуцал, В.А.Радіоненко. Це покращує фахову підготовку і поліпшує

- 4 -

контроль за роботою студентів з боку викладача. Проведені контрольні роботи і атестація по відповідних учбових курсах.

Всі лекційні курси викладаються у тісному зв'язку з новими шкільними програмами. Приділяється належна увага міжпредметним зв'язкам у процесі викладання історії і права.

3. Підготовка методичних посібників і робота на курсах по підвищенню кваліфікації вчителів.

У 1993 році спільно з кафедрами історії України видано учбовий посібник до допомоги школі "Історія Поділля і Південно-Східної Волині" /автори доцент С.В.Трубанінов, професор І.С.Винокур/. Посібник позитивно оцінено учительською громадськістю і науковцями.

Виходить з друку у видавництві "Вища школа" навчальний посібник для студентів історичних факультетів університетів і педагогічних інститутів "Археологія України"/автори професори І.С.Винокур, Д.Я.Телегін-Київ/.

Викладачі кафедри постійно беруть участь в роботі курсів по підвищенню кваліфікації вчителів історії /професори І.С.Винокур, Ю.М.Тарасов, П.Ф.Щербина, доценти І.В.Рибак, О.Т.Щур/. Ця робота проводиться не тільки на базі нашого інституту, а й в Інституті підвищення кваліфікації вчителів в Хмельницькому, в університеті педагогічних знань м.Кам'янця-Подільського.

4. Зв'язки з випускниками.

Зв'язки з випускниками історичного факультету здійснюються по різних напрямках: по лінії стажування /доценти І.В.Рибак, О.Т.Щур, ст. викладачі А.Ф.Гуцал, В.А.Радіоненко та ін./ Випускники факультету В.П.Мегеш, А.І.Свотчук при допомозі кафедри працюють над кандидатськими дисертаціями. Здійснюються зв'яз-

- 5 -

ки з нашими випускниками - вчителями шкіл Кам'янця-Подільського /СШ №№ 5,7,9,13,15,17 і ліцею/.

У ліцеї професором І.С.Винокуром проведено факультатив для учнів Х класу "Археологія України". До роботи археологічних експедицій кафедри залучаються, поряд з студентами, учні шкіл і ліцею. Йдеться про розкопки у Кам'янці-Подільському, м.Полонному, в с.Бернашівка на Середньому Дністрі.

5. Шляхи подолання недоліків в практичній роботі майбутніх педагогів.

Практична підготовка студентів до майбутньої роботи в школі базується на цілому комплексі здобутих в інституті теоретичних і практичних знань та умінь. На кафедрі приділяється належна увага виробленню у студентів необхідних у практичній роботі вчителя професійних навичок. Це здійснюється під час лекцій, на практично-семінарських заняттях, під час проведення педагогічної, археологічної та юридичної практик.

Особливу увагу приділяємо підготовці студентів до проведення історичного краєзнавства в школі. Студенти використовують опубліковані краєзнавчі видання кафедри, включаються у дослідницьку роботу. Тепер розпочали підготовку до проведення у 1995 році IX-ої Подільської історико-краєзнавчої конференції, присвяченої 50-річчю Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 рр. Студенти беруть участь у краєзнавчих конференціях, а окремі - публікують і свої перші праці.

6. Кадрові пропозиції.

Є потреба зменшити навчальне навантаження викладачів кафедри з тим, щоб активізувати науково-дослідну роботу і зокрема в галузі історичного краєзнавства.

Зав. кафедрою *І. Винокур* проф. І.С.Винокур

В цьому документі проведено 5 листів
з арх. тем. робітником
Мес. *Г* год.

Річний звіт за 1994-1995 навчальний рік

Микротеропес оленя Урайский
Камышенно-Подольский державский
перелетный институт из В.П. Липовского

35 *Карагрга Семфи* *Катрико* *Ороне*
1 афсеоревит

Зидека 35-03

34m

про работу кафедры

за 1994-1995 г.

Фонд № 10

Quest 1

Cupaba 22

№ 6 русских

Зберігати поштійно

Додатки (архівні матеріали)

2811
про навчально-методичну роботу кафедри історії Східної
Європи і археології за 1994-1995 навчальних рік.

1. Якім чином покращити університетів з фахових дисциплін
визначити відповідні дані;

Курс	Назва дисципліни	Зимово сесія : Літня сесія : Всього								
		на: 5	на: 4	на: 3	на: 2	на: 5	на: 4	на: 3	на: 2	давало
I к.	Історія Східної Європи, професори І.С.Винокур, Б.М.Тарасов.	20	34	14	-	18	34	16	-	68
II к.	Історія народів Росії, професор П.Л.Дербина, ст. викладач В.А.Редіоненко.					19	45	7	-	71
I к.	Допоміжні історичні дисципліни, ст.викладач А.Б.Гуща.					17	31	16	3	67
IV к.	Історія радянського суспільства, доцент І.Б.Рибак.					18	19	17	10	64
V к.	Історіографія, професор Б.М.Тарасов.					27	23	37	-	87
II к.	Державне право, доцент Н.А.Хоніяр.	24	23	23	-					70
IV к.	Трудове право, викладач В.А.Кудимовий.	25	22	23	-					70

З В І Т

про навчально-методичну роботу кафедри Історії Східної Європи і археології за 1994-1995 навчальний рік.

1. Якісний показник успішності студентів з фахових дисциплін кафедри засвідчують наступні дані:

Курс : Назва дисциплін : Викладачі :	Зимова сесія				Літня сесія				Всього здавало
	на: 5	на: 4	на: 3	на: 2	на: 5	на: 4	на: 3	на: 2	
I к. Історія Східної Європи, професори І.С.Винокур, Ю.М.Тарасов.	20	34	14	-	18	34	16	-	68
П к. Історія народів Росії, професор П.Ф.Щербина, ст. викладач В.А.Радіоненко.					19	45	7	-	71
I к. Допоміжні історичні дисципліни, ст.викладач А.Ф.Гуцал.					17	31	16	3	67
IV к. Історія радянського суспільства, доцент І.Б.Рибак.					18	19	17	10	64
V к. Історіографія, професор Ю.М.Тарасов.					27	23	37	-	87
III к. Державне право, доцент Ю.А.Хоптяр.	24	23	23	-					70
IV к. Трудове право, викладач В.А.Кулінський.	25	23	23	-					70

- 2 -

Проведені у 1994-1995 навчальному році практично-семінарські заняття, виконані курсові роботи, педагогічна, археологічна та юридична практики показали, що студенти I-V курсів історичного факультету мають відносно добрий рівень підготовки з громадянської історії та права. Засвідчують це і результати захисту дипломних робіт. Всього по кафедрі Історії Східної Європи і археології цього навчального року захищено 16 дипломних робіт / з них - на денному відділі - 8 і на заочному - 8/. Переважна більшість дипломних робіт /14/ оцінено державною екзаменаційною комісією на "відмінно", на "добре" - 2 дипломні роботи.

2. Форми і методи підвищення ефективності навчального процесу.

Кафедра Історії Східної Європи і археології об'єднує такі учебні дисципліни: Історія Східної Європи від найдавніших часів до кінця XVI ст.; Археологія; Допоміжні історичні дисципліни; Історія народів Росії XVII-XVIII ст.; Історія народів Росії XIX-XX ст.; Людина і суспільство; предмети юридичного циклу: Правознавство; Теорія держави і права; Цивільне право; Кримінальне право; Державне право і т.п. Крім того, викладачі проводять спецкурси і спецсемінари: Історія давніх східних слов'ян; Джерелознавство історії Східної Європи; Історія правових ідей; Розвиток капіталізму в Східній Європі; Події Великої Вітчизняної війни на Україні та ін.

По кафедрі виконуються курсові роботи з історії народів Росії /III курс/ і права /V курс/. Кафедра здійснює проведення учбово-виховних практик з археології /I курс/ і права /IV курс/. Викладачі кафедри беруть також участь і у проведенні педагогічної практики студентів історичного факультету.

- 3 -

у зв'язку з далішим вдосконаленням навчальної роботи на кафедрі протягом 1994-1995 навчального року здійснено такі заходи:

1. Доповнені Програми з усіх профільних дисциплін.
2. Уточнені робочі програми з дисциплін, які викладаються.
3. Переглянуто тематику курсових і дипломних робіт.
4. Розроблено контрольні завдання для перевірки знань студентів
5. Проводилася робота з аспірантом /В.П.Мереж/ щодо опрацювання матеріалів по темі кандидатської дисертації.

У звітному навчальному році викладачі кафедри використовували традиційні вузівські методи підвищення ефективності навчального процесу: поновлювалися курси лекцій, спецкурси, активізувалися пізнавальна діяльність студентів під час проведення практично-семінарських занять та перевірки самостійної індивідуальної роботи студентів. На кафедрі обговорювалися питання удосконалення лекцій та семінарських занять з історії та права. Проведені колоквіуми /професори Ю.М.Тарасов, П.Ф.Щербина, доценти І.В.Рибак, О.Т.Щур, Ю.А.Хоптір, ст. викладачі І.С.Білімонов, А.Ф.Гуцал, В.А.Радіоненко/. Здійснювався контроль за проведенням навчальних занять /професор І.С.Винокур/. Викладачі здійснили ряд взаємодвідувань занять, що позитивно вплинуло на обмін досвідом у викладанні.

В процесі навчання окремі викладачі /доцент І.В.Рибак/ використовували модульну систему оцінки знань студентів. По цій системі курси лекцій розподіляються на найважливіші періоди і теми, які здають студенти на протязі навчання. Проведені колоквіуми по окремих, найважливіших темах курсів /професори І.С.Винокур, Ю.М.Тарасов, П.Ф.Щербина, ст. викладачі А.Ф.Гуцал, В.А.Радіоненко/. Це, безсумнівно, сприяє фаховій підготовці майбутніх спеціалістів. Проведені контрольні роботи і атестація по відповідних учбових курсах.

- 4 -

Лекційні курси на кафедрі викладаються у тісному зв'язку з шкільними програмами. Приділяється необхідна увага міжпредметним зв'язкам у процесі викладання історії і предметів юридичного циклу.

3. Підготовка методичних посібників і робота на курсах по підвищенню кваліфікації вчителів.

У 1994 році професор І.С.Винокур спільно з професором Д.Я.Телігіним опублікував учбовий посібник "Археологія України" /видавництво "Вища школа"/. Це перший за останні роки посібник з археології України, в якому відповідно до програми викладені всі теми від давнього кам'яного віку і до пізнього середньовіччя. Посібник ілюстрований картами та графічними таблицями. Відгуки, які надходять від викладачів і студентів історичних факультетів університетів і педінститутів, свідчать про те, що посібник добре сприймається. Його використовують практично у всіх вузах України.

Вийшла в друку у 1994 році монографія професора І.С.Винокура і ст. наукового співробітника П.А.Горішнього "Бакота. Столиця давньоруського Подніззя". У книзі систематизовані дані археології та літописів про давню столицю Поднізз'я XI-XIII ст. Книжку широко використовують вчителі історії Поділля та суміжних регіонів України. На неї опубліковано кілька позитивних рецензій. Отже, краєзнавчий матеріал допомагає у викладанні історії України.

Викладачі кафедри історії Східної Європи і археології протягом звітнього року брали участь в роботі курсів по підвищенню кваліфікації вчителів історії /професори І.С.Винокур, Ю.М.Тарасов, П.Ф.Щербина, доценти І.В.Рибак, О.Т.Щур/. Ця робота проводиться не тільки на базі нашого інституту, а й в Інституті підвищення кваліфікації в Хмельницькому, в університеті педагогічних знань Кам'янець-Подільського.

4. Зв'язки з випускниками.

Випускники історичного факультету Кам'янець-Подільського педінституту знаходяться в полі зору кафедри історії Східної Європи і археології І. Зв'язки з випускниками здійснюються по лінії стажування /доценти І.В.Рибак, О.Т.Щур та ін./ Консультуємо випускників факультету, які працюють над кандидатськими дисертаціями /А.І.Сатошук, В.П.Мегей/. Нещодавно наш випускник - В.С.Прокопчук захистив кандидатську дисертацію "Краєзнавство на Поділлі: історія і сучасність". Вибір теми та її виконання проходили при консультації професора І.С.Винокура. Нещодавно з'явилася книга по темі вказаного дослідження, яка позитивно зустрінута історико-краєзнавчою громадськістю Поділля і України в цілому.

Активно співпрацюємо з нашими випускниками - вчителями-істориками шкіл Кам'янця-Подільського /ОШ №№ 5, 7, 9, 13, 17 і педагогічного ліцею/. Протягом звітного періоду ми консультували викладачів і учнів ліцею щодо конкретних тем дослідження історії краю. До роботи археологічних експедицій кафедри залучаються не тільки студенти а й учні шкіл та ліцею. Йдеться про археологічні розкопки у Кам'янці-Подільському, Полонному, Івояславі, в с.Бернашівка на Середньому Дністрі. Цього літа разом з студентами працюватиме група учнів з Дунаєвеччини в с.Сокілець Дунаєвського району, де ведуться археологічні розкопки городища і могильника XI-XIII ст. Поблизу вказаних об'єктів розташовано й залишки давньоруського монастиря. Після відкрити Сокілецького грона пам'яток, очевидно, займе чільне місце серед давньоруських старожитностей Поділля.

5. Шляхи подолання недоліків в практичній роботі майбутніх педагогів.

Підготовка студентів до майбутньої роботи в школі, як показує практика, повинна базуватися на цілому ряді теоретичних і практичних

- 6 -

знань та умінь. Викладачі кафедри історії Східної Європи і археології приділяють належну увагу саме виробленню у майбутніх фахівців тих професійних навичок, які потрібні вчителю-історик. Вказаному завданню підпорядковуються лекційні та практично-семінарські заняття, проведення педагогічної, археологічної та юридичної практики.

Чільне місце в системі фахової підготовки займає історичне краєзнавство. Студенти широко використовують опубліковані викладачами кафедри краєзнавчі матеріали, вони й самі активно включаються у дослідницьку роботу. Це, безперечно, сприяє фаховій підготовці майбутніх педагогів. Вказану думку можна проілюструвати проведенню нещодавно науково-практичної конференції "Полонному 1000 років". У збірнику матеріалів цієї конференції вміщені публікації наших випускників Л.П.Терещука /Шепетівський район/, В.А.Нестеренка /Кам'янець-Подільський/, І.О.Бровчука /Полонне/. Набуті в стінах історичного факультету знання дають можливість нашим випускникам активно включатися у пошукову наукову роботу в історичному краєзнавстві.

Знаходиться у виробництві підготовлена кафедрою збірка матеріалів IX-ої Подільської історико-краєзнавчої конференції, присвяченої 50-річчю Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 рр. Серед опублікованих матеріалів й чимало таких, авторами яких є наші випускники, а нині - вчителі шкіл, викладачі вищих і середніх спеціальних учбових закладів, працівники музеїв, архівів тощо.

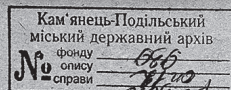
6. Кадрові пропозиції.

Ще раз висловлюємо пропозицію про потребу зменшення навчального навантаження викладачів кафедри, щоб активізувати науково-дослідницьку роботу і зокрема в галузі історичного краєзнавства.

Зав. кафедрою *І.Рибак* проф. І.С.Винокур

В цьому делу пронумеровано *Шість* арх. тех. работником *П.Н.* мес. *1988* года

Річний звіт за 1995-1996 навчальний рік

Міністерство освіти України
Кам'янець-Подільський державний
педагогічний інститут

м. В. І. Замислює

Кафедра історії Східної

Європи і археології

Листопад 20-03

Принесено

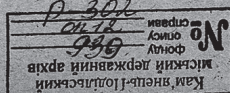
про навчально-виховну роботу
за 1995-1996 нав. рік

Фонд

Опис 2

Справа 939 На 19 аркушах

Зберігати постійно

З В І Т

про роботу кафедри історії Східної Європи
і археології за 1995 - 1996 навч. рік.

- I. Організація та проведення навчального процесу, система контролю за його реалізацією. Виконання навчальних планів та навчальних програм. Якість проведення навчальних занять.

Кафедра історії Східної Європи і археології об'єднує такі
учбові дисципліни : історія Східної Європи від найдавніших часів
до кінця XVI ст.; Археологія ; Допоміжні історичні дисципліни;
Історія народів Росії XVII - XVIII ст.; Історія народів Росії XIX -
XX ст.; /Історія народів Росії XIX /; Людина і суспільство;
предмети юридичного циклу: Основи права; Теорія держави і права;
Державне право і т.п. Крім того, викладачі проводять спецкурси
і спецсемінари : « Історія давніх слов'ян; Джерелознавство істо-
рії Східної Європи; Історія правових ідей; Розвиток капіталізму
в Східній Європі; Події Великої Вітчизняної війни на Україні
і ін.

Кафедра забезпечує проведення лекцій і практичних занять
з Права на всіх факультетах педагогічного інституту.

Навчально-виховний процес здійснюється на кафедрі в цілому
згідно до навчального плану. Навчальний план для денного відділу
і навчальний план для заочного відділу має свою специфіку, яку
ми враховуємо при плануванні лекційних і практично-семінарських
занять. Групові та індивідуальні консультації проводимо регуляр-
но для студентів денної форми навчання. Консультації для студен-
тів заочного відділу проводимо на консультпунктах і під час екза-

- 2 -

менаційних сесій. Підсумки навчання проводимо під час складання заліків і іспитів. Певне значення мають і результати виконання студентами комплексних контрольних робіт. Кафедрою проведені контрольні завдання з курсу історії народів Росії на I - IV курсах. Наприклад, на IV курсі кожне контрольне завдання складалось з 10 запитань, які студенти отримували індивідуально. 30 контрольних завдань охопили головні аспекти курсу історії народів Росії від найдавніших часів до 40-х років XX ст.

Результати виконання комплексної контрольної роботи з історії народів Росії на IV курсі такі :

I група

на "5" написав 1 студент, на "4" - 11,

на "3" - 2.

Загальна успішність 100 %.

Якісний показник 85,7 %.

II група

на "5" написало 3 студ., на "4" - 9, на "3" - 2.

Загальна успішність - 100 %.

Якісний показник - 80 %.

III група

на "5" написало 2 студ., на "4" - 9, на "3" - 2.

Загальна успішність 100 %.

Якісний показник 73,4 %.

Таким чином, наслідки виконання комплексної контрольної роботи показали, що студенти в цілому володіють учбовим матеріалом, який вони вивчали на I - IV курсах з історії народів Росії.

Велике значення мають і підсумки семестрової успішності.

- 3 -

2. Здійснення міжпредметних зв'язків при викладанні дисциплін.

Кафедрою приділяється увага міжпредметним зв'язкам у процесі викладання історії, суспільствознавства, допоміжних історичних дисциплін і права.

3. Забезпечення професійної спрямованості навчального процесу.

Успішність студентів з фахових дисциплін кафедри визначається значною мірою рівнем викладання. Лекції і практично-семінарські заняття проводяться на кафедрі за університетським принципом, коли спеціалізація у науковій роботі викладача співпадає із певним профілем у читанні відповідного періоду курсів історії Східної Європи, археології, історіографії історії Східної Європи, допоміжних історичних дисциплін, суспільствознавства, предметів юридичного циклу. Це дає позитивні наслідки.

4. Організація, проведення та контроль за самостійною роботою студентів.

Викладачі кафедри використовують різні форми самостійної роботи студентів: консультації, колоквіуми, співбесіди, реферати, екзамени - співбесіди тощо та інш.

5. Робота по впровадженню обчислювальної техніки і по підвищенню комп'ютерної грамотності студентів у навчальному процесі тільки розпочинається на історичному факультеті.

6. Рівень методичного забезпечення навчального процесу на кафедрі тісно пов'язаний з досвідом науково-педагогічних кадрів. Переважна більшість професорів і доцентів нашої кафедри має багаторічний досвід викладання на історичному факультеті. Тому

- 4 -

кожен з них намагається найбільш ефективно викладати свою дисципліну, виходячи з власного досвіду і досвіду інших колег.

Матеріальне і методичне забезпечення в процесі викладання навчальних дисциплін, які об'єднує кафедра, впливає, по-перше, з специфіки гуманітарної освіти, а, по-друге, - з тих можливостей, що наявні нині у педагогічному інституті. Ми використовуємо традиційні форми й методи вузівської роботи: лекції, практично-семінарські заняття, консультації, колоквіуми, що сприяє реалізації поточного і підсумкового контролю за набуттям студентами необхідних знань і умінь.

Матеріальне і методичне забезпечення в процесі викладання пов'язано з використанням історичних карт, спеціально виготовлених схем-таблиць, серії слайдів-діапозитивів, а також кінофільмів і магнітофонних записів. Схеми-таблиці широко використовуються, зокрема, при викладанні археології та допоміжних історичних дисциплін, історії Східної Європи, предметів юридичного циклу.

Велике значення у матеріально-методичному забезпеченні викладання мають матеріали археологічного кабінету та лабораторії, які функціонують при кафедрі. Студенти під час практично-семінарських занять знайомляться з колекціями, зібраними під час літніх археологічних експедицій і практики. Вони набувають необхідних фахових знань і умінь щодо майбутньої історико-краєзнавчої роботи в школі. Студенти, які приймають участь в роботі наукового гуртка з археології, крім кабінету, мають можливість працювати в науковій археологічній лабораторії. Вони допомагають проводити камеральну обробку матеріалів, зібраних під час розкопок (в 1996 проводились дослідження курганного і ґрунтового могильників давньоруського часу в с. Сокилець Дунаєвського району разом з обл. краєзнавчим музеєм).

- 5 -

7. Проведення індивідуальної роботи зі студентами.

Індивідуальна робота проводиться з студентами у різних формах: консультації, робота в наукових гуртках, в процесі написання курсових і дипломних робіт. Студентам, які серйозно цікавляться проблемами історичної науки, даємо спеціальну літературу з власних бібліотек.

8. Роль ради та кафедр факультету у вирішенні питань підвищення якості навчально-виховного процесу.

На раді історичного факультету і на засіданнях кафедри розглядалися у різних формах питання підвищення якості навчально-виховного процесу (протоколи кафедри № 3 від 28-го вересня 1995 р., № 4 від 20.10. 95 р., № 5 від 10.11. 95 р., № 6 від 29.11.95 р., №/№ 7, 8, 10 та інш.).

9. Аналіз тематики та якості курсових робіт.

Тематика курсових робіт з історії народів Росії для III-го курсу включає всі вузлові проблеми і теми історії Росії від найдавніших часів до сьогодення. Викладачі-керівники надають студентам необхідну методичну допомогу, консультують їх з конкретних питань по кожній з тем. Курсові роботи виконуються студентами у V семестрі.

Результати захисту у 1995 - 1996 навч. році

на " 5 " захистили курсові роботи	- 38 чол.
на " 4 " " - "	- 30 чол.
на " 3 " "-"	- 5 чол.
Всього захищали	73 чол.

10. Організація практик студентів.

Кафедра забезпечує проведення учбово-виробничих практик з археології та права. В складних умовах останніх років, коли МІ-

- 6 -

ністерство освіти не має можливості фінансувати проведення учбо-во-виробничих практик, ми знаходимо такі можливості і виконуємо учбовий план факультету.

У 1995 р. студенти-практиканти I курсу взяли участь у розкопках давньоруських пам'яток в с. Сокилець Дунаєвського р-ну. Ці дослідження фінансувалися Хмельницьким обл. краєзнавчим музеєм. Термін практики - 3 тижня.

Проведення учбо-виробничої практики з права базуємо на діяльності правоохоронних органів районів і міст Хмельницької області. За домовленістю з правоохоронними органами студенти мають можливість познайомитися з роботою прокуратури, суц., кімнат неповнолітніх при райвідділах МВС. Термін практики - 2 тижня. (IY курс).

Отже, під час проведення учбо-виробничих практик відбувається певна інтеграція навчального процесу з наукою і виробництвом. Це сприяє, безсумнівно, покращенню фахової підготовки майбутніх спеціалістів. Що ж до педагогічної практики, то, як вже зазначалось, викладачі нашої кафедри приймають участь у її проведенні, але загальне керівництво проведенням пед. практики на факультеті зосереджено на кафедрі історії України.

II. Якість знань студентів за результатами поточних та підсумкового контролю.

Велике значення мають і підсумки семестрової успішності.

Приводимо нижче таблиці якісних показників успішності студентів з фахових дисциплін кафедри :

Курс	Назва	Зимова сесія					Літня сесія					Всього	
	дисциплін.	на	на	на	на	Всього	на	на	на	на	здавало		
	Викладачі.	5	4	3	2	здавало	5	4	3	2			
I	:	2	:	3	4	5	6	7	:	8	9	10:11	I2
I к.	Історія Східної Європи.	21	36	14	-	71	24	22	23	-		69	
	Проф. І.С.Винокур.												
	доц. О.Т.Щур												

66,6

- 7 -

I	:	2	:	3	4	5	:	6	7	:	8	9	10:11	I2
I к.	Археологія			19	39	13	-	71	17	42	12	-	71	
II к.	Проф. І.С.Винокур													
III к.	Іст. нар. Росії													
III к.	Державне право			19	33	9		61						
	доц. В.А.Ратіоненко													
	Доцент Д.А.Хоптяр.													
IV к.	Трудове право.			23	28	12		63						
	Викладач В.А.Ку-													
	лінський.													

IV к.	Історія радянського суспільства.			15	39	5	-	59						
	Доцент І.В.Рибак													

На заочному відділі:

I к.	Історія народів Росії.			8	15	14	-	37						
	Доцент О.Т.Щур.													

Аналіз якісного показника щодо семестрових екзаменів свідчить, що в цілому підготовка студентів до екзаменів на денній формі навчання і на заочному відділі відповідає сучасним вимогам. Протилежним результатам семестрових екзаменів сприяли консультації, які надавалися студентам викладачами в період підготовки до зимової та літньої екзаменаційних сесій.

- 8 -

12. Хід реалізації Закону "Про мови" в Україні.

Кафедра активно включилась у реалізацію положень законів "Про освіту" і "Про мову". Ми виходимо з того, що характер освіти повинен бути деполітизованим.

У дослідженні історичного процесу і у викладанні його ми намагаємося об'єктивно, спокійно і зважено оцінювати події і явища в історії. Це має саме пряме відношення до реалізації закону "Про освіту".

Щодо "Закону про мову". Викладання українською мовою ніколи не було проблемою для викладачів кафедри. У нас традиційно переважна більшість дисциплін викладається українською мовою. Деякий виняток становлять дисципліни юридичного циклу, але й у цій діяльності відбувається перехід на викладання рідною мовою.

13. Робота кураторів, виховна робота з студентами.

Кураторами від кафедри є : А.Ф.Гуцал (II гр.), В.А.Радіоненко (2І гр.), І.В.Рибак (4І гр.), О.Т.Щур (43 гр.). Вони проводять відповідну виховну роботу з студентами. Викладачі відвідують студентський гуртожиток, цікавляться умовами проживання студентів, допомагають у вирішенні різних питань.

14. Робота по підготовці студентів до державних
екзаменів та захисту дипломних робіт. Актуальність
тематики дипломних робіт, динаміка показників.

Кафедрою проводилися державні іспити з права. Результати складання державних іспитів з права в 1995 - 1996 навч. році такі:

- 9 -

на " 5 "	склало	- 19 чол.
----------	--------	-----------

на " 4 "	" - "	- 25 чол.
----------	-------	-----------

Всього складало - 44 чол.	
---------------------------	--

Динаміка показників за результатами державних іспитів показує, що в цілому підготовка випускників до екзаменів проводилася нормально. Зокрема, бачимо покращення якісного показника під час проведення державних іспитів.

На кафедрі традиційним стало написання дипломних робіт тими студентами, які навчаються на "5" і "4" і займаються науковою роботою. Аналіз тематики дипломних робіт показує, що студентами-випускниками виконувалися як теми загального спрямування з історії Східної Європи, так і теми - історико-краєзнавчі. Ця закономірність випливає і з наукових інтересів викладачів кафедри, які здійснюють дослідження з історичного краєзнавства, а також і з загальних проблем історії Східної Європи.

Назвемо для прикладу теми з загальних проблем історії Східної Європи: "Росія та І Світова війна (причини, виникнення, початок)" / Дідик Г.І./; "Російсько-турецька війна 1877 - 1878 рр. і її вплив на суспільну думку" /Рибак С.В. / і т.п.

Теми історико-краєзнавчого характеру: "Нариси історії Ружинського району з найдавніших часів до сер. XIX ст." /Войцешук Л.Л./, "Місто Волочиск від найдавніших часів до 1970 р." /Солоненко О.М. і т.п.

Результати захисту дипломних робіт показують, що випускники оволоділи знаннями з певних конкретних тем, проявили уміння аналізувати і узагальнювати матеріали.

Результати захисту дипломних робіт в 1995 - 1996 н.р. наступні:

- 10 -

на денному відділі

на "5" захистили свої роботи - 3 чол.

на "4" - " - 1 чол.

Всього захищали - 4 чол.

на заочному відділі

на "5" захистили свої роботи - 6 чол.

на "4" - " - 5 чол.

на "3" - " - 1 чол.

Всього захищали - 12 чол.

Результати державних іспитів і захисту дипломних робіт свідчать про відповідність рівня умінь і навиків студентів державним вимогам.

15. Персональний розподіл випускників.

Він проводиться деканатом історичного факультету. В деканаті наявні матеріали щодо динаміки працевлаштування випускників.

16. Профорієнтаційна робота.

Вона активно проводиться на кафедрі. Викладачі беруть участь в роботі Малої академії наук. У 1995-1996 навчальному році один з учнів (А.Скиба), який виконував наукову роботу "Слов'яни у I тис. н.е." під керівництвом професора І.С.Винокура, виборов І-е місце на загальнодержавному конкурсі у м. Києві.

Результати вхідного контролю на I-му курсі з історії Східної Європи, Допоміжних історичних дисциплін показали, що першокурсники поступово адаптуються в умовах роботи вузу. Переважна більшість студентів-першокурсників впоралися з умовами вхідного контролю.

- 11 -

17. Зв'язки зі школами, освітніми закладами та установами.

Кафедра історії Східної Європи і археології є однією з спеціальних, фахових на історичному факультеті Кам'янець-Подільського педагогічного інституту. Крім того, вона забезпечує викладання Основ правових знань на всіх інших факультетах інституту. Кафедра працює у співдружності з школами, органами народної освіти, готуючи для них своїх випускників. Разом з цим, маємо тісні зв'язки з науковими закладами: Інститутом історії України АН України, Інститутом археології АН України, Інститутом археології Російської Академії наук, Київським, Львівським, Харківським, Чернівецьким, Московським / Росія/, Люблінським /Польща/ університетами і педінститутами: Київським, Вінницьким, Луцьким, Чернігівським та ін. Кафедра співпрацює також з музеями: Кам'янець-Подільським, Хмельницьким, Вінницьким, Житомирським та ін. Викладачі кафебри широко використовують архівні фонди Хмельницького обласного архіву в Кам'янці-Подільському, обласних архівів Вінниці, Житомира, Центральні історичні архіви Києва і Львова.

Викладачі кафедри /професори І.С.Винокур, П.Ф.Щербина, доценти І.В.Рибак, О.Т.Щур / працюють на курсах підвищення кваліфікації вчителів історії та права в Кам'янець-Подільському педінституті, в Інституті підвищення кваліфікації вчителів у Хмельницькому, а також епізодично - в Інституті підвищення кваліфікації вчителів у Тернополі.

Маємо тісні зв'язки з своїми вихованцями, які працюють вчителями, директорами шкіл, зав. районними відділами народної освіти. На кафедрі є матеріали про випускників факультету, що працюють в Кам.-Подільському, в Кам.-Подільському районі, інших районах нашої області. Викладачі кафедри виступають з лекціями на засідан-

- 12 -

нях методичних об'єднань з історії в Кам.-Подільському, а також в інших містах і районах Хмельницької області.

Творча атмосфера співдружності кафедри з органами народної освіти, науковими закладами сприяє відповідній фаховій підготовці наших співробітників і випускників, серед яких є сьогодні і провідні вчені України. Це – директор Інституту історії України АН України, член-кореспондент АН України В.А.Смолій, професор кафедри всесвітньої історії нашого інституту, доктор історичних наук В.С.Степанков, доктор історичних наук, зав. відділом Інституту археології АН України О.М.Приходнюк /Лауреат Державної премії України /, та ін.

Відзначимо також у цьому зв'язку і те, що професори, доктори наук, які працюють на кафедрі, виконали свої докторські дослідження в колективі кафедри та історичного факультету Кам'янець-Подільського педінституту. Вони сприяють сьогодні підготовці нових кадрів істориків. Професор І.С.Винокур є членом Спеціалізованої вченої Ради по захисту докторських і кандидатських дисертацій при Інституті археології АН України, він часто виступає опонентом по докторських і кандидатських дисертаціях. Опонентом на захистах дисертацій виступає також професор П.Ф.Щербина. На кафедрі постійно готуються відгуки на дисертації та автореферати для Спеціалізованих Рад, які надходять з провідних наукових закладів України.

18. Міжнародні зв'язки.

Маємо тісні зв'язки з інститутом археології Російської Академії наук, Московським університетом /Росія/, Люблінським ім М.К'юрі-Скłodовської, Краківським /Польща/ університетами. Взяли участь в роботі міжнародних наукових конференцій.

- 13 -

19. Робота щодо зміцнення матеріально-технічної бази, ефективність її використання.

Матеріально-технічна база історичного факультету в цілому і кафедри історії Східної Європи і археології зокрема – певною мірою відповідає рівню гуманітарної освіти в Україні. Аудиторії, археологічний кабінет і лабораторія оснащені необхідними меблями. Разом з цим слід відмітити, що внаслідок відсутності в останні роки відповідного фінансування з боку Міністерства Освіти, частина студентських парт в аудиторіях, що підлягають заміні в зв'язку з їх амортизацією, поки-що не замінені. Деканат знаходить спонсорів, але цього замало для кардинального вирішення питання.

Рівень технічного оснащення навчального процесу пов'язаний з використанням діапроектора, епідіаскопа, магнітофона. Ці технічні засоби діють і ми ними користуємося. Разом з цим, слід відмітити, що частина технічних засобів, якими користувалися впродовж попередніх років, амортизована і вимагає ремонту. Додатково також придбати нові технічні засоби, але у сучасний період економічної скрути реалізувати вказані наміри не так просто.

На історичному факультеті створено громадський науковий Центр Поділлязнавства. Наукові видання, публікація учбових посібників здійснюється цим центром з великими труднощами. Необхідно придбати комп'ютер, сканер інші технічні засоби аби ми могли повністю самостійно готувати макети відповідних видань, переводити їх на плівку, а потім – друкувати офсетним способом. Активно шукаємо спонсорів для реалізації цього задуму.

Бібліотечне забезпечення навчального процесу і науково-дослідних робіт певною мірою відповідає завданню підготовки висококваліфікованих вчителів історії. Разом з цим, укажемо, що асигнувань на придбання нової літератури в ректораті інституту

- 14 -

майже не має. Ми використали в цьому навчальному році частину грошей, зароблених по лінії госпдоговірних робіт для того, щоб виписати на кафедру журнали : Археологія, Российская археология, Український історичний журнал, Київська старовина, Отечественная история, Наука і суспільство. Це певною мірою, хоч би частково, вирішує питання з підпискою на фахові і науково-популярні журнали.

20. Робота щодо поліпшення якісного складу науково-педагогічних кадрів та використання його можливостей.

Як вже зазначалося, на кафедрі історії Східної Європи і археології на протязі останніх трьох років працювали : 3 доктори наук, професори ; 6 кандидатів наук, доцентів; 4 викладачі, 1 асистент, зав. археологічною лабораторією і 2 лаборанти. Частина викладачів працює на 0,75, 0,5 і 0,3 ставки. На кафедрі працюють 4 викладачі пенсійного віку, 6 викладачів віком від 40 до 60 років, 4 викладачі віком від 30 до 40 років. Такий віковий склад викладачів обумовлений певною стабільністю кадрів. Досвід показує, що органічне поєднання в діяльності педагогічного колективу вказаних трьох вікових генерацій сприяє нагромадженню досвіду і передачі його молодшим колегам. Разом з цим, безсумнівно, необхідно продовжувати роботу по залученню на кафедру молодих спеціалістів.

21. Наукова діяльність викладачів, аспірантів і студентів.

Науково-дослідна робота кафедри присвячена таким головним

- 15 -

напрямах:

- Питання історії Східної Європи XVIII-XX ст. / проф. Ю.М.Тарасов, доценти І.В.Рибак, О.Т.Щур, В.А.Радіоненко, Д.А.Хоптяр/.
 - Археологія Східної Європи / професор І.С.Винокур, доцент А.Ф.Гуцал, зав. археологічною лабораторією В.П.Мегей /.
 - Теорія і історія держави і права / професор П.Ф.Щербина/.
- Кафедра історії Східної Європи і археології має певні успіхи у науковій роботі, про що свідчать опубліковані роботи наших викладачів. За період 1993-1995 років опубліковано 90 наукових праць загальним об'ємом біля 115 друк. арк. Серед публікацій за вказані три роки 2 монографії / І.С.Винокур, П.А.Горішній. Бакота. Столиця давньоруського Пониззя. - Кам'янець-Подільський, 1994; І.В.Рибак. Зінків в історії Поділля. - Кам'янець-Подільський, 1995/; 3 підручники для вузів і шкіл /І.С.Винокур, С.В.Трубчанінов. Історія Поділля та Південно-Східної Волині.- Кам'янець-Подільський, 1993; І.С.Винокур, Д.Я.Телегін. Археологія України. - Київ, 1994; І.С.Винокур, С.В.Трубчанінов. Історія України. ч. I. Пробний підручник для студентів.- Кам'янець-Подільський, 1995 /.

Крім цього опубліковано ряд статей і повідомлень у наукових виданнях. Викладачі кафедри взяли участь у ряді міжнародних і регіональних наукових конференціях / Люблін, Житомир, Кам'янець-Подільський, Ізяслав, Полонне та ін./. У 1995 році кафедра організувала і провела IX-ту Подільську історико-краєзнавчу конференцію. Опубліковано матеріали цієї конференції /збірник обсягом 30,25 друк. арк/. Подільські історико-краєзнавчі конференції вже стали у нас традиційними, з 1965 до 1995 року проведено дев'ять конференцій. Матеріали збірників цих конференцій широко

- 16 -

використовуються науковою громадськістю. У 1995 році ми підготували і провели наукову конференцію до 1000-ліття міста Полонного. Оpubліковано збірник матеріалів обсягом 16 друк. арк. Крім того, викладачі кафедри взяли участь як автори у підготовці двох томів "Наукових праць історичного факультету". Тепер готуємо матеріали "Могилів-Подільської історико-краєзнавчої конференції", які найближчим часом вийдуть з друку.

Подаємо інформацію про опубліковані праці за 1995 р.

- Загальна кількість - 37

- 32 друк. арк.

- Монографії - 1

- Підруч. посіб. - 1

- Збір. наук. пр. в т.ч. статей - 14

- Статті всього - 7

в журнал. - 3

в між. виз. - 4

- Тези всього - 21

між. конф. - 6

всеукр. - 10

вузів. - 5

Таким чином, інформація про опубліковані праці дає про характер і наслідки науково-дослідної роботи викладачів і співробітників кафедри. До цього маємо додати, що І.С.Винокуром і С.В.Трубчаніновим підготовлено учбовий посібник для класів з поглибленим вивченням історії "Історія України". З найдавніших часів до першої чверті XIV ст." Посібник пройшов рецензування в Інституті історії України НАН України і в даний час готується до опублікування. Він відзначений як один з кращих на конкурсі з програми "Трансформація гуманітарної освіти в Україні" Міністерства освіти України і Міжнародного фонду

- 17 -

"Відродження".

Кафедра взяла участь у міжнародній науковій археологічній виставці, присвяченій старожитностям східних готів. Виставка експонувалася у 1995 році в музеях Польщі та Німеччини. На виставку були передані окремі комплекси з розкопок могильника III-IV ст. н.е. поблизу с. Ружичанка Хмельницького району. Нині матеріали, передані для тимчасового експонування, повернуті в Україну і знаходяться на збереженні в археологічній лабораторії історичного факультету.

Науково-дослідна робота студентів тісно пов'язана з основними напрямками наукової роботи кафедри. При кафедрі діють такі наукові гуртки і проблемні групи: археології /керівник професор І.С.Винокур/, історії Східної Європи періоду феодалізму і капіталізму /керівники доценти О.Т.Шур, В.А.Радіоненко/, історії радянського періоду /керівник доцент І.В.Рибак/, юридичний /керівник професор П.Ф.Щербина/.

Студенти-гуртківці беруть активну участь у звітних наукових студентських конференціях педінституту, а також у конференціях інших вузів. У 1995 році студентка У курсу Л.Л.Войцешук підготувала доповідь для конференції молодих вчених Одеського університету з археології та етнографії України. Студент П курсу О.Л.Баженов підготував доповідь для наукової конференції, яка відбувається у Києво-Могилянській Академії. В минулі роки роботи наших студентів І.В.Калініченко "Лука-Врублівецька - пам'ятка першої половини і середини I тис. н.е.", Д.В.Суркова "Становлення і еволюція професійної адвокатури в Україні", П.С.Щубравського "Розвиток конституційної ідеї в Росії" відзначені на міжвузівських наукових студентських конференціях України. За останні два

- 18 -

роки до аспірантури вступили наші випускники А.А.Криськов, П.С.Шубравський.

Приділяємо значну увагу науково-організаційній роботі. Це підготовка і проведення історико-краєзнавчих конференцій, про які вже йшлося. Тепер готуємо симпозиум "Проблеми археології Поділля" в зв'язку з організацією експозиції музею археології. Для цього музею кафедра виділила ряд цікавих експонатів з археологічних розкопок на території Поділля. Музей археології буде функціонувати в системі Кам'янець-Подільського історичного музею-заповідника.

В останні роки студенти-випускники факультету здійснили ряд публікацій /А.А.Криськов, Д.В.Сурков, Б.С.Строць, В.В.Малий, Г.О.Осетрова та ін./

Кафедра історії Східної Європи і археології здійснює значну роботу по рецензуванню наукових досліджень академічних установ і вузів України. Йдеться про написання відгуків на реферати докторських і кандидатських дисертацій /професори І.С.Винокур, П.Ф.Щербина, доценти І.В.Рибак, В.А.Хоптяр/. Професор І.С.Винокур є членом Спеціалізованої Ради при Інституті археології НАН України по захистах докторських і кандидатських дисертацій. Тільки за останні три роки він чотири рази виступав опонентом на захистах дисертацій.

Маємо програму наукового співробітництва з істориками Київської вищої педагогічної школи. Йдеться про підготовку спільного видання /українською і польською мовами/ "Історія Кам'янець-Подільського". В даний час авторський колектив нашого факультету /І.С.Винокур, Л.В.Баженов, О.М.Завальнюк, М.Б.Петров, С.В.Трубанінов/ працює над відповідними розділами майбутньої колективної монографії.

- 19 -

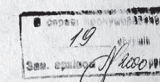
22. Пропозиції щодо поліпшення навчально-виховного процесу.

Для поліпшення навчально-виховного процесу необхідно, перш за все, зменшити навчальне навантаження на викладачів. Тенденція до збільшення річного навантаження аж ніяк не сприяє поліпшенню навчально-виховного процесу.

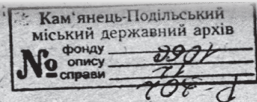
Зав. кафедрою історії
Східної Європи і археології
Кам'янець-Подільського
державного педагогічного
інституту

І.С.Винокур

доктор історичних наук,
професор
І.С.Винокур.

Річний звіт за 1996-1997 навчальний рік

Міністерство освіти України
Кам'янець-Подільський державний
педагогічний інститут
им. В. Ф. Затонського

Кафедра історії країн
Східної Європи і археології

Індекс 20-03

Річний звіт

про навчально-виховну роботу
кафедри за 1996-1997 н.р.

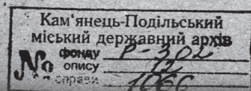
Фонд:

Опис 2

Справа 1066

На 11 аркушах

Зберігається постійно

З В І Т

про роботу кафедри історії Східної Європи і археології
за 1996-1997 навч. рік.

1. Організація та проведення навчального процесу, система контролю за його реалізацією. Виконання навчальних планів та навчальних програм. Якість проведення навчальних занять. Використання передового педагогічного досвіду у навчальному процесі.

Кафедра історії Східної Європи і археології об'єднує такі учебні дисципліни: історія Східної Європи від найдавніших часів до кінця XVI ст.; Археологія; Допоміжні історичні дисципліни; історія народів Росії XVII-XVIII ст.; історія народів Росії XIX ст.; історія радянського періоду; історія людської цивілізації; предмети юридичного циклу: Основи права; Теорія держави і права; Державне право; Кримінальне право і т.п. Крім того викладачі проводять спецкурси і спецсеінари: історія давніх слов'ян; Джерелознавство історії Східної Європи; історія правових ідей; Розвиток капіталізму в Східній Європі; Події Великої Вітчизняної війни на Україні та ін.

Кафедра забезпечує проведення лекцій і практичних занять з Права на всіх факультетах.

Навчально-виховний процес здійснювався на кафедрі згідно до навчального плану. При цьому ми враховуємо специфіку навчальних планів для денного відділу і для заочного відділення. Згідно до навчальних планів проводимо лекційні і практично-сеінарські заняття. Для студентів денної форми навчання групові та індивідуальні консультації проводимо регулярно на протязі навчального року. Консультації для студентів-заочників проводимо під час екзаменаційних сесій. Підсумки навчання проводимо під час складання заліків і екзаменів.

- 2 -

Певне значення мають і результати виконання студентами контрольних робіт. Кафедрою проведені контрольні роботи з Історії Східної Європи і Допоміжних історичних дисциплін /на І курсі/, з Історії народів Росії /на II курсі/, з Історії радянського періоду /на IV курсі/. Проведені контрольні роботи свідчать, що студенти в цілому володіють учбовим матеріалом, який вони вивчали на I-IV курсах.

2. Здійснення міжпредметних зв'язків при викладанні історичних і юридичних дисциплін.

Кафедра приділяє належну увагу міжпредметним зв'язкам у процесі викладання історії, археології, допоміжних історичних дисциплін і права. Так, наприклад, узгоджені напрями викладання курсу Археології та Допоміжних історичних дисциплін. Так само узгоджуються й окремі теми Історії народів Росії й Радянського періоду з темами юридичного циклу. Це дає позитивні результати, коли студенти предметно засвоюють відповідні теми курсів.

3. Забезпечення професійної спрямованості навчального процесу.

Успішність студентів з фахових дисциплін базується на відповідному рівні викладання. Професори й доценти кафедри здійснюють викладання конкретних курсів, користуючись спеціалізованим університетським принципом. Значною мірою спеціалізація у науковій роботі викладача співпадає із певним профілем у читанні відповідного періоду курсів Історії Східної Європи, археології, Історіографії, допоміжних історичних дисциплін, предметів юридичного циклу. Це дає позитивні наслідки.

4. Організація, проведення та контроль за самостійною роботою студентів.

Викладачі кафедри використовують різні форми контролю за самостійною роботою студентів. Це консультації, колоквіуми, написання рефератів, заліки та екзамени. Така широка палітра заходів дає

- 3 -

можливість добре організувати контроль за самостійною роботою студентів. Викорстовуємо й рейтингову систему у проведенні екзаменів, а також контрольні програми з курсу Історії радянського періоду тощо.

5. Робота по підвищенню комп'ютерної грамотності студентів.

Ця робота тільки розпочинається на історичному факультеті. Для її більш широкої організації та впровадження вкрай необхідна значно більша кількість комп'ютерної техніки, ніж та, яка є сьогодні наявною.

6. Методичне забезпечення навчального процесу.

Рівень методичного забезпечення навчального процесу на кафедрі тісно пов'язаний з досвідом науково-педагогічних кадрів. Переважна більшість професорів і доцентів нашої кафедри має багаторічний досвід викладання на історичному факультеті. Тому кожен з них намагається найбільш ефективно викладати свою дисципліну, виходячи з власного досвіду і досвіду інших колег.

У 1996 році вийшла у світ книга - посібник "Давня і середньовічна історія України" /автори професор І.С.Винокур, доцент С.В. Трубочанінов/. Вона виборола першість серед групи навчальних посібників на конкурс Міністерства освіти України з програми "Трансформація гуманітарної освіти в Україні". Книгу видано за кошти Міжнародного фонду "Відродження". Навчальний посібник, який охоплює період від найдавніших часів до першої чверті XIV ст., знайшов позитивні відгуки серед викладачів, студентів-істориків і учнів спеціалізованих класів гімназій і ліцеїв України. Використовується вона і в роботі на історичному факультеті нашого вузу.

Матеріальне і методичне забезпечення в процесі викладання пов'язано з використанням історичних карт, які виготовляють студенти, спеціальних схем-таблиць, серії слайдів-діапозитивів. Схеми-таблиці широко використовуються, зокрема, при викладанні археології та допо

- 4 -

міжних історичних дисциплін, Історії народів Росії, предметів юридичного циклу.

Велике значення у матеріально-методичному забезпеченні викладання мають матеріали археологічного кабінету та лабораторії, які функціонують при кафедрі. Студенти під час практично-семінарських занять знайомляться з колекціями, зібраними під час літньої археологічної експедиції та практики. Вони набувають необхідних фахових знань і умінь щодо майбутньої роботи в школі. У 1996-1997 навчальному році проводяться археологічні дослідження літописного міста Болохівської землі Губина у Старокостянтинівському районі, а також курганної групи ранньоскіфського часу поблизу с.Шутнівці Кам'янець-Подільського району. Студенти-практиканти набувають необхідних фахових знань з археологічного краєзнавства. Вдосконалюють свої знання у цій галузі і студенти старших курсів - учасники наукового гуртка з археології.

7. Впровадження Положення про порядок обліку відвідування занять і проведення індивідуальної роботи зі студентами.

Викладачі кафедри стежать за обліком відвідування занять студентами, фіксуючи пропуски у групових журналах. Пропущені теми студенти відробляють при проведенні співбесіди або у вигляді невеликого реферата. Індивідуальна робота проводиться з студентами у різних формах: консультації, робота в наукових гуртках, в процесі написання курсових і дипломних робіт. Студенти-дипломники користуються літературою бібліотеки вузу і міста, а також з власних бібліотек викладачів кафедри.

8. Роль ради та кафедр факультету у вирішенні питань підвищення якості навчально-виховного процесу.

На раді історичного факультету і на засіданнях кафедри розглядалися у різних формах питання підвищення якості навчально-виховного процесу / протоколи кафедри № 1 від 30 серпня 1996 р., № 3 від

- 5 -

10 жовтня 1996 р., № 4 від 14 листопада 1996 р., № 6 від 4 січня 1997 р., № 7 від 5 лютого 1997 р. та ін./

9. Аналіз тематики та якості курсових робіт.

Тематика курсових робіт з Історії народів Росії для III курсу базується на вузлових проблемах і темах історії народів Росії з найдавніших часів до сьогодення. Викладачі-наукові керівники надають студентам необхідну методичну допомогу, консультують їх з конкретних питань по кожній темі. Курсові роботи виконуються студентами у семестрі.

Результати захисту у 1996-1997 навч. році

на "5 "	захистили курсові роботи -	34 чол.
на "4 "	- п -	30 чол.
на "3 "	- п -	4 чол.

Всього захищали - 68 чол.

10. Організація практик студентів.

Кафедра забезпечує проведення учбово-виробничих практик з археології та права. Практики проводимо у складних економічних умовах, коли Міністерство освіти не має можливості фінансувати проведення учбово-виробничих практик.

У 1996-1997 навч. році студенти-практиканти взяли участь у розкопках давньоруського городища в с.Губин Старокостянтинівського району /місце літописного міста Болохівської землі/, а також у дослідженнях курганної групи ранньоскіфського часу поблизу с.Шутнівці Кам'янець-Подільського району. Вказані дослідження фінансуються Хмельницькою обласною, Старокостянтинівською та Кам'янець-Подільською районними адміністраціями. Термін проведення практики - Етижня.

Проведення учбово-виробничої практики з права базуємо на діяльності правоохоронних органів районів і міст Хмельницької облас-

- 8 -

на " 5 " склало - чол.
на " 4 " - " - чол.

Всього складало - чол.

Актуальність тематики дипломних робіт пов'язана з розробкою різних питань археології, історії Східної Європи, а також окремих питань права. Назвемо для прикладу окремі теми захищених дипломних робіт. З археології та давньої історії Південно-Східної Європи захищені: "Середнє Подністр'я в період раннього залізного віку" /Костюк Л.М./, "Слов'яни У-УП ст.н.е. на теренах України" /Готовська Н.В./, "Історія та культура населення Середнього Подністр'я П-У ст.н.е. /Ткач С.А./ та ін. З проблем історії: "Народництво в Україні у 70-х роках XIX ст." /Лук'янчук І.М./, "Економічний розвиток Поділля у 20-х роках XX ст." /Кривак В.М./, "Витоки християнства" /Устак Р.І./, "Культура Поділля у першій половині XX ст." /Цикра П.В./ З права: "Правові пошуки середньовічних теологів" /Флік А.А./

Результати захисту дипломних робіт показують, що випускники оволоділи знаннями з певних конкретних тем, проявили уміння аналізувати і узагальнювати матеріали.

Результати захисту дипломних робіт у 1996-1997 навчальному році слідує:

на денному відділі

на "5" захистили свої роботи - 21 чол.

на заочному відділі

на "5" захистили свої роботи - 6 чол.

на "4" - п - 3 чол.

Всього захищено по кафедрі - 30 дипломних робіт.

Державні екзамени і захист дипломних робіт свідчать про відповідність рівня умінь і навиків випускників державним вимогам.

- 9 -

14. Робота по персональному розподілу випускників.

Персональний розподіл проводиться деканатом і ректоратом. У деканаті історичного факультету наявні матеріали щодо динаміки працевлаштування випускників 1996-1997 навчального року.

15. Профорієнтаційна робота.

Ця робота активно проводиться на кафедрі. Викладачі беруть участь в роботі Малої академії наук. Студенти Баженов О.Л., Григорчук М.М. взяли участь у міжнародній науковій конференції молодих вчених з археології, яка відбулася при Київському національному університеті ім.Т.Г.Шевченка.

Результати вхідного контролю на I-му курсі з Історії Східної Європи, Допоміжних історичних дисциплін показали, що першокурсники адаптувалися в умовах роботи вузу. Переважна більшість студентів-першокурсників впоралася з умовами вхідного контролю.

16. Зв'язки зі школами, освітніми закладами та установами.

Кафедра працює у співдружності з школами, органами освіти, готуючи для них своїх випускників. Викладачі кафедри /професори І.С.Винокур, П.Ф.Щербина, доценти І.В.Рибак, О.Т.Шур/ працюють на курсах підвищення кваліфікації вчителів. Маємо тісні зв'язки з своїми вихованцями, які працюють вчителями, директорами шкіл і т.п. Викладачі виступають з лекціями на засіданнях методичних комісій з історії в Кам'янці-Подільському, а також в інших містах і районах Хмельницької області.

17. Міжнародні зв'язки.

Маємо зв'язки з Інститутом археології Російської академії наук, Московським університетом, Люблінським і Краківськими університетами /Польща/. Беремо участь у міжнародних наукових конференціях.

18. Робота щодо зміцнення матеріально-технічної бази.

Матеріально-технічна база кафедри певною мірою відповідає рівню гуманітарної освіти в Україні. Аудиторії, археологічний кабінет

- 10 -

нет і лабораторія оснащені необхідними меблями. Рівень технічного оснащення навчального процесу пов'язаний з використанням діапроектора, епідіаскопа, магнітофона. На протязі навчального року студентами виготовлено ряд історичних карт, які використовуються в учбовій роботі. Бібліотечне забезпечення навчального процесу певною мірою відповідає завданню підготовки вчителів історії. Разом з цим відчувається потреба в асигнуваннях на придбання нової літератури.

19. Робота щодо поліпшення якісного складу науково-педагогічних кадрів та використання його можливостей.

У 1996-1997 навчальному році переведені на посади доцентів А.Ф.Гуцал і В.А.Радіоненко, які мають великий стаж педагогічної роботи у вузі і достатню кількість публікацій. Захистив кандидатську дисертацію і одержав диплом від ВАК України асистент В.В.Малий. Кафедра виступила з ініціативою переведення доцента І.В.Рибак на посаду професора. І.В.Рибак опублікував ряд наукових праць і має великий стаж викладацької роботи у вузі. Об'явлено конкурс на зміщення посади професора, в якому візьме участь І.В.Рибак.

20. Наукова діяльність викладачів, аспірантів і студентів.

Це питання докладно викладено у звіті про наукову роботу кафедри за 1996 рік. Але пройшло вже 6 місяців 1997 року, тому скажемо і про певні здобутки цього періоду. У 1997 році вийшли друком дві монографії: проф.І.С.Винокура "Слов'янські ювеліри Подністров'я", доцента І.В.Рибак "Соціальна інфраструктура українського села". У виробництві знаходиться книга доцента О.Т.Шура "Голосків. Історико-краєзнавчі нариси". Крім того, опубліковано ряд статей і повідомлень у наукових виданнях /зокрема до 90-річчя від дня народження покійного професора Л.А.Коваленка, у збірнику до 470-річчя народження Костянтина Острозького і т.п./

Закінчив заочну аспірантуру при кафедрі зав. археологічною лабораторією В.П.Мегей. Він опрацьовує окремі розділи дисертації. Але

- 11 -

зведеного воедино тексту кандидатської дисертації поки-що немає. Продовжує заняття у заочній аспірантурі з археології і А.І.Євтошук. Вона перебувала у декретній відпустці в зв'язку з народженням дитини, а тепер повернулася до роботи. Склала всі екзамени кандидатського мінімуму. Тепер почала опрацьовувати археологічні матеріали з Бернашівського селища V-VIII ст.н.е., яке є центральним у її майбутній кандидатській дисертації.

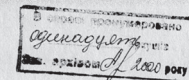
Науково-дослідна робота студентів тісно пов'язана з основними напрямками наукової роботи кафедри. При кафедрі діють наукові гуртки і проблемні групи: археології /керівник проф. І.С.Винокур/, Історії Східної Європи періоду феодалізму і капіталізму /керівники доц. О.Т.Шур, В.А.Радіоненко/, Історії радянського періоду /керівник доц. І.В.Рибак/, юридичний /керівник проф. П.Ф.Шербина/.

Кафедра здійснює значну роботу по рецензуванню наукових досліджень академічних установ і вузів України. Професор І.С.Винокур є членом Спеціалізованої Ради при Інституті археології НАН України, протягом навчального року він виступив опонентом по двох докторських і трьох кандидатських дисертаціях. І.С.Винокур обраний до складу Ради Українського Національного комітету Міжнародної унії слов'янської археології. VI-й конгрес унії відбувся восени 1996 року у Новгороді /Росія/.

21.Пропозиції щодо поліпшення навчально-виховного процесу.

Є потреба зменшити навчальне навантаження на викладачів. Тенденція до збільшення річного навантаження аж ніяк не сприяє поліпшенню навчально-виховного процесу у вузі.

Зав. кафедрою Історії Східної Європи і археології. *І. Винокур.*
проф. І.С.Винокур

Річний звіт за 1997-1998 навчальний рік

Міністерство освіти України
Національний державний
педагогічний університет

05. Кафедра історії

Східної Європи і археології

Індекс 05-18

Річний звіт

про роботу кафедри

за 1997-1998 н.р.

Формулю

Статей 1

Справа 46 На 10 аркушах

Зберігати постійно

З В І Т

про роботу кафедри Історії Східної Європи і археології
за 1997-1998 навчальний рік.

- І. Організація та проведення навчального процесу, система контролю за його реалізацією та якістю. Робота по вдосконаленню навчальних планів та навчальних програм. Забезпечення ритмічності навчального процесу.

Кафедра Історії Східної Європи і археології об'єднує такі учебні дисципліни: Історія Східної Європи від найдавніших часів до кінця XVI ст.; Археологія; Допоміжні історичні дисципліни; Історія народів Росії XVII-XVIII ст.; Історія народів Росії XIX ст.; Історія радянського періоду; предмети юридичного циклу: Основи права; Теорія держави і права; Державне право; Кримінальне право і т.п. Крім того, викладачі проводять спецкурси і спецсеминари: Історія давніх слов'ян; Джерелознавство Історії Східної Європи; Історія правових ідей; Розвиток капіталізму в Східній Європі; Події Великої Вітчизняної війни на Україні та ін.

Кафедра забезпечує проведення лекцій і практичних занять з Права і Конституції України на всіх факультетах університету.

Навчально-виховний процес здійснювався на кафедрі згідно до навчального плану. При цьому враховуємо специфіку навчальних планів для денного відділу і для заочного відділення. Згідно до навчальних планів і робочих програм проводимо лекційні і практично-семінарські заняття. Для студентів денної форми навчання групові та індивідуальні консультації проводились на протязі року. Студентів-заочників консультуємо під час екзаменаційних сесій /перед екзаменами і заліками/. Підсумки навчання проводимо під час складання заліків і екзаменів. Певну увагу приділяємо атестації під час контрольних робіт і при проведенні колоквіумів.

- 2 -

Кафедрою проведені контрольні роботи з історії Східної Європи і Допоміжних історичних дисциплін /на І курсі/, з історії народів Росії /на II курсі/, з історії радянського періоду /на IV курсі/. Проведено і колоквиум з історії народів Росії на II-му курсі. Контрольні роботи і колоквиум засвідчують, що студенти в цілому володіють учбовим матеріалом, який вони вивчали на I-IV курсах. Навчальні програми вдосконалюються у зв'язку з появою нової літератури. Ритмічність навчального процесу здійснюється у відповідності до розкладу навчальних занять на історичному факультеті.

2. Забезпечення професійної спрямованості навчального процесу. Актуальність, професійна спрямованість спецкурсів, спецсемінарів, факультативів.

Професійна спрямованість базується на відповідному рівні викладання, яке здійснюють професори, доценти і викладачі кафедри. Ми використовуємо у викладанні університетський принцип, який полягає в тому, що спеціалізація у науковій діяльності викладача співпадає із певним профілем у читанні відповідного періоду курсів історії Східної Європи, археології, допоміжних історичних дисциплін, предметів юридичного циклу. Це дає позитивні наслідки. Щодо спрямованості спецкурсів і спецсемінарів, то вони враховують не тільки суто науковий аспект, а й роботу майбутніх випускників факультету у школі. Зокрема, з спецкурсу Історія давніх слов'ян студенти поглиблюють професійні знання, які вони використають у школі при викладанні історії України, а також спеціальних тем з історії краю. Спецкурс з історичного краєзнавства Поділля знайомить студентів з історією краєзнавчих досліджень у краї. Спецкурс про розвиток капіталізму допомагає майбутнім вчителям зрозуміти генезу цього процесу. Відповідні професійні спрямування мають й інші спецкурси і спецсемінари, що їх проводять на кафедрі.

- 3 -

3. Здійснення міжпредметних зв'язків при викладанні дисциплін.

Кафедра приділяє належну увагу міжпредметним зв'язкам у процесі викладання історії, археології, допоміжних історичних дисциплін і предметів правового циклу. Так, наприклад, узгоджені напрями викладання курсу Археологія та Допоміжних історичних дисциплін, те ж саме стосується узгодження з кафедрою історії України при викладанні історії народів Росії періоду феодалізму і історії України цього ж часу. Узгоджуються й окремі теми історії радянського періоду з темами юридичного циклу.

Здійснення міжпредметних зв'язків дає позитивні результати, сприяючи засвоєнню студентами відповідних курсів.

4. Організація, проведення та контроль за самостійною роботою студентів.

На кафедрі використовуються різні форми контролю за самостійною роботою студентів. Це консультації, колоквиуми, написання рефератів, заліки та екзамени. Всі ці заходи у комплексі дають можливість добре організувати контроль за самостійною роботою студентів. Використовуємо й рейтингову систему у проведенні екзаменів, а також контрольні програми з курсу історії радянського періоду тощо.

5. Методичне забезпечення навчального процесу.

Цей напрям діяльності тісно пов'язаний на кафедрі з досвідом науково-педагогічних кадрів. Більшість професорів і доцентів кафедри мають багаторічний досвід викладання на історичному факультеті. Виходячи з цього досвіду, кожен з викладачів намагається найбільш ефективно викладати свою дисципліну, враховуючи свій досвід і досвід колег.

У 1996 році вийшла у світ книга І.С.Винокура, С.В.Трубчанінова "Давня і середньовічна історія України". Вона була відзначена грантом на конкурс Міністерства і програми "Трансформація гуманітарної освіти в Україні". У 1997 році на основі цієї книги С.В.Трубчанінова

- 4 -

нінов і І.С.Винокур видали навчальний посібник "Історія України" для 6-7 класів середньої загальноосвітньої школи. Цей навчальний посібник є одним з прикладів нового покоління підручників. Він добре ілюстрований, включаючи й кольорові ілюстрації. Ним користуються учні, а також студенти історичного факультету.

У 1997 році вийшов у світ навчальний посібник І.В.Рибак, присвячений історії радянського періоду. Він використовується студентами, а також учнями шкіл.

Методичне забезпечення в процесі викладання пов'язано також з використанням карт, які виготовили студенти. Вони ж виготовили таблиці, схеми, що також використовуються у навчальній роботі кафедри.

Велике значення у матеріально-методичному забезпеченні викладання мають матеріали археологічного кабінету та лабораторії, які функціонують при кафедрі. У 1997-1998 навчальному році були проведені археологічні розкопки на місці літописного міста Болохівської землі - м.Губина / у Старокостянтинівському районі Хмельницької області/. Досліджувалася також курганна група скіфського часу поблизу с.Шутнівці Кам'янець-Подільського району. Вивчаючи матеріали археологічних досліджень студенти набувають необхідних фахових знань з археологічного краєзнавства.

6. Впровадження нових форм контролю знань студентів.

Крім тих форм контролю, які вже викладені вище, на кафедрі використовуються і нові методи: рейтингова система, а також безбілетні форми проведення екзаменів. Вказані новації якоюсь мірою сприяють підвищенню контролю знань студентів, але традиційні форми ми вважаємо найбільш доцільними.

7. Аналіз з тематики та якості курсових робіт, організація захисту курсових робіт.

На кафедрі за діючим навчальним планом виконується курсова робота студентами III курсу з Історії народів Росії. Тематика курсових включає матеріали з найдавніших часів і до сьогодення. Виходячи

- 5 -

з фахової спеціалізації викладачі консультують студентів, які працюють над курсовими роботами по періоду феодалізму, капіталізму і до сьогодення. Організація захисту курсових робіт проводиться у відповідності з положеннями про вищу школу. Створюються комісії, які заслуховують студентів і оцінюють курсові роботи.

Результати захисту курсових робіт у 1997-1998 н.р.

На "відмінно" захистили курсові роботи	30 чол.,
на "добре" - " -	29 чол.,
на "задовільно" - " -	4 чол.

Всього захищали - 63 чол.

8. Організація практик студентів.

Кафедра організовує проведення учбово-виробничих практик з археології та права. Практики проводимо у складних економічних умовах, коли Міністерство освіти не має можливості фінансувати проведення учбово-виробничих практик.

У 1997-1998 навчальному році студенти-практиканти беруть участь у розкопках давньоруського городища в с.Губин Старокостянтинівського району /літописний город Болохівської землі/, а також у дослідженні курганної групи скіфського часу поблизу с.Шутнівці Кам'янець-Подільського району. Вказані роботи фінансуються Хмельницькою обласною і Старокостянтинівською районною держадміністраціями. Термін проведення практик - 3 тижні.

Проведення учбово-виробничої практики з права базуємо на діяльності правоохоронних органів районів і міст Хмельницької області. Студенти знайомляться з роботою прокуратури, суду, кімнат невідомості при райвідділах МВС. Термін практики - 2 тижні /IV-й курс/.

Отже, під час проведення учбово-виробничих практик навчальний процес поєднується з наукою і виробництвом. Це сприяє фаховому рівню підготовки майбутніх спеціалістів.

- 6 -

Що ж до педагогічної практики, то викладачі нашої кафедри беруть участь у її проведенні, але загальне керівництво проведенням педагогічної практики на історичному факультеті зосереджено на кафедрі Історії України.

9. Якість знань студентів.

Велике значення мають підсумки семестрової успішності.

Приводимо нижче таблиці якісних показників успішності студентів з фахових дисциплін кафедри:

Курс: Назва : дисциплін, : викладачі	Зимова сесія					Літня сесія					Всього здавало
	на	на	на	на	на	на	на	на	на	на	
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
I к. Іст. Східної Європи. Проф.Винокур І.С. Доц.Щур О.Т.	23	53	11	-	87	31	31	24	1	87	
I к. Археологія. Проф.Винокур І.С.	17	65	7	-	89						
I к. Доп. Іст. дисц. В.О.доц.Гуцал А.Ф.	15	42	32	-	89						
III к. Державне право доц.Хоптяр Ю.А.	30	28	5	-	63						
IV к. Іст. рад. сусп. В.О.проф.Рибак І.В.	21	28	9	16	74						
V к. Кримін. право. викл.Озімовський О.С.	22	22	10	-	54						

На заочному відділі:

I к. Історія народів Росії, доц.Щур О.	15	20	10	-	45
--	----	----	----	---	----

Аналіз якісного показника щодо семестрових екзаменів свідчить, що в цілому підготовка студентів до екзаменів на денній формі навчання і на заочному відділі відповідає сучасним вимогам. Деяке занепокоєння викликають результати екзамену з історії радянське

- 7 -

кого періоду на IV курсі, де значна кількість студентів отримала незадовільні оцінки. Деякі з них вже з дозволу деканату пересклали екзамен і одержали позитивні оцінки. Що ж до решти предметів, то позитивні результати семестрових екзаменів були досягнуті завдяки груповим та індивідуальним консультаціям, що їх проводили викладачі кафедри.

10. Робота по підготовці студентів до державних екзаменів та захисту дипломних робіт.

Кафедрою проводилися державні іспити з Українського права. Результати державних екзаменів з права у 1997-1998 навч.році такі: на "відмінно" склало - 3 чол., на "добре" - 10, на "задовільно" - 1 чол. Всього екзамен складало 14 випускників.

Актуальність тематики дипломних робіт пов'язана з розробкою різних аспектів археології, історії Східної Європи, а також окремих питань права. Назвемо для прикладу окремі теми захищених дипломних робіт: "Історія та культура населення Середнього Подністров'я П-УП ст.н.е." /Горелов О.А./, "Архітектура Київської Русі" /Жовнір О.С./, "Утворення Київської Русі" /Кирилюк О.Д./, "Політико-правові ідеї на Україні в кінці 40 рр. XIX ст. - на початку XX ст." /Карбан Т.В./, "Конституційний процес в Україні" /Печиного Ю.Л./, "Історія Української конституції" /Дяченко/.

Загалом на денній формі навчання по кафедрі захищено 25 дипломних робіт. Переважна більшість яких оцінена ДЕК на "відмінно", дві роботи оцінено на "добре".

На заочному відділі було захищено 7 дипломних робіт. На "відмінно" оцінено 4 роботи, на "добре" - 3. Для прикладу назвемо деякі теми, захищені по заочній формі навчання: "Історія Балина з найдавніших часів до сьогодення" /Щур А.І./, "Голод на Поділлі у 1946-1947 рр." /Гурома А.С./, "Репресії проти командного складу Радянської армії у 30-40-х роках XX ст." /Тимошук В.А./

- 8 -

Результати захисту дипломних робіт у 1997-1998 навчальному році показують, що випускники оволоділи знаннями з певних конкретних тем, проявили уміння аналізувати і узагальнювати матеріали.

Державні екзамени і захист дипломних робіт свідчать про відповідність рівня умінь і навиків випускників сучасним державним вимогам.

11. Робота по персональному розподілу випускників.

Персональний розподіл проводиться деканатом і ректоратом вузу. У деканаті історичного факультету наявні матеріали щодо динаміки працевлаштування випускників 1997-1998 навчального року.

12. Профорієнтаційна робота.

Ця робота активно проводиться на кафедрі. Викладачі беруть участь в роботі Малої академії наук. Студенти О.Л.Баженів і П.І. Нечитайло взяли участь у міжнародній науковій конференції молодих вчених, яка відбулася при Київському національному університеті ім. Т.Г.Шевченка.

Результати вхідного контролю на I-му курсі з Історії Східної Європи, Допоміжних історичних дисциплін показали, що першокурсники поступово адаптуються в умовах роботи вузу. Більшість студентів вправилася з умовами вхідного контролю.

13. Зв'язки зі школами, освітніми закладами та установами.

Кафедра співпрацює з школами, органами освіти, готуючи для них своїх випускників. Професори І.С.Винокур, П.Ф.Шербина, І.В.Рибак, доцент О.Т.Щур працюють на курсах підвищення кваліфікації вчителів. У звітному навчальному році зав. кафедрою виступав двічі перед вчителями методоб'єднання з історії м.Кам'янця-Подільського. Йшлося про сучасні проблеми вивчення історії, а також про підручники і посібники для вчителів, що їх підготували науковці історичного факультету. Маємо також зв'язки з іншими районами області.

- 9 -

14. Міжнародні зв'язки.

Кафедра має зв'язки з Інститутом археології Російської Академії наук, Московським університетом, Люблінським і Краківським університетами /Польща/. Беремо участь у міжнародних наукових конференціях. У 1998 році проф. І.С.Винокур опублікував у виданнях Люблінського університету дві статті з археології Дністро-Дніпровського межиріччя. Подано до друку також матеріали про початкову історію Кам'янця-Подільського /у співавторстві з доц. М.Б.Петровим/, які мають вийти у виданнях Краківської вищої педагогічної школи.

15. Робота щодо поліпшення якісного складу науково-педагогічних кадрів та використання його можливостей.

Кафедра виступила з ініціативою переведення доцента І.В.Рибак на посаду професора, оскільки він має значний науково-педагогічний стаж і опублікував монографічні та навчально-методичні роботи. Захистив кандидатську роботу і одержав диплом В.В.Малий, А.Ф.Гуцал і В.А.Радіоненко переведені на посади доцентів. Вони мають чималий стаж науково-педагогічної роботи і публікації. Тепер перед ними завдання – підготувати і опублікувати навчальні посібники і методичні розробки для того, щоб можна було поставити питання про присвоєння їм наукового звання доцентів.

16. Робота щодо зміцнення матеріально-технічної бази.

Матеріально-технічна база кафедри певною мірою відповідає рівню гуманітарної освіти в Україні. Аудиторії, археологічний кабінет і лабораторія оснащені необхідними меблями. Рівень технічного оснащення пов'язаний з використанням діапроектора, епідіаскопа, магнітофона. У 1997-1998 навчальному році студенти виготовили ряд історичних карт, які використовуються в учбовій роботі. Деканат придбав за рахунок спонсорів комп'ютер для нашої кафедри, який ми починаємо освоювати для наукових і методичних цілей.

- 10 -

17. Пропозиції щодо поліпшення навчально-виховного процесу.

1. Є необхідність, якщо ми хочемо підготувати висококваліфікованих спеціалістів, зменшити річне учбове навантаження на кожного вихованця.
2. Доцільно збільшити асигнування на придбання наукової та навчальної літератури, а також наукових журналів історичного профілю.

Зав.кафедрою Історії
Східної Європи і археології.

І. Винокур

Д.і.н., професор, академік
АН Вищої школи України
Іни І.С.Винокур

В цьому дзвіллі пронумеровано 10 листів
арх. тех. роб. виконані *І.В.*
1.сс. 2000 года

Річний звіт за 1998-1999 навчальний рік

Міністерство освіти і науки України
Київський державний
педагогічний університет

05. Кафедра історії Східної
Європи і археології

Лист № 05-18

Звіт кафедри

за 1998-1999 н.р.

Лист № 10

Опис № 1

Справа № 182 На 10 аркушів

Зберігати постійно

З В І Т

про роботу кафедри Історії Східної Європи і археології
за 1998-1999 навчальний рік.

- І. Організація та проведення навчального процесу, система контролю за його реалізацією та якістю. Робота по вдосконаленню навчальних планів та навчальних програм. Забезпечення ритмічності навчального процесу.

Кафедра Історії Східної Європи і археології об'єднує такі учебні дисципліни: Історія Східної Європи від найдавніших часів до кінця XVI ст.; Археологія; Допоміжні історичні дисципліни; Історія народів Росії XVII-XVIII ст.; Історія народів Росії XIX ст.; Історія радянського періоду; предмети юридичного циклу: Основи права; Теорія держави і права; Державне право; Кримінальне право і т.п. Крім того, викладачі проводять спецкурси і спецсемінари: Історія давніх слов'ян; Історіографія історії народів Росії; Джерелознавство історії Східної Європи; Історія правових ідей; Розвиток капіталізму в Росії; Події Великої Вітчизняної війни на Україні; Історичне краєзнавство Поділля та ін.

Кафедра забезпечує проведення лекцій і практичних занять з Права і Конституції України на всіх факультетах педуніверситету.

Навчально-виховний процес здійснюється на кафедрі згідно до навчального плану. При цьому ми враховуємо специфіку навчальних планів для денного відділу і для заочного відділення. Згідно до навчальних планів і робочих програм проводимо лекційні і практично-семінарські заняття. Для студентів денної форми навчання групові та індивідуальні консультації проводились на протязі року. Студентів-заочників консультуємо під час екзаменаційних сесій /перед екзаменами та заліками/. Підсумки навчання проводимо під час складання заліків і екзаменів. Певну увагу приділяємо атестації під час контрольних робіт і при проведенні колоквіумів.

- 2 -

Кафедрою традиційно проводяться контрольні роботи з Історії Східної Європи і Допоміжних історичних дисциплін /на I курсі/, з Історії народів Росії /на II курсі/, з Історії радянського періоду на IV курсі. Проведено також колоквіум з Історії народів Росії на II курсі. Контрольні роботи та колоквіум засвідчують, що студенти в цілому володіють учебним матеріалом, який вони вивчали на I-IV курсах. Навчальні робочі програми постійно вдосконалюються викладачами у зв'язку з появою нової літератури. Ритмічність навчального процесу здійснюється у повній відповідності до розкладу навчальних занять на історичному та інших факультетах.

2. Здійснення міжпредметних зв'язків при викладанні дисциплін

Кафедра приділяє належну увагу міжпредметним зв'язкам у процесі викладання Історії, археології, допоміжних історичних дисциплін і предметів юридичного циклу. Узгоджені, наприклад, напрями викладання курсів Археологія та Допоміжних історичних дисциплін. Те ж саме стосується узгодження з кафедрою Історії України при викладанні Історії народів Росії періоду феодалізму та Історії України цього ж періоду. Узгоджені і окремі теми Історії радянського періоду з темами предметів юридичного циклу.

Здійснення міжпредметних зв'язків дає позитивні результати, сприяючи засвоєнню студентами відповідних курсів.

3. Забезпечення професійної спрямованості навчального процесу.

Професійна спрямованість базується на відповідному рівні викладання, яке здійснюють професори, доценти і викладачі кафедри. Ми використовуємо у викладанні університетський принцип, який полягає в тому, що спеціалізація у науковій діяльності викладача співпадає з певним профілем у читанні відповідного курсу. Професійній спрямованості сприяють також спецкурси і спецсемінари, що їх проводять викладачі кафедри. Йдеться про такі спецкурси як Історія давніх слов'ян, історіографія історії народів Росії, Джерелознавство іс-

- 3 -

торії Східної Європи, Історичне краєзнавство Поділля, Розвиток капіталізму в Росії та ін.

Професійному спрямуванню сприяють також і виконання студентами курсових і дипломних робіт.

4. Організація, проведення та контроль за самостійною роботою студентів.

Викладачі кафедри використовують різні форми контролю за самостійною роботою студентів. Традиційними є консультації, колоквіуми, написання рефератів, заліки та екзамени. Всі ці вказані заходи у комплексі дають можливість добре організувати контроль за самостійною роботою студентів. Крім того, використовуємо й рейтингову систему у проведенні екзаменів, а також контрольні програми з курсу Історії радянського періоду.

5. Методичне забезпечення навчального процесу.

Вказаний напрям діяльності тісно пов'язаний на кафедрі з досвідом, який мають науково-педагогічні кадри. Більшість професорів і доцентів мають багаторічний досвід викладання на історичному факультеті. Це дозволяє найбільш ефективно викладати фахові дисципліни. При цьому враховується як власний досвід, так і досвід колег на факультеті.

Методичному забезпеченню сприяють також опубліковані праці професорів і доцентів кафедри. Це монографії та навчальні посібники. Широко використовуються в учбовому процесі монографії: І.С.Винокура, П.А.Горішнього "Бакота. Столиця давньоруського Пониззя" /1994р./; І.С.Винокура "Слов'янські ювеліри Подністров'я" /1997 р./; І.В.Рибак "Соціальна інфраструктура українського села /20-початок 90-х рр. XX ст."/ /1997р./; "Археологія доби українського козацтва XVI-XVIII ст." /колективу авторів, 1997 р./. Серед навчальних посібників використовуються книги: І.С.Винокура, Д.Я.Телегіна "Археологія України" /1997р./; І.С.Винокура, С.В.Трубчанінова "Давня і середньовічна історія України" /1996 р./; С.В.Трубчанінова, І.С.Винокура "Істо-

- 4 -

рія України" /1997 р./; І.В.Рибак "Історія радянського суспільства" у двох частинах /1998 р./

Методичне забезпечення в процесі викладання пов'язано також з використанням карт історичного характеру, які виготовили студенти. Крім того, використовуються різноманітні таблиці та схеми, виготовлені студентами при вивченні археології, допоміжних історичних дисциплін, історії народів Росії і т.п.

Велику роль у матеріально-методичному забезпеченні відіграють і матеріали археологічного кабінету та лабораторії, що діють при кафедрі. У 1998-1999 навчальному році були проведені археологічні розкопки на місці літописного міста Болохівської землі - м.Губина /у Старокостянтинівському районі Хмельницької області/. Продовжувалися також дослідження курганної групи ранньоскіфського часу поблизу села Шутнівці Кам'янець-Подільського району. Матеріали археологічних досліджень використовуються студентами, які набувають необхідних фахових знань з історико-археологічного краєзнавства.

6. Впровадження нових форм контролю знань студентів.

На кафедрі реалізується Положення про порядок обліку відвідування занять і проведення індивідуальної роботи зі студентами. Пропущені студентами заняття відпрацьовуються у вигляді коротких рефератів або співбесід з відповідної теми. Крім традиційних засобів контролю, про що вже йшлося, на кафедрі використовуються і нові методи: рейтингова система, а також безбілетні форми проведення екзаменів. Ці новації якоюсь мірою сприяють підвищенню контролю за роботою студентів, перевірки їх знань. Але при цьому традиційні форми контролю у вузі ми вважаємо найбільш ефективними.

7. Аналіз з тематики та якості курсових робіт, організація захисту курсових робіт.

На кафедрі Історії Східної Європи і археології за діючим навчальним планом виконується курсова робота студентами III курсу з Історії народів Росії. Тематика курсових включає матеріали від найдав-

- 7 -

Аналіз якісного показника щодо семестрових екзаменів свідчить, що в цілому підготовка студентів до екзаменів відповідає сучасним вимогам. Позитивні результати семестрових екзаменів були досягнуті завдяки груповим та індивідуальним консультаціям, що їх проводили викладачі кафедри.

10. Робота по підготовці студентів до державних екзаменів та захисту дипломних робіт.

Кафедрою проводилися державні екзамени з Українського права. Результати державних екзаменів з права у 1998-1999 навч. році такі: на "відмінно" складо - 5 чол., на "добре" - 16, на "задовільно" - 3. Всього екзамен складало 24 випускники. Решта писали дипломні роботи з фахових дисциплін.

Актуальність тематики дипломних робіт пов'язана з розробкою різних аспектів археології, історії Східної Європи, а також окремих питань права. Наведемо для прикладу окремі теми захищених дипломних робіт: "Ювелірне ремесло у східних слов'ян V-VIII ст. н.е." /Григорчук М.М./; "Фортифікації IX-XIII ст. у Середньому Подністрів'ї" /Баженов О.Л./; "Землеробство Київської Русі" /Будван Т.В./; "Могили в Подільському на зламі двох століть - 1890-1905 рр." /Войтович О.В./; "До проблеми безсудовості Червоної Армії та Вермахту напередодні Великої Вітчизняної війни" /Палаш Н.О./; "Вінниччина у період Великої Вітчизняної війни" /Кузнецова А.О./; "Встановлення та розвиток арбітражного суду в Україні 1922-1999 рр." /Мельник А.І./

Загалом по денній формі навчання по кафедрі захищено 17 дипломних робіт. Переважна більшість робіт оцінена на "відмінно".

На заочному відділі захищено 5 дипломних робіт, чотири з них оцінено ДЕК на "добре" і одна - на "відмінно". Для прикладу наведемо окремі теми: "Колективізація та селянський опір на Поділлі" /Філімончук С.М./; "П.А.Столипін та його аграрна реформа" /Смельцов В.В./

- 8 -

Результати захисту дипломних робіт у 1998-1999 навчальному році показують, що випускники історичного факультету оволоділи знаннями з певних конкретних тем, проявили уміння аналізувати і узагальнювати матеріали.

Державні екзамени і захист дипломних робіт свідчать про відповідність рівня умінь і навиків випускників сучасним державним вимогам.

11. Профорієнтаційна робота.

Ця робота проводиться на кафедрі традиційно. Викладачі беруть участь в роботі Малої академії. Студенти О.Л.Баженов, М.М.Григорчук П.І.Нечитайло взяли участь у міжнародній науковій конференції молодих учених, яка відбулася при Київському національному університеті ім.Т.Г.Шевченка.

Результати вхідного контролю на I-му курсі з історії Східної Європи, допоміжних історичних дисциплін показали, що першокурсники поступово адаптуються в умовах роботи вузу. Більшість студентів впровадилася з умовами вхідного контролю.

12. Зв'язки зі школами, освітніми закладами та установами.

Кафедра історії Східної Європи і археології співпрацює з школами, органами освіти, готуючи для них своїх випускників. Професори І.С.Винокур, П.Ф.Щербина, І.В.Рибак, доцент О.Т.Шур працюють на курсах підвищення кваліфікації вчителів. У звітному навчальному році викладачі виступали перед вчителями методоб'єднання з історії міста Кам'янця-Подільського. Йшлося про сучасні проблеми вивчення історії про підручники і посібники для вчителів. У школах області і України в цілому використовують підручники і посібники, підготовлені професором І.С.Винокуром, доцентом С.В.Трубчаніновим, професором І.В.Рибак.

13. Міжнародні зв'язки.

Кафедра має зв'язки з Інститутом археології Російської Академії наук, Московським університетом, Люблінським і Краківським університетами /Польща/. Беремо участь у міжнародних наукових конференціях. У 1998-1999 роках професор І.С.Винокур опублікував у виданнях Люблінського та Краківського університетів дві статті з археології Подністров'я. Здано до друку статтю до Краківської вищої педагогічної школи про початкову історію Кам'янця-Подільського /у співавторстві з доцентом М.Б.Петровим/.

14. Робота щодо зміцнення матеріально-технічної бази.

Матеріально-технічна база кафедри повною мірою відповідає сучасному рівню гуманітарної освіти в Україні. Аудиторії, археологічний кабінет і лабораторія оснащені необхідними меблями-вітринами. Рівень технічного оснащення пов'язаний з використанням діапроектора епідіаскопа, магнітофона. У 1998-1999 навчальному році студенти виготовили ряд історичних карт, які використовуються в навчальній роботі. Поступово освоємо комп'ютер для наукових і методичних цілей.

15. Робота щодо поліпшення якісного складу науково-педагогічних кадрів та використання його можливостей.

За ініціативою кафедри переведені на посаду професора доцент І.В.Рибак, на посаду доцента ст.викладачі А.Ф.Гуцал, В.А.Радіоненко. Вони мають чималий стаж науково-педагогічної роботи і публікації своїх праць. Опубліковані роботи І.В.Рибак дають можливість завершити написання докторської дисертації, саме таке завдання ставить перед ним кафедра.

16. Пропозиції щодо поліпшення навчально-виховного процесу.

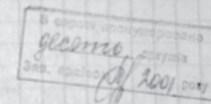
1. Необхідно, якщо ми хочемо підготувати висококваліфікованих спеціалістів, зменшити річне учбове навантаження на кожного викладача. Це іде, напевно, на протилежну тенденцію, яка в останні роки помітна в Міністерстві освіти України.

- 10 -

2. Необхідно збільшити асигнування на придбання наукової та навчальної літератури, а також наукових журналів історичного профілю. При цьому бажано мати не тільки видання, що вийшли в Україні, а й зарубіжні. Особливо це стосується журналів та довідкової літератури.

Зав. кафедрою Історії
Східної Європи і археології.

І.Винокур
Д.І.н., професор, академік
АН Вищої школи України
І.С.Винокур

Річний звіт за 1999-2000 навчальний рік

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний державний
педагогічний університет

05 Кафедра історії Східної Європи
і археології

Листів 05-18

Звіт кафедри
за 1999-2000 нав. рік

ФОНД № 10

ОПИС № 1

СПРАВА № 319

На 10 аркушів

Зберігається постійно

З В І Т

про роботу кафедри історії Східної Європи і археології
за 1999 - 2000 навчальний рік.

1. Організація та проведення навчального процесу, система контролю за його реалізацією та якістю. Робота по вдосконаленню навчальних планів та навчальних програм. Забезпечення ритмічності навчального процесу.

Кафедра історії Східної Європи і археології об'єднує такі навчальні дисципліни: Історія Східної Європи від найдавніших часів до кінця XVI ст.; Загальна археологія; Допоміжні історичні дисципліни; Історія народів Росії XVII-XVIII ст.; Історія народів Росії XIX ст.; Історія радянського періоду. До предметів юридичного циклу відносяться: Основи української держави і права; Теорія держави і права; Державне право; Кримінальне право і т.п. Крім того, викладачі проводять спецкурси і спецсеінари: Історія давніх слов'ян; Історіографія історії народів Росії; Джерелознавство історії Східної Європи; Розвиток капіталізму в Росії; Історичне краєзнавство Поділля та ін.

Кафедра забезпечує проведення лекцій і практичних занять з Права і Конституції України на всіх факультетах педуніверситету.

Навчально-виховний процес здійснюється на кафедрі згідно до діючого навчального плану історичного факультету. При цьому враховується специфіка навчальних планів для денного відділу і для заочного відділення. У відповідності з навчальним планом і робочими програмами проводимо лекційні і практично-сеінарські заняття. Для студентів денної форми навчання групові та індивідуальні консультації проводились на протязі року. Студентів-заочників консуьтуємо під час екзаменаційних сесій /перед екзаменами та заліками/. Підсумки навчання проводимо під час складання заліків і екзаменів. Приділяємо увагу атестації під час контрольних робіт і при проведенні колоквіумів.

- 2 -

Кафедрою проводяться контрольні роботи з Історії Східної Європи і Допоміжних історичних дисциплін /на І курсі/, з Історії народів Росії /на II курсі/, з Історії радянського періоду /на IV курсі/ з Основ держави і права /на III курсі/ з адміністративного права /на III курсі/ з Основ держави і права /на V курсі фізмату/. Проведено також колоквиум з Історії народів Росії /на II курсі/. Контрольні роботи та колоквиум засвідчують, що студенти в цілому володіють учбовим матеріалом, який вони вивчають. Навчальні робочі програми постійно вдосконалюються викладачами у зв'язку з появою нової літератури. Ритмічність навчального процесу реалізується у відповідності до розкладу навчальних занять на історичному та інших факультетах.

2. Забезпечення професійної спрямованості навчального процесу.

Професійна спрямованість в першу чергу базується на відповідному рівні викладання, яке здійснюють професори, доценти і викладачі кафедри. Цьому сприяє та обставина, що спеціалізація у науковій діяльності викладача співпадає з певним профілем у читанні відповідного лекційного курсу. Поглибленню професіоналізму майбутніх істориків сприяють також спецкурси і спецсемінари: Історія давніх слов'ян і викладання тем історії краю в школі; Історіографія народів Росії; Джерелознавство історії Східної Європи; Історичне краєзнавство Поділля; Розвиток капіталізму в Росії та ін.

Професійному спрямуванню допомагають також виконання студентами курсових і дипломних робіт. На III-му курсі студенти виконують курсові роботи з Історії народів Росії, а на V-му - студенти, які навчаються на "відмінно" і "добре" і проявили інтерес до наукової роботи, виконують дипломні проекти. Цій діяльності на кафедрі приділяється відповідна увага.

4. Організація, проведення та контроль за самостійною роботою.

Викладачі кафедри використовують різні форми контролю за самостійною роботою студентів. Традиційними є консультації, колоквиуми, написання рефератів, заліки і екзамени. Всі ці вказані заходи

- 3 -

ди у комплексі дають можливість добре організувати контроль за самостійною роботою студентів. Використовуємо також рейтингову систему у проведенні екзаменів, а також контрольні програми з курсу історії радянського періоду.

5. Методичне забезпечення навчального процесу.

Цей напрям діяльності тісно пов'язаний з досвідом, який мають науково-педагогічні кадри. Професори і доценти кафедри володіють багаторічним досвідом викладання на історичному факультеті. Це дає можливість найбільш ефективно викладати фахові дисципліни. При цьому враховується як власний досвід і досвід колег нашого та інших вузів.

Опубліковані монографії та навчальні посібники професорів і доцентів кафедри активно сприяють методичному забезпеченню навчального процесу. Це праці професорів І.С.Винокура "Бакота. Столиця давньоруського Пониззя", "Слов'янські ювеліри Подністров'я", "Черняхівська культура: витoki і доля"; І.В.Рибак "Соціальна інфраструктура українського села /20-початок 90-х рр. XX ст./"; доцентів О.Т.Шура "Голосків /село на Поділлі: історія і сучасність/"; Ю.А.Хоптяра "Основи конституційного права України". З навчальних посібників для вузів і шкіл наведемо книги: І.С.Винокура і Д.А.Телегіна "Археологія України", І.С.Винокура в співавторстві з Д.А.Телегіним та ін. "Археологія доби українського козацтва XVI-XVIII ст.", І.С.Винокура і С.В.Трубчанінова "Давня і середньовічна історія України" та "Історія України для 6-7 класів"; І.В.Рибак "Історія радянського суспільства" у двох частинах.

Методичне забезпечення в процесі викладання здійснюється також шляхом виготовлення історичних карт. Авторам таких карт - студентам праця зараховується як курсова робота. Використовуємо у навчальному процесі різноманітні таблиці та схеми, виготовлені студентами при вивченні археології, допоміжних історичних дисциплін, історії народів Росії і т.п.

- 4 -

Значне місце у матеріально-методичному забезпеченні відіграють матеріали археологічного кабінету та лабораторії, що функціонують при нашій кафедрі. У 1999-2000 навчальному році були проведені археологічні розкопки на місці літописного міста Болохівської землі XII-XIII ст. у с.Губин Старокостянтинівського району Хмельницької області. Продовжені також дослідження курганної групи ранньоскіфського часу поблизу с.Шутнівці Кам'янець-Подільського району. Матеріали археологічних досліджень використовуються студентами, які набувають необхідних фахових знань з історико-археологічного краєзнавства.

6. Здійснення міжпредметних зв'язків при викладанні дисциплін.

На кафедрі приділяється належна увага міжпредметним зв'язкам у процесі викладання історії, археології, допоміжних історичних дисциплін, історії радянського суспільства та предметів юридичного циклу. Узгоджуються певні напрями викладання загальної археології та археології України, археології та історії і допоміжних історичних дисциплін. Те ж саме стосується узгодження з кафедрою історії України при викладанні історії народів Росії періоду феодалізму та капіталізму. Узгоджуються і окремі теми історії радянського суспільства з предметами юридичного циклу.

Здійснення міжпредметних зв'язків дає свої позитивні результати. Це сприяє засвоєнню студентами відповідних курсів.

7. Впровадження нових форм контролю знань студентів.

На кафедрі активно реалізується Положення про порядок обліку відвідування занять і проведення індивідуальної роботи зі студентами. Пропущені студентами заняття відпрацьовуються у вигляді коротких рефератів або співбесід з відповідної теми. Крім традиційних засобів контролю, про що вже йшлося, на кафедрі використовуються і нові методи: рейтингова система, а також безбілетні форми проведення екзаменів, письмова форма екзаменів і т.п. Ці новачки спри-

- 5 -

ють підвищенню контролю за роботою студентів, перевірки їх знань. Але при цьому традиційні форми контролю у вузі ми вважаємо найбільш ефективними.

8. Аналіз тематики курсових робіт, організація їх захисту.

На кафедрі історії Східної Європи і археології за навчальним планом виконується курсова робота студентами III курсу з історії народів Росії. Тематика курсових робіт включає матеріали від найдавніших часів до сьогодення. Виходячи з фахової наукової спеціалізації, викладачі консультують студентів, які виконують курсові проекти з періодів первісно-общинного ладу, феодалізму, капіталізму і аж до сьогодення. Захист курсових робіт проводиться у відповідності до положень про вищу школу. Створюються комісії, які заслуховують студентів і оцінюють виконані ними курсові роботи.

Результати захисту курсових робіт у 1999-2000 навч. році:

на "5"	захистили курсові роботи	39 чол.
на "4"	" " " "	35 чол.
на "3"	" " " "	2 чол.

Всього захищали - 76 чол.

9. Організація практик студентів.

Викладачі нашої кафедри організовують проведення учбово-виробничих практик з археології та права. У всі останні роки практики проводяться в складних економічних умовах, коли Міністерство освіти і ректорат вузу не мають можливості фінансувати проведення учбово-виробничих практик.

У 1999-2000 навчальному році студенти-практиканти беруть участь в археологічних розкопках давньоруського літописного міста в с.Губин Старокостянтинівського району. Це продовження досліджень попередніх літніх польових сезонів. Продовжуємо також вивчення курганів скіфського часу у Кам'янець-Подільському районі. Термін про-

- 6 -

ведення практики - 3 тижні для кожної з чотирьох академічних груп студентів, які закінчили I курс історичного факультету.

Проведення учбово-виробничої практики з права ми базуємо на діяльності правоохоронних органів районів і міст Хмельницької області. Під час цієї практики студенти IV курсу знайомляться з роботою прокуратури, суду, кімнат неповнолітніх при рай і міськвідділах МВС. Термін практики - 2 тижні. По завершенню практики проводиться засідання комісії, яка знайомиться з результатами проведеної практики на основі матеріалів, що їх подають практиканти.

Таким чином, під час проведення учбово-виробничих практик з археології та права навчальний процес поєднується з відповідними напрямками науки та виробництва. Це, безсумнівно, сприяє підвищенню фахового рівня майбутніх викладачів історії з додатковою спеціальністю - право.

Що стосується педагогічної практики, то викладачі нашої кафедри беруть участь у її проведенні. Але загальне керівництво проведенням педагогічної практики на історичному факультеті зосереджено на кафедрі всесвітньої історії.

10. Якість знань студентів.

Головне місце щодо визначення якості знань студентів належить підсумкам семестрової успішності з фахових дисциплін кафедри:

Курс: Назва дисциплін, викладачі	Зимова сесія				Літня сесія				Всього здавало
	на: 5	на: 4	на: 3	на: 2	на: 5	на: 4	на: 3	на: 2	
I к. Історія народів Росії. проф. Винокур І.С. доц. Щур О.Т.	21	57	19	-	36	34	17	2	186
I к. Заг. археологія проф. Винокур І.С.	16	64	27	-					107
I к. Доп. іст. дисц. доц. Гуцал А.Ф.	19	46	35	2					102

- 7 -

Курс: Назва дисциплін, викладачі	Зимова сесія				Літня сесія				Всього здавало
	на: 5	на: 4	на: 3	на: 2	на: 5	на: 4	на: 3	на: 2	
II к. Іст. народів Росії доц. Радіоненко В.А.	21	50	11	1					83
III к. Державне право. доц. Хоптяр Ю.А.	15	12	6	-					33
IV к. Іст. рад. сусп. проф. Рибак І.Б.	13	21	8	6					48

Аналіз якісного показника щодо семестрових екзаменів показує, що в цілому підготовка студентів до екзаменів відповідає сучасним вимогам. Позитивні результати семестрових екзаменів були досягнуті завдяки груповим та індивідуальним консультаціям, що їх проводили викладачі кафедри.

11. Робота по підготовці студентів до державних екзаменів та захисту дипломних робіт.

Кафедрою проводилися державні екзамени з Українського права. Результати державних екзаменів у 1999-2000 навч. році такі: на "відмінно" складо - 14 чол.; на "добре" - 11; на задовільно - 2. Всього екзамен складало 27 випускників. Решта писали і захищали дипломні роботи з фахових дисциплін. Актуальність тематики дипломних робіт пов'язана з розробкою різних аспектів археології, історії Східної Європи. Назвемо для прикладу окремі теми захищених дипломних робіт: "Історія та культура населення Середнього Подністр'я П.-У ст.н.е." /Калашнікова О.Е./; "Матеріальна культура Київської Русі" /Лощній О.В./; "Розвиток військової справи в Київській Русі" /Громик О.М./; "Киянська влада і православна церква" /Левінська Т.А./; "Теребовля в найдавніших часів до початку ХХ ст." /Доховат Е.М./; "Голод 1932-1933 рр. на Поділлі" /Олійник О.А./ Загалом по кафедрі захищено 12 дипломних робіт, з них - 22 по заочному відділу.

Результати захисту дипломних робіт у 1999-2000 навчальному році показують, що випускники історичного факультету оволоділи знаннями з певних конкретних тем, проявили уміння аналізувати і узагальнювати матеріали джерел та літератури.

- 8 -

Державні екзамени і захист дипломних робіт свідчать про відповідність рівня умінь і навиків випускників сучасним державним вимогам.

12. Профорієнтаційна робота.

Цей напрямок діяльності є традиційним для кафедри. Викладачі беруть участь в роботі Малої академії, а також у конкурсах виконаних учнівських робіт /проф.Винокур І.С., доц. Гуцал А.Ф. та ін./ Студенти О.Л.Баженов, П.І.Нечитайло ваяли участь у міжнародних наукових конференціях. Їх матеріали опубліковані у відповідних наукових збірниках.

Результати вхідного контролю на І-му курсі з історії Східної Європи, допоміжних історичних дисциплін показали, що першокурсники поступово адаптуються в умовах роботи вузу. Більшість студентів впоралася з умовами вхідного контролю.

13. Зв'язки зі школами, освітніми закладами та установами.

Кафедра історії Східної Європи і археології традиційно співпрацює з школами, органами освіти, готуючи для них своїх випускників. Професори І.С.Винокур, І.В.Рибак, доцент О.Т.Щур працюють на курсах підвищення кваліфікації вчителів. У звітному році викладачі виступали перед вчителями методоб'єднання з історії міста Кам'янця Подільського. Йшлося про сучасні проблеми вивчення історії, про підручники і посібники. У школах області і України в цілому використовують монографії, підручники та посібники, підготовлені професорами І.С.Винокуром, І.В.Рибак, доцентом С.В.Трубчаніновим.

14. Міжнародні зв'язки.

Кафедра має зв'язки з Інститутом археології Російської Академії наук, Московським університетом, Люблінським і Краківським університетами. Беремо участь у міжнародних наукових конференціях, публікуємо окремі статті у виданнях зарубіжних наукових установ. Однак, ця робота гальмується сучасним станом економіки України, ли немає можливості виїхати у відрядження до відповідних наукових

- 9 -

установ за межами України. Сподіваємося, що у перспективі цей напрям зв'язків зможе покращитися.

15. Робота щодо зміцнення матеріально-технічної бази.

Матеріально-технічна база кафедри повною мірою відповідає сучасному рівню гуманітарної освіти в Україні. Аудиторії, археологічний кабінет і лабораторія оснащені необхідними меблями-вітринами. Рівень технічного оснащення пов'язаний з використанням діапроектора, епідіаскопа, відеоапаратури. У 1999-2000 навчальному році студенти виготовили ряд історичних карт, які використовуються в навчальній роботі. Під час археологічних досліджень знято кадри відеоплівки. Поступово освоюємо комп'ютер для наукових і методичних цілей.

16. Робота щодо поліпшення якісного складу науково-педагогічних кадрів та використання його можливостей.

За ініціативою кафедри переведені на посади професора доцент, кандидат історичних наук І.В.Рибак і доцентські - ст. викладачі А.Ф.Гуцал, В.А.Радіоненко. Вони мають чималий стаж науково-педагогічної роботи і публікації своїх праць. Активно працює над завершенням і підготовкою до захисту докторської дисертації професор І.В.Рибак. Щойно вийшла з друку монографія об'ємом 19 друк. арк., в якій викладені основні положення дисертаційного дослідження І.В.Рибак. Він опублікував також і інші роботи, пов'язані з викладанням історії радянського періоду у вузі.

17. Пропозиції щодо поліпшення навчально-виховного процесу.

1. Необхідно, якщо ми хочемо підготувати висококваліфікованих спеціалістів, зменшити річне учбово навантаження на кожного викладача. Тенденція збільшення навантаження негативно впливає на навчально-виховний процес.

2. Необхідно збільшити асигнування на придбання наукової та навчальної літератури, а також журналів історичного профілю. При цьому бажано мати видання не тільки українські, а й ті, що вийшли за її межами. Особливо це стосується журналів та довідкової лі-

- 10 -

тератури.

18. Робота магістратури, аспірантури.

Кафедра Історії Східної Європи і археології бере участь у підготовці магістрантів і аспірантів. Професори І.С.Винокур, І.В.Рибачук читають лекції для магістрантів, надають методичну допомогу аспірантам та здобувачам, прикріпленим до університету. Аспірантка-заочниця А.І.Мусевич завершує текст кандидатської дисертації "Населення Середнього Подністр'я У ст.н.е." Вона подала до друку статтю до збірника наукових праць історичного факультету, друга стаття вже опублікована у цьому ж виданні.

Зав. кафедрою Історії
Східної Європи і архе-
ології.

І.С.Винокур
Д.і.н., професор, академік
АН вищої школи України
І.С.Винокур.

В справі пронумеровано

десять
аркушів 10.02.2003 р.

Зав. архівом *[підпис]*

Річний звіт за 2000-2001 навчальний рік

№	1
Фонд	10
Опис	1
Справа	462

*Міністерство освіти і науки України
Національно-Тоднісний державний
університет*

*Кафедра історії Східної
Європи і археології*

Справа № 462

Звіт кафедри

за 2000-2001 н.р.

ФОНД № 10

ОПИС № 1

СПРАВА № 462

На 12 аркушів

Звітати потім

З В І Т

про роботу кафедри Історії Східної Європи і археології
за 2000-2001 навчальний рік.

1. Організація та проведення навчального процесу, система контролю за його реалізацією та якістю. Робота по вдосконаленню навчальних планів та навчальних програм. Забезпечення ритмічності навчального процесу.

Кафедра Історії Східної Європи і археології об'єднує такі навчальні дисципліни: Історія Східної Європи від найдавніших часів до кінця XVI ст.; Загальна археологія; Допоміжні історичні дисципліни; Історія народів Росії XVII-XVIII ст.; Історія народів Росії XIX ст.; Історія радянського періоду. До предметів юридичного циклу відносяться: Основи української держави і права; Теорія держави і права; Державне право; Кримінальне право та ін. Крім того, викладачі проводять спецкурси і спецсемінари: Історія давніх слов'ян; Історіографія історії народів Росії; Джерелознавство історії Східної Європи; Розвиток капіталізму в Росії; Історичне краєзнавство Поділля; Демографія Поділля на зламі XIX-XX ст; Сталінізм: генеза і суть; Відбудова народного господарства у 1945-1950 рр. та ін.

Кафедра забезпечує проведення лекцій і практичних занять з Права і Конституції України на всіх факультетах педуніверситету.

Навчально-виховний процес здійснюється на кафедрі згідно з діючим навчальним планом історичного факультету. При цьому ми враховуємо специфіку реалізації навчальних планів для денного відділу і для заочного відділення. У відповідності з навчальним планом і робочими програмами на кафедрі проводяться лекційні і практично-семінарські заняття. Для студентів денної форми нав-

- 2 -

чання групові та індивідуальні консультації проводяться на протягом року. Студентів-заочників консультуємо під час екзаменаційних сесій /перед екзаменами та заліками/. Підсумки навчання проводимо під час складання заліків і екзаменів. Приділяємо також увагу атестації під час контрольних робіт і при проведенні колокіумів.

На кафедрі проводяться контрольні роботи з Історії Східної Європи і Допоміжних історичних дисциплін /на I-му курсі/, з Історії народів Росії /на II-му курсі/, з Історії радянського періоду /на IV курсі/, з Державного права /на III-му курсі/. Проведено та кож колокіум з Історії народів Росії XIX ст. /на II-му курсі/. Контрольні роботи та колокіуми засвідчують, що студенти в цілому володіють навчальним матеріалом, який вони вивчають. Навчальні робочі програми постійно вдосконалюються викладачами у зв'язку з появою нової літератури. Ритмічність навчального процесу реалізується у відповідності до розкладу навчальних занять на історичному та інших факультетах.

2. Забезпечення професійної спрямованості навчального процесу.

Професійна спрямованість базується в першу чергу на відповідному фаховому рівні викладання, яке здійснюють професори, доценти і викладачі кафедри. Цьому сприяє та обставина, що в основному спеціалізація у науковій діяльності викладача співпадає з певним профілем у читанні відповідного лекційного курсу. Поглиблення професіоналізму майбутніх спеціалістів сприяють також спецкурси і спецсемінари: Історія давніх слов'ян і викладання відповідних тем історії краю в школі; Історіографія народів Росії; Джерелознавство історії Східної Європи; Історичне краєзнавство Поділля; Розвиток капіталізму в Росії та ін.

- 3 -

Професійному спрямуванню допомагають також виконання студентами курсових і дипломних робіт. На III-му курсі студенти виконують курсові роботи з історії народів Росії, а на V-му курсі студенти, що навчаються на "відмінно" і "добре", а також проявили інтерес до наукової роботи, виконують дипломні проекти. Зважавши на ділянку професійного спрямування на нашій кафедрі приділяється відповідна увага.

3. Запровадження сучасних технологій навчання.

Модульно-предметна система навчання застосовується на кафедрі. Читатися лекції за наперед даними студентам опорними конспектами. У цьому плані позитивний досвід має професор І.В.Рибак, який опублікував навчальні посібники з історії радянського суспільства у двох частинах. За цими навчальними посібниками студенти орієнтуються в основних напрямках лекційного курсу та практично-семінарських занять. Використовується також рейтингова система в оцінці знань студентів /професор І.В.Рибак, доцент Ю.А.Хоптяр/. Проблемні питання обговорюються під час лекцій та семінарських занять /професор І.С.Винокур, доцент Ю.А.Хоптяр, ст.викладачі А.Ф.Гуцал, В.А.Радіоненко/.

4. Робота щодо підвищення комп'ютерної грамотності студентів. Вона поступово впроваджується. На кафедрі є комп'ютер, який використовується в учбових і наукових цілях. Окремі студенти користуються комп'ютером при підготовці курсових і дипломних робіт. Лаборант археологічної лабораторії В.А.Гуцал оволодів комп'ютерною технікою і використовує її у науковій роботі.

5. Організація, проведення та контроль за самостійною роботою. Викладачі кафедри використовують різні форми контролю за самостійною роботою студентів. Традиційними є консультації, колоквіуми, написання рефератів, заліки та екзамени. Всі ці заходи у комплексі дають можливість добре організувати контроль за самостійною

- 4 -

стійною роботою студентів. Використовуємо також рейтингову систему у проведенні екзаменів, а також контрольні програми з курсу історії радянського суспільства та правових дисциплін.

6. Методичне забезпечення навчального процесу.

Методичне забезпечення навчального процесу безпосередньо пов'язано з досвідом, який мають науково-педагогічні кадри. Професори, доценти, старші викладачі нашої кафедри володіють багаторічним досвідом викладання на історичному факультеті. Це сприяє ефективності викладання фахових дисциплін. При цьому враховується не тільки власний досвід, а й досвід колег нашого та інших вузів.

Опубліковані монографії та навчальні посібники професорів і доцентів кафедри активно сприяють методичному забезпеченню навчального процесу. Це монографії професорів І.С.Винокура "Історія та культура черняхівських племен", "Бакота. Столиця давньоруського Пониззя", "Слов'янські шкеліри Подністров'я", "Черняхівська культура: витoki і доля"; І.В.Рибак "Соціальна інфраструктура українського села /20 - початок 90-х рр. XX ст./"; доцента О.Т.Щура "Голосків /село на Поділлі: історія і сучасність/".

З навчальних посібників використовуються книга доцента Ю.А.Хоптяра "Основи конституційного права України", праця професорів І.С.Винокура і Д.Я.Телегіна "Археологія України", І.С.Винокура у співавторстві з колективом київських вчених "Археологія доби українського козацтва XVI-XVIII ст.", навчальний посібник І.С.Винокура і доцента С.В.Трубчанінова "Давня і середньовічна історія України" та "Історія України" для 6-7 класів, навчальний посібник професора І.В.Рибак "Історія радянського суспільства" у двох частинах та ін.

Методичне забезпечення в процесі викладання фахових дисциплін здійснюється також шляхом виготовлення історичних карт. Кар-

- 5 -

ти виготовляють студенти під керівництвом викладачів кафедри. Використовуємо у навчальному процесі різноманітні таблиці та схеми, виготовлені студентами при вивченні археології, допоміжних історичних дисциплін, історії народів Росії та ін.

Значну роль у матеріально-методичному забезпеченні відіграють матеріали археологічного кабінету та лабораторії, що функціонують при нашій кафедрі. У 2000-2001 навчальному році були продовжені стаціонарні археологічні дослідження на місці городища літописного Губина XII-XIII ст. у Старокостянтинівському районі. Проведені також розкопки на місці групи курганів скіфського часу поблизу с. Чабанівка Кам'янець-Подільського району. Матеріали археологічних досліджень використовуються викладачами у навчальній роботі, а також студентами, що набувають необхідних фахових знань з історико-археологічного краєзнавства.

7. Здійснення міжпредметних зв'язків при викладанні дисциплін.

На кафедрі приділяється належна увага міжпредметним зв'язкам у процесі викладання історії, археології, допоміжних історичних дисциплін, історії радянського суспільства та предметів юридичного циклу. Узгоджуються певні напрями викладання археології і допоміжних історичних дисциплін, історії народів Росії та історії України, історії радянського суспільства і предметів юридичного циклу.

Реалізація міжпредметних зв'язків у процесі викладання фахових дисциплін дає свої позитивні результати, що сприяє засвоєнню студентами-істориками відповідних фахових дисциплін.

8. Впровадження нових форм контролю знань студентів.

Викладачі кафедри реалізують Положення про порядок обліку відвідування занять і проведення індивідуальної роботи зі студентами. Студенти, які пропустили заняття, пишуть короткі реферати або з ними проводяться співбесіди з відповідних тем. Крім

- 6 -

традиційних засобів контролю, на кафедрі використовуються і нові методи: рейтингова система, безбілетні форми проведення екзаменів, письмова форма екзаменів і т.п. Вказані новації сприяють підвищенню ефективності контролю за роботою студентів, перевірки їх знань.

9. Аналіз тематики курсових робіт, організація їх захисту.

За діючим навчальним планом на кафедрі історії Східної Європи і археології виконується курсова робота студентами III курсу з історії народів Росії. Тематично у курсових роботах розглядаються різні періоди історії Росії від найдавніших часів до сьогодення. Виходячи з фахової наукової спеціалізації, викладачі консультують студентів, які виконують курсові роботи в періодів первісно-общинного ладу, феодалізму, капіталізму і аж до сьогодення. Захист курсових робіт проводиться у повній відповідності до положень про вищу школу. Створюється комісія, які заслуховують студентів і оцінюють виконані ними курсові роботи.

Результати захисту курсових робіт у 2000-2001 навч. році:

на "5" захистили курсові роботи	27	чол.
на "4" - " -	44	чол.
на "3" - " -	2	чол.

Всього захищали - 73 чол.

10. Організація практик студентів.

Кафедра організовує проведення учбово-виробничих практик з археології та права. В останні роки практики проводяться у складних економічних умовах, коли державне фінансування проведення практик практично відсутнє.

У 2000-2001 навчальному році студенти-практиканти беруть участь в археологічних розкопках давньоруського літописного міста в с. Губин Старокостянтинівського району. Це продовження дос-

- 7 -

ліджень кількох попередніх літніх польових сезонів. Продовжуємо також досліджувати кургани мкіфського часу у Кам'янець-Подільському районі. Термін проведення практики - 3 тижні для кожної з чотирьох академічних груп студентів, які закінчили I курс історичного факультету. Крім того, у розкопках беруть участь і окремі студенти старших курсів, що спеціально цікавляться археологією.

Проведення учбово-виробничої практики з права базується на діяльності правоохоронних органів районів і міст Хмельницької області. Під час цієї прктики студенти IV курсу знайомляться з роботою прокуратури, суду, кімнат неповнолітніх при районних і міських відділах Міністерства внутрішніх справ. Термін проведення практики - 2 тижні. По завершенню практики проводяться засідання спеціальних комісій з викладачів юридичного циклу, що ознайомлюються з результатами проведеної практики на основі матеріалів, що їх у відповідності до програми практики подають студенти-практиканти.

Таким чином, під час проведення учбово-виробничої практики з археології та права навчальний процес поєднується з відповідними напрямками науки та виробництва. Це, безсумнівно, сприяє підвищенню фахового рівня майбутніх викладачів історії з додатковою спеціальністю - право.

Що стосується педагогічної практики, то викладачі нашої кафедри беруть участь у її проведенні. Але загальне методичне керівництво проведенням педагогічної практики на історичному факультеті зосереджено на кафедрі всесвітньої історії. На цій кафедрі працює досвідчений педагог - методист В.А.Дубінський, який і очолює планування та проведення педагогічної практики студентів історичного факультету.

- 8 -

11. Якість знань студентів.

Головне місце щодо визначення якості знань студентів належить підсумкам семестрової успішності з фахових дисциплін кафедри:

Курс	Назва дисциплін, викладачі	Зимова сесія				Літня сесія				Всього
		на 1	на 2	на 3	на 4	на 1	на 2	на 3	на 4	
I к.	Історія народів Росії. проф.Винокур І.С. доц. Шур О.Т.	26	66	24	-	21	41	52	-	116 чол. + 115 чол.
I к.	Загальна археологія. проф. Винокур І.С.	32	68	16	-					116 чол.
I к.	Доп. іст.дисц. ст.викл.Гуцал А.Ф.	20	62	34	-					116 чол.
III к.	Держав.право доц.Хоптар В.А.	33	38	4	-					75 чол.
IV к.	Трудове право викл.Мозолевський І.І.	52	24	5	-					81 чол.
У к.	Кримінальне право. викл.Талько В.А.	64	14	-	-					78 чол.
II к.	Історія народів Росії. ст.викл.Радіоненко В.А.					33	32	16	-	81 чол.
IV к.	Історія радянського суспільства. проф. Рибак І.В.					11	25	16	40	61 чол.

Аналіз якісного показника щодо семестрових екзаменів показує, що в цілому підготовка студентів до екзаменів відповідає сучасним вимогам. Позитивні результати семестрових екзаменів були досягнуті завдяки груповим та індивідуальним консультаціям, які проводили викладачі кафедри.

- 9 -

12. Робота по підготовці студентів до державних
екзаменів та захисту дипломних робіт.

Кафедрою проводилися державні екзамен з Українського права. Екзамен проходили з 4-го по 9 червня 2001 р. Перед проведенням екзамену проводилися групові консультації доцентом Ю.А.Хоптяром. Державна комісія у складі А.Ф.Сурового /голова ДЕК/, І.С.Винокура, О.М.Завальняка, А.О.Копилова і Ю.А.Хоптяра /екзаменатор/ заслухала відповіді на питання екзаменаційних білетів загалом 68 випускників із них 64-студенти стаціонарного і 4 - заочного відділення. Усі випускники склали державні екзамен з такими показниками : на "відмінно" - 35 чол.

на "добре" - 24 чол.

на "задовільно" - 9 чол.

Таким чином, успішність іспиту визначається як 100%, із них якісна /на "5" та "4"/ 86,7 %.

Серед студентів, чиї відповіді виділялись точністю наукової термінології, обґрунтованим підбором фактичного матеріалу, зв'язками з практикою варто назвати: Саф'яника В.О., Столяра О.А., Іваніцького Я.М., Якобчук Т.В., Підперибору М.М., Зубаль М.В., Ковярука В.В. Серед студентів-випускників були, на жаль, і такі, що не могли у повному об'ємі висвітлити питання білетів. Це: Довбня О.В., Майданець О.О., Коркішко Р.М., Тустановський Р.М.

По кафедрі у 2001 році захищено 11 дипломних робіт. Актуальність дипломних робіт пов'язана з розробкою різних аспектів археології, історії Східної Європи та права. Назвемо для прикладу окремі теми захищених дипломних робіт: "Печерні монастирі Поділля" /П.О.Нечитайло/; "Кам'яні хрести Західного Поділля" /В.Ю.Галкін/; "Обладунок коня у скіфський період" /О.М.Могилов/; "Міста і містечка Поділля на рубежі XIX-XX ст." /Т.В.Сабатович/; "Адміністра-

- 10 -

тивна система та поліцейсько-жандармські установи Російської імперії в Україні /XIX-початок XX ст./" /В.В.Гула/; "Російська федерація у постсовєтський період" /Є.М.Рудаков/; "Відбудова на-родного господарства Хмельницької області у 1945-1950 рр." /Н.А.Богайчук/ та ін.

Результати захисту дипломних робіт у 2000-2001 навчальному році показують, що випускники історичного факультету ґрунтовно оволоділи знаннями з конкретних тем дослідження, проявили уміння аналізувати і узагальнювати матеріали джерел та наукової літератури.

Державні екзамен і захист дипломних робіт свідчать про відповідність рівня умінь і навиків випускників історичного факультету сучасним державним вимогам.

13. Профорієнтаційна робота.

Вказаний напрямок є традиційним для викладачів кафедри. Ми беремо участь в роботі Малої академії, а також у проведенні конкурсів учнівських наукових робіт. До цієї роботи у звітному році були залучені професор І.С.Винокур і ст.викладач А.Ф.Гуцал. Студенти-випускники 2001 року П.Нечитайло і В.Галкін опублікували у спеціальних наукових збірниках статті з археології та етнографії Поділля.

Результати вхідного контролю на I-му курсі з історії Східної Європи, допоміжних історичних дисциплін показали, що першокурсники поступово адаптуються в умовах роботи вузу. Більшість студентів впоралася з умовами вхідного контролю.

14. Зв'язки зі школами, освітніми закладами та
установами.

Кафедра історії Східної Європи і археології традиційно співпрацює з школами, органами освіти, готуючи для них своїх випускників. Професори І.С.Винокур, І.В.Рибак, доцент О.Т.Шур працюють на курсах підвищення кваліфікації вчителів. У звіт-

- 11 -

му році викладачі читали лекції вчителям методоб'єднання історичних і м. Кам'янці-Подільському. У виступах йшлося про сучасні проблеми вивчення історії, про підручники і посібники. У школах області і України в цілому використовують монографії, підручники та посібники, які підготовані професорами І.С.Винокуром, І.В.Рибак, доцентом С.В.Трубчаніновим.

15. Міжнародні зв'язки.

Наша кафедра має зв'язки з Інститутом археології Російської Академії наук, Московським університетом, Львівським і Краківським університетами. Беремо участь у міжнародних наукових конференціях, публікуємо окремі статті у виданнях зарубіжних наукових установ. У 2001 році професор І.С.Винокур взяв участь у міжнародній археологічній конференції з проблем походження та ранньої історії слов'ян, що проходила у Львівському національному університеті ім. І.Франка. Текст доповіді опубліковано. У цьому році у виданнях університету м.Льодзі опублікована стаття І.С.Винокура про слов'янські язичницькі святилища I тис.н.е. на території Південно-Східної Європи.

Справа активізації контактів з вченими зарубіжжя поки що гальмується у зв'язку з загальним економічним станом України. Необхідні асигнування для наукових відряджень за кордон. Сподіваємося, що у перспективі цей напрямок зв'язків буде покращуватися.

16. Робота щодо зміцнення матеріально-технічної бази.

Матеріально-технічна база кафедри тільки певною мірою відповідає сучасному рівню гуманітарної освіти. Аудиторії, археологічний кабінет і лабораторія оснащені необхідними меблями-вирізними. Використовуємо діaproектор, епідіаскоп, відеоапаратуру. Археологічна експедиція має спеціальний автомобіль ГАЗ-69, який використовується під час літніх розкопкових робіт. У 2000-2001

- 12 -

навчальному році студенти виготовили ряд історичних карт, які використовуються у навчальній роботі. Поступово освоюємо комп'ютер для наукових і методичних цілей.

17. Робота щодо поліпшення якості складу науково-педагогічних кадрів та використання його можливостей.

За ініціативою кафедри переведено на посаду професора доцента, кандидата історичних наук І.В.Рибак. Він має чималий стаж науково-педагогічної роботи. За останні роки опублікував кілька монографій і навчальних посібників. Завершив текст докторської дисертації, готується до захисту дисертації у Інституті історії України НАН України.

18. Пропозиції щодо поліпшення навчально-виховного процесу.

1. Є загальна потреба зменшити річне учбове навантаження на кожного викладача. Тенденція ж збільшення навантаження негативно впливає на навчально-виховний процес.

2. Необхідно збільшити асигнування на придбання наукової та навчальної літератури, а також журналів з історії, археології та права. Багато мати не тільки українські видання, а й ті, що виходять за рубежом. Особливо це стосується журналів та довідкової літератури.

19. Робота магістратури, аспірантури.

Наша кафедра бере участь у підготовці магістрантів і аспірантів. Професори І.С.Винокур і І.В.Рибак читають лекції для магістрантів, надають науково-методичну допомогу аспірантам та здобувачам, що прикріплені до педуніверситету. Аспірантка-заочниця А.І.Мусевич опублікувала у виданнях історичного факультету нашого вузу дві статті по темі кандидатської дисертації. Публікує статті і випускник заочної аспірантури В.П.Медей.

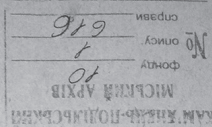
Зав. кафедри історії Східної Європи і археології. *І.С.Винокур*
професор, академік АН вищої школи України І.С.Винокур.

В справі пронумеровано

12 (дванадцять)
аркушів 2005 р.

Зав. архівом *М.*

Річний звіт за 2001-2002 навчальний рік

Міністерство освіти і науки України
Київський державний
педагогічний університет

Кафедра історії Східної Європи
та археології

Листопад 05-18

Звіт кафедри

за 2001-2002 н.р.

ФОНД № 10

ОПИС № 1

СПРАВА № 616

616

На 10 аркушах

Зберігається постійно

Звіт

про роботу кафедри історії Східної Європи та археології
 за 2001-2002 навчальний рік

I. Організація та науково-методичне забезпечення навчально-виховного процесу.

I.1. Організація та проведення навчального процесу.

Кафедра історії Східної Європи та археології об'єднує такі учебні дисципліни: Історія народів Росії від найдавніших часів до кінця XVI ст.; Історія народів Росії XVII-XVIII ст.; Історія народів Росії XIX ст.; Історія народів Росії XX-початку XXI ст.; Допоміжні історичні дисципліни: Археологія та історія давніх східних слов'ян; Розвиток капіталізму в Росії; Історія правових учень; Історичне краєзнавство Поділля; Сталінізм: генеза і суть; Відбудова народного господарства у 1945-1950 рр. та інші.

До предметів юридичного циклу відносяться: Основа української держави і права; Теорія держави і права; Державне право; Кримінальне право та інші. Крім того, викладачі проводять спецкурси і спецсемінари: Археологія та історія давніх східних слов'ян; Розвиток капіталізму в Росії; Історія правових учень; Історичне краєзнавство Поділля; Сталінізм: генеза і суть; Відбудова народного господарства у 1945-1950 рр. та інші.

Кафедра забезпечує організацію та проведення археологічної і юридичної практик. Крім того, викладачі кафедри беруть участь у проведенні педагогічної практики студентів.

Викладачі кафедри забезпечують проведення лекцій і практичних занять з Права і Конституційного права України на всіх факультетах педагогічного університету.

Навчально-виховний процес здійснюється на кафедрі згідно до діючого навчального плану історичного факультету. Останнім часом до цього плану внесені зміни в зв'язку з опублікуванням Закону про вищу освіту і скороченням до 30-ти годин навчання на тиждень для студентів I – II курсів. При цьому ми враховуємо специфіку реалізації навчального плану для денного і заочного відділу. У відповідності з навчальним планом і робочими навчальними програмами на кафедрі проводяться лекційні і практично-семінарські заняття.

Для студентів денної форми навчання групові та індивідуальні консультації проводяться на протязі навчального року. Студентів-заочників консультуємо перед заліками і екзаменами під час екзаменаційних сесій. Приділяємо належну увагу атестації, проведенню контрольних робіт і колоквіумів.

На кафедрі проводяться контрольні роботи з Історії народів Росії і Допоміжних історичних дисциплін (I – IV курси), з Державного права (на III-му курсі). Проводиться також колоквіум з Історії народів Росії XIX ст. (на II-му курсі). Контрольні роботи та колоквіуми засвідчують, що студенти в цілому

володіють учбовим матеріалом, який вони вивчають. Навчальні робочі програми постійно вдосконалюються викладачами у зв'язку з появою нової літератури. Ритмічність навчального процесу реалізується у відповідності до розкладу навчальних занять на історичному та інших факультетах.

1. 2. Методичне забезпечення навчального процесу.

Методичне забезпечення навчального процесу пов'язане з відповідним фаховим рівнем викладання, яке здійснюють професори, доценти і викладачі кафедри. В основному спеціалізація в науковій діяльності викладача співпадає з певним профілем у читанні відповідного лекційного курсу. Поглибленню професіоналізму майбутніх істориків сприяють також спецкурси та спецсемінари: Археологія та історія давніх слов'ян; Розвиток капіталізму в Росії; Історія правових учень; Історичне краєзнавство Поділля та інші.

Важливе місце у професійному і методичному забезпеченні підготовки майбутніх спеціалістів займає виконання студентами курсових і дипломних робіт. На III-му курсі студенти виконують курсові роботи, а на V-му курсі ті студенти, що навчаються на "відмінно" і "добре" і проявили інтерес до наукової роботи, пишуть дипломні роботи. Вказаній діяльності професійного спрямування на нашій кафедрі приділяється належна увага. У 2001-2002 навчальному році на високому фаховому рівні виконали курсові роботи такі студенти III-го курсу: Боровець І. І. на тему "Давньоруське феодальне місто"; Качура Л. О. на тему "Утворення ранньосередньовічної держави – Київської Русі"; Корнушкова О. В. на тему "Діяльність декабристів в Росії і на Україні"; Яворська О. А. на тему "Лютнева революція 1917 року"; Чернякова Л. І. на тему "Зовнішня політика Росії у 1871 – 1877 роках"; Михайлюк Л. А. на тему "Колективізація одноосібних господарств на Поділлі" та інші.

Дипломні роботи у 2001 – 2002 навчальному році на високому фаховому рівні виконали і одержали оцінку "відмінно" в ДЕК: Бортник С. С. на тему "Дохристиянські вірування східних слов'ян"; Пажимський Б. О. на тему "Палацово-паркові комплекси Хмельниччини (кінець XVIII-XIX ст.)"; Гамор М. І. на тему "Курська битва в історії другої світової війни"; Козак Р. В. на тему "Історія містечка Лянцкорунь до 1917 року"; Домков С. П. на тему "Історія села Великий Жванчик" та інші.

Методичне забезпечення навчального процесу безпосередньо пов'язане з досвідом, який мають науково-педагогічні кадри нашої кафедри. Професори, доценти, старші викладачі кафедри володіють багаторічним досвідом викладання на історичному факультеті. Це сприяє ефективності викладання фахових дисциплін. При цьому враховується не тільки власний досвід, а й досвід колег нашого та інших вузів.

На кафедрі наявні методичні матеріали до написання курсових і дипломних робіт. Затверджено тематику курсових і дипломних робіт з вказівкою основної та додаткової літератури (методичну розробку до написання курсових

та дипломних робіт з історії народів Росії підготував старший викладач В. А. Радіоненко). Навчально-методичні матеріали до спецкурсу "Історія політичних і правових вчень" підготував доцент Ю. А. Хоптяр. Він же опублікував навчально-методичні матеріали – рекомендації для підготовки та виконання курсових робіт з юридичних дисциплін. Підготовлено і затверджено на кафедрі Програму державного екзамену "Право України" (автор-доцент Хоптяр Ю. А.).

З основних фахових дисциплін на кафедрі наявні навчально-методичні комплекси (навчальні робочі програми, деталізовані плани практично-семінарських занять, комплекси контрольних завдань і т. п.)

Підручниками і методичними посібниками кафедра забезпечена повністю. Недостаток підручників з історії народів Росії (йдеться про нові сучасні видання). Тому доводиться користуватися підручниками, які видано у 70-80-х роках XX ст. при цьому використовується фактичний матеріал, а стосовно нових оцінок історичних подій і явищ, то за новими навчальними робочими програмами викладачі вносять певні корективи.

Разом з цим професорсько-викладацький склад кафедри історії Східної Європи та археології підготував і опублікував за останні роки такі підручники і навчальні посібники: І. С. Винокур, Д. Я. Телегін "Археологія України"; Д. Я. Телегін, І. С. Винокур, І. К. Свешніков та інші. "Археологія доби українського козацтва XVI-XVIII ст."; І. В. Рибак "Історія радянського суспільства" у двох частинах; Ю. А. Хоптяр "Основи конституційного права України"; А. Ф. Гуцал "Давні міри, письмо і календар" (посібник до курсу Допоміжні історичні дисципліни); І. В. Рибак "Історія рідного краю"; О. Т. Щур "Голосків. Історико-краєзнавчий нарис" та інші. Всі підручники і навчальні посібники видані українською мовою. Приблизний процент видань, який припадає на 2001-2002 навчальний рік, становить 20-25 %.

Методичний семінар, який працює на кафедрі, розглянув у 2001-2002 навчальному році такі теми: "Проблеми походження і ранньої історії східних слов'ян" (проф. І. С. Винокур); "Проблеми історії Київської Русі" (проф. І. С. Винокур); "Проблеми історії Східної Європи періоду розвинутого феодалізму" (доцент О. Т. Щур); "Проблеми історії Східної Європи XX ст." (проф. І. В. Рибак); "Проблеми викладання дисциплін юридичного циклу" (доцент Ю. А. Хоптяр); "Методичне забезпечення лекцій і практично-семінарських занять" (ст. викл. А. Ф. Гуцал, В. А. Радіоненко).

1. 3. Методичне забезпечення та запровадження сучасних технологій навчання.

Кафедра історії Східної Європи та археології проводить певну роботу щодо запровадження сучасних технологій, інноваційних ідей у викладанні фахових навчальних дисциплін. Втілюємо розвиваюче навчання відповідно до технології структурного формування знань майбутніх істориків. На початку кожного лекційного курсу з історії народів Росії, наприклад на I-му курсі,

подаємо загальну характеристику блоків по періодах: первісно-общинний (додержавний), державний (період рабовласництва і феодалізму). У другому семестрі з цього ж курсу відповідно характеризуються періоди закріпаченого феодалізму та перехід до капіталістичної соціально-економічної формації.

Застосовуємо модульно- предметну систему. Студентам читаються лекції за наперед даними (опублікованими) конспектами. Позитивний досвід у цьому мають професор І. В. Рибак і доцент Ю. А. Хоптяр. Видані ними навчальні посібники з історії радянського суспільства і основ конституційного права України широко використовуються студентами. Студенти І-го курсу використовують навчальний посібник "Археологія України" (автори професори І. С. Винокур, Д. Я. Телегін), а також колективний навчальний посібник "Археологія доби українського козацтва XVI-XVIII ст." (автори професори Д. Я. Телегін, І. С. Винокур, І. К. Свєшніков та інші), нещодавно виданий навчальний посібник з допоміжних історичних дисциплін (автор ст. викладач А. Ф. Гуцал), який буде використовуватись у навчальному процесі на денній і заочній формі навчання.

Використовуємо і рейтингову систему в оцінці знань студентів (професор І. В. Рибак, доцент Ю. А. Хоптяр). Проблемні питання обговорюються під час лекцій та семінарських занять (професори І. С. Винокур, Ю. А. Хоптяр, доценти О. Т. Щур, Ю. А. Хоптяр, ст. викл. А. Ф. Гуцал, В. А. Радіоненко).

І. 4. Робота щодо підвищення комп'ютерної грамотності студентів.

На кафедрі історії Східної Європи та археології є комп'ютер, який широко використовується в учбових та наукових цілях. Окремі студенти користуються комп'ютером при підготовці курсових і дипломних робіт, а також доповідей і повідомлень для наукових гуртків. Ст. лаборанти кафедри В. А. Гуцал та С. М. Костюк вільно володіють комп'ютером і використовують його у навчальній та науковій роботі. Ст. викладачі А. Ф. Гуцал, В. А. Радіоненко, зав. археологічної лабораторії В. П. Мегей і ст. лаборант С. М. Костюк удосконалюють уміння використовувати комп'ютер на спеціальних курсах при фізико-математичному факультеті нашого вузу.

Важливо, що на історичному факультеті створено комп'ютерний клас, який вже розпочав відповідну роботу щодо ширшого залучення студентів до оволодіння комп'ютером. Сподіваємося, що у недалекому майбутньому більшість студентів істориків оволодіє необхідними знаннями і навичками по використанню комп'ютера в учбовій та науковій роботі.

І. 5. Якість виконання індивідуальних планів, робочих планів і програм.

Індивідуальні плани викладачів кафедри за 2001-2002 навчальний рік повністю виконані. Окремі викладачі перевиконали заплановане річне навчальне

навантаження (професор І. В. Рибак, доцент Ю. А. Хоптяр, ст. викл. А. Ф. Гуцал, А. Радіоненко та інші).

Роботі навчальні програми також реалізовані. Це показали матеріали комплексних контрольних робіт, підготовку до проведення яких здійснили професори І. С. Винокур, І. В. Рибак, доценти Ю. А. Хоптяр, О. Т. Щур, ст. викладачі А. Ф. Гуцал, В. А. Радіоненко.

І. 6. Якість і своєчасність ведення викладачами журналів обліку занять, консультацій, взаємовідвідувань.

Викладачі кафедри проводять консультації, записують дати їх проведення в спеціальному кафедральному журналі, облік занять фіксується у журналах академічних груп. Взаємовідвідування занять викладачами проводяться і фіксуються у спеціальному журналі на кафедрі. Крім того, зав. кафедри здійснює контрольні відвідування лекцій і практичних занять викладачів, фіксуючи цю роботу у спеціальному журналі.

І. 7. Недоліки в організаційному та програмно-методичному забезпеченні навчального процесу.

До недоліків в організації навчального процесу у 2001-2002 н. р. слід віднести окремі випадки несвоєчасного проведення заліків (доцент В. В. Малий, ст. викл. В. А. Талько). Про це була розмова на кафедрі і викладачі виправили ситуацію на краще.

II. Формування контингенту студентів.

II. 1. Участь кафедри у профорієнтаційній роботі.

Вказаний напрямок є традиційним для викладачів кафедри. Викладачі беруть участь у профорієнтаційній роботі, залучаючи на історичний факультет абітурієнтів шкіл, які зацікавлені у набутті спеціальності. Під час проведення педагогічної практики у школах ведеться роз'яснювальна робота серед старшокласників. Залучаємо також учнів шкіл області до участі у археологічних дослідженнях, які проводить кафедра. У звітному навчальному році учні шкіл брали участь у розкопках на давньоруському городищі Губин у Староконстантинівському районі, а також при дослідженні курганів Чернівецького часу поблизу с. Чабанівка Кам'янець-Подільського району. Залучаємо на історичний факультет учасників конкурсів наукових робіт по лінії Малої академії. Викладачі кафедри І. С. Винокур, І. В. Рибак, Ю. А. Хоптяр, А. Ф. Гуцал беруть участь у підготовці та проведенні

навантаження (професор І. В. Рибак, доцент Ю. А. Хоптяр, ст. викл. А. Ф. Гуцал, В. А. Радіоненко та інш.).

Роботи навчальні програми також реалізовані. Це показали матеріали комплексних контрольних робіт, підготовку до проведення яких здійснили професори І. С. Винокур, І. В. Рибак, доценти Ю. А. Хоптяр, О. Т. Щур, ст. викладачі А. Ф. Гуцал, В. А. Радіоненко.

І. 6. Якість і своєчасність ведення викладачами журналів обліку занять, консультацій, взаємовідвідувань.

Викладачі кафедри проводять консультації, записують дати їх проведення у спеціальному кафедральному журналі, облік занять фіксується у журналах академічних груп. Взаємовідвідування занять викладачами проводяться і фіксуються у спеціальному журналі на кафедрі. Крім того, зав. кафедри здійснює контрольні відвідування лекцій і практичних занять викладачів, фіксуючи цю роботу у спеціальному журналі.

І. 7. Недоліки в організаційному та програмно-методичному забезпеченні навчального процесу.

До недоліків в організації навчального процесу у 2001-2002 н. р. слід віднести окремі випадки несвочасного проведення заліків (доцент В. В. Малий, викл. В. А. Талько). Про це була розмова на кафедрі і викладачі виправили ситуацію на краще.

II. Формування контингенту студентів.

II. 1. Участь кафедри у профорієнтаційній роботі.

Вказаний напрямок є традиційним для викладачів кафедри. Викладачі беруть участь у профорієнтаційній роботі, залучаючи на історичний факультет випускників шкіл, які зацікавлені у набутті спеціальності. Під час проведення педагогічної практики у школах ведеться роз'яснювальна робота серед старшокласників. Залучаємо також учнів шкіл області до участі у археологічних дослідженнях, які проводить кафедра. У звітному навчальному році учні шкіл брали участь у розкопках на давньоруському городищі Губин у Староконстантинівському районі, а також при дослідженні курганів ранньоскіфського часу поблизу с. Чабанівка Кам'янець-Подільського району.

Залучаємо на історичний факультет учасників конкурсів наукових учнівських робіт по лінії Малої академії. Викладачі кафедри І. С. Винокур, І. В. Рибак, Ю. А. Хоптяр, А. Ф. Гуцал беруть участь у підготовці та проведенні вказаних конкурсів у Хмельницькій області.

II. 2. Рівень забезпечення професійної спрямованості навчального процесу.

Професійна спрямованість навчального процесу безпосередньо пов'язана з рівнем фахової підготовки викладачів кафедри. Професори І. С. Винокур, І. В. Рибак, доценти Ю. А. Хоптяр, О. Т. Щур, ст. викладачі А. Ф. Гуцал, В. А. Радіоненко мають великий стаж роботи у вузі. Ними опубліковані монографічні дослідження, навчальні посібники для вузів і шкіл, які названі у I-й частині цього звіту.

Спецкурси і спецсемінари, які проводяться кафедрою, також сприяють професійній спрямованості навчального процесу. Це: Археологія та історія давніх східних слов'ян; Розвиток капіталізму в Росії; Історія правових учень, Історичне краєзнавство Поділля; Сталінізм: генеза і суть та інші.

III. Якість підготовки та використання випускників.

III. 1. Організація, проведення та контроль за самостійною роботою студентів.

Викладачі кафедри використовують різні форми контролю за самостійною роботою студентів. Традиційними є консультації, контрольні роботи, колоквиуми, написання рефератів, заліки та екзамени. Всі ці заходи у комплексі дають можливість добре організувати контроль за самостійною роботою. Використовуємо, як вже зазначалося, рейтингову систему у проведенні екзаменів, а також контрольні програми-тести з історії народів Росії XX ст. та правових дисциплін.

На кафедрі використовується модульна-предметна система навчання. Використовується також рейтингова система в оцінці знань студентів (професор І. В. Рибак, доцент Ю. А. Хоптяр). Використовуємо і безбілетну форму проведення екзаменів (професор І. С. Винокур).

У звітному 2001-2002 навчальному році були проведені і комплексні контрольні роботи з Історії народів Росії (на IV курсі), з Загальної археології (на II курсі), з Допоміжних історичних дисциплін (на II курсі), з Теорії держави і права (на III курсі), з Конституційного права і Адміністративного права (на IV курсі). Результати виконання комплексних контрольних робіт показали, що в цілому перевірка залишкових знань відповідає сучасним критеріям.

III. 2. Якість виконання курсових і дипломних робіт.

Тематика курсових і дипломних робіт, яка розроблена на кафедрі, дає можливість студентам оволодіти необхідними фаховими знаннями. Актуальність курсових і дипломних робіт пов'язана з розробкою відповідних тем історії народів Росії і України, починаючи від найдавніших часів до сучасності. У

звітному навчальному році курсові роботи виконали всі студенти III-го курсу. Дипломні роботи написали і успішно захистили в ДЕК 23 студенти денної і заочної форми навчання. І курсові, і дипломні роботи об'єктивно оцінені. На "відмінно" оцінено 38 курсових робіт, на "добре" – 46 курсових робіт, на "задовільно" – 6 робіт.

З 23 дипломних робіт на "відмінно" оцінено 18 робіт, на "добре" 4 роботи, на "задовільно" – 1 робота.

III. 3. Організація практики студентів.

Кафедра організовує проведення учбово-виробничих практик з археології та права. У 2001-2002 навчальному році студенти беруть участь у археологічних розкопках давньоруського літописного міста Губин у Старокопачівському районі. Це продовження досліджень 5-ти попередніх літніх польових сезонів. Продовжуємо також досліджувати кургани ранньоскіфського часу поблизу с. Теклівка Кам'янець-Подільського району. Термін проведення практики- 3 тижні для кожної з чотирьох академічних груп студентів, які закінчили I-й курс історичного факультету. Крім того, у розкопках беруть участь і окремі студенти старших курсів, що спеціально цікавляться археологією, а також учні шкіл.

Проведення учбово-виробничої практики з права базується на діяльності правоохоронних органів районів і міст Хмельницької області. Під час цієї практики студенти IV-го курсу знайомляться з роботою прокуратури, суду, кімнати неповнолітніх при районних і міських відділах Міністерства внутрішніх справ. На каль, за розпорядженням навчальної частини термін проведення практики скорочено до 1-го тижня. На нашу думку, слід повернутися до 2-х тижневого терміну проведення юридичної практики.

По завершенню практики проведені засідання спеціальних комісій з викладачів юридичного циклу, що ознайомилися з результатами проведеної практики на основі матеріалів, що їх у відповідності до програми практики надають студенти-практиканти.

Таким чином, під час проведення учбово-виробничої практики з археології та права навчальний процес поєднується з відповідними напрямками науки та виробництва. Це, безсумнівно, сприяє підвищенню фахового рівня майбутніх викладачів історії з додатковою спеціальністю-правознавство.

Що стосується педагогічної практики, то викладачі нашої кафедри беруть участь у її проведенні. Але загальне методичне керівництво проведенням педагогічної практики на історичному факультеті зосереджено на кафедрі світової історії.

III. 4. Якість знань студентів.

За результатами літньої екзаменаційної сесії підсумки успішності з історичних дисциплін кафедри такі:

Курс	Назва дисципліни, викладачі	На 5	На 4	На 3	На 2	Всього здавало
I	Історія народів Росії. Доц. Щур О. Т.	37	50	14	4	105 чол.
II	Історія народів Росії. Ст. викл. Радіоненко В. А.	43	55	14	----	112 чол.
IV	Історія народів Росії. Проф. Рибак І. В.	19	41	4	4	68 чол.

Аналіз якісного показника щодо екзаменів літньої сесії показує, що в цілому підготовка студентів до екзаменів відповідає сучасним вимогам. Разом з цим є випадки посередніх і незадовільних знань у окремих студентів. Загальні позитивні результати літньої сесії були досягнуті завдяки груповим та індивідуальним консультаціям, які проводили викладачі кафедри.

IV. Контроль за навчальним процесом.

Контроль за навчальним процесом здійснюється завідувачем кафедри і деканатом. Трудова дисципліна викладачів відповідає сучасним вимогам. Відвідування занять студентами контролюється викладачами на лекціях і практично-семінарських заняттях. Пропущені студентами заняття відпрацьовуються у вигляді коротких рефератів, а також під час співбесід.

Кураторами по кафедрі Історії Східної Європи та археології є доценти Ю. А. Хоптяр, О. Т. Щур, В. В. Малий, ст. викладачі А. Ф. Гуцал, В. А. Радіоненко. Вони проводять відповідну виховну роботу серед студентів академічних груп. Цікавою формою є проведення екскурсій по Старому місту, а також відвідування експозицій історичного музею-заповідника і, зокрема, - відділу археології, створеного при консультаціях професора І. С. Винокура. Він же передав музею велику археологічну колекцію (понад 300 експонатів) з розкопок на території Поділля та Південно-Східної Волині.

Робота щодо усунення прогалин у знаннях першокурсників за середню школу здійснюється у формі консультацій і контрольних робіт. Це сприяє адаптації першокурсників в умовах вузу.

У. Науково-дослідна робота та міжнародні зв'язки.

На кафедрі проводиться науково-дослідна робота за такими напрямками:

1. Проблеми історії та археології давніх слов'ян (І тис. до н. е. – І тис. н. е.)
2. Поділля : історико-краєзнавчі дослідження (від найдавніших часів до сьогодення).
3. Проблеми історії Росії та України XIX – XX ст.

У звітному навчальному році опубліковано 54 наукових праці об'ємом 91 друк. арк. З них – дві монографії (І. В. Рибак, А. Г. Матвеев “Трагічний перелом. Колективізація і розкуркулення на Поділлі та Південно-Східній Волині”; В. С. Прокопчук “Два села – одна доля”); два навчальних посібники (В. С. Прокопчук, Т. К. Прокопчук “Подільські колядки, щедрівки, гаївки”; “Археологія України” – підготовка перевидання (автори І. С. Винокур, Д. Я. Телегін). Крім того, підготовлено до перевидання підручник для 7-го класу “Історія України” (автори С. В. Трубочанінов, І. С. Винокур).

Серед інших публікацій – статті у наукових збірниках і журналах України, а також у зарубіжних виданнях (І. С. Винокур).

Більш детально про науково-дослідну роботу див. у спеціальному звіті кафедри за 2001 рік, переданому до наукової частини Кам'янець-Подільського педуніверситету.

Підвищення кваліфікації у 2001-2002 навчальному році пройшли: доцент Ю. А. Хоптяр у Івано-Франківському державному університеті (на історичному факультеті); доцент Прокопчук В. С. у Інституті історії НАН України (м. Київ); доцент В. В. Малий, ст. викл. А. Ф. Гуцал та ст. викл. В. А. Радіоненко (на історичному факультеті Чернівецького національного університету). У 2001 році к. і. н. В. С. Прокопчуку присвоєно наукове звання доцента.

Кафедра має міжнародні зв'язки з кафедрою археології Московського національного університету, з Державним Ермітажем (Санкт-Петербург), з кафедрою археології Польщі (Люблінський університет ім. Марії Кюрі-Скłodовської), з Інститутом археології Краківського університету. Маємо публікації у виданнях Люблінського, Краківського та Лодзинського університетів у Польщі.

- 10 -

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПОЛІПШЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

1. Необхідно зменшити річне учбове навантаження на кожного викладача. При цьому слід врахувати успіхи у науково-дослідній роботі. Адже тенденція до збільшення навантаження негативно впливає на навчально-виховний процес.
2. Слід збільшити асигнування на придбання наукової та навчальної літератури, а також журналів з історії, археології та права, включаючи і зарубіжні видання.
3. Необхідно поставити перед Міністерством освіти і науки України питання про відновлення фінансування студентських навчально-виробничих практик з археології та права.

Зав. кафедри Історії Східної Європи і археології КПДПУ

І. С. Винокур

І. С. Винокур, д. і. н., професор, академік АН вищої школи України

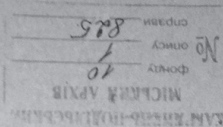
В справі пронумеровано

10 (десяти)
аркушів 20 *ар.*

Зав. архівом

ПР

Річний звіт за 2002-2003 навчальний рік

Міністерство освіти і науки України
Національний університет

державний університет

Кафедра історії Росії і

спеціальних історичних дисциплін

Листо 18-01-03

Звіт

про роботу кафедри

за 2002-2003 н.р.

ФОНД № 10

ОПИС № 1

СПРАВА № 825

На 12 аркушах

Зберігати постійно

825

1. Організація та науково – методичне забезпечення навчально – виховного процесу.

1.1. Організація та проведення навчального процесу.

Кафедра історії Східної Європи і археології (нині історії Росії та спеціальних історичних дисциплін) об'єднує такі навчальні дисципліни: Історія Росії від найдавніших часів до кінця XVI; історія Росії XVII – XVIII ст.; історія Росії XIX ст.; історія Росії XX – початку XXI ст.; Допоміжні історичні дисципліни; Джерелознавство історії Росії; Історіографія історії Росії; Людина і світ. До предметів юридичного циклу відносяться: Основи правознавства; Теорія держави і права; Державне право; Кримінальне право та ін.

Крім того, викладачі кафедри проводять спецкурси і спецсеминари: Археологія Великої Скіфії; Археологія Київської Русі; Промисловий переворот в Росії; Історія правових учень; Шкільне історичне краєзнавство; Історіографія історії Великої Вітчизняної війни; Країни СНД і Балтії у постсоюзний період та ін.

Кафедра забезпечує організацію та проведення археологічної і юридичної практик. Крім того, викладачі кафедри беруть участь у проведенні педагогічної практики студентів.

Викладачі кафедри забезпечують проведення лекцій і практично-семинарських занять з Основ правознавства на всіх факультетах університету.

Навчально виховний процес здійснюється на кафедрі у відповідності з діючим навчальним планом історичного факультету. Останнім часом до цього плану були внесені зміни в зв'язку з опублікуванням Закону про вищу освіту і скороченням до 30 – ти годин навчання на тиждень для студентів I-II курсів. Ми враховуємо специфіку запровадження навчального плану для денного і заочного відділів. У повній відповідності з навчальним планом і робочими навчальними програмами на нашій кафедрі проводяться лекційні і практично-семинарські заняття.

Студенти денної форми навчання користуються груповими та індивідуальними консультаціями на протязі навчального року у дні, визначені графіком консультацій, що їх має кожний з викладачів. Студентів – заочників консультуємо перед заліками та екзаменами під час екзаменаційних сесій. Викладачі приділяють належну увагу атестації, проведенню контрольних робіт і колоквиумів.

У 2002 – 2003 навчальному році на кафедрі проводилися контрольні роботи з Історії народів Росії і Допоміжних історичних дисциплін (I- IV курси), з Державного права (на III – му курсі).

Позитивний досвід у цьому мають професор І.В.Рибак, доцент Ю.А.Хоптяр, ст. викладач А.Ф.Гуцал. Видані ними навчальні посібники широко використовуються студентами.

Використовуємо і рейтингову систему в оцінці знань студентів (проф. І.В.Рибак, доц. Ю.А.Хоптяр, ст. викладачі А.Ф.Гуцал, В.А.Радіоненко). Проблемні питання обговорюються під час лекцій та практично – семінарських занять (професори І.С.Винокур, І.В.Рибак, доценти О.Т.Щур, Ю.А.Хоптяр, ст. викладачі А.Ф.Гуцал, В.А.Радіоненко).

І.4. Робота щодо підвищення комп'ютерної грамотності студентів.

На кафедрі є комп'ютер, який широко використовується в учбових і наукових цілях. Студенти користуються комп'ютером при підготовці наукових доповідей, курсових і дипломних робіт. Старші лаборанти В.А.Гуцал і В.Ф.Неборак вільно володіють комп'ютером, використовують його у навчальній та науковій роботі. Старші викладачі А.Ф.Гуцал, В.А. Радіоненко, зав.археологічною лабораторією В.П.Мегей удосконалили уміння використовувати комп'ютер на спеціальних курсах при фізико-математичному факультеті нашого вищого навчального закладу.

На історичному факультеті діє комп'ютерний клас, до якого залучаються студенти, що набувають необхідних навичок використання комп'ютера у навчальній та науковій роботі.

І.5. Якість виконання індивідуальних планів, робочих планів і програм.

Індивідуальні плани викладачів кафедри за 2002-2003 навчальний рік виконані повністю. Підведенню підсумків виконання індивідуальних планів за перше і друге півріччя навчального року були присвячені засідання кафедри (протоколи №№6 від 15 січня і № 11 від 25 червня 2003 р.) Окремі викладачі перевиконали заплановане річне навчальне навантаження за рахунок роботи в ДЕК (професор І.С.Винокур, доценти Ю.А.Хоптяр, О.Т.Щур, ст.викладач В.А.Радіоненко та ін.)

Робочі навчальні програми, що їх склали викладачі кафедри, реалізовані. Це підтвердили матеріали комплексних контрольних

робіт, які провели професори І.С.Винокур, І.В.Рибак, доценти Ю.А.Хоптяр, О.Т.Щур, ст. викладачі А.Ф.Гуцал, В.А.Радіоненко,

І.6. Якість і своєчасність ведення викладачами журналів обліку занять, консультацій, взаємовідвідувань.

Облік лекційних і практично-семінарських занять фіксується у журналах академічних груп. Крім того, вся аудиторна робота викладачів зафіксована у спеціальному кафедральному журналі, а з травня – у місячних відомостях. Взаємовідвідування занять викладачами фіксується у спеціальному журналі. Крім того, завідувач кафедри здійснює контрольні відвідування лекцій і практичних занять викладачів.

І.7. Недоліки в організаційному та програмно – методичному забезпеченні навчального процесу.

До недоліків в організації навчального процесу у 2002-2003 навчальному році слід віднести окремі випадки несвоєчасного проведення занять і заліків (викладач В.А.Талько). Кафедра відповідно реагувала і виправила ситуацію на краще.

ІІ. Формування контингенту студентів.

ІІ.1. Участь кафедри у профорієнтаційній роботі.

Профорієнтаційна робота є традиційною для викладачів кафедри. Вони беруть участь у цій важливій справі, залучаючи на історичний факультет випускників шкіл, які зацікавлені у набутті спеціальності. Проводиться роз'яснювальна робота серед учнів старших класів під час педагогічної практики студентів. Зацікавлені учні шкіл області залучаються до участі в археологічних дослідженнях, що їх проводить кафедра. У звітному навчальному році учні шкіл брали участь у розкопках на давньоруському городищі Губин у Старокостянтинівському районі, а також при дослідженні курганів ранньоскіфського часу поблизу с.Теклівка Кам'янець- Подільського району.

На засіданні кафедри (протокол №7 від 13 лютого 2003 р.) спеціально розглянуто питання про довузівську підготовку, про сприяння талановитій молоді у підготовці до вступу на історичний факультет. Залучасмо на історичний факультет учасників конкурсів наукових учнівських робіт по лінії Малої академії. Викладачі кафедри І.С. Винокур, І.В.Рибак, Ю.А.Хоптяр, А.Ф.Гуцал беруть участь у підготовці та проведенні вказаних конкурсів у Хмельницькій області.

II.2. Рівень забезпечення професійної спрямованості навчального процесу.

Високий рівень фахової підготовки викладачів кафедри, які мають великий стаж педагогічної роботи у вищих навчальних закладах, сприяє професійній спрямованості навчального процесу. Професорами І.С.Винокуром, І.В.Рибак, доцентами Ю.А.Хоптяром, О.Т.Щуром, ст. викладачем А.Ф.Гуцалом опубліковано ряд монографій, підручників і навчальних посібників, частина яких, що опубліковані протягом 2002-2003 навчального року, названі у першій частині цього звіту. Спецкурси і спецсеминари, які проводяться кафедрою, також відповідно сприяють професійній спрямованості навчального процесу.

Це: Археологія Великої Скіфії, Археологія Київської Русі, Промисловий переворот в Росії, Історія правових учень, Історіографія історії Великої Вітчизняної війни, Країни СНД і Балтії у постсоюзний період, Шкільне історичне краєзнавство та ін.

III. Якість підготовки та використання випускників.

III.1. Організація, проведення та контроль за самостійною роботою студентів.

Традиційними формами контролю за самостійною роботою студентів є консультації, контрольні роботи, колоквіуми, написання рефератів, заліки і екзамени. Всі ці форми у звітному 2002-2003 навчальному році ефективно використовувалися. При проведенні екзаменів користувалися і рейтинговою системою – тестами з історії студентів, а також контрольними програмами – тестами з історії Росії XX ст. та правових дисциплін.

Використовуємо і модульно – предметну систему навчання у підготовці до заліків та екзаменів, а також безбілетну форму

проведення екзаменів (професори І.С.Винокур, І.В.Рибак, доцент Ю.А.Хоптяр та ін.)

У звітному 2002-2003 навчальному році були проведені комплексні контрольні роботи з історії Росії, допоміжних історичних дисциплін, теорії держави і права та ін. Результати виконання комплексних контрольних робіт показали, що в цілому перевірка залишкових знань відповідає сучасним критеріям.

III. 2. Якість виконання курсових і дипломних робіт.

Фахова актуальність тематики курсових і дипломних робіт пов'язана з розробкою важливих тем історії Росії і України від найдавніших часів до сучасності. У звітному навчальному році курсові роботи виконали всі студенти III курсу. Дипломні роботи написали і успішно захистили 17 студентів денної і заочної форми навчання. І курсові, і дипломні роботи об'єктивно оцінені. На "відмінно" оцінено 37 курсових робіт, на "добре" 46 курсових робіт, на "задовільно" – 6 робіт.

З 17 – ти дипломних робіт на "відмінно" оцінено 13 робіт, на "добре" – 4 роботи.

III. 3. Організація практики студентів.

Кафедра щорічно організовує проведення учбово – виробничих практик з археології та права. У 2002-2003 навчальному році студенти I курсу беруть участь у археологічних розкопках давньоруського літописного міста Губин у Старокостянтинівському районі. Це продовження 6-ти попередніх літніх польових сезонів. Продовжуємо також досліджувати кургани ранньоскіфського часу поблизу с.Малинівці Кам'янець-Подільського району. Термін проведення практики – 3 тижні для кожної з чотирьох академічних груп, які закінчують I – й курс історичного факультету. Крім того, у розкопках беруть участь і окремі студенти старших курсів, що спеціально цікавляться археологією, а також учні шкіл області.

Проведення учбово-виробничої практики з права базується на діяльності правоохоронних органів районів і міст Хмельницької області. Під час цієї практики студенти IV – го курсу знайомляться з роботою прокуратури, суду, кімнат неповнолітніх при районних і міських відділах Міністерства внутрішніх справ України. За рішенням Ради історичного факультету схвалено проведення цієї практики протягом 2-х тижнів після закінчення VIII – го семестру.

По завершенню практики у 2002-2003 навчальному році проведено засідання спеціальних комісій з викладачів юридичного циклу, які ознайомились з результатами проведеної практики на основі матеріалів, що їх у відповідності до програми практики подають студенти - практиканти.

Отже, під час проведення учбово-виробничої практики з археології та права навчальний процес добре поєднується з відповідними напрямками науки та виробництва. Це, безсумнівно, сприяє підвищенню фахового рівня майбутніх викладачів історії з додатковою спеціальністю – правознавство.

Викладачі нашої кафедри беруть участь і у проведенні педагогічної практики. Але загальне методичне керівництво проведенням педагогічної практики на історичному факультеті зосереджено на кафедрі всесвітньої історії.

III. 4. Якість знань студентів.

За результатами зимової та літньої екзаменаційних сесій підсумки успішності з фахових дисциплін кафедри такі:

Зимова сесія.

Курс	Назва дисципліни, викладачі	на 5	на 4	на 3	на 2	Всього складала
I.	Допоміжні історичні дисципліни. ст.вickl. Гуцал А.Ф.	27	67	27	-	121 чол.
IV.	Правознавство. доц. Хоптяр Ю.А.	51	29	4	-	84 чол.

Літня сесія.

Курс	Назва дисципліни, викладачі.	на 5	на 4	на 3	на 2	Всього складало.
I.	Історія народів Росії до XVI ст. проф. Винокур І.С.	23	71	25	-	119 чол.
II.	Історія народів Росії XIX ст. ст. вickl. Радіоненко В.А.	56	25	7	-	88 чол.
IV.	Історія народів Росії XX – поч. XXI ст. проф. Рибак І.В.	20	26	12	12	70 чол.

Аналіз якісного показника щодо екзаменів зимової та літньої сесій показує, що в цілому підготовка студентів до екзаменів відповідає сучасним вимогам. Разом з цим є випадки посередніх і незадовільних (які пересклалися пізніше за направленнями деканату) оцінок. Загальні позитивні результати зимової та літньої

екзаменаційних сесій були досягнуті завдяки груповим та індивідуальним консультаціям, які проводили викладачі кафедри.

IV. Контроль за навчальним процесом.

Контроль за навчальним процесом здійснюється завідувачем кафедри і деканатом історичного факультету. Трудова дисципліна викладачів відповідає сучасним вимогам. Відвідування занять студентами контролюється викладачами на лекціях і практично-семінарських заняттях. Пропущені студентами заняття відпрацьовуються у вигляді коротких рефератів, а також під час співбесід.

Мав місце, на жаль, випадок порушення трудової дисципліни з боку викладача юридичного циклу В.А.Галька. Кафедра засудила негідні викладача вищого навчального закладу вчинок.

Куратори від кафедри доценти Ю.А.Хоптяр, О.Т.Щур, В.В.Малий, старші викладачі А.Ф.Гуцал, В.А.Радіоненко проводили у 2002-2003 навчальному році відповідну виховну роботу в студентських академічних групах. Були проведені екскурсії по пам'яткам історії та архітектури Старого міста, а також до археологічного музею, створеного при допомозі нашої кафедри у Історичному музеї – зповіднику.

Робота щодо усунення прогалин у знаннях першокурсників за середню школу здійснювалася у формі консультацій та контрольних робіт. Це сприяло адаптації першокурсників до умов вищого навчального закладу.

V. Науково – дослідна робота та міжнародні зв'язки.

На кафедрі Історії Росії та спеціальних історичних дисциплін науково – дослідна робота ведеться за такими напрямками:

1. Проблеми історії та археології давніх слов'ян (I тис. до н.е. – I тис.н.е.)
2. Поділля і Південно - Східна Волинь: історико – краєзнавчі дослідження (від найдавніших часів до сьогодення).
3. Проблеми історії Росії та України XIX – початку ХХІ ст.

У 2002 році опубліковано 49 наукових праць загальним об'ємом 77 друк. арк. З них: підручник І.С.Винокура, С.В.Трубчанінова "Історія України" для 7 – го класу; навчальні

посібники І.В.Рибак "Хмельниччина у шкільному курсі історії" і "Хмельниччина від найдавнішого часу до сьогодення"; Ю.А.Хоптяр "Основи права".

Більш детально про науково-дослідну роботу див. у спеціальному звіті кафедри за 2002 рік, переданому до наукової частини Кам'янець-Подільського державного університету.

Підвищення кваліфікації у вищих навчальних закладах і академічних установах здійснили у попередньому 2001-2002 навчальному році п'ять викладачів нашої кафедри: доценти Ю.А.Хоптяр, В.С.Прокопчук, В.В.Малий, ст. викладачі А.Ф.Гуцал і В.А.Радіоненко.

Кафедра має міжнародні зв'язки з кафедрою археології Московського національного університету, з Державним Ермітажем (Санкт – Петербург), з кафедрою археології Польщі (Люблінський університет ім. Марії Кюрі – Склодовської), з Інститутом археології Краківського університету, з Краківською вищою педагогічною академією. Маємо публікації у виданнях Люблінського, Краківського та Лодзинського університетів (Польща).

Пропозиції щодо поліпшення навчально – виховного процесу.

1. При плануванні учбового навантаження на новий 2003 –2004 навчальний рік ректорату слід розробити таку схему, за якою професори і доценти, що видають монографії та навчальні посібники, мали б значно менше аудиторних годин. Тенденція до збільшення учбового навантаження негативно впливає на навчально – виховний процес.
2. Необхідно збільшити асигнування на придбання наукової та навчальної літератури, а також журналів з історії, археології та права, включаючи і зарубіжні видання.

Іменний покажчик

А

Адамовський В.І. – 62, 65, 67, 69,
71-73

Айвазян О.Б. – 76

Александра М.Ф. – 8

Алещенко М.І. – 4, 76

Амонашвілі Ш.О. – 39

Артеменко І.І. – 24

Б

Бабій Л.Ф. – 9

Баженов Л.В. – 4,40,46, 67, 69, 70,
76

Баженов О.Л. – 4, 53, 55, 56, 62,
65-67, 69, 72, 73, 76

Баженова С.Е. – 4, 76

Байдич В.Г. – 4,19, 65, 76

Бельфер Ю. – 13

Бібіков С.Н. – 20

Білоконь Т.О. – 19

Блажевич Н.І. – 20

Борисевич С.О. – 19, 76

Боровець І.І. – 59

Бортник С.С. – 59

Будзан Т.В. – 56

Будовицький А.Н. – 19

Буров М.І. – 41

Бученко А.М. – 19

В

Васильєв В.Ю. – 76

Винокур І.С. – 3, 8, 9,10-13,15-19,
23, 25-29, 38, 39, 42, 45-47,
51-54, 58-60, 63, 64

Вислянський М.Г. – 19

Водвуд В.М. – 19

Войтенко В.І. – 64

Войтович О.В. – 56

Войцешук Л.Л. – 53

Вонсович С.Г. – 76

Вонсович Г.Б. – 17, 42, 76

Г

Гаврилюк О.О. – 45

Гамор М.І. – 59

Гарбуз В. – 18,19

Глушковецький А.Л. – 4, 62, 64, 67,
69, 71-73, 76

Гнатенко О.І. – 19

Горобець М. – 13

Горішний П.А. – 16

Григоренко О.П. – 4, 76

Григорчук М.М. – 55, 56

Гуменюк А.О. – 13, 76

Гуменюк Н.В. – 19

Гурський А.В. – 37

Гуцал А.Ф. – 9,10,12-15,18, 24-28,
33, 38, 41, 42, 47, 55, 59, 60, 64,
65, 69, 71, 72

Гуцал В.А. – 44, 47, 62, 65, 69, 72

Д

Дацюк А. – 13

Данилюк О. – 13

Дашкевич Я.Р. – 47

Денчик І.В. – 39

Дегтярь Є.Б. – 27

Довгань М.Ф. – 9, 11, 13, 17, 18

Домков С.П. – 59

Драпатий В.В. – 44

Дубінський В.А. – 60, 70

3. Слід домогтися у майбутньому відновлення,
фінансування при проведенні навчально –
виробничих практик з археології та права.

Зав. кафедри
Історії Росії і
спеціальних історичних
дисциплін КПДУ

У. Винокур

І.С.Винокур, д.і.н.,
професор, академік
АНВШ і УАІН.

В справі пронумеровано

12/19/2023
аркушів 2023 р.

Зав. архівом

Є

Євтушок А.І. – 44

Єремєєва Г.В. – 39

Ж

Журко О.І. – 63

З

Завальнюк О.М. – 4,12,14,17-20, 30,
31, 39, 40, 42-46, 52, 56, 61, 64,
69, 70, 76

Задорожнюк А. Б. – 39,41

Захарченко О.А. – 39

Зеленюк І.С. – 7,8,10

Зенюк М.А. – 22, 25, 26, 35, 36,
40

Зінчук М.Ф. – 14,18, 22

І

Іванова Л.К. – 20

Івасюк Л. – 13

Іосіпова І.В. – 55

К

Каденко О.О. – 54

Каденюк О.С. – 42, 76

Казачук В. – 17

Калініченко І.А. – 44, 53

Касьянчук В.І. – 39

Качура Л.О. – 59

Кирик М. – 13

Климчук Л.В. – 72

Коваленко Л.А. – 8

Коваленко Ф.І. – 9

Козак Р.В. – 59

Козлова С.В. – 39

Комарніцький О.Б. – 69, 70

Копилов А.О. – 8,14, 43, 48, 53,
56

Копилов С.А. – 61, 69, 70

Корба О.М. – 44

Коротун В.О. – 22, 67

Костюк С.М. – 9, 59

Костюченко В.В. – 55

Красіцький В.Д. – 20

Криськов А.А. – 53, 76

Крочак Е.В. – 55

Крушельницький В. – 18

Кузь О.В. – 19

Кукурудзяк М.Г. – 45

Кулінський В.А. – 22,45

Кучер Л. – 13

Кушнір Б.М. – 9,11,15,18, 20, 21, 26,
27, 33, 34, 38-41, 44, 56

Л

Лаптітін П.Ф. – 7, 39

Латер В.Ю. – 44

Литвинюк Л. – 39

Лозовий В.С. – 4,19, 76

Лошній В.С. – 41

Лубчинський А.А. – 4, 62, 69-72,
76

М

Малий В.В. – 4, 45, 48, 54, 63, 65-67,
76

Мамалига А.І. – 12, 76

Марчак С.М. – 39

Марчук В.В. – 4, 76

Маслова З.Я. – 10,12

Матвєєв А.Ю. – 60, 67

Махотін В.М. – 39

Мегей В.Ф. – 9,13-15,18, 25, 38, 45,
47, 59, 63

Михайлов М.І. – 37

Михайлюк Л.А. – 59

Мозолєвський І.І. – 22, 67

Н

Надвірняк О. – 18

Найчук А.В. – 44

Неборак В.Ф. – 9, 62, 69, 72

Нечитайло П.І. – 55

О

Озімовський О.С. – 22, 54, 67

Олійник І.В. – 55

Онищук Є.І. – 41

Орловський В.В. – 45

Осетрова Г.О. – 54

Островський О. – 69

Осипенко О. – 13

П

Пажимський Б.О. – 59

Петляк Ф.А. – 8

Петров М.Б. – 4, 9,14-16,18, 23, 26,
28, 36, 38, 43, 46, 76

Погорілець О. – 17-19

Поліщук І.І. – 44

Польовий І.П. – 45

Почапінський С.Б. – 22, 40, 67

Приходнюк О.М. – 51

Протасов Л.Г. – 40

Прокопчук В.С. – 44, 48, 49, 52, 56,
58, 60, 62, 63, 65-67, 69, 76

Прокопчук Т.К. – 60

Пугачов С. – 13

Р

Радіоненко В.А. – 9,11,12, 18, 20,
24, 27, 34, 40-42, 55, 59, 67

Рева Т.М. – 19

Рижак В.В. – 41

Рибак І.В. – 4,12,14,17, 27, 31, 32,
39, 41, 51, 52, 54, 55, 58-60,
63-66, 68-70, 76

Рибак Н.С. – 67

С

Савчук В.О. – 61, 66, 68

Сесак І.В. – 4, 76

Сімко Р.П. – 67

Смолій В.А. – 4, 51, 76

Стаднік С.Г. – 45, 56

Станіславський В.В. – 44

Степанков В.С. – 4, 27, 46, 51, 69,
70, 76Степенко О.Д. – 8,11,13,17-20, 27,
30, 39, 41-43

Стецюк П.П. – 45

Столярчук Г.С. – 20

Строцинь Б.С. – 54, 76

Сурков Д.В. – 53, 54

Т

Талько В.А. – 18, 22, 36, 60, 67

Тарасов І.О. – 39

Тарасов Ю.М. – 3,9, 11,17-21, 23, 24,
26, 27, 29, 30, 39, 40, 56

Телегін Д.Я. – 60

Телячий Ю.В. – 76

Толочко П.П. – 20

Трубчанінов С.В. – 40, 42, 44, 45,
53, 60, 76

Турняк А.Б. – 44

Ф

Федор В.М. – 19

Федьков О.М. – 4,19, 46, 52, 65,
68-70, 72, 76Філімонов І.С. – 21, 25, 26, 34, 56,
67

Філінюк А.Г. – 4, 69, 70, 76

Х

Халт А.Ю. – 10

Хлівнюк О.А. – 44
 Хоптяр А.С. – 56
 Хоптяр А.Ю. – 4, 76
 Хоптяр Ю.А. – 4,13,19, 22, 39, 42,
 55, 56, 59-61, 63-73, 76
 Хотюн Г.М. – 10,12
Ц
 Цвяк А.А. – 13
 Цішковська Т.Г. – 55
Ч
 Черватюк В.П. – 19
Ш
 Шапошніков В. – 13
Щ
 Щегельський І.І. – 13-15,18, 25, 28,
 38, 44, 56

Щегельська Л.І. – 39
 Щербина В.П. – 52
 Щербина П.Ф. – 3, 9, 11-13,15-20,
 22, 25, 27, 30, 48, 51, 52, 56, 76
 Щур О.Т. – 14,17, 32, 39, 42, 51, 59,
 67
 Щубравський П.С. – 53
Я
 Яворський Г.І. – 7
 Яворська О.А. – 59
 Якубовський В.І. – 14,15,17, 25-28,
 32, 38, 39, 43, 63, 67
 Якубовська А.В. – 39
 Ярмолюк Я.І. – 42

Summary

Y. A. Khoptiar

The history of the “Archives study, special historical and jurisprudential subjects” department of Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University’s Historical Faculty (the second part of the XXth – the beginning of the XXIst. cen.)

The article deals with the process of creation and foundation of the modern “Archives study, special historical and jurisprudential subjects” department of Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University’s Historical Faculty. Based on archive documents and other published sources of information the history of department development, its professors and lecturers stuff, which has been changing for fifty years, the activity of lecturers and laboratory assistants was investigated. The remarkable scientific and pedagogical activity of the heads of the department (during the period of thirty-six years) such as I.S. Vynokur, P.F. Shcherbyna, Y.M. Tarasov and other scientists. Archeological investigation became one of the scientific topics. The archaeological study was created and then it has been transformed into laboratory since the 1st of October in 1971 where archaeological findings were studied and exhibited. The department was transformed into the “smithy” of new scientific stuff during the many years of hard work. The whole brilliant group of well-known scientists started their theses in this department: Doctors of Historical Sciences S.E. Bazhenova, O.P. Hryhorenko, O.M. Zavalniuk, V.S. Lozovyi, V.S. Stepankov; Candidates of Historical Scientists – M.A. Aleshchenko, O.L. Bazhenov, A.L. Hlushkovetskyi, A.A. Lybchynskyi, V.V. Malyi, M.B. Petrov, I.V. Pybak, I.V. Sesak, Y.A. Khoptiar etc.

The scientific and methodical achievements of the department for the period of fifty years are summarized. The new tasks are determined.

Резюме

Ю.А. Хоптяр.

Кафедра архивоведения, специальных исторических и правоведческих дисциплин исторического факультета К-ПНУ имени Ивана Огиенко: возникновение, достижения, перспективы (вторая половина XX – начало XXI вв.).

В издании анализируется процесс образования и развития современной кафедры “Архивоведения, специальных исторических и правоведческих дисциплин” исторического факультета К-ПНУ имени Ивана Огиенко. На основании архивных материалов, других опубликованных источников, исследуется история становления кафедры, её профессорско-преподавательский состав и изменения в нём на протяжении почти полвека, многосторонняя деятельность преподавателей и лаборантов. Видное место в статье посвящено научно-педагогической работе заведующего кафедрой (на протяжении 36-ти лет) И.С. Винокура, П.Ф. Щербины, Ю.М. Тарасова и других учёных. Одним из направлений научной работы преподавателей кафедры были археологические исследования. Для этого на кафедре было образовано, сначала археологический кабинет, а позже, с 1 октября 1971 г. – лабораторию, в которых накапливались, обрабатывались, сохранялись и экспонировались находки ежегодных археологических экспедиций.

На протяжении многих лет настойчивого труда кафедра, благодаря своему научно-педагогическому потенциалу трансформировалась в “кузницу” научных кадров. Путём принятия планов-проспектов, обоснования тезисов будущих диссертаций, научных отчётов о курсах повышения квалификации, подготовку рецензий и рекомендаций прошла целая плеяда выпускников, будущих известных учёных. Среди них доктора исторических наук Л.В. Баженов, С.Э. Баженова, О.П. Григоренко, О.М. Завальнюк, В.С. Лозовый, В.С. Степанков; кандидаты исторических наук – М.И. Алещенко, О.Л. Баженов, А.Л. Глушковецкий, А.А. Лубчинский, В.В. Малый, Н.Б. Петров, И.В. Рыбак, И.В. Сесак, Ю.А. Хоптяр и другие.

За почти 90-летнюю историю кафедры подводятся итоги деятельности в разных направлениях: научном, учебно-воспитательном, организационно-методическом и других. Определяются этапы развития кафедры, а также новые задачи на перспективу.

Зміст

Вступ	3
Історія становлення кафедри архівознавства, спеціальних історичних та правознавчих дисциплін (1930-ті – 2000 рр.)	6
Здобутки і перспективи кафедри архівознавства, спеціальних історичних та правознавчих дисциплін на початку ХХІ ст.	57
Висновки	75
Список використаних джерел та літератури.....	79
Додатки (фото).....	84
Додатки(архівні матеріали)	109
Іменний покажчик	303

Наукове видання

Хоптяр Юрій Анатолійович
Кафедра архівознавства, спеціальних історичних
та правознавчих дисциплін К-ПНУ імені Івана Огієнка:
становлення, здобутки, перспективи
(30-ті рр. XX – початок XXI ст.)

До 100-річчя утворення К-ПНУ імені Івана Огієнка

Здано в набір 12.06.2018 р. Підписано до друку 27.06.2018 р.
Формат 60х84/16. Гарнітура Minion Pro.
Папір офсетний. Друк офсетний.
Зам. 538 . Ум. друк. арк. 18,13.
Тираж 100.

Видавець і виготовлювач ПП Зволейко Д.Г.
вул. Кн. Коріатовичів, 9; м. Кам'янець-Подільський,
Хмельницька обл., 32300, тел. (03849) 3-06-20.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
серія ДК № 2276 від 31.08.2005 р.